

Bank Polski

Sprawozdanie finansowe PKO Banku Polskiego SA za rok zakończony dnia 31 grudnia 2013 roku

WYBRANE DANE FINANSOWE DOTYCZĄCE SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

WYBRANE DANE FINANSOWE	w tys. PLN		w tys. EUR	
	okres od 01.01.2013 do 31.12.2013	okres od 01.01.2012 do 31.12.2012 przekształcone	okres od 01.01.2013 do 31.12.2013	okres od 01.01.2012 do 31.12.2012 przekształcone
Wynik z tytułu odsetek	6 580 450	7 978 918	1 562 681	1 911 759
Wynik z tytułu prowizji i opłat	2 655 482	2 649 919	630 606	634 924
Wynik z działalności operacyjnej	3 959 845	4 450 482	940 357	1 066 341
Zysk brutto	3 959 845	4 450 482	940 357	1 066 341
Zysk netto	3 233 762	3 582 636	767 932	858 404
Zysk na jedną akcję - podstawowy z zysku za okres (w PLN/EUR)	2,59	2,87	0,61	0,69
Zysk na jedną akcję - rozwodniony z zysku za okres (w PLN/EUR)	2,59	2,87	0,61	0,69
Dochody całkowite netto	2 986 425	3 384 623	709 196	810 960
Przepływy pieniężne z działalności operacyjnej	(1 092 517)	1 805 037	(259 444)	432 489
Przepływy pieniężne z działalności inwestycyjnej	(756 946)	1 137 854	(179 754)	272 631
Przepływy pieniężne z działalności finansowej	(1 741 269)	(1 868 143)	(413 505)	(447 609)
Przepływy pieniężne netto	(3 590 732)	1 074 748	(852 703)	257 511

WYBRANE DANE FINANSOWE	w tys. PLN		w tys. EUR	
	stan na 31.12.2013	stan na 31.12.2012 przekształcone	stan na 31.12.2013	stan na 31.12.2012 przekształcone
Aktywa razem	196 279 932	190 688 759	47 328 302	46 643 696
Kapitał własny ogółem	25 111 242	24 374 817	6 054 987	5 962 237
Kapitał zakładowy	1 250 000	1 250 000	301 408	305 758
Liczba akcji (w tys.)	1 250 000	1 250 000	1 250 000	1 250 000
Wartość księgowa na jedną akcję (w PLN/EUR)	20,09	19,50	4,84	4,77
Rozwodniona liczba akcji (w tys.)	1 250 000	1 250 000	1 250 000	1 250 000
Rozwodniona wartość księgowa na jedną akcję (w PLN/EUR)	20,09	19,50	4,84	4,77
Współczynnik wypłacalności	13,38%	12,74%	13,38%	12,74%
Fundusze podstawowe (Tier 1)	19 346 921	18 344 766	4 665 056	4 487 248
Fundusze uzupełniające (Tier 2)	1 022 720	1 087 104	246 605	265 913
Kapitał krótkoterminowy (Tier 3)	154 112	129 641	37 160	31 711

Wybrane pozycje jednostkowego sprawozdania finansowego przeliczono na EUR według następujących kursów:

- pozycje rachunku zysków i strat, sprawozdania z całkowitych dochodów oraz sprawozdania z przepływów pieniężnych – kurs liczony, jako średnia kursów NBP, obowiązujących na ostatni dzień każdego miesiąca roku 2013 i 2012, odpowiednio: 1 EUR = 4,2110 PLN i 1 EUR = 4,1736 PLN,
- pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej – kurs średni NBP na dzień 31 grudnia 2013 roku: 1 EUR = 4,1472 PLN oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku: 1 EUR = 4,0882 PLN.

SPIS TREŚCI

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	4
SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW	4
SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	5
SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM	6
SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	7
NOTY DO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO.....	8

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

	Nota	2013	2012 przekształcone
Działalność kontynuowana			
Przychody z tytułu odsetek	3	10 487 279	12 960 446
Koszty z tytułu odsetek	3	(3 906 829)	(4 981 528)
Wynik z tytułu odsetek		6 580 450	7 978 918
Przychody z tytułu prowizji i opłat	4	3 650 758	3 430 561
Koszty z tytułu prowizji i opłat	4	(995 276)	(780 642)
Wynik z tytułu prowizji i opłat		2 655 482	2 649 919
Przychody z tytułu dywidend	5	96 049	93 200
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	6	54 389	95 092
Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych	7	66 909	81 605
Wynik z pozycji wymiany		237 638	254 153
Pozostałe przychody operacyjne	8	639 615	67 899
Pozostałe koszty operacyjne	8	(62 354)	(54 817)
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto		577 261	13 082
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw	9	(2 087 567)	(2 458 590)
Ogólne koszty administracyjne	10	(4 220 766)	(4 256 897)
Wynik z działalności operacyjnej		3 959 845	4 450 482
Zysk brutto		3 959 845	4 450 482
Podatek dochodowy	11	(726 083)	(867 846)
Zysk netto		3 233 762	3 582 636
Zysk na jedną akcję	12		
– podstawowy z zysku za okres (PLN)		2,59	2,87
– rozwodniony z zysku za okres (PLN)		2,59	2,87
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie (w tys.)		1 250 000	1 250 000
Średnia ważona rozwodniona liczba akcji zwykłych w okresie (w tys.)		1 250 000	1 250 000

Działalność zaniechana

PKO Bank Polski SA nie prowadził w latach 2013 i 2012 działalności zaniechanej.

SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW

	Nota	2013	2012 przekształcone
Zysk netto		3 233 762	3 582 636
Inne dochody całkowite		(247 337)	(198 013)
Pozycje, które mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat		(239 661)	(249 966)
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych, brutto	18	(219 126)	(383 069)
Podatek odroczony z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych	11	41 634	72 783
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych, netto		(177 492)	(310 286)
Aktualizacja wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, brutto	7	(76 749)	74 467
Podatek odroczony z tytułu aktualizacji wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	11	14 580	(14 147)
Aktualizacja wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, netto		(62 169)	60 320
Pozycje, które nie mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat		(7 676)	51 953
Zyski i straty aktuarialne, netto		(7 676)	51 953
Zyski i straty aktuarialne, brutto		(9 477)	64 140
Podatek odroczony	11	1 801	(12 187)
Dochody całkowite netto, razem		2 986 425	3 384 623

SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ

	Nota	31.12.2013	31.12.2012 przekształcone	01.01.2012 przekształcone
AKTYWA				
Kasa, środki w Banku Centralnym	14	7 188 406	10 229 230	9 060 280
Należności od banków	15	2 089 087	3 456 391	2 320 198
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	16	484 485	282 230	1 311 089
Pochodne instrumenty finansowe	17	3 002 220	3 861 456	3 065 149
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	19	15 179 188	12 614 917	12 467 201
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	20	147 372 326	141 692 280	139 678 644
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	13 736 698	12 061 406	14 168 933
Inwestycje w jednostki zależne, współzależne, stowarzyszone	22	1 578 926	1 171 005	1 497 975
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	23	145 657	20 410	20 410
Wartości niematerialne	24	1 944 132	1 681 120	1 522 568
Rzeczowe aktywa trwałe, w tym:	25	2 296 981	2 382 658	2 013 314
nieruchomości inwestycyjne		187	238	248
Należność z tytułu bieżącego podatku dochodowego	11	201 212	-	-
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	11	387 192	432 632	457 604
Inne aktywa	26	673 422	803 024	482 790
SUMA AKTYWÓW		196 279 932	190 688 759	188 066 155
ZOBOWIĄZANIA I KAPITAŁ WŁASNY				
Zobowiązania				
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	27	4 065	3 128	3 454
Zobowiązania wobec banków	28	2 529 623	2 502 888	5 321 390
Pochodne instrumenty finansowe	17	3 328 149	3 964 170	2 645 281
Zobowiązania wobec klientów	29	159 957 671	154 740 574	150 030 681
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	30	983 123	865 905	3 105 588
Zobowiązania podporządkowane	31	1 620 857	1 631 256	1 614 377
Pozostałe zobowiązania	32	2 434 721	1 725 055	2 146 605
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	11	-	145 274	77 532
Rezerwy	33	310 481	735 692	632 086
SUMA ZOBOWIĄZAŃ		171 168 690	166 313 942	165 576 994
Kapitał własny				
Kapitał zakładowy		1 250 000	1 250 000	1 250 000
Pozostałe kapitały		20 898 722	19 766 862	17 598 753
Niepodzielony wynik finansowy		(271 242)	(224 681)	3 640 408
Wynik roku bieżącego		3 233 762	3 582 636	-
KAPITAŁ WŁASNY OGÓŁEM		25 111 242	24 374 817	22 489 161
SUMA ZOBOWIĄZAŃ I KAPITAŁU WŁASNEGO		196 279 932	190 688 759	188 066 155
Wskaźniki				
Współczynnik wypłacalności	60	13,38%	12,74%	11,93%
Wartość księgowa (w tys. PLN)		25 111 242	24 374 817	22 489 161
Liczba akcji (w tys.)	1	1 250 000	1 250 000	1 250 000
Wartość księgowa na jedną akcję (w PLN)		20,09	19,50	17,99
Rozwodniona liczba akcji (w tys.)		1 250 000	1 250 000	1 250 000
Rozwodniona wartość księgowa na jedną akcję (w PLN)		20,09	19,50	17,99

SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM

za rok zakończony dnia 31 grudnia 2013 roku	Kapitał zakładowy	Pozostałe kapitały							Niepodzielony wynik finansowy	Wynik okresu bieżącego	Kapitał własny ogółem
		Kapitały rezerwowe			Inne dochody całkowite			Razem pozostałe kapitały			
		Kapitał zapasowy	Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	Pozostałe kapitały rezerwowe	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	Zyski i straty aktuarialne				
1 stycznia 2013 roku (przekształcone)	1 250 000	15 198 111	1 070 000	3 385 743	9 156	51 899	51 953	19 766 862	(224 681)	3 582 636	24 374 817
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych	-	-	-	-	-	-	-	-	3 582 636	(3 582 636)	-
Dochody całkowite razem, w tym:	-	-	-	-	(62 169)	(177 492)	(7 676)	(247 337)	-	3 233 762	2 986 425
Zysk netto	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3 233 762	3 233 762
Pozostałe dochody całkowite	-	-	-	-	(62 169)	(177 492)	(7 676)	(247 337)	-	-	(247 337)
Transfery z zysku z przeznaczeniem na kapitał	-	1 400 000	-	31 150	-	-	-	1 431 150	(1 431 150)	-	-
Przeniesienie z innych dochodów całkowitych na niepodzielony wynik finansowy	-	-	-	-	-	-	(51 953)	(51 953)	51 953	-	-
Wyplacona dywidenda	-	-	-	-	-	-	-	-	(2 250 000)	-	(2 250 000)
31 grudnia 2013 roku	1 250 000	16 598 111	1 070 000	3 416 893	(53 013)	(125 593)	(7 676)	20 898 722	(271 242)	3 233 762	25 111 242

za rok zakończony dnia 31 grudnia 2012 roku	Kapitał zakładowy	Pozostałe kapitały							Niepodzielony wynik finansowy	Wynik okresu bieżącego	Kapitał własny ogółem
		Kapitały rezerwowe			Inne dochody całkowite			Razem pozostałe kapitały			
		Kapitał zapasowy	Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	Pozostałe kapitały rezerwowe	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	Zyski i straty aktuarialne				
1 stycznia 2012 roku (przed przekształceniem)*	1 250 000	12 898 111	1 070 000	3 319 621	(51 164)	362 185	-	17 598 753	3 953 622	-	22 802 375
Zmiana zasad rachunkowości	-	-	-	-	-	-	-	-	(313 214)	-	(313 214)
1 stycznia 2012 roku (przekształcone)	1 250 000	12 898 111	1 070 000	3 319 621	(51 164)	362 185	-	17 598 753	3 640 408	-	22 489 161
Dochody całkowite razem (przekształcone), w tym:	-	-	-	-	60 320	(310 286)	51 953	(198 013)	-	3 582 636	3 384 623
Zysk netto (przekształcone)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3 582 636	3 582 636
Pozostałe dochody całkowite (przekształcone)	-	-	-	-	60 320	(310 286)	51 953	(198 013)	-	-	(198 013)
Transfery z zysku z przeznaczeniem na kapitał	-	2 300 000	-	66 122	-	-	-	2 366 122	(2 366 122)	-	-
Wpływ przejęcia przez Bank aktywów i zobowiązań spółki zależnej	-	-	-	-	-	-	-	-	88 533	-	88 533
Wyplacona dywidenda	-	-	-	-	-	-	-	-	(1 587 500)	-	(1 587 500)
31 grudnia 2012 roku	1 250 000	15 198 111	1 070 000	3 385 743	9 156	51 899	51 953	19 766 862	(224 681)	3 582 636	24 374 817

*Niepodzielony wynik finansowy uwzględnia przeniesienie wyniku z roku 2011.

SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

	Nota	2013	2012 przekształcone
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
Zysk brutto		3 959 845	4 450 482
Korekty razem:		(5 052 362)	(2 645 445)
Amortyzacja		531 417	479 992
(Zysk) strata z działalności inwestycyjnej	36	(432 805)	4 332
Odsetki i dywidendy	36	(654 111)	(965 369)
Zmiana stanu należności od banków	36	807 951	(1 227 477)
Zmiana stanu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu oraz instrumentów finansowych przy początkowym ujęciu wyznaczonych jako wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		(2 766 526)	881 143
Zmiana stanu pochodnych instrumentów finansowych (aktywo)		859 236	(796 307)
Zmiana stanu kredytów i pożyczek udzielonych klientom	36	(6 046 858)	(3 259 475)
Zmiana stanu innych aktywów oraz aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży		3 895	(320 234)
Zmiana stanu zobowiązań wobec banków		27 672	(755 780)
Zmiana stanu pochodnych instrumentów finansowych (zobowiązanie)		(636 021)	1 318 889
Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	36	4 274 346	96 976
Zmiana stanu rezerw i odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości	36	(319 377)	1 287 892
Zmiana stanu pozostałych zobowiązań oraz zobowiązań podporządkowanych	36	1 221 201	82 264
Zapłacony podatek dochodowy		(968 654)	(728 683)
Inne korekty	36	(953 728)	1 256 392
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej		(1 092 517)	1 805 037
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
Wpływy z działalności inwestycyjnej		46 413 620	40 899 132
Zbycie jednostki stowarzyszonej zakwalifikowanej do aktywów przeznaczonych do sprzedaży		25 450	-
Zbycie jednostki zależnej		-	1 482
Zbycie jednostki zależnej, po potrąceniu zbytych środków pieniężnych		383 561	-
Zbycie i odsetki od inwestycyjnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży		45 869 201	40 802 423
Zbycie wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych		39 982	4 165
Inne wpływy inwestycyjne (dywidendy)		95 426	91 062
Wydatki z działalności inwestycyjnej		(47 170 566)	(39 761 278)
Nabycie/podwyższenie kapitału jednostki zależnej		(225 393)	(49 948)
Nabycie inwestycyjnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży		(46 125 500)	(38 939 721)
Nabycie wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych		(819 673)	(771 609)
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		(756 946)	1 137 854
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej			
Wpływy z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych		2 119 934	5 907 813
Wpływy z tytułu obligacji podporządkowanych		-	1 600 700
Umorzenie obligacji podporządkowanych		-	(1 696 042)
Umorzenie dłużnych papierów wartościowych		(2 032 020)	(8 251 390)
Dywidendy wypłacone	36	(2 250 000)	(1 587 500)
Splata odsetek od wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych i pożyczek podporządkowanych		(123 748)	(206 364)
Zaciągnięcie zobowiązań długoterminowych		942 751	6 324 373
Splata zobowiązań długoterminowych		(398 186)	(3 959 733)
Środki pieniężne netto z działalności finansowej		(1 741 269)	(1 868 143)
Przepływy pieniężne netto		(3 590 732)	1 074 748
w tym z tytułu różnic kursowych od gotówki i jej ekwiwalentów		(11 397)	(172 091)
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek okresu		12 235 414	11 160 666
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec okresu	36	8 644 682	12 235 414
w tym o ograniczonej możliwości dysponowania	14	32 078	6 661

NOTY DO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

SPIS TREŚCI

NOTY DO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	10
1. Informacje ogólne	10
2. Opis ważniejszych zasad rachunkowości oraz szacunków i ocen	14
NOTY DO RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	36
3. Przychody i koszty z tytułu odsetek	36
4. Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat	37
5. Przychody z tytułu dywidend	37
6. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	38
7. Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych oraz aktualizacja wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	38
8. Pozostałe przychody i koszty operacyjne	39
9. Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw	40
10. Ogólne koszty administracyjne	42
11. Podatek dochodowy	43
12. Zysk przypadający na jedną akcję	45
13. Wyplacone dywidendy (łącznie lub w przeliczeniu na jedną akcję) z podziałem na akcje zwykłe i pozostałe akcje	45
NOTY DO SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ	46
14. Kasa, środki w Banku Centralnym	46
15. Należności od banków	46
16. Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	47
17. Pochodne instrumenty finansowe	48
18. Pochodne instrumenty zabezpieczające	50
19. Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	52
20. Kredyty i pożyczki udzielone klientom	54
21. Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	56
22. Inwestycje w jednostki zależne, współzależne i stowarzyszone oraz opis zmian w Spółkach wchodzących w skład Grupy Kapitałowej	57
23. Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży	63
24. Wartości niematerialne	64
25. Rzeczowe aktywa trwale	65
26. Inne aktywa	67
27. Zobowiązania wobec Banku Centralnego	67
28. Zobowiązania wobec banków	67
29. Zobowiązania wobec klientów	67
30. Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	68
31. Zobowiązania podporządkowane	69
32. Pozostałe zobowiązania	70
33. Rezerwy	70
POZOSTAŁE NOTY	72
34. Zobowiązania warunkowe oraz pozabilansowe zobowiązania otrzymane	72
35. Sprawy sporne	74
36. Informacje uzupełniające do sprawozdania z przepływów pieniężnych	76
37. Transakcje ze Skarbem Państwa i jednostkami powiązanymi	78
38. Transakcje z jednostkami powiązanymi kapitałowo	80
39. Transakcje z jednostkami powiązanymi osobowo	83

40.	Świadczenia dla kluczowego personelu kierowniczego PKO Banku Polskiego SA.....	84
41.	Zasady ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku.....	86
42.	Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych	87
43.	Działalność powiernicza	93
CELE I ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM ZWIĄZANYM Z INSTRUMENTAMI FINANSOWYMI		94
44.	Zarządzanie ryzykiem w PKO Banku Polskim SA.....	94
45.	Zarządzanie ryzykiem kredytowym	97
46.	Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej.....	113
47.	Zarządzanie ryzykiem walutowym	115
48.	Zarządzanie ryzykiem płynności	118
49.	Zarządzanie ryzykiem cen towarów	123
50.	Zarządzanie ryzykiem cen kapitałowych papierów wartościowych	123
51.	Inne ryzyka cenowe	123
52.	Zarządzanie ryzykiem instrumentów pochodnych.....	124
53.	Zarządzanie ryzykiem operacyjnym.....	124
54.	Zarządzanie ryzykiem braku zgodności.....	125
55.	Zarządzanie ryzykiem biznesowym.....	126
56.	Zarządzanie ryzykiem reputacji.....	127
57.	Zarządzanie ryzykiem modeli	127
58.	Zarządzanie ryzykiem zmian makroekonomicznych.....	128
59.	Kompleksowe testy warunków skrajnych	129
60.	Adekwatność kapitałowa	129
61.	Informacje o pakietowej sprzedaży wierzytelności.....	133
POZOSTAŁE NOTY DODATKOWE, W TYM INFORMACJE DOTYCZĄCE PODMIOTU UPRAWNIONEGO DO BADANIA SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH ORAZ ZDARZENIA NASTĘPUJĄCE PO DNIU KOŃCZĄCYM OKRES SPRAWOZDAWCZY		134
62.	Wpływ sytuacji makroekonomicznej na wyniki finansowe Banku	134
63.	Informacje dotyczące podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych.....	135
64.	Zdarzenia następujące po dniu kończącym okres sprawozdawczy.....	135

NOTY DO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

1. Informacje ogólne

Sprawozdanie finansowe Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej („PKO Bank Polski SA”, „Bank”) obejmuje rok zakończony dnia 31 grudnia 2013 roku oraz zawiera dane porównawcze za rok zakończony dnia 31 grudnia 2012 roku. Dane finansowe prezentowane są w złotych polskich (PLN), w zaokrągleniu do tysiąca złotych, chyba że wskazano inaczej.

Bank został utworzony w 1919 roku jako Poczta Kasa Oszczędnościowa. W 1950 roku rozpoczął działalność jako Powszechna Kasa Oszczędności bank państwowy. Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 2000 roku (Dz. U. Nr 5, poz. 55 z późniejszymi zmianami) przekształcono Powszechną Kasę Oszczędności bank państwowy w jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa pod nazwą Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie, przy ul. Puławskiej 15, 02-515 Warszawa, w Polsce.

W dniu 12 kwietnia 2000 roku zarejestrowano Powszechną Kasę Oszczędności Bank Polski Spółkę Akcyjną i wpisano do Rejestru Handlowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla Miasta Stołecznego Warszawy, Sąd Gospodarczy XVI Wydział Rejestrowy. Obecnie właściwym sądem jest Sąd Rejonowy dla Miasta Stołecznego Warszawy, XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego. Bank został zarejestrowany pod numerem KRS 0000026438 oraz nadano mu numer statystyczny REGON 016298263. Kapitał zakładowy (wpłacony) wynosi 1 250 000 000 PLN.

Według informacji posiadanych na dzień 31 grudnia 2013 roku akcjonariat Banku jest następujący:

Nazwa podmiotu	Ilość akcji	Ilość głosów %	Wartość nominalna 1 akcji	Udział w kapitale podstawowym %
Na dzień 31 grudnia 2013 roku				
Skarb Państwa	392 406 277	31,39	1 zł	31,39
Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny	83 952 447	6,72	1 zł	6,72
ING Otwarty Fundusz Emerytalny*	64 594 448	5,17	1 zł	5,17
Pozostali	709 046 828	56,72	1 zł	56,72
Razem	1 250 000 000	100,00	---	100,00
Na dzień 31 grudnia 2012 roku				
Skarb Państwa	417 406 277	33,39	1 zł	33,39
Bank Gospodarstwa Krajowego	128 102 731	10,25	1 zł	10,25
ING Otwarty Fundusz Emerytalny*	64 594 448	5,17	1 zł	5,17
Pozostali	639 896 544	51,19	1 zł	51,19
Razem	1 250 000 000	100,00	---	100,00

*Zgodnie z informacją przekazaną przez akcjonariusza w dniu 27 lipca 2012 roku.

Zgodnie z Uchwałą Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia nr 3/2011 z dnia 14 kwietnia 2011 r w sprawie zmian Statutu PKO Banku Polskiego SA zmniejszenie udziału Skarbu Państwa w kapitale Banku (maksymalnie do 25%) nie spowoduje ograniczenia Skarbu Państwa nad strategicznymi decyzjami Banku.

W dniu 31 stycznia 2013 roku PKO Bank Polski SA otrzymał zawiadomienie od Banku Gospodarstwa Krajowego („BGK”) oraz od Ministra Skarbu Państwa o zbyciu w dniu 24 stycznia 2013 roku znacznych pakietów akcji w drodze transakcji pakietowych za pośrednictwem Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. W wyniku tych transakcji BGK sprzedał całość posiadanych akcji Banku (128 102 731 akcji), które stanowiły 10,25% kapitału zakładowego oraz ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku, natomiast Skarb Państwa sprzedał 25 000 000 z 417 406 277 posiadanych akcji Banku (co stanowiło 2,00% kapitału zakładowego oraz ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku).

W dniu 1 lutego 2013 roku PKO Bank Polski SA otrzymał od Aviva Powszechnego Towarzystwa Emerytalnego Aviva BZ WBK SA zawiadomienie, iż w wyniku transakcji nabycia akcji Banku zawartej w dniu 24 stycznia 2013 roku Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny Aviva BZ WBK („Aviva OFE”) zwiększył udział w ogólnej liczbie głosów w Banku powyżej 5%. Przed rozliczeniem wyżej wymienionej transakcji na dzień 28 stycznia 2013 roku Aviva OFE posiadał 57 152 447 akcji Banku, stanowiących 4,57% kapitału zakładowego oraz ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku. Po zawarciu i rozliczeniu wyżej wymienionej transakcji, na dzień 29 stycznia 2013 roku Aviva OFE posiadał 83 952 447 akcji Banku, stanowiących 6,72% kapitału zakładowego oraz ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku.

W dniu 1 marca 2013 roku Bank otrzymał do wiadomości od Ministerstwa Skarbu Państwa („MSP”) pismo skierowane do MSP przez BGK, w którym informuje się, iż w związku ze zbyciem przez BGK wszystkich posiadanych przez BGK akcji Banku i tym samym utratą przez BGK statusu akcjonariusza Banku, Porozumienie o współpracy w zakresie wspólnego wykonywania uprawnień właścicielskich (współkontroli) w Banku zawarte w dniu 21 kwietnia 2010 roku pomiędzy Skarbem Państwa a BGK przestało mieć moc obowiązującą.

Bank jest notowany na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie. Zgodnie z Cedulą Giełdową Bank zaklasyfikowany jest do makrosektora „Finanse”, sektor „Banki”.

Struktura kapitału akcyjnego PKO Banku Polskiego SA:

Seria	Rodzaj akcji	Ilość akcji	Wartość nominalna 1 akcji	Wartość serii wg wartości nominalnej
Seria A	akcje zwykłe imienne	312 500 000	1 zł	312 500 000 zł
Seria A	akcje zwykłe na okaziciela	197 500 000	1 zł	197 500 000 zł
Seria B	akcje zwykłe na okaziciela	105 000 000	1 zł	105 000 000 zł
Seria C	akcje zwykłe na okaziciela	385 000 000	1 zł	385 000 000 zł
Seria D	akcje zwykłe na okaziciela	250 000 000	1 zł	250 000 000 zł
Razem	---	1 250 000 000	---	1 250 000 000 zł

W roku 2013 nie wystąpiły zmiany w wysokości kapitału zakładowego PKO Banku Polskiego SA. Wyemitowane akcje PKO Banku Polskiego SA nie są uprzywilejowane i są w pełni opłacone.

Bank Polski

Działalność Banku

PKO Bank Polski SA jest uniwersalnym bankiem depozytowo-kredytowym obsługującym osoby fizyczne, prawne oraz inne podmioty będące osobami krajowymi i zagranicznymi. PKO Bank Polski SA może posiadać wartości dewizowe i dokonywać obrotu tymi wartościami, jak również wykonywać operacje walutowe i dewizowe oraz otwierać i posiadać rachunki bankowe w bankach za granicą, a także lokować środki dewizowe na tych rachunkach.

Skład Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA

W skład Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA wchodzi następujące jednostki zależne bezpośrednio oraz zależne pośrednio:

NAZWA JEDNOSTKI	SIEDZIBA	ZAKRES DZIAŁALNOŚCI	% UDZIAŁ W KAPITALE *	
			31.12.2013	31.12.2012
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	Warszawa	zarządzanie funduszami inwestycyjnymi	100,00	100,00
PKO BP BANKOWY PTE SA	Warszawa	zarządzanie funduszami emerytalnymi	100,00	100,00
PKO Leasing SA ¹	Łódź	działalność leasingowa	100,00	100,00
PKO Bankowy Leasing Sp. z o.o. ²	Łódź	działalność leasingowa	100,00	100,00
PKO Leasing Sverige AB ³	Sztokholm, Szwecja	działalność leasingowa	100,00	0,00
Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA	Warszawa	działalność usługowa	100,00	100,00
PKO BP Faktoring SA ⁴	Warszawa	działalność faktoringowa	99,9889	99,9889
Inteligo Financial Services SA	Warszawa	rozwój i utrzymanie systemów informatycznych	100,00	100,00
PKO BP Finat Sp. z o.o.	Warszawa	usługi agenta transferowego	100,00	100,00
KREDOBANK SA	Lwów, Ukraina	działalność bankowa	99,5655	99,5655
Finansowa Kompania „Idea Kapitał” Sp. z o.o.	Kijów, Ukraina	usługi finansowe	100,00	100,00
„Inter-Risk Ukraina” Spółka z dodatkową odpowiedzialnością ⁵	Kijów, Ukraina	działalność windykacyjna	100,00	100,00
Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o. ⁶	Kijów, Ukraina	działalność faktoringowa	91,8766	6,5920
PKO Finance AB	Sztokholm, Szwecja	usługi finansowe	100,00	100,00
Qualia Development Sp. z o.o. ⁷	Warszawa	działalność deweloperska	100,00	100,00
Qualia Sp. z o.o.	Warszawa	komplementariusz w spółkach komandytowych Grupy Qualia Development	100,00	100,00
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Neptun Park Sp. k.	Warszawa	działalność deweloperska	99,9975	99,9975
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Sopot Sp. k.	Warszawa	działalność deweloperska	99,9787	99,9787
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Nowy Wilanów Sp. k.	Warszawa	działalność deweloperska	99,9750	99,9750
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Jurata Sp. k.	Warszawa	działalność deweloperska	99,9608	50,00
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Zakopane Sp. k.	Warszawa	działalność deweloperska	99,9123	50,00
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Pomeranka Sp. k.	Warszawa	działalność deweloperska	99,8951	99,8951
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Projekt 1 Sp. k.	Warszawa	działalność deweloperska	50,00	50,00
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Władysławowo Sp. k.	Warszawa	działalność deweloperska	50,00	50,00
Qualia Hotel Management Sp. z o.o.	Warszawa	działalność deweloperska	100,00	100,00
Qualia – Residence Sp. z o.o.	Warszawa	działalność deweloperska	100,00	100,00
Qualia – Rezydencja Flotyli Sp. z o.o.	Warszawa	działalność deweloperska	100,00	100,00
Fort Makotów Inwestycje Sp. z o.o. ⁸	Warszawa	działalność deweloperska	100,00	0,0109
Sarnia Dolina Sp. z o.o.	Warszawa	działalność deweloperska	100,00	56,00
Giełda Nieruchomości Wartościowych Sp. z o.o.	Warszawa	pośrednictwo w sprzedaży nieruchomości	100,00	0,00
Fort Makotów Sp. z o.o. w likwidacji	Warszawa	w likwidacji	51,00	51,00
Merkury - fiz an ⁹	Warszawa	lokowanie środków zebranych od uczestników funduszu	100,00	0,00
„Zarząd Majątkiem Górczewska” Sp. z o.o.	Warszawa	zarządzanie nieruchomościami	100,00	0,00
Molina Sp. z o.o.	Warszawa	komplementariusz w spółkach komandytowo-akcyjnych Funduszu	100,00	0,00
Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 1 S.K.A.	Warszawa	kupno i sprzedaż nieruchomości	100,00	0,00
Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 2 S.K.A.	Warszawa	kupno i sprzedaż nieruchomości	100,00	0,00
Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 3 S.K.A.	Warszawa	kupno i sprzedaż nieruchomości	100,00	0,00
Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 4 S.K.A.	Warszawa	kupno i sprzedaż nieruchomości	100,00	0,00
Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 5 S.K.A.	Warszawa	kupno i sprzedaż nieruchomości	100,00	0,00
Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 6 S.K.A.	Warszawa	kupno i sprzedaż nieruchomości	100,00	0,00

* Udział w kapitale podmiotu bezpośrednio dominującego

1) poprzednia nazwa Bankowy Fundusz Leasingowy SA,

2) poprzednia nazwa Bankowy Leasing Sp. z o.o.,

3) Spółka została zarejestrowana w Szwecji w dniu 18 września 2013 roku,

4) drugim akcjonariuszem Spółki jest PKO Bank Polski SA,

5) w 2013 roku udział w Spółce wykazywany jest w aktywach trwałych przeznaczonych do sprzedaży

6) drugim udziałowcem Spółki jest „Inter-Risk Ukraina” Sp. z d.o. W 2013 roku udział w Spółce wykazywany jest w aktywach trwałych przeznaczonych do sprzedaży.

Spółka do 9 września 2013 roku była spółką bezpośrednio zależną od „Inter-Risk Ukraina” Sp. z d.o. (udział w kapitale Spółki wg stanu na koniec 2012 roku wynosił 93,408%)

7) w pozycji udział w kapitale prezentowany jest udział komandytariusza - spółki Qualia Development Sp. z o.o. w wartości wniesionych wkładów,

8) Spółka do dnia 30 grudnia 2013 roku była spółką bezpośrednio zależną od PKO Banku Polskiego SA; (udział w kapitale Spółki wg stanu na koniec 2012 roku wynosił 99,9891%),

9) PKO Bank Polski SA posiada certyfikaty inwestycyjne Funduszu; w pozycji udział w kapitale prezentowany jest udział posiadanych certyfikatów inwestycyjnych Funduszu; konsolidacja jednostek zależnych od Funduszu jest dokonywana na poziomie Grupy PKO Banku Polskiego SA.

Dodatkowo Bank posiada następujące jednostki współzależne i stowarzyszone ujęte w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym:

NAZWA JEDNOSTKI	SIEDZIBA	ZAKRES DZIAŁALNOŚCI	% UDZIAŁ W KAPITALE*	
			31.12.2013	31.12.2012
Jednostki współzależne				
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o. ¹	Warszawa	obsługa transakcji kartowych	34,00	100,00
Centrum Obsługi Biznesu Sp. z o.o.	Poznań	zarządzanie hotelem	41,44	41,44
CENTRUM HAFFNERA Sp. z o.o.	Sopot	zarządzanie nieruchomościami spółek zależnych	49,43	49,43
Sopot Zdrój Sp. z o.o.	Sopot	zarządzanie hotelem	100,00	100,00
Promenada Sopocka Sp. z o.o.	Sopot	usługi najmu i zarządzanie nieruchomościami	100,00	100,00
Centrum Majkowskiego Sp. z o.o. w likwidacji	Sopot	w likwidacji	100,00	100,00
Kamienica Morska Sp. z o.o. w likwidacji ²	Sopot	w likwidacji	100,00	100,00
Jednostki stowarzyszone				
Bank Pocztowy SA	Bydgoszcz	działalność bankowa	25,0001	25,0001
Centrum Operacyjne Sp. z o.o.	Bydgoszcz	działalność wspomagająca usługi finansowe	100,00	100,00
Spółka Dystrybucyjna Banku Powszechnego Sp. z o.o.	Warszawa	pośrednictwo finansowe	100,00	100,00
Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	Poznań	poręczenia	33,33	33,33
Kolej Gondolowa Jaworzyna Krynicka SA ³	Krynica - Zdrój	przewozy kolej gondolową	0,00	37,53
Agencja Inwestycyjna CORP-SA SA ⁴	Warszawa	zarządzanie nieruchomościami biurowymi	0,00	22,31

* Udział w kapitale podmiotu bezpośrednio dominującego

1) Spółka do dnia 30 grudnia 2013 roku była spółką bezpośrednio zależną od PKO Banku Polskiego SA,

2) W dniu 24 stycznia 2014 roku Spółka została wykreślona z Krajowego Rejestru Sądowego,

3) Akcje Spółki w dniu 24 września 2013 roku zostały sprzedane,

4) Akcje Spółki w dniu 31 października 2013 roku zostały sprzedane.

Informacje na temat zmian udziału w kapitale jednostek zależnych zostały zamieszczone w Nocie 22 „Inwestycje w jednostki zależne, współzależne i stowarzyszone oraz opis zmian w Spółkach wchodzących w skład Grupy Kapitałowej”.

Wewnętrzne jednostki organizacyjne wchodzące w skład Banku

Sprawozdanie finansowe Banku, obejmujące dane finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2013 roku wraz z porównawczymi danymi finansowymi, zostało sporządzone na podstawie danych finansowych wszystkich jednostek organizacyjnych wchodzących w skład Banku, za pośrednictwem których Bank prowadzi swoją działalność. Na dzień 31 grudnia 2013 roku należą do nich: Centrala Banku w Warszawie, Dom Maklerski PKO BP SA, 12 specjalistycznych jednostek organizacyjnych, 11 regionalnych oddziałów detalicznych, 13 regionalnych oddziałów korporacyjnych, 1136 oddziałów. Wymienione jednostki nie sporządzają samodzielnie sprawozdań finansowych.

Wskazanie, czy Bank jest jednostką dominującą lub znaczącym inwestorem oraz czy sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

PKO Bank Polski SA jest jednostką dominującą Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA oraz znaczącym inwestorem dla jednostek stowarzyszonych i współzależnych, będących w posiadaniu Banku. W związku z tym PKO Bank Polski SA sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej, które obejmuje dane finansowe tych jednostek.

Informacje dotyczące składu osobowego Zarządu Banku oraz Rady Nadzorczej Banku

Skład Zarządu Banku na dzień 31 grudnia 2013 roku:

• Zbigniew Jagiełło	Prezes Zarządu
• Piotr Alicki	Wiceprezes Zarządu
• Bartosz Drabikowski	Wiceprezes Zarządu
• Piotr Mazur	Wiceprezes Zarządu
• Jarosław Myjak	Wiceprezes Zarządu
• Jacek Obłękowski	Wiceprezes Zarządu
• Jakub Papierski	Wiceprezes Zarządu

W trakcie roku zakończony dnia 31 grudnia 2013 roku nie miały miejsca zmiany w składzie Zarządu Banku. Ponadto w dniu 8 stycznia 2014 roku Rada Nadzorcza PKO Banku Polskiego podjęła uchwały powołujące ponownie wyżej wymienione osoby do pełnienia wskazanych funkcji na wspólną kadencję rozpoczynającą się z upływem bieżącej, wspólnej kadencji Zarządu Banku.

Skład Rady Nadzorczej Banku na dzień 31 grudnia 2013 roku:

• Cezary Banasiński	Przewodniczący Rady Nadzorczej
• Tomasz Zganiacz	Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej
• Mirosław Czekaj	Sekretarz Rady Nadzorczej
• Zofia Dzik	Członek Rady Nadzorczej
• Piotr Marczak	Członek Rady Nadzorczej
• Marek Mroczkowski	Członek Rady Nadzorczej
• Ryszard Wierzba	Członek Rady Nadzorczej
• Elżbieta Mączyńska - Ziemacka	Członek Rady Nadzorczej

W trakcie roku zakończanego dnia 31 grudnia 2013 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie PKO Banku Polskiego SA z dniem 20 czerwca 2013 roku powołało w skład Rady Nadzorczej PKO Banku Polskiego SA Panią Elżbietę Mączyńską – Ziemacką i jednocześnie odwołało ze składu Rady Nadzorczej PKO Banku Polskiego SA Pana Jana Bossaka. Ponadto Zarząd Banku w dniu 21 listopada 2013 roku przyjął rezygnację Pana Krzysztofa Kiliana z pełnienia funkcji członka Rady Nadzorczej Banku.

Zatwierdzenie sprawozdania finansowego

Niniejsze sprawozdanie finansowe, podlegające przeglądowi przez Komitet Audytu Rady Nadzorczej Banku w dniu 5 marca 2014 roku, zostało zaakceptowane do publikacji przez Zarząd Banku w dniu 4 marca 2014 roku.

2. Opis ważniejszych zasad rachunkowości oraz szacunków i ocen

2.1. Oświadczenie o zgodności

Niniejsze sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) przyjętymi przez UE według stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku a w zakresie nieuregulowanym powyższymi standardami zgodnie z wymogami ustawy z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości (Dz. U. z 2013 roku, poz.330, tekst jednolity z późniejszymi zmianami) i wydany na jej podstawie przepisami wykonawczymi, jak również wymogami odnoszącymi się do emitentów papierów wartościowych dopuszczonych lub będących przedmiotem ubiegania się o dopuszczenie do obrotu na rynku oficjalnych notowań giełdowych.

Komisja Europejska zatwierdziła MSR 39 „Instrumenty Finansowe: ujmowanie i wycena” z wyjątkiem niektórych zapisów dotyczących rachunkowości zabezpieczeń. Z uwagi na fakt, że Bank stosuje MSSF zatwierdzone przez Unię Europejską („UE”), Bank zastosował zapisy MSR 39 OS.99C w kształcie zatwierdzonym przez UE, zezwalającym na desygnację jako pozycji zabezpieczanej przepływów pieniężnych dotyczących zobowiązań o oprocentowaniu zmiennym, dla których efektywna stopa procentowa jest niższa od referencyjnej stopy procentowej (brak uwzględnienia marży). MSR 39 w wersji wydanej przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości wprowadza ograniczenie w tym zakresie.

2.2. Kontynuacja działalności

Sprawozdanie finansowe Banku zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej w okresie 12 miesięcy od daty publikacji, czyli od dnia 10 marca 2014 roku. Zarząd Banku nie stwierdza na dzień podpisania sprawozdania finansowego istnienia faktów i okoliczności, które wskazywałyby na zagrożenia dla możliwości kontynuacji działalności przez Bank w okresie 12 miesięcy od daty publikacji na skutek zamierzonego lub przymusowego zaniechania, bądź istotnego ograniczenia przez Bank dotychczasowej działalności.

2.3. Podstawa sporządzania sprawozdania finansowego

W sprawozdaniu finansowym zastosowano zasadę koncepcji wartości godziwej dla aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, w tym instrumentów pochodnych oraz aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, za wyjątkiem tych, dla których nie można wiarygodnie ustalić wartości godziwej. Pozostałe składniki aktywów i zobowiązań finansowych (w tym kredyty i pożyczki) wykazywane są w wartości zamortyzowanego kosztu pomniejszonej o odpisy z tytułu utraty wartości lub w cenie nabycia pomniejszonej o odpisy z tytułu utraty wartości.

Składniki aktywów trwałych wykazywane są w cenie nabycia pomniejszonej o odpisy umorzeniowe oraz o odpisy z tytułu utraty wartości. Składniki aktywów trwałych lub grupy do sprzedaży zaklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży, wykazywane są w kwocie niższej z dwóch, tj. ich wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia.

2.4. Waluty obce

2.4.1. Transakcje i salda w walutach obcych

Transakcje wyrażone w walutach obcych przelicza się na walutę funkcjonalną według kursu obowiązującego w dniu transakcji. Każdorazowo na koniec okresu sprawozdawczego Bank przelicza:

- 1) pozycje pieniężne w walucie obcej przy zastosowaniu kursu zamknięcia, tj. kursu średniego ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski, obowiązującego na koniec okresu sprawozdawczego,
- 2) pozycje niepieniężne wyceniane według historycznej ceny nabycia wyrażonej w walucie obcej przy zastosowaniu kursu wymiany z dnia transakcji,
- 3) pozycje niepieniężne wyceniane w wartości godziwej wyrażonej w walucie obcej przeliczane są przy zastosowaniu kursów wymiany, które obowiązywały w dniu, na który wartość godziwa została ustalona.

Zyski i straty kursowe z tytułu rozliczenia tych transakcji oraz wyceny bilansowej aktywów i zobowiązań pieniężnych wyrażonych w walutach obcych ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Sprawozdanie finansowe prezentowane jest w złotych, które są walutą funkcjonalną i walutą prezentacji Banku.

2.5. Aktywa i zobowiązania finansowe

2.5.1 Klasyfikacja

Bank klasyfikuje aktywa finansowe do następujących kategorii: aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, kredyty, pożyczki i inne należności, aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności. Zobowiązania finansowe klasyfikowane są następująco: zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz pozostałe zobowiązania finansowe. Bank decyduje o klasyfikacji aktywa i zobowiązania finansowego w momencie jego początkowego ujęcia.

2.5.1.1 Aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

Aktywa i zobowiązania wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat są to składniki aktywów i zobowiązań finansowych spełniające którykolwiek z poniższych warunków:

- 1) klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu. Składniki aktywów finansowych lub zobowiązania finansowe kwalifikuje się jako przeznaczone do obrotu, gdy są nabyte lub zaciągnięte głównie w celu sprzedaży lub odkupienia w bliskim terminie, są częścią portfela określonych instrumentów finansowych, którymi zarządza się łącznie i dla których istnieje potwierdzenie aktualnego faktycznego wzoru generowania krótkoterminowych zysków. Instrumenty pochodne klasyfikuje się również jako przeznaczone do obrotu chyba, że są wyznaczonymi i efektywnymi instrumentami zabezpieczającymi.
- 2) przy początkowym ujęciu zostały wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat. Wyznaczenie takie Bank może zastosować tylko wówczas, gdy:
  - a) wyznaczony składnik aktywów lub zobowiązań finansowych jest instrumentem łącznym zawierającym jeden lub więcej wbudowanych instrumentów pochodnych kwalifikujących się do odrębnego ich ujmowania, przy czym wbudowany instrument pochodny nie może zmieniać znacząco przepływów pieniężnych wynikających z umowy zasadniczej lub wydzielenie instrumentu pochodnego jest zabronione;
  - b) zastosowanie takiej kwalifikacji aktywa lub zobowiązania eliminuje lub znacząco zmniejsza niespójność w zakresie wyceny lub ujmowania (tzw. niedopasowanie księgowe na skutek innego sposobu wyceny aktywów lub zobowiązań lub odmiennego ujmowania związanych z nimi zysków lub strat);
  - c) grupa aktywów lub zobowiązań finansowych lub obu tych kategorii jest odpowiednio zarządzana, a jej wyniki oceniane w oparciu o wartość godziwą, zgodnie z udokumentowanymi zasadami zarządzania ryzykiem lub strategią inwestycyjną Banku.
- 3) Bank posiada politykę zarządzania aktywami i zobowiązaniami finansowymi, zgodnie z którą zarządza odrębnie portfelem aktywów i zobowiązań finansowych klasyfikowanych jako przeznaczone do obrotu oraz portfelem aktywów i zobowiązań finansowych wyznaczonych przy początkowym ujęciu jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

2.5.1.2 Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży są to aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, które zostały wyznaczone jako dostępne do sprzedaży lub niebędące aktywami finansowymi:

- 1) wyznaczonymi przez Bank przy początkowym ujęciu jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat;
- 2) utrzymywanymi do terminu zapadalności;
- 3) spełniającymi definicję kredytu i pożyczki.

2.5.1.3 Kredyty, pożyczki i inne należności

Do kategorii kredytów, pożyczek i innych należności zalicza się aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami, które nie są kwotowane na aktywnym rynku, inne niż:

- 1) aktywa finansowe, które Bank zamierza sprzedać natychmiast lub w bliskim terminie, które kwalifikuje się jako przeznaczone do obrotu i te, które przy początkowym ujęciu zostały wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat,
- 2) aktywa finansowe wyznaczone przez Bank przy początkowym ujęciu jako dostępne do sprzedaży,
- 3) aktywa finansowe, których posiadacz może nie odzyskać zasadniczo pełnej kwoty inwestycji początkowej z innego powodu niż pogorszenie obsługi kredytu, które kwalifikuje się jako dostępne do sprzedaży.

2.5.1.4 Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności

Na dzień 31 grudnia 2013 roku i na dzień 31 grudnia 2012 roku Bank nie posiadał aktywów zakwalifikowanych do tej kategorii.

2.5.1.5 Pozostałe zobowiązania finansowe

Pozostałe zobowiązania finansowe są to zobowiązania finansowe inne niż wycenianie do wartości godziwej ze skutkiem wyceny odnoszonym do rachunku zysków i strat mające charakter depozytu, pożyczki otrzymanej lub kredytu otrzymanego.

2.5.1.6 Reklasyfikacja aktywów finansowych

Składnik aktywów finansowych sklasyfikowany jako dostępny do sprzedaży, który odpowiada definicji pożyczek i należności, Bank może przekwalifikować z kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży do kategorii pożyczek i należności, w przypadku gdy Bank ma zamiar i możliwość utrzymać dany składnik aktywów finansowych w dającej się przewidzieć przyszłości lub do terminu jego zapadalności.

Bank nie dokonuje przekwalifikowania instrumentów finansowych do lub z kategorii wycenianych według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat od momentu ich objęcia lub wyemitowania. Bank może dokonać przekwalifikowania instrumentów finansowych zaklasyfikowanych jako przeznaczone do obrotu, innych niż instrumenty pochodne oraz instrumenty finansowe wskazane do wyceny do wartości godziwej przy początkowym ujęciu do kategorii kredytów, pożyczek i należności, jeżeli spełniają one warunki, o których mowa w Nocie 2.5.1.3.

2.5.2 Ujmowanie transakcji w księgach

Aktywa finansowe oraz zobowiązania finansowe, w tym również transakcje terminowe, z których wynika zobowiązanie lub prawo do nabycia lub sprzedaży w przyszłym terminie ustalonej ilości określonych instrumentów finansowych po ustalonej cenie, wprowadza się do ksiąg rachunkowych pod datą zawarcia kontraktu, bez względu na przewidziany w umowie termin rozliczenia transakcji.

2.5.3 Wyłączenie ze sprawozdania z sytuacji finansowej instrumentów finansowych

Składnik aktywów finansowych zostaje usunięty ze sprawozdania z sytuacji finansowej, gdy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych z aktywów finansowych lub, gdy Bank przenosi składnik aktywów finansowych na inny podmiot. Przeniesienie to ma miejsce wtedy, gdy Bank:

- 1) przenosi umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych, lub
- 2) zatrzymuje umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych, ale przyjmuje umowny obowiązek przekazania tych przepływów jednostce spoza Banku.

Przenosząc składniki aktywów finansowych Bank ocenia, w jakim stopniu zachowuje ryzyko i korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych. W tym przypadku:

- 1) jeżeli Bank przenosi zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to wyłącza składnik aktywów finansowych ze sprawozdania z sytuacji finansowej,
- 2) jeżeli Bank zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to w dalszym ciągu ujmuje składnik aktywów finansowych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej,
- 3) jeżeli Bank nie przenosi, ani nie zachowuje zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to Bank ustala, czy zachował kontrolę nad tym składnikiem aktywów finansowych. W przypadku zachowania kontroli składnik aktywów finansowych jest ujmowany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Banku do wysokości wynikającej z trwałego zaangażowania, odpowiednio w przypadku braku kontroli jest ze sprawozdania z sytuacji finansowej wyłączany.

Bank wyłącza ze swojego sprawozdania z sytuacji finansowej zobowiązanie finansowe (lub jego część), gdy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygaś.

Najczęściej Bank wyłącza ze sprawozdania z sytuacji finansowej kredyty, gdy podlegają one umorzeniu, przedawnieniu lub są nieściągalne. Wyłączanie ze sprawozdania z sytuacji finansowej kredytów, pożyczek i innych należności następuje w ciężar utworzonych na nie odpisów z tytułu utraty wartości. W przypadku, gdy nie utworzono odpisów z tytułu utraty wartości lub ich wartość jest mniejsza od wartości kredytu, pożyczki i innej należności, przed odpisaniem należności zwiększa się odpis z tytułu utraty wartości o różnicę pomiędzy wartością należności, a dotychczas utworzoną kwotą odpisu z tytułu utraty wartości.

2.5.4 Wycena

W momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych lub zobowiązanie finansowe wycenia się według wartości godziwej, powiększonej w przypadku aktywów lub zobowiązań finansowych niekwalifikowanych jak wycenianie według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, o koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego.

Po początkowym ujęciu jednostka wycenia instrumenty finansowe w następujący sposób:

2.5.4.1 Aktywa i zobowiązania wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

Wyceniane są do wartości godziwej ze skutkiem wyceny odnoszonym do rachunku zysków i strat, do pozycji wyniku na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej.

2.5.4.2 Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Wyceniane są do wartości godziwej, a skutki zmiany wartości godziwej (z wyjątkiem odpisów z tytułu utraty wartości) rozpoznawane są w innych dochodach całkowitych aż do momentu wyłączenia składnika aktywów ze sprawozdania z sytuacji finansowej, kiedy skumulowany zysk/strata ujmowane są w rachunku zysków i strat. Odsetki naliczone z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej od aktywów dostępnych do sprzedaży rozpoznawane są w wyniku odsetkowym.

2.5.4.3 Kredyty i pożyczki oraz inwestycje utrzymywane do terminu zapadalności

Wyceniane są według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej z uwzględnieniem utraty wartości. W przypadku kredytów i pożyczek, dla których nie można ustalić harmonogramu przyszłych przepływów pieniężnych, a więc także ustalić efektywnej stopy procentowej, wycenia się je według kwoty wymaganej zapłaty.

2.5.4.4 Pozostałe zobowiązania finansowe w tym zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych

Wyceniane są według zamortyzowanego kosztu. Jeżeli dla zobowiązania finansowego nie można ustalić harmonogramu przyszłych przepływów pieniężnych, a więc także ustalić efektywnej stopy procentowej, zobowiązanie to wycenia się według kwoty wymaganej zapłaty.

Instrumenty dłużne wyemitowane przez Bank są wykazywane jako zobowiązania finansowe i wyceniane według zamortyzowanego kosztu.

2.5.5 Instrumenty pochodne

2.5.5.1 Ujęcie i wycena

Pochodne instrumenty finansowe ujmowane są w wartości godziwej począwszy od dnia zawarcia transakcji. Instrument pochodny staje się aktywem, jeśli jego wartość godziwa jest dodatnia, a zobowiązaniem w przypadku, gdy jego wartość godziwa jest ujemna.

Przy wycenie tych instrumentów uwzględnia się założenia dotyczące ryzyka kredytowego kontrahenta oraz własnego ryzyka kredytowego Banku.

W przypadku, gdy oszacowana wartość godziwa jest niższa, bądź wyższa od wartości godziwej na poprzedzający koniec okresu sprawozdawczego (dla transakcji zawartych w danym okresie sprawozdawczym w wartości godziwej) Bank zalicza tę wartość odpowiednio do wyniku na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat lub do wyniku z pozycji wymiany w korespondencji odpowiednio z pozycją „Pochodne instrumenty finansowe”. Powyższy sposób ujęcia ma zastosowanie dla instrumentów pochodnych nie zakwalifikowanych do rachunkowości zabezpieczeń. Sposób ewidencji instrumentów pochodnych zabezpieczających opisany został w Nocie 2.5.6.4

Efekt ostatecznego rozliczenia transakcji pochodnych wykazuje się w wyniku na instrumentach finansowych wycenianych według wartości godziwej ze skutkiem odnoszonym do rachunku zysków i strat lub w wyniku z pozycji wymiany.

Kwoty bazowe transakcji pochodnych wykazane są w pozycjach pozabilansowych w dniu zawarcia transakcji i przez cały okres ich trwania.

2.5.5.2 Wbudowane instrumenty pochodne

Wbudowany instrument pochodny jest składnikiem hybrydowego (złożonego) instrumentu, który zawiera również umowę zasadniczą niebędącą instrumentem pochodnym (zarówno o charakterze finansowym, jak i niefinansowym), powodującym, że część przepływów pieniężnych wynikających z instrumentu złożonego zmienia się w sposób podobny do przepływów wynikających z samodzielnie występującego instrumentu pochodnego. Wbudowany instrument pochodny powoduje, że część lub całość przepływów pieniężnych wynikających z umowy zasadniczej jest modyfikowana w oparciu o określoną stopę procentową, cenę instrumentu finansowego, cenę towaru, kurs walutowy, bądź inną zmienną, pod warunkiem, że zmienna niebędąca finansową nie jest specyficzna dla którejkolwiek ze stron kontraktu.

Oceny, czy dana umowa zawiera wbudowany instrument pochodny dokonuje się na moment przystąpienia do umowy. Ponowna ocena jest dokonywana jedynie wtedy, gdy nastąpią zmiany w umowie istotnie wpływające na wynikające z niej przepływy pieniężne.

Instrumenty pochodne podlegające wydzieleniu z umów zasadniczych i osobnemu ujęciu w księgach rachunkowych wyceniane są według wartości godziwej. Wycena prezentowana jest w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Pochodne instrumenty finansowe”. Zmiany w wycenie do wartości godziwej instrumentów pochodnych odnoszone są do rachunku zysków i strat do pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej” lub „Wynik z pozycji wymiany”.

Instrument pochodny wykazywany jest odrębnie, gdy spełnione są łącznie następujące warunki:

- 1) instrument hybrydowy (złożony) nie jest wyceniany w wartości godziwej, ze skutkiem odnoszonym do rachunku zysków i strat,
- 2) charakter ekonomiczny wbudowanego instrumentu oraz ryzyka z nim związane nie są ściśle powiązane z charakterem ekonomicznym umowy zasadniczej i ryzykami z niej wynikającymi,
- 3) odrębny instrument, którego charakterystyka odpowiada cechom wbudowanego instrumentu pochodnego, spełniałby definicję instrumentu pochodnego.

W przypadku umów nie będących instrumentami finansowymi, których składnikiem jest instrument spełniający powyższe warunki, wbudowany instrument pochodny zalicza się do pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej” lub „Wynik z pozycji wymiany”, odnoszonych do rachunku zysku i strat.

2.5.6 Rachunkowość zabezpieczeń

2.5.6.1 Kryteria rachunkowości zabezpieczeń

Rachunkowość zabezpieczeń stosowana jest przez Bank, gdy spełnione są wszystkie poniższe warunki, określone w MSR 39:

- 1) w momencie ustanowienia zabezpieczenia formalnie wyznaczono i udokumentowano powiązanie zabezpieczające, jak również cel zarządzania ryzykiem przez jednostkę oraz strategię ustanowienia zabezpieczenia. Dokumentacja zawiera identyfikację instrumentu zabezpieczającego, zabezpieczanej pozycji lub transakcji, charakter zabezpieczanego ryzyka, a także sposób, w jaki jednostka będzie oceniała efektywność instrumentu zabezpieczającego w kompensowaniu zmian wartości godziwej lub przepływów pieniężnych związanych z zabezpieczanym ryzykiem,
- 2) oczekuje się, że zabezpieczenie będzie wysoce efektywne w kompensowaniu zmian wartości godziwej lub przepływów pieniężnych wynikających z zabezpieczanego ryzyka, zgodnie z udokumentowaną pierwotnie strategią zarządzania ryzykiem, dotyczącą tego konkretnego powiązania zabezpieczającego,
- 3) w przypadku zabezpieczeń przepływów pieniężnych, planowana transakcja będąca przedmiotem zabezpieczenia, musi być wysoce prawdopodobna oraz musi podlegać zagrożeniu zmianami przepływów pieniężnych, które w rezultacie mogą wpływać na rachunek zysków i strat,
- 4) efektywność zabezpieczenia można wiarygodnie ocenić, tj. wartość godziwa lub przepływy pieniężne związane z pozycją zabezpieczaną wynikające z zabezpieczanego ryzyka oraz wartość godziwa instrumentu zabezpieczającego, mogą być wiarygodnie wycenione,
- 5) zabezpieczenie jest na bieżąco oceniane i stwierdza się jego wysoką efektywność we wszystkich okresach sprawozdawczych, na które zabezpieczenie zostało ustanowione.

2.5.6.2 Zaprzestanie stosowania zasad rachunkowości zabezpieczeń

Bank zaprzestaje stosowania zasad rachunkowości zabezpieczeń, gdy:

- 1) instrument zabezpieczający wygasa, zostaje sprzedany, rozwiązany lub wykonany (zastąpienia jednego instrumentu zabezpieczającego drugim lub przedłużenia terminu ważności danego instrumentu zabezpieczającego nie uważa się za wygaśnięcie lub rozwiązanie, jeśli takie zastąpienie lub przedłużenie terminu stanowi część udokumentowanej strategii zabezpieczania przyjętej przez jednostkę). W takim przypadku skumulowane zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym odnoszone bezpośrednio na inne dochody całkowite przez okres, w którym zabezpieczenie było efektywne, ujmuje się dalej w odrębnej pozycji w innych dochodach całkowitych, aż do momentu zajścia planowanej transakcji,
- 2) zabezpieczenie przestaje spełniać kryteria rachunkowości zabezpieczeń. W takim przypadku skumulowane zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym odnoszone bezpośrednio na inne dochody całkowite przez okres, w którym zabezpieczenie było efektywne, ujmuje się dalej w odrębnej pozycji w innych dochodach całkowitych, aż do momentu zajścia planowanej transakcji,
- 3) zaprzestano oczekiwać realizacji planowanej transakcji, wobec tego wszystkie skumulowane zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym odnoszone bezpośrednio na inne dochody całkowite przez okres, w którym zabezpieczenie było efektywne, ujmuje się w rachunku zysków i strat,
- 4) Bank unieważnia powiązanie zabezpieczające.

2.5.6.3 Zabezpieczenie wartości godziwej

Bank odpowiednio na dzień 31 grudnia 2013 i na dzień 31 grudnia 2012 roku nie stosował rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej.

2.5.6.4 Zabezpieczenie przepływów pieniężnych

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych jest to zabezpieczenie przed zagrożeniem zmiennością przepływów pieniężnych, które przypisać można konkretnemu rodzajowi ryzyka związanemu z ujętym składnikiem aktywów lub zobowiązaniem (takim jak całość lub część przyszłych płatności odsetkowych od zadłużenia o zmiennym oprocentowaniu) lub z wysoce prawdopodobną planowaną transakcją, i które mogłyby wpływać na rachunek zysków i strat.

Zmiany wartości godziwej pochodnego instrumentu zabezpieczającego wyznaczonego jako zabezpieczenie przepływów pieniężnych ujmowane są bezpośrednio w innych dochodach całkowitych w części stanowiącej efektywną część zabezpieczenia. Część nieefektywną zabezpieczenia ujmuje się w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej”.

Kwoty odniesione bezpośrednio na inne dochody całkowite przenoszone są do rachunku zysków i strat w tym samym okresie lub okresach, w których zabezpieczana planowana transakcja wywiera wpływ na rachunek zysków i strat.

Testy efektywności obejmują wycenę transakcji zabezpieczających, po pomniejszeniu o wartość odsetek naliczonych oraz różnice kursowe od nominalu transakcji zabezpieczających (w przypadku transakcji CIRS). Wykazywane są one w rachunku zysków i strat, odpowiednio w pozycjach „Wynik z tytułu odsetek” oraz „Wynik z pozycji wymiany”.

2.6. Kompensowanie instrumentów finansowych

Kompensowanie składnika aktywów i zobowiązań finansowych jest dokonywane tylko w przypadku, gdy Bank posiada ważny tytuł prawny do przeprowadzenia kompensaty a rozliczenie ma zostać przeprowadzone w kwocie netto lub realizacja składnika aktywów i zobowiązań następuje jednocześnie. Bank posiada umowy typu ISDA, które umożliwiają kompensowanie aktywów i zobowiązań finansowych (z wyłączeniem papierów wartościowych), jeśli są spełnione określone warunki (data i waluta rozliczenia jest taka sama). W 2013 roku i odpowiednio w 2012 roku nie wystąpiły takie przypadki umożliwiające wykonanie kompensaty. Dodatkowo kompensowanie składnika aktywów i zobowiązań finansowych dotyczy instrumentów finansowych nabytych w ramach prowadzonych przez Dom Maklerski PKO Bank Polski SA działań stabilizacji emisji dla akcjonariusza sprzedającego, co zostało szerzej opisane w Nocie 20 „Kredyty i pożyczki udzielone klientom”.

2.7. Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży i odkupu

Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży i odkupu są operacjami sprzedaży lub kupna papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu lub odsprzedaży w umownym terminie i po określonej cenie.

Transakcje sprzedaży papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu na moment zawarcia ujmuje się w zobowiązaniach wobec innych banków lub zobowiązaniach wobec klientów z tytułu depozytów, w zależności od kontrahenta transakcji.

Zakupione papiery wartościowe z przyrzeczeniem odsprzedaży ujmuje się jako należności od banków lub kredyty i pożyczki udzielone klientom, w zależności od kontrahenta transakcji.

Transakcje z przyrzeczeniem odkupu/sprzedaży są wyceniane według zamortyzowanego kosztu, natomiast papiery wartościowe będące składnikiem transakcji z przyrzeczeniem odkupu nie są wyłączone ze sprawozdania z sytuacji finansowej i podlegają wycenie według zasad określonych dla poszczególnych portfeli papierów wartościowych. Różnica między ceną sprzedaży i odkupu jest traktowana odpowiednio jako koszt/przychód odsetkowy i rozliczana jest w czasie trwania umowy z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej.

2.8. Inwestycje w jednostki zależne, współzależne oraz stowarzyszone

Inwestycje dokonane w jednostkach zależnych, współzależnych oraz stowarzyszonych wykazane są według ceny nabycia z uwzględnieniem odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości. W przypadku dokonania sprzedaży inwestycji w jednostkach zależnych, na skutek której następuje utrata kontroli, Bank dokonuje wyceny do wartości godziwej pozostałej inwestycji oraz przyjmuje tę wartość jako nowy koszt dla potrzeb późniejszej wyceny. Nadwyżka wartości godziwej inwestycji nad wartością bilansową ujmowana jest przez Bank w pozostałych przychodach operacyjnych.

Każdorazowo na koniec okresu sprawozdawczego Bank ocenia istnienie przesłanek, które wskazują, czy wystąpiła utrata wartości inwestycji dokonanych w jednostkach zależnych, stowarzyszonych i współzależnych. W przypadku istnienia takiej przesłanki Bank dokonuje oszacowania wartości użytkowej inwestycji lub wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży składnika aktywów, w zależności od tego, która z nich jest wyższa, a w przypadku gdy wartość bilansowa składnika aktywów przewyższa jego wartość użytkową, Bank ujmuje w rachunku zysków i strat odpis z tytułu utraty wartości.

Powyższa prognoza wartości użytkowej wymaga przyjęcia założeń dotyczących m.in. przyszłych przepływów pieniężnych, które Bank może uzyskać z tytułu dywidend lub wpływów pieniężnych z tytułu ewentualnej sprzedaży inwestycji pomniejszonej o koszty sprzedaży. Przyjęcie innych założeń dotyczących prognozowanych przepływów pieniężnych mogłoby mieć wpływ na wartość bilansową niektórych inwestycji.

2.9. Utrata wartości aktywów finansowych

2.9.1 Aktywa wyceniane według zamortyzowanego kosztu

Każdorazowo dla kredytu i pożyczki na koniec okresu sprawozdawczego Bank ocenia, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych. Jeżeli takie przesłanki istnieją, Bank ustala kwoty odpisów z tytułu utraty wartości. Strata z tytułu utraty wartości jest ponoszona, gdy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń mających miejsce po początkowym ujęciu składnika aktywów („zdarzenie powodujące stratę”), oraz to zdarzenie ma wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające ze składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe.

Do obiektywnych przesłanek utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych Bank zalicza w szczególności informacje o następujących zdarzeniach:

- 1) wystąpienie znaczących trudności finansowych emitenta lub dłużnika,
- 2) niedotrzymanie postanowień umownych przez emitenta lub dłużnika, np. niespłacenie odsetek lub kapitału albo zaleganie z ich spłatą,
- 3) przyznanie emitentowi lub dłużnikowi, ze względów ekonomicznych lub prawnych związanych z jego trudnościami finansowymi, udogodnienia, które w innym przypadku nie zostałyby udzielone (szczegółowy opis praktyk w zakresie „forbearance” prezentuje Nota 45.4),
- 4) zaistnienie wysokiego prawdopodobieństwa upadłości lub restrukturyzacji emitenta lub dłużnika,
- 5) wystąpienie zdarzenia umożliwiającego oszacowanie spadku wartości przyszłych przepływów pieniężnych, w tym ich ściągalsności, w odniesieniu do grupy aktywów.

Ekspozycje kredytowe, w odniesieniu do których na poziomie indywidualnym nie zidentyfikowano obiektywnych przesłanek utraty wartości lub pomimo ich wystąpienia nie rozpoznano straty, poddawane są ocenie pod kątem utraty wartości grupy ekspozycji o takiej samej charakterystyce.

Bank dokonuje podziału należności kredytowych ze względu na wielkość zaangażowania.

W portfelu ekspozycji indywidualnie znaczących każda pojedyncza ekspozycja kredytowa jest poddawana zindywidualizowanej analizie pod kątem istnienia przesłanek utraty wartości oraz poziomu rozpoznanej straty. W odniesieniu do ekspozycji indywidualnie nieznaczących rozpoznania i pomiaru straty dokonuje się z wykorzystaniem portfelowych parametrów ryzyka, oszacowanych metodami statystycznymi. Jeśli w odniesieniu do pojedynczej ekspozycji kredytowej strata zostanie rozpoznana, tworzony jest na nią adekwatny odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości. Jeśli na poziomie indywidualnej ekspozycji strata nie zostanie rozpoznana, ekspozycja podlega zaszeregowaniu do portfela aktywów o podobnej charakterystyce ocenianego grupowo i obejmowana jest ustalonym dla danej grupy odpisem z tytułu zaistniałej niezareportowanej straty (odpisem IBNR).

Odpis IBNR ustalany jest z wykorzystaniem parametrów portfelowych. Parametry te szacowane są dla grup ekspozycji o tych samych charakterystykach, uznawanych za przesłanki zaistnienia straty na poziomie grupy (niezareportowanej na poziomie indywidualnym) – przesłanki IBNR.

Za przesłanki IBNR uznaje się w szczególności:

- 1) wzrost, w okresie kredytowania, ryzyka branży, w której działa dłużnik (grupa dłużników), wyrażający się uznaniem branży przez Bank za branżę wysokiego ryzyka,
- 2) opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek nie dłuższe niż 90 dni,
- 3) nierozpoznanie pogorszenia się sytuacji ekonomiczno-finansowej lub majątkowej dłużnika w ocenie ryzyka związanego z jego finansowaniem (pomimo zachowania obowiązujących procedur w zakresie monitorowania tej sytuacji i aktualizacji oceny),
- 4) powzięcie informacji o potencjalnym wyłudzeniu kredytu.

Kwotę odpisu aktualizacyjnego z tytułu utraty wartości i odpisu IBNR stanowi różnica między wartością bilansową składnika aktywów a bieżącą wartością, oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych (z wyłączeniem przyszłych strat kredytowych, które nie zostały poniesione), zdyskontowanych z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej z dnia wystąpienia przesłanki dla danego składnika aktywów finansowych.

Kalkulacja bieżącej wartości oszacowanych przepływów pieniężnych dotyczących zabezpieczonego składnika aktywów finansowych uwzględnia przepływy pieniężne wynikające z przejęcia zabezpieczenia, pomniejszone o koszty przejęcia i sprzedaży.

Przy ustalaniu odpisu metodą zindywidualizowaną przyszłe przepływy pieniężne szacuje się z uwzględnieniem specyfiki sprawy i prawdopodobnych scenariuszy zarządzania ekspozycją.

Przy szacowaniu odpisów na ekspozycje nieobjęte metodą zindywidualizowaną wykorzystuje się parametry portfelowe:

- 1) stopy odzysku oszacowane dla grup ekspozycji o określonej charakterystyce,
- 2) prawdopodobieństwo zareportowania straty na poziomie indywidualnym (w odniesieniu do ekspozycji z portfela IBNR).

Przyszłe przepływy pieniężne dotyczące grupy aktywów finansowych ocenianych łącznie pod kątem utraty wartości są szacowane na podstawie przepływów pieniężnych wynikających z umów oraz historycznych parametrów odzysków generowanych z aktywów o podobnych cechach ryzyka.

Historyczne parametry odzysków są korygowane na podstawie danych pochodzących z bieżących obserwacji, tak, aby uwzględnić oddziaływanie bieżących warunków oraz wykluczyć czynniki mające wpływ w okresie historycznym, które nie występują obecnie. Jeżeli w następnym okresie wysokość straty z tytułu utraty wartości zmniejszy się na skutek zdarzenia, które nastąpiło po wystąpieniu utraty wartości (np. poprawy oceny zdolności kredytowej dłużnika), wówczas uprzednio dokonany odpis z tytułu utraty wartości jest odwracany poprzez dokonanie odpowiedniej korekty salda odpisów aktualizujących. Kwota dokonanego odwrócenia wykazywana jest w rachunku zysków i strat.

Bank planuje, iż przyjęta metodologia szacowania odpisów z tytułu utraty wartości będzie rozwijana wraz ze zwiększającymi się możliwościami pozyskiwania informacji wskazujących na utratę wartości z istniejących oraz wdrażanych aplikacji i systemów informatycznych. W konsekwencji, pozyskiwanie nowych danych może mieć wpływ na poziom odpisów z tytułu utraty wartości w przyszłości.

Metodologia i założenia wykorzystywane przy szacowaniu poddawane są regularnym przeglądom w celu zmniejszenia różnic pomiędzy szacunkową a rzeczywistą wielkością strat.

2.9.2 Aktywa dostępne do sprzedaży

Każdorazowo na koniec okresu sprawozdawczego Bank ocenia, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości składnika aktywów finansowych zakwalifikowanych do kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży. Jeżeli takie przesłanki istnieją, Bank ustala kwoty odpisów z tytułu utraty wartości.

Do obiektywnych przesłanek utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży Bank zalicza informacje o następujących zdarzeniach:

- 1) wystąpienie znaczących trudności finansowych emitenta,
- 2) niedotrzymanie postanowień umownych przez emitenta, np. niespłacenie odsetek lub kapitału albo zaleganie z ich spłatą,
- 3) przyznanie emitentowi, ze względów ekonomicznych lub prawnych związanych z jego trudnościami finansowymi, udogodnienia, które w innym przypadku nie zostałyby udzielone,
- 4) pogorszenie się w okresie utrzymywania zaangażowania sytuacji ekonomiczno-finansowej emitenta,
- 5) zaistnienie wysokiego prawdopodobieństwa upadłości lub restrukturyzacji emitenta,
- 6) wzrost, w okresie utrzymywania zaangażowania, ryzyka branży, w której działa emitent wyrażający się uznaniem branży przez Bank za branżę podwyższonego ryzyka.

W pierwszej kolejności Bank ustala, czy nastąpiła utrata wartości aktywów na bazie analizy indywidualnej w odniesieniu do należności indywidualnie znaczących.

Jeżeli istnieją obiektywne dowody na utratę wartości aktywów finansowych zakwalifikowanych do kategorii dłużnych nieskarbowych instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży, kwotę odpisu aktualizacyjnego stanowi różnica między wartością bilansową składnika aktywów a bieżącą wartością godziwą ustaloną jako wartość przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych za pomocą stóp zerokuponowych ustalanych na podstawie krzywych dochodowości papierów skarbowych.

Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości aktywów zakwalifikowanych do kategorii dostępnych do sprzedaży jest ujmowany w rachunku zysków i strat, co skutkuje koniecznością wyksięgowania z innych dochodów całkowitych skumulowanych strat z wyceny, odniesionych uprzednio do tej pozycji, oraz ujęcia ich w rachunku zysków i strat.

Jeśli w następnym okresie wartość godziwa instrumentów dłużnych wzrośnie, a wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu straty z tytułu utraty wartości w rachunku zysków i strat, to kwotę odwracanego odpisu ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Odpisów z tytułu utraty wartości instrumentów kapitałowych nie odwraca się poprzez rachunek zysków i strat.

2.10. Leasing

Bank jest stroną umów leasingu operacyjnego, na podstawie których przyjmuje do odpłatnego użytkowania środki trwałe na uzgodniony okres. Podstawą klasyfikacji umów leasingowych przez Bank jest zakres, w jakim ryzyko i korzyści z tytułu posiadania przedmiotu leasingu przypadają w udziale leasingodawcy, a w jakim leasingobiorcy.

Opłaty leasingowe z tytułu leasingu operacyjnego oraz późniejsze raty leasingowe ujmowane są jako koszty w rachunku zysków i strat metodą liniową w okresie trwania leasingu.

2.11. Rzeczowe aktywa trwałe i wartości niematerialne

2.11.1 Wartości niematerialne

Składnik wartości niematerialnych to możliwy do zidentyfikowania niepieniężny składnik aktywów nieposiadający postaci fizycznej.

2.11.1.1 Oprogramowanie

Nabyte licencje na oprogramowanie komputerowe są aktywowane w wysokości poniesionych kosztów nabycia i przygotowania do użytkowania, z uwzględnieniem umorzeń i odpisów z tytułu utraty wartości.

Późniejsze nakłady związane z utrzymywaniem oprogramowania komputerowego są wykazywane jako koszty w momencie ich poniesienia.

2.11.1.2 Pozostałe wartości niematerialne

Pozostałe wartości niematerialne nabywane przez Bank, wykazuje się w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia pomniejszonym o umorzenie i łączną kwotę odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.

2.11.1.3 Koszty prac rozwojowych

Koszty zakończonych prac rozwojowych zalicza się do wartości niematerialnych, w związku z uzyskaniem korzyści ekonomicznych oraz spełnieniem określonych warunków, tj. jeżeli istnieje możliwość i zamiar ukończenia oraz użytkowania wytwarzanego składnika, dostępne są stosowne środki techniczne i finansowe służące ukończeniu prac i użytkowania wytwarzanego składnika oraz istnieje możliwość wiarygodnego ustalenia wysokości nakładów poniesionych w czasie prac rozwojowych, które można przyporządkować wytworzeniu składników wartości niematerialnych.

2.11.2 Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe wykazywane są na koniec okresu sprawozdawczego według cen nabycia lub kosztów wytworzenia, po pomniejszeniu o odpisy umorzeniowe oraz odpisy z tytułu trwałej utraty ich wartości.

Nieruchomości zaliczane do inwestycji wycenia się według zasad stosowanych do rzeczowych aktywów trwałych.

2.11.3 Nakłady ponoszone w terminie późniejszym

Wartość bilansowa rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych powiększa się o dodatkowe nakłady poniesione w okresie ich użytkowania, gdy:

- 1) istnieje prawdopodobieństwo, że Bank uzyska przyszłe korzyści ekonomiczne, które można przyporządkować danemu składnikowi rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych (wyższe od korzyści pierwotnie szacowanych, mierzonych np. okresem użytkowania, poprawą jakości obsługi, kosztami eksploatacji),
- 2) można wiarygodnie ustalić cenę nabycia lub koszt wytworzenia danego składnika rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych.

2.11.4 Odpisy amortyzacyjne

Amortyzacja naliczana jest od wszystkich aktywów trwałych, których wartość ulega obniżeniu na skutek używania lub upływu czasu metodą liniową przez szacowany okres użytkowania danego aktywa. Co najmniej raz w roku weryfikowana jest przyjęta metoda amortyzacji oraz okresy użytkowania.

Rozpoczęcie amortyzacji rzeczowych aktywów trwałych, wartości niematerialnych oraz nieruchomości inwestycyjnych następuje od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym ten środek przyjęto do używania, a jej zakończenie nie później niż z chwilą:

- 1) zrównania wartości odpisów amortyzacyjnych lub umorzeniowych z wartością początkową danego składnika aktywów, lub
- 2) przeznaczenia go do likwidacji, lub
- 3) sprzedaży, lub
- 4) stwierdzenia jego niedoboru, lub
- 5) ustalenia w wyniku weryfikacji, że przewidywana wartość końcowa składnika aktywu przewyższa jego wartość bilansową (netto).

Dla niefinansowych aktywów trwałych przyjmuje się, że wartość końcowa wynosi zero, chyba że istnieje zobowiązanie strony trzeciej do ich odkupienia lub, gdy istnieje i będzie istniał pod koniec używania składnika aktywny rynek i można określić jego wartość na tym rynku.

Okresy amortyzacyjne dla podstawowych grup środków trwałych, nieruchomości inwestycyjnych oraz wartości niematerialnych stosowane w PKO Banku Polskim SA:

Środki trwałe	Okresy
Budynki, lokale, spółdzielcze prawa do lokalu (w tym nieruchomości inwestycyjne)	od 40 do 60 lat
Ulepszenia w obcych środkach trwałych (budynkach, lokalach)	10 lat (lub okres najmu, jeśli jest krótszy)
Maszyny, urządzenia techniczne, narzędzia i przyrządy	od 3 do 15 lat
Zespoły komputerowe	od 4 do 10 lat
Środki transportu	5 lat

Wartości niematerialne	Okresy
Oprogramowanie	od 2 do 17 lat
Pozostałe wartości niematerialne	5 lat

Koszty związane z nabyciem lub wytworzeniem budynków dzieli się na istotne części składowe tego budynku (komponenty) w przypadku, gdy części składowe posiadają różne okresy użytkowania lub gdy każda z nich dostarcza Bankowi korzyści w inny sposób. Każda część składowa tego budynku amortyzowana jest odrębnie.

Nie amortyzuje się wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania, które podlegają corocznemu testowi na utratę wartości zgodnie z Notą 2.11.5.

2.11.5 Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości niefinansowych aktywów trwałych

Każdorazowo na koniec okresu sprawozdawczego Bank ocenia istnienie przesłanek, które wskazują, czy nastąpiła utrata wartości któregoś ze składników niefinansowych aktywów trwałych (lub ośrodków wypracowujących środki pieniężne). W momencie rozpoznania takich przesłanek oraz corocznie w przypadku wartości niematerialnych niepodlegających amortyzacji Bank dokonuje oszacowania wartości odzyskiwalnej, stanowiącej wyższą z dwóch kwot: wartość godziwą pomniejszoną o koszty sprzedaży lub wartość użytkową składnika aktywów trwałych (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne), a w przypadku gdy wartość bilansowa składnika aktywów przewyższa jego wartość odzyskiwalną, Bank ujmuje w rachunku zysków i strat odpis z tytułu utraty wartości. Oszacowanie powyższych wartości wymaga przyjęcia założeń dotyczących m.in. przyszłych prognozowanych przepływów pieniężnych, które Bank może uzyskać z tytułu dalszego użytkowania lub sprzedaży danego składnika aktywów trwałych (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne). Przyjęcie odmiennych założeń dotyczących wyceny przyszłych przepływów pieniężnych może mieć wpływ na wartość bilansową niektórych składników aktywów trwałych.

W przypadku, gdy istnieją przesłanki, że nastąpiła utrata wartości majątku wspólnego, czyli aktywów, które nie wypracowują wpływów pieniężnych niezależnie od innych aktywów lub zespołów aktywów oraz nie można ustalić wartości odzyskiwalnej pojedynczego składnika aktywów zaliczanego do majątku wspólnego, Bank ustala wartość odzyskiwaną na poziomie ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego dany składnik należy.

Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości jest ujmowany, jeżeli wartość księgowa aktywa lub jego ośrodka wypracowującego środki pieniężne przekracza wartość odzyskiwalną. Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości jest ujmowany w rachunku zysków i strat.

Odpisy aktualizacyjne z tytułu utraty wartości w przypadku ośrodków wypracowujących środki pieniężne w pierwszej kolejności redukują wartość firmy przypadającą na te ośrodki wypracowujące środki pieniężne (grupę ośrodków), a następnie redukują proporcjonalnie wartość księgową innych aktywów w ośrodku (grupie ośrodków).

W przypadku innych aktywów, odpis ten podlega odwróceniu, jeżeli nastąpiła zmiana w szacunkach służących do określenia wartości możliwej do odzyskania. Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości może być odwrócony tylko do poziomu, przy którym wartość księgowa aktywa nie przekracza wartości księgowej, która pomniejszona o kwotę amortyzacji, zostałaby wyznaczona, jeżeli nie zostałby ujęty odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości.

2.12. Pozostałe składniki sprawozdania z sytuacji finansowej

2.12.1 Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży i działalność zaniechana

Do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży klasyfikuje się aktywa, których wartość bilansowa ma zostać odzyskana w drodze ich odsprzedaży, a nie dalszego wykorzystania. Jako przeznaczone do sprzedaży klasyfikowane są jedynie aktywa dostępne do natychmiastowej sprzedaży w bieżącym stanie, których sprzedaż jest wysoce prawdopodobna, tzn. zdecydowano o wypełnieniu planu sprzedaży danego składnika aktywów, rozpoczęto aktywny program znalezienia nabywcy i zakończenia planu zbycia. Ponadto, taki składnik aktywów jest oferowany do sprzedaży po cenie, która jest racjonalna w odniesieniu do jego bieżącej wartości godziwej i oczekuje się, że sprzedaż zostanie ujęta jako sprzedaż zakończona w czasie jednego roku od dnia zaklasyfikowania składnika aktywów do tej kategorii.

Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży ujmuje się w kwocie niższej z dwóch: wartości bilansowej lub wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia tych aktywów. Odpisy aktualizujące wartość aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży ujmowane są w rachunku zysków i strat za okres, w którym dokonano tych odpisów. W stosunku do aktywów zaklasyfikowanych do tej kategorii nie nalicza się amortyzacji.

Działalność zaniechana to element przedsięwzięcia Banku, który został zbyty lub jest zakwalifikowany jako przeznaczony do sprzedaży oraz stanowi odrębną, ważną dziedzinę działalności lub jej geograficzny obszar działalności, albo jest jednostką zależną nabytą wyłącznie z zamiarem jej odsprzedaży.

Klasyfikacja do działalności zaniechanej następuje w momencie zbycia lub w momencie, gdy działalność spełnia kryteria działalności przeznaczonej do sprzedaży, jeśli ten moment nastąpił wcześniej. Grupa aktywów do zbycia, która ma zostać wycofana z użytkowania, również może być zakwalifikowana jako działalność zaniechana.

W przypadku aktywów trwałych, dla których kryteria klasyfikacji do grupy aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży nie są dłużej spełnione, Bank dokonuje ich reklasyfikacji z aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży do odpowiedniej kategorii aktywów. Aktywa trwałe wycofane z aktywów przeznaczonych do sprzedaży wycenia się w niższej z dwóch wartości:

- 1) wartości bilansowej sprzed momentu zaklasyfikowania do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży, pomniejszonej o amortyzację, która zostałaby ujęta, gdyby składnik aktywów (lub grupa do zbycia) nie został zakwalifikowany jako przeznaczony do sprzedaży,
- 2) wartości odzyskiwalnej na dzień podjęcia decyzji o zaniechaniu sprzedaży.

2.12.2 Rozliczenia międzyokresowe i przychody przyszłych okresów

Pozycja obejmuje głównie provizje rozliczane liniowo oraz inne dochody pobrane z góry, których rozliczenie do rachunku zysków i strat nastąpi w przyszłych okresach sprawozdawczych. Koszty i przychody rozliczane w czasie prezentuje się w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Pozostałe zobowiązania”.

Rozliczenia międzyokresowe czynne dotyczą poszczególnych rodzajów wydatków, których rozliczenie w ciężar rachunku zysków i strat nastąpi stosownie do upływu czasu w przyszłych okresach sprawozdawczych. Rozliczenia międzyokresowe czynne prezentuje się w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Inne aktywa”.

2.13. Rezerwy

Rezerwy są zobowiązaniami, których kwota lub termin zapłaty są niepewne. Rezerwy są tworzone, gdy Bank posiada obecny obowiązek (prawny lub zwyczajowo oczekiwany) wynikający ze zdarzeń przeszłych oraz prawdopodobne jest, że wypełnienie obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków zawierających w sobie korzyści ekonomiczne oraz można dokonać wiarygodnego szacunku kwoty tego obowiązku.

W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wielkość rezerwy jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej przed opodatkowaniem, która odzwierciedla aktualne oceny rynkowe co do wartości pieniądza w czasie oraz ewentualnego ryzyka związanego z danym zobowiązaniem.

Bank tworzy rezerwy na sprawy sporne z kontrahentami, klientami oraz instytucjami zewnętrznymi (np. UOKiK), po uzyskaniu informacji od radcy prawnego o dużym prawdopodobieństwie przegrania sprawy sądowej, rezerwy na świadczenia emerytalno-rentowe, rezerwy na udzielone zobowiązania i gwarancje oraz inne rezerwy, w szczególności rezerwy restrukturyzacyjną oraz rezerwy na potencjalne roszczenia z tytułu sprzedaży wiarytelności. Szczegółowy opis zmian przedstawiono w Nocie 33 „Rezerwy” oraz w Nocie 45.7.2. „Rezerwy pozabilansowe”.

2.14. Rezerwa restrukturyzacyjna

Rezerwę na koszty restrukturyzacji tworzy się, gdy spełnione są ogólne kryteria ujmowania rezerw jak również szczegółowe kryteria dotyczące powstania obowiązku, prawnego lub zwyczajowo oczekiwanego, tworzenia rezerwy na koszty restrukturyzacji określone w MSR 37. W szczególności, zwyczajowo oczekiwany obowiązek przeprowadzenia restrukturyzacji oraz tworzenia rezerwy powstaje tylko wówczas, gdy Bank posiada szczegółowy, formalny plan restrukturyzacji oraz wzbudził uzasadnione oczekiwanie stron, których plan dotyczy, że przeprowadzi działania restrukturyzacyjne poprzez rozpoczęcie wdrażania planu lub ogłoszenie głównych elementów planu tymże stronom. Szczegółowy plan restrukturyzacji określa co najmniej działalność lub część działalności, której ten plan dotyczy, podstawowe lokalizacje, które zostaną nim objęte, miejsce zatrudnienia, funkcje i przybliżoną liczbę pracowników, którzy mają uzyskać odszkodowania w zamian za zakończenie stosunku pracy, kwotę nakładów, które będą poniesione oraz termin, w jakim plan zostanie wdrożony.

Rezerwa na restrukturyzację obejmuje tylko takie bezpośrednie nakłady powstające w wyniku restrukturyzacji, które jednocześnie:

- 1) w sposób nieodwracalny wynikają z restrukturyzacji,
- 2) nie są związane z bieżącą działalnością Banku.

Rezerwa na restrukturyzację nie obejmuje przyszłych strat operacyjnych.

2.15. Świadczenia pracownicze

Zgodnie z Kodeksem Pracy pracownicy PKO Banku Polskiego SA mają prawo do odpraw emerytalnych lub rentowych w momencie odchodzenia na emeryturę lub rentę. Bank okresowo dokonuje wyliczenia aktuarialnego rezerwy na przyszłe zobowiązania wobec pracowników.

Rezerwa na wynikające z Kodeksu Pracy odprawy emerytalne i rentowe tworzona jest indywidualnie dla każdego pracownika na podstawie wyceny aktuarialnej sporządzanej okresowo przez niezależną firmę doradztwa aktuarialnego. Podstawę do wyznaczania wartości rezerw na świadczenia pracownicze stanowią regulacje wewnętrzne, a w szczególności Zakładowy Układ Zbiorowy Pracy obowiązujący w Banku. Wycena rezerw na świadczenia pracownicze dokonywana jest z zastosowaniem technik i założeń aktuarialnych. W kalkulacji rezerwy uwzględniono wszystkie odprawy emerytalne i rentowe, które mogą być w przyszłości wypłacone. Rezerwę utworzono na podstawie listy osób zawierającej wszystkie niezbędne dane o pracownikach, ze szczególnym uwzględnieniem stażu pracy, wieku oraz płci. Naliczone rezerwy są równe zdyskontowanym płatnościom, które w przyszłości zostaną dokonane, z uwzględnieniem rotacji zatrudnienia i dotyczą okresu do końca okresu sprawozdawczego. Zyski i straty z obliczeń aktuarialnych są rozpoznawane w innych dochodach całkowitych.

Bank tworzy rezerwę na przyszłe zobowiązania z tytułu odszkodowań i odpraw pieniężnych wypłacanych pracownikom, z którymi zostaje rozwiązyany stosunek pracy z przyczyn nie dotyczących pracowników, a także rozliczenia okresowe z tytułu kosztów przypadających na bieżący okres, które poniesione zostaną w przyszłym okresie, w tym premii oraz z tytułu niewykorzystanych urlopów wypoczynkowych, po uwzględnieniu wszystkich pozostających do wykorzystania zaległych dni urlopów.

Świadczenia pracownicze obejmują również pracowniczy program emerytalny stanowiący program określonych składek, ujmowany w kosztach w pozycji „Wynagrodzenia” oraz program zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze, którego część ujmowana jest jako zobowiązanie z tytułu płatności na bazie akcji rozliczonych w środkach pieniężnych, zgodnie z MSSF 2 „Płatności w formie akcji”.

2.16. Koszty finansowania zewnętrznego

Koszty finansowania zewnętrznego, które można bezpośrednio przyporządkować nabyciu, budowie lub wytworzeniu dostosowywanego składnika aktywów, Bank aktywuje jako część ceny nabycia lub kosztu wytworzenia tego składnika aktywów, jeżeli istnieje prawdopodobieństwo, że w przyszłości przyniosą one jednostce korzyści ekonomiczne oraz pod warunkiem, że cenę nabycia lub koszt wytworzenia można określić w wiarygodny sposób.

Pozostałe koszty finansowania zewnętrznego ujmowane są przez Bank jako koszty okresu, w którym zostały poniesione.

2.17. Udzielone zobowiązania pozabilansowe

W ramach działalności operacyjnej Bank zawiera transakcje, które w momencie ich zawarcia nie są ujmowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako aktywa lub zobowiązania, lecz powodują powstanie zobowiązań warunkowych. Zobowiązanie warunkowe jest:

- 1) możliwym obowiązkiem, który powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, których istnienie zostanie potwierdzone dopiero w momencie wystąpienia lub niewystąpienia jednego lub większej ilości niepewnych przyszłych zdarzeń, które nie w pełni podlegają kontroli Banku,
- 2) obecnym obowiązkiem, który powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, ale nie jest ujmowany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, ponieważ nie jest prawdopodobne, aby konieczne było wydatkowanie środków pieniężnych lub innych aktywów w celu wypełnienia obowiązku lub kwoty zobowiązania nie można oszacować w sposób wiarygodny.

Na udzielone zobowiązania pozabilansowe obarczone ryzykiem braku wywiązania się zleceniodawcy z warunków umowy tworzone są rezerwy zgodnie z MSR 37. Najistotniejsze pozycje udzielonych zobowiązań pozabilansowych stanowią przyznane linie kredytowe oraz udzielone gwarancje.

W momencie początkowego ujęcia umowę gwarancji finansowej wycenia się do wartości godziwej. Po początkowym ujęciu wycenia się ją według wartości wyższej z:

- 1) wartości ustalonej zgodnie z MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe” oraz
- 2) wartości początkowej pomniejszonej, w odpowiednich przypadkach, o skumulowane odpisy amortyzacyjne ujęte zgodnie z MSR 18 „Przychody”.

2.18. Kapitały własne

Kapitały własne stanowią kapitały i fundusze tworzone przez Bank zgodnie z obowiązującym prawem oraz ze statutem.

2.18.1 Kapitał zakładowy

Kapitał zakładowy wykazany jest w wysokości zgodnej ze statutem oraz wpisem do rejestru przedsiębiorców według wartości nominalnej.

2.18.2 Kapitał zapasowy

Kapitał zapasowy tworzony jest zgodnie ze statutem Banku z odpisów z zysku oraz premii emisyjnych uzyskanych z emisji akcji pomniejszonych o koszty przeprowadzenia emisji i przeznaczony jest na pokrycie strat bilansowych, jakie mogą wynikać w związku z działalnością Banku.

2.18.3 Inne dochody całkowite

Inne dochody całkowite obejmują skutki wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży oraz związanych z nim wartość podatku odroczonego, efektywną część zabezpieczenia przepływów pieniężnych w ramach rachunkowości zabezpieczeń oraz związanych z nią wartość podatku odroczonego, jak również zyski i straty aktuarialne oraz związane z nią wartość podatku odroczonego.

2.18.4 Fundusz ogólnego ryzyka

Fundusz ogólnego ryzyka w PKO Banku Polskim SA tworzony jest zgodnie z ustawą Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 roku (Dz. U. z 2012 roku, poz. 1376, z późniejszymi zmianami), zwaną dalej „Prawo bankowe”, z zysku po opodatkowaniu i przeznaczony jest na niezidentyfikowane ryzyka działalności Banku.

2.18.5 Pozostałe kapitały rezerwowe

Kapitały rezerwowe są tworzone z odpisów z zysku netto. Kapitały rezerwowe przeznaczone są wyłącznie na pokrycie mogących powstać strat bilansowych.

2.19. Ustalanie wyniku finansowego

Bank ujmuje wszystkie istotne pozycje kosztów i przychodów zgodnie z zasadami: memoriału, współmierności przychodów i kosztów, ujmowania i wyceny aktywów i zobowiązań, tworzenia odpisów z tytułu utraty wartości.

2.19.1 Przychody i koszty z tytułu odsetek

Przychody i koszty z tytułu odsetek obejmują odsetki, w tym premię i dyskonto z tytułu instrumentów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz instrumentów wycenianych do wartości godziwej, z wyjątkiem instrumentów pochodnych, klasyfikowanych do kategorii przeznaczone do obrotu. Przychody i koszty odsetkowe ujmowane są na zasadzie memoriałowej i z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej. Przychody odsetkowe, w przypadku, aktywów finansowych lub grupy podobnych aktywów finansowych, dla których dokonano odpisu z tytułu utraty wartości, są naliczane od wartości bieżącej należności (to jest wartości pomniejszonej o odpis aktualizujący wartość) przy zastosowaniu aktualnej stopy procentowej użytej do zdyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych dla celów oszacowania straty z tytułu utraty wartości.

Przychody/koszty odsetkowe z tytułu instrumentów pochodnych, zaklasyfikowanych do kategorii przeznaczonych do obrotu wykazywane są w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej” lub „Wynik z pozycji wymiany” (w przypadku CIRS), z wyjątkiem instrumentów pochodnych zakwalifikowanych jako instrumenty zabezpieczające do rachunkowości zabezpieczeń, które prezentowane są w wyniku odsetkowym. W przychodach odsetkowych ujmowane są również rozliczane w czasie z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej opłaty i prowizje otrzymane i zapłacone, wchodzące w skład wyceny instrumentu finansowego.

2.19.2 Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat

Przychody z tytułu prowizji i opłat ujmuje się zasadniczo według zasady memoriału z chwilą wykonania usługi. Do przychodów zaliczane są jednorazowo opłaty pobierane przez Bank za wykonanie czynności niezwiązanych bezpośrednio z powstaniem kredytów, pożyczek i innych należności, a także rozliczane liniowo opłaty za świadczenie usług przez Bank w okresie dłuższym niż 3 miesiące. Do przychodów prowizyjnych zalicza się także opłaty i prowizje rozliczane w czasie metodą liniową, otrzymane od udzielonych kredytów i pożyczek o nieustalonych harmonogramach przyszłych przepływów pieniężnych, dla których nie można ustalić efektywnej stopy procentowej.

2.19.3 Przychody z tytułu dywidend

Przychody z tytułu dywidend są ujmowane w rachunku zysków i strat Banku w dniu ustalenia praw udziałowców/akcjonariuszy do ich otrzymania.

2.19.4 Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej

Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat zawiera zyski i straty powstałe w wyniku zbycia instrumentów finansowych zaliczonych do aktywów/zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz efekt ich wyceny do wartości godziwej. W pozycji ujmowana jest również, jak opisano w Nocie 2.5.6.4, część nieefektywna zabezpieczenia zmienności przepływów pieniężnych.

2.19.5 Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych

Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych zawiera zyski i straty powstałe w wyniku zbycia instrumentów finansowych zaklasyfikowanych do portfela dostępnych do sprzedaży oraz utrzymywanych do terminu zapadalności.

2.19.6 Wynik z pozycji wymiany

Wynik z pozycji wymiany obejmuje dodatnie i ujemne różnice kursowe, zarówno zrealizowane, jak i niezrealizowane, wynikające z codziennej wyceny aktywów i zobowiązań walutowych według obowiązującego na koniec okresu sprawozdawczego średniego kursu ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski oraz z wyceny do wartości godziwej niezrealizowanych instrumentów pochodnych (FX forward, FX swap, CIRS oraz opcje walutowe).

Bank ujmuje w wyniku z pozycji wymiany walutowej dodatnie i ujemne różnice kursowe zarówno zrealizowane jak i niezrealizowane, z wyceny do wartości godziwej niezrealizowanych opcji walutowych. Z ekonomicznego punktu widzenia, przyjęty sposób prezentacji wyniku z opcji walutowych pozwala na symetryczne ujmowanie wyniku z opcji walutowych i zabezpieczających je transakcji natychmiastowych i terminowych (zabezpieczających pozycję walutową generowaną w efekcie oddziaływania zmian parametrów rynkowych na pozycję w opcjach walutowych).

W wyniku z pozycji wymiany wykazane są również skutki zmiany wartości godziwej oraz wynik zrealizowany na opcji na indeks złota, z uwagi na fakt, iż Bank traktuje złoto jak jedną z walut analogicznie do przepisów uchwały nr 76/2010 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 10 marca 2010 roku w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka (Dz. Urz. KNF z 2010 roku, Nr 2, poz. 11 z późn. zm.), zwana dalej „Uchwałą nr 76/2010”.

Bank wykazał aktywa i zobowiązania pieniężne stanowiące bilansowe i pozabilansowe pozycje walutowe w złotych po przeliczeniu według średniego kursu ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski, obowiązującego na koniec okresu sprawozdawczego.

Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów, pożyczek i innych należności wyrażone w walutach obcych, które są tworzone w złotych, podlegają uaktualnieniu wraz ze zmianą wartości wyceny aktywów walutowych, na które są tworzone. Zrealizowane i niezrealizowane różnice kursowe zaliczane są do rachunku zysków i strat.

2.19.7 Pozostałe przychody i koszty operacyjne

Do pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych zalicza się przychody i koszty niezwiązane bezpośrednio z działalnością bankową. Pozostałe przychody operacyjne obejmują głównie zyski ze sprzedaży/likwidacji składników majątku trwałego i aktywów przejętych za długi, sprzedaży udziałów w jednostkach zależnych, odzyskanych należności nieściągalnych, otrzymanych odszkodowań, kar, grzywien oraz przychodów z tytułu dzierżawy/najmu nieruchomości. Natomiast na pozostałe koszty operacyjne składają się głównie straty ze sprzedaży/likwidacji majątku trwałego, w tym aktywów przejętych za długi, koszty windykacji należności oraz koszty przekazanych darowizn.

2.20. Podatek dochodowy

Podatek dochodowy ujmowany jest jako podatek bieżący oraz podatek odroczony. Podatek dochodowy bieżący ujmowany jest w rachunku zysków i strat. Podatek dochodowy odroczony w zależności od źródła pochodzenia różnic przejściowych, ujmowany jest w rachunku zysków i strat lub w pozycji „Inne dochody całkowite” w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

2.20.1 Przychody i koszty z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych powiązanych z kredytami i pożyczkami

Z uwagi na fakt, iż Bank oferuje produkty ubezpieczeniowe wraz z kredytami i pożyczkami i brak jest możliwości zakupu w Banku identycznego, co do formy prawnej, warunków i treści ekonomicznej produktu ubezpieczeniowego bez zakupu kredytu czy pożyczki, opłaty uzyskiwane przez Bank z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych traktowane są jako integralna część wynagrodzenia z tytułu oferowanych instrumentów finansowych.

Otrzymane oraz należne Bankowi wynagrodzenie z tytułu oferowania produktów ubezpieczeniowych dla produktów bezpośrednio powiązanych z instrumentami finansowymi jest rozliczane metodą efektywnej stopy procentowej i ujmowane w przychodzie odsetkowym.

Otrzymane oraz należne Bankowi wynagrodzenie z tytułu wykonywania usługi pośrednictwa ujmowane jest w przychodach z tytułu prowizji w momencie sprzedaży produktu ubezpieczeniowego lub jego odnowienia.

Podział wynagrodzenia na część prowizyjną oraz odsetkową dokonywany jest w proporcji wartości godziwej instrumentu finansowego oraz wartości godziwej usługi pośrednictwa w stosunku do sumy obu tych wartości.

Koszty bezpośrednio związane ze sprzedażą produktów ubezpieczeniowych są rozliczane w analogiczny sposób do rozliczania przychodów, z zachowaniem zasady współmierności przychodów i kosztów, tj. jako element zamortyzowanego kosztu instrumentu finansowego lub jednorazowo.

Bank dokonuje okresowego oszacowania kwoty wynagrodzenia, które będzie w przyszłości podlegało zwrotowi w związku z wcześniejszym zakończeniem umowy ubezpieczeniowej i odpowiednio pomniejsza rozpoznawane przychody odsetkowe lub prowizyjne.

2.20.2 Podatek bieżący

Podatek dochodowy bieżący obliczany jest na podstawie zysku księgowego brutto skorygowanego o przychody, które zgodnie z przepisami podatkowymi nie są zaliczane do przychodów podatkowych, przychody podatkowe niebędące przychodami księgowymi, koszty niestanowiące kosztów uzyskania przychodów i koszty podatkowe niebędące kosztami księgowymi, zgodnie z właściwymi przepisami prawa podatkowego. Pozycje te obejmują głównie przychody i koszty z tytułu odsetek naliczonych do otrzymania i zapłacenia, odpisy z tytułu utraty wartości należności oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe.

Przy ustaleniu podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym od osób prawnych uwzględniono przepisy Ustawy z dnia 15 lutego 1992 roku o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. Nr 54, poz. 654 z późn. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 7 maja 2001 roku w sprawie przedłużenia bankom udzielającym pożyczek (kredytów) na cele budownictwa mieszkaniowego terminów wpłat zaliczek i podatku dochodowego od osób prawnych (Dz. U. Nr 43, poz. 482). Równowartość skapitalizowanych odsetek niespłaconych przez kredytobiorcę i niewykupionych przejściowo ze środków budżetu państwa uwzględniana jest do dnia faktycznej spłaty tych odsetek również w odroczonym podatku dochodowym jako dodatnia różnica przejściowa.

2.20.3 Podatek dochodowy odroczony

Podatek dochodowy odroczony ujmowany jest w wysokości różnicy pomiędzy wartością podatkową aktywów i zobowiązań a ich wartością bilansową dla celów raportowania finansowego. Bank tworzy rezerwę oraz aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Wartość podatku dochodowego odroczonego odnoszona na wynik finansowy ustalana jest jako różnica między wartością bilansową a podatkową aktywów i zobowiązań przeliczona odpowiednią stawką podatkową. Rezerwa i aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego Banku wykazywane są w sprawozdaniu w sytuacji finansowej odpowiednio po stronie aktywów lub zobowiązań. Zmiana stanu rezerwy oraz aktywa z tytułu podatku dochodowego odroczonego zaliczana jest do obowiązkowych obciążeń wyniku finansowego (pozycja: „Podatek dochodowy” w „Rachunku zysków i strat”) z wyjątkiem skutków wyceny aktywów finansowych oraz zysków i strat aktuarialnych odnoszonych na inne dochody całkowite, w przypadku których zmiany stanu rezerwy oraz aktywa z tytułu podatku dochodowego odroczonego są również rozliczane z innymi dochodami całkowitymi. Przy ustalaniu podatku dochodowego odroczonego uwzględnia się wartość aktywa i rezerwy na odroczony podatek na początek i koniec okresu sprawozdawczego.

Wartość bilansowa składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku jest weryfikowana każdorazowo na koniec okresu sprawozdawczego i ulega stosownemu obniżeniu o tyle, o ile przestało być prawdopodobne osiągnięcie dochodu do opodatkowania wystarczającego do częściowego lub całkowitego zrealizowania składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz rezerwy na podatek odroczony wyceniane są z zastosowaniem stawek podatkowych, które według przewidywań będą obowiązywać w okresie, gdy składnik aktywów zostanie zrealizowany lub rezerwa rozwiązana, przyjmując za podstawę stawki podatkowe (i przepisy podatkowe) obowiązujące na koniec okresu sprawozdawczego lub takie, których obowiązywanie w przyszłości jest pewne na koniec okresu sprawozdawczego.

Bank kompensuje ze sobą aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego z rezerwami z tytułu odroczonego podatku dochodowego wtedy i tylko wtedy, gdy posiada możliwy do wyegzekwowania tytuł prawny do przeprowadzenia kompensat należności ze zobowiązaniami z tytułu bieżącego podatku i odroczony podatek dochodowy ma związek z tym samym podatnikiem i tym samym organem podatkowym.

2.21. Ważniejsze szacunki i oceny

Bank podczas sporządzania sprawozdania finansowego dokonuje pewnych szacunków i przyjmuje założenia, które bezpośrednio mają wpływ zarówno na sprawozdanie finansowe, jak i na ujętą w nim informację uzupełniającą. Szacunki i założenia, które Bank przyjmuje do wykazywania wartości aktywów i zobowiązań oraz przychodów i kosztów, dokonywane są przy wykorzystaniu danych historycznych oraz innych czynników, które są dostępne oraz uznawane za właściwe w danych okolicznościach.

Założenia, co do przyszłości oraz dostępne dane służą do szacowania wartości bilansowych aktywów oraz zobowiązań, których nie można jednoznacznie określić przy wykorzystaniu innych źródeł. Przy dokonywaniu szacunków Bank uwzględnia przyczyny oraz źródła niepewności, które są przewidywane na koniec okresu sprawozdawczego. Wyniki rzeczywiste mogą się różnić od wartości szacunkowych.

Dokonywane przez Bank szacunki oraz założenia są poddawane bieżącym przeglądom. Korekty szacunków są rozpoznawane w tym okresie, w którym dokonano zmiany szacunków, jeżeli korekty dotyczą tylko tego danego okresu. Natomiast, jeżeli korekty wpływają zarówno na okres, w którym dokonano zmiany, jak i na przyszłe okresy, są one rozpoznawane w okresie, w którym dokonano zmiany oraz w okresach przyszłych.

Poniżej przedstawiono najistotniejsze obszary, dla których Bank dokonuje oszacowań:

2.21.1 Utrata wartości kredytów i pożyczek

Strata z tytułu utraty wartości jest ponoszona, gdy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń mających miejsce po początkowym ujęciu składnika aktywów („zdarzenie powodujące stratę”), oraz to zdarzenie ma wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające ze składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe. Bank planuje przyszłe przepływy pieniężne na podstawie szacunków opartych na historycznych parametrach.

Przyjęta metodologia szacowania odpisów z tytułu utraty wartości będzie rozwijana wraz ze zwiększającymi się możliwościami pozyskiwania informacji wskazujących na utratę wartości z istniejących oraz wdrażanych aplikacji i systemów informatycznych. W konsekwencji, pozyskiwanie nowych danych może mieć wpływ na poziom odpisów z tytułu utraty wartości w przyszłości. Metodologia i założenia wykorzystywane przy szacowaniu poddawane są regularnym przeglądom w celu zmniejszenia różnic pomiędzy szacunkową a rzeczywistą wielkością strat.

Wpływ zwiększenia/zmniejszenia przepływów pieniężnych dla portfela kredytów i pożyczek Banku z rozpoznaną indywidualnie utratą wartości przedstawia poniższa tabela (w mln):

Szacunkowa zmiana utraty wartości kredytów i pożyczek na skutek:	31.12.2013		31.12.2012	
	scenariusz +10%	scenariusz -10%	scenariusz +10%	scenariusz -10%
zmiany wartości bieżącej szacowanych przepływów pieniężnych dla portfela kredytów i pożyczek Banku z rozpoznaną indywidualnie utratą wartości ocenianych metodą zindywidualizowaną	(287)	462	(301)	484
zmiany prawdopodobieństwa defaultu	73	(73)	114	(116)
zmiany stóp odzysku	(545)	545	(344)	344

Szacunek ten został przeprowadzony dla portfela kredytów i pożyczek, w przypadku których utrata wartości rozpoznawana jest w oparciu o indywidualną analizę przyszłych przepływów pieniężnych z tytułu spłat i odzysków z zabezpieczeń, czyli ekspozycji objętych metodą zindywidualizowaną.

2.21.2 Wycena instrumentów pochodnych oraz nienotowanych papierów dłużnych dostępnych do sprzedaży

Wartość godziwą nieopcyjnych instrumentów pochodnych wyznacza się stosując modele wyceny bazujące na zdyskontowanych przepływach pieniężnych możliwych do otrzymania z danego instrumentu finansowego. Opcje wyceniane są przy użyciu modeli wyceny opcji. Zmienne oraz założenia używane do wyceny obejmują, w miarę dostępności, dane pochodzące z możliwych do obserwacji rynków. Wartość godziwa instrumentów pochodnych uwzględnia własne ryzyko kredytowe Banku jak i ryzyko kredytowe kontrahenta. W przypadku instrumentów pochodnych kalkulowana jest korekta wyceny instrumentów pochodnych odzwierciedlająca ryzyko kredytowe kontrahenta CVA (credit value adjustment) oraz korekta wyceny instrumentów pochodnych odzwierciedlająca własne ryzyko kredytowe Banku DVA (debit value adjustment). Proces kalkulacji korekt CVA i DVA obejmuje wybór metody wyznaczenia spreadu na ryzyko kredytowe kontrahenta lub Banku (np. metoda ceny rynkowej oparta na płynnych notowaniach cen instrumentów dłużnych wyemitowanych przez kontrahenta, metoda spreadu implikowanego z kontraktów Credit Default Swap), oszacowanie prawdopodobieństwa niewypłacalności kontrahenta lub Banku oraz stopy odzysku, wybór metody wyliczania korekt CVA i DVA (metoda zaawansowana, uwzględniająca zabezpieczenia lub też metoda uproszczona) oraz wyliczenie wysokości korekt CVA i DVA.

Wartość godziwą papierów dłużnych dostępnych do sprzedaży nienotowanych na aktywnym rynku wyznacza się stosując modele wyceny bazujące na zdyskontowanych przepływach pieniężnych możliwych do otrzymania z danego instrumentu finansowego. Przy wycenie nienotowanych papierów dłużnych dostępnych do sprzedaży przyjmowane są również założenia dotyczące ryzyka kredytowego kontrahenta, które wpływają na wycenę instrumentów. Ryzyko kredytowe dla papierów wartościowych, dla których brak jest dostępnej wiarygodnej ceny rynkowej jest uwzględnione w marży, której metodyka wyceny jest spójna z kalkulacją spreadów kredytowych do wyznaczania korekt CVA i DVA.

Stosowane przez Bank techniki wyceny nieopcyjnych instrumentów pochodnych opierają się na krzywych dochodowości konstruowanych na podstawie dostępnych danych rynkowych (stawki depozytów na rynku międzybankowym, kwotowania transakcji IRS). Bank przeprowadził symulację w celu ustalenia możliwego wpływu zmian krzywych dochodowości na wycenę transakcji.

Poniżej przedstawiono wyniki symulacji szacunkowych zmian wyceny nieopcyjnych instrumentów pochodnych przy przesunięciu równoległym krzywych dochodowości:

a) dla całego portfela nieopcyjnych instrumentów pochodnych:

Szacunkowa zmiana wyceny przy przesunięciu równoległym krzywych dochodowości o:	31.12.2013		31.12.2012	
	scenariusz +50bp	scenariusz -50bp	scenariusz +50bp	scenariusz -50bp
IRS	(64 909)	65 893	(45 124)	45 852
CIRS	(77 102)	80 805	(93 837)	98 908
pozostałe instrumenty	4 139	(4 135)	1 679	(1 698)
Razem	(137 872)	142 563	(137 282)	143 062

b) instrumentów objętych rachunkowością zabezpieczeń:

Szacunkowa zmiana wyceny przy przesunięciu równoległym krzywych dochodowości o:	31.12.2013		31.12.2012	
	scenariusz +50bp	scenariusz -50bp	scenariusz +50bp	scenariusz -50bp
IRS	(72 994)	74 072	(49 664)	50 656
CIRS	(77 400)	81 118	(94 439)	99 543
Razem	(150 394)	155 190	(144 103)	150 199

2.21.3 Kalkulacja rezerw na świadczenia pracownicze

Rezerwa na odprawy emerytalne i rentowe tworzona jest indywidualnie dla każdego pracownika na podstawie wyceny aktuarialnej sporządzanej okresowo przez niezależną firmę doradztwa aktuarialnego. Wycena rezerw na świadczenia pracownicze dokonywana jest z zastosowaniem technik i założeń aktuarialnych.

W kalkulacji rezerwy uwzględniono wszystkie odprawy emerytalne i rentowe, które mogą być w przyszłości wypłacone. Bank dokonał aktualizacji szacunków na dzień 31 grudnia 2013 roku wykorzystując kalkulacje przeprowadzone przez zewnętrznego, niezależnego aktuarium. Naliczone rezerwy są równe zdyskontowanym płatnościom, które w przyszłości zostaną dokonane, z uwzględnieniem rotacji zatrudnienia i dotyczą okresu do dnia kończącego okres sprawozdawczy. Istotnym elementem wpływającym na wysokość rezerwy jest przyjęta stopa dyskonta finansowego, która została przyjęta przez Bank na poziomie 4%.

Wpływ zwiększenia/zmniejszenia stopy dyskonta finansowego oraz podstawowych założeń aktuarialnych o 1 p.p. na zmniejszenie/zwiększenie wartości rezerwy na odprawy emerytalne i rentowe na dzień 31 grudnia 2013 roku przedstawia poniższa tabela (w mln PLN):

Szacunkowa zmiana rezerwy na dzień 31.12.2013	Stopa dyskonta finansowego		Planowane wzrosty podstaw	
	scenariusz +1pp	scenariusz -1pp	scenariusz +1pp	scenariusz -1pp
Rezerwa na odprawy emerytalne oraz rentowe	(4)	4	5	(4)

Istotnym elementem wpływającym na wysokość rezerwy w 2012 roku była przyjęta stopa dyskonta finansowego, która została przyjęta przez Bank na poziomie 3,75%.

Zyski i straty obliczeń aktuarialnych są rozpoznawane w innych dochodach całkowitych.

Bank tworzy rezerwę na przyszłe zobowiązania z tytułu niewykorzystanych urlopów wypoczynkowych, po uwzględnieniu wszystkich pozostających do wykorzystania zaległych dni urlopów oraz z tytułu odszkodowań i odpraw pieniężnych wypłacanych pracownikom, z którymi zostaje rozwiązany stosunek pracy z przyczyn niedotyczących pracowników, a także z tytułu kosztów przypadających na bieżący okres, które poniesione zostaną w przyszłym okresie, w tym premii.

2.21.4 Okresy użytkowania rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych oraz nieruchomości inwestycyjnych

Przy szacowaniu długości okresu użytkowania poszczególnych rodzajów rzeczowych aktywów trwałych, wartości niematerialnych oraz nieruchomości inwestycyjnych uwzględniane są następujące czynniki:

- 1) oczekiwane zużycie fizyczne szacowane w oparciu o dotychczasowe przeciętne okresy użytkowania, odzwierciedlające tempo zużycia fizycznego, intensywność wykorzystania, itp.,
- 2) utrata przydatności z przyczyn technologicznych lub rynkowych,
- 3) prawne i inne ograniczenia dotyczące wykorzystania składnika aktywów,
- 4) oczekiwane wykorzystanie składnika aktywów oceniane na podstawie oczekiwanej zdolności produkcyjnej lub wielkości produkcji,
- 5) inne okoliczności mające wpływ na okres użytkowania tego rodzaju aktywów.

W przypadku, gdy okres korzystania ze składnika aktywów wynika z tytułów umownych okres użytkowania odpowiada okresowi wynikającemu z tych tytułów umownych. W sytuacji, gdy szacowany okres użytkowania jest krótszy niż okres wynikający z tytułów umownych, przyjmuje się szacowany okres użytkowania.

Wpływ zmiany długości okresu użytkowania dla składników majątkowych podlegających amortyzacji, z grupy grunty i budynki, wpływających na zmiany wyniku finansowego przedstawia poniższa tabela (w mln PLN):

Zmiana długości okresu użytkowania dla składników majątkowych podlegających amortyzacji z grupy grunty i budynki	31.12.2013		31.12.2012	
	scenariusz +10 lat	scenariusz -10 lat	scenariusz +10 lat	scenariusz -10 lat
Koszty amortyzacji	(27)	190	(27)	153

2.22. Zmiany zasad rachunkowości

Bank sporządza sprawozdanie finansowe zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej przyjętymi przez Unię Europejską w formie Rozporządzeń Komisji Unii Europejskiej (dalej Komisja UE).

Zmiany do opublikowanych standardów i interpretacji, które weszły w życie i zostały zastosowane przez Bank od 1 stycznia 2013 roku

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Opis potencjalnych zmian
Rozporządzenie Komisji UE nr 475/2012 z dnia 5.06.2012 roku			
Prezentacja składników pozostałych całkowitych dochodów – zmiany do MSR 1	06.2011	Rok obrotowy rozpoczynający się 1.07.2012 lub później	Zmiany wymagają, aby jednostki dzieliły pozycje prezentowane w pozostałych całkowitych dochodach na dwie grupy na podstawie tego, czy w przyszłości będą mogły one zostać ujęte w wyniku finansowym. Zmiany o charakterze prezentacyjnym. W sprawozdaniu z całkowitych dochodów wprowadzony została stosowny podział, jednocześnie Bank nie zmienił nazewnictwa tytułów.
Rozporządzenie Komisji UE nr 1255/2012 z dnia 11.12.2012 roku			
Zmiany do MSR 19 „Świadczenia pracownicze”	06. 2011	Rok obrotowy rozpoczynający się 1.01.2013 lub później (zmiany retrospektywne)	Zmiany wprowadzają nowe wymogi w zakresie ujmowania i wyceny kosztów programów określonych świadczeń oraz świadczeń z tytułu rozwiązania stosunku pracy, jak również zmieniają wymagane ujawnienia dotyczące wszystkich świadczeń pracowniczych. Szczegółowy opis zmian został zaprezentowany w Nocie 2.23. „Objaśnienie różnic między wcześniej publikowanymi sprawozdaniami a niniejszym sprawozdaniem finansowym”
MSSF 13 „Wycena w wartości godziwej”	05.2011	Rok obrotowy rozpoczynający się 1.01.2013 lub później	Nowy standard ma na celu poprawę spójności i zmniejszenie złożoności poprzez sformułowanie precyzyjnej definicji wartości godziwej oraz skupienie w jednym standardzie wymogów dotyczących wyceny w wartości godziwej i ujawniania odpowiednich informacji. Nowa definicja wartości godziwej została uwzględniona w obowiązujących zasadach rachunkowości. Wymagane Standardem ujawnienia zostały zaprezentowane w nodzie „Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych” oraz w „Opisie ważniejszych zasad rachunkowości oraz szacunku i ocen”, „Metoda ustalania wartości godziwej i kategorii wyceny do wartości godziwej aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej do wartości godziwej”
Rozporządzenie Komisji UE nr 1256/2012 z dnia 13.12.2012 roku			
Ujawnianie informacji – kompensowanie aktywów i zobowiązań finansowych – zmiany do MSSF 7	12. 2011	Rok obrotowy rozpoczynający się 1.01.2013 lub później	Zmiany wprowadzają obowiązek nowych ujawnień, które umożliwią użytkownikom sprawozdań finansowych ocenę efektów lub potencjalnych efektów porozumień umożliwiających rozliczanie netto, w tym praw do dokonania kompensaty. Zmiany mają charakter prezentacyjny, który uwzględniono w „Opisie ważniejszych zasad rachunkowości oraz szacunków i ocen”.
Rozporządzenie Komisji (UE) nr 301/2013 z dnia 27.03.2013 roku			
Poprawki do MSSF 2009-2011	05.2012	Rok obrotowy rozpoczynający się 1.01.2013 lub później	„Poprawki do MSSF 2009-2011” zmieniające m.in. MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych”, MSR 16 „Rzeczowe aktywa trwałe”, MSR 32 „Instrumenty finansowe: prezentacja” i MSR 34 „Śródroczna sprawozdawczość finansowa”. Poprawki zawierają zmiany w prezentacji, ujmowaniu oraz wycenie oraz zawierają zmiany terminologiczne i edycyjne. Zmiany nie miały istotnego wpływu na Bank, zastosowanie miały jedynie zapisy MSR 1 odnoszące się do tej retrospektywnej korekty danych porównywalnych, gdzie wymagane jest zaprezentowanie sprawozdania z sytuacji finansowej na okresy, ale nie ma wymogu sporządzania not do sprawozdania z sytuacji finansowej na początek poprzedniego okresu sprawozdawczego (tzw. trzeci okres).

Nowe standardy i interpretacje oraz zmiany do powyższych, które zostały opublikowane a także zostały zatwierdzone przez Unię Europejską, a nie weszły jeszcze w życie i nie zostały jeszcze zastosowane przez Bank

1) Mające zastosowanie po raz pierwszy dla sprawozdań finansowych Banku za rok 2014

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Opis potencjalnych zmian
Rozporządzenie Komisji UE nr 1254/2012 z dnia 11.12.2012 roku			
MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe”	05.2011	Rok obrotowy rozpoczynający się 1.01.2013 lub później (w Unii Europejskiej obowiązkowe zastosowanie od 1.01.2014)	<p>Nowy standard zastępuje wytyczne w sprawie kontroli i konsolidacji zawarte w MSR 27 „Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdania finansowe” oraz w interpretacji SKI-12 „Konsolidacja – jednostki specjalnego przeznaczenia”. MSSF 10 zmienia definicję kontroli w taki sposób, by dla wszystkich jednostek obowiązywały te same kryteria określania kontroli. Zmienionej definicji towarzyszą obszerne wytyczne dotyczące zastosowania.</p> <p>Na podstawie analiz przeprowadzonych przez Bank, nowy standard nie wydaje się mieć wpływu na obecną strukturę Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego, którego jednostką dominującą jest Bank. Podmioty identyfikowane na dzień 31 grudnia 2013 zgodnie z dotychczasową definicją kontroli jako jednostki zależna od Banku spełniają definicję jednostki zależnej również pod nowym MSSF. W odniesieniu do funduszy emerytalnych lub funduszy inwestycyjnych występujących w Grupie Kapitałowej Banku, Bank poprzez posiadanie podmiotów zarządzających funduszami posiada zdolność do podejmowania decyzji, jednak korzyści będące wynikiem ww. zakresu decyzji przypadają inwestorom posiadającym jednostki uczestnictwa w funduszach.</p> <p>Z uwagi na wymogi regulacyjne oraz warunki rynkowe, wynagrodzenie otrzymywane przez podmioty zarządzające z tytułu zarządzania aktywami funduszy wydaje się wynagrodzeniem rynkowym. W związku z powyższym zmiana standardu nie powinna mieć wpływu na zakres konsolidacji funduszy.</p>
MSSF 11 „Wspólne przedsięwzięcia”	05.2011	Rok obrotowy rozpoczynający się 1.01.2013 lub później (w Unii Europejskiej obowiązkowe zastosowanie od 1.01.2014)	<p>Nowy standard zastępuje MSR 31 „Udziały we wspólnych przedsięwzięciach” oraz interpretację SKI-13 „Wspólnie kontrolowane jednostki – niepieniężny wkład wspólników”. Zmiany w definicjach ograniczyły liczbę rodzajów wspólnych przedsięwzięć do dwóch: wspólne operacje i wspólne przedsięwzięcia. Jednocześnie wyeliminowano dotychczasową możliwość wyboru konsolidacji proporcjonalnej w odniesieniu do jednostek pod wspólną kontrolą. Wszyscy uczestnicy wspólnych przedsięwzięć mają obecnie obowiązek ich ujęcia metodą praw własności.</p> <p>W przypadku Banku zakres zmian nie będzie istotny.</p>
MSSF 12 „Ujawnianie udziałów w innych jednostkach”	05.2011	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2013 lub później (w Unii Europejskiej obowiązkowe zastosowanie od 1.01.2014)	<p>Nowy standard dotyczy jednostek posiadających udziały w jednostce zależnej, wspólnym przedsięwzięciu, jednostce stowarzyszonej lub w niekonsolidowanej jednostce zarządzanej umową. Standard zastępuje wymogi w zakresie ujawniania informacji zawartych obecnie w MSR 27 „Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdania finansowe”, MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych” oraz MSR 31 „Udziały we wspólnych przedsięwzięciach”. MSSF 12 wymaga, by jednostki ujawniały informacje, które pomogą użytkownikom sprawozdań finansowych ocenić charakter, ryzyko i skutki finansowe inwestycji w jednostkach zależnych, stowarzyszonych, wspólnych przedsięwzięciach i niekonsolidowanych jednostkach zarządzanych umową. W tym celu nowy standard nakłada wymóg ujawniania informacji dotyczących wielu obszarów, w tym znaczących osądów i założeń przyjmowanych przy ustalaniu, czy jednostka kontroluje, współkontroluje czy posiada znaczący wpływ na inne jednostki; obszernych informacji o znaczeniu udziałów niekontrolujących w działalności i przepływach pieniężnych grupy; sumarycznych informacji finansowych o spółkach zależnych ze znaczącymi udziałami niekontrolującymi, a także szczegółowych informacji o udziałach w niekonsolidowanych jednostkach zarządzanych umową.</p> <p>Zmiany będą wymagać dodatkowych ujawnień w sprawozdaniach finansowych Banku, lecz szacuje się, że z uwagi na dotychczasowy szeroki zakres prezentacji informacji o jednostkach Grupy dodatkowy zakres ujawnień nie będzie znaczący.</p>

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Opis potencjalnych zmian
Zmieniony MSR 27 „Jednostkowe sprawozdania finansowe”	05.2011	Rok obrotowy rozpoczynający się 1.01.2013 lub później (w Unii Europejskiej obowiązkowe zastosowanie od 1.01.2014)	MSR 27 został zmieniony w związku z opublikowaniem MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe”. Celem zmienionego MSR 27 jest określenie wymogów ujmowania i prezentacji inwestycji w jednostki zależne, wspólne przedsięwzięcia oraz jednostki stowarzyszone w sytuacji, gdy jednostka sporządza jednostkowe sprawozdanie finansowe. Wytyczne na temat kontroli oraz skonsolidowanych sprawozdań finansowych zostały zastąpione przez MSSF 10. Szacuje się, że zakres zmian nie będzie znaczący.
Zmieniony MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach”	05.2011	Rok obrotowy rozpoczynający się 1.01.2013 lub później (w Unii Europejskiej obowiązkowe zastosowanie od 1.01.2014)	Zmiany do MSR 28 wynikały z projektu RMSR na temat wspólnych przedsięwzięć. Rada zdecydowała o włączeniu zasad dotyczących ujmowania wspólnych przedsięwzięć metodą praw własności do MSR 28, ponieważ metoda ta ma zastosowanie zarówno do wspólnych przedsięwzięć jak też jednostek stowarzyszonych. Poza tym wyjątkiem, pozostałe wytyczne nie uległy zmianie. Zgodnie z politykami rachunkowości Banku, jednostki współzależne i stowarzyszone są ujmowane metodą praw własności. W przypadku Banku zakres zmian nie będzie istotny.
Rozporządzenie Komisji UE nr 1256/2012 z dnia 13.12.2012 roku			
Kompensowanie aktywów i zobowiązań finansowych – zmiany do MSR 32	12.2011	Rok obrotowy rozpoczynający się 1.01.2014 lub później	Zmiany wprowadzają dodatkowe objaśnienia stosowania do MSR 32, aby wyjaśnić niespójności napotykane przy stosowaniu niektórych kryteriów dotyczących kompensowania. Obejmują one m.in. wyjaśnienie, co oznacza sformułowanie „posiada ważny tytuł prawny do dokonania kompensaty”, oraz że niektóre mechanizmy rozliczania brutto mogą być traktowane jako rozliczane netto w przypadku spełnienia odpowiednich warunków. Powyższe dodatkowe objaśnienia nie wydają się mieć znaczącego wpływu na ujawnienia w sprawozdaniu finansowym Banku.
Rozporządzenie Komisji UE nr 1174/2013 z dnia 20.11.2013 roku			
Podmioty inwestycyjne – zmiany do MSSF 10, MSSF 12 i MSR 27	10.2012	Rok obrotowy rozpoczynający się 1.01.2014 lub później	Zmiany wprowadzają do MSSF 10 definicję podmiotu inwestycyjnego. Podmioty takie będą zobowiązane wykazywać swoje jednostki zależne w wartości godziwej przez wynik finansowy i konsolidować jedynie te jednostki zależne, które świadczą na jej rzecz usługi związane z działalnością inwestycyjną spółki. Zmieniono również MSSF 12 tak, aby wprowadzić wymóg szczegółowych ujawnień na temat jednostek zależnych wprowadzając nowe ujawnienia na temat podmiotów inwestycyjnych i ich jednostek zależnych. W wyniku wprowadzonych zmian w MSR 27 zlikwidowano możliwość wyboru dla jednostek inwestycyjnych w zakresie wyceny inwestycji w niektórych jednostkach zależnych wg kosztu lub wg wartości godziwej w ich jednostkowych sprawozdaniach finansowych. Powyższe zmiany nie będą miały wpływu na jednostkowe sprawozdanie finansowe.
Rozporządzenie Komisji UE nr 1374/2013 z dnia 19.12.2013 roku			
Zmiany do MSR 36 „Utrata wartości aktywów” – ujawnianie wartości odzyskiwalnej w odniesieniu do aktywów niefinansowych	05.2013	Rok obrotowy rozpoczynający się 1.01.2014 lub później (zmiany retrospektywne), możliwość wcześniejszego zastosowania	Wprowadzenie wymogu ujawniania określonej wartości odzyskiwalnej aktywów niefinansowych wyłącznie w przypadku utworzenia lub odwrócenia odpisu z tytułu utraty wartości. Wprowadzono również dodatkowe wymogi w zakresie ujawniania wartości godziwej w przypadku, gdy wartość odzyskiwalna została określona w wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia, w tym m.in. poziom hierarchii określony w MSSF 13, w przypadku wycen na poziomie 2 lub 3 hierarchii wartości godziwej określonej w MSSF 13 kluczowe założenie przyjęte do wyceny. Powyższe zmiany będą miały ewentualne zastosowanie po raz pierwszy dla sprawozdań finansowych za 2014 rok a ich charakter będzie prezentacyjny, wymagający poszerzenia ujawnień, jeśli określone przypadki miały miejsce.

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Opis potencjalnych zmian
Rozporządzenie Komisji UE nr 1375/2013 z dnia 19.12.2013 roku			
Zmiany do MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena” – Nowacja instrumentów pochodnych oraz kontynuowanie rachunkowości zabezpieczeń	06.2013	Rok obrotowy rozpoczynający się 1.01.2014 lub później (zmiany retrospektywne), możliwość wcześniejszego zastosowania	Poprawka zakłada złagodzenie niektórych wymogów w zakresie rachunkowości zabezpieczeń w przypadku gdy instrument pochodny musi być odnowiony w taki sposób, że jego stroną staje się centralny kontrpartner (CCP) czyli podmiot, który zajmuje pozycję między oryginalnymi stronami transakcji, stając się kupującym dla sprzedającego a sprzedającym dla kupującego. Na dzień dzisiejszy w Banku nie są identyfikowane takie przypadki nowacji.

2) Niezatwierdzone jeszcze przez Unię Europejską

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Opis potencjalnych zmian
MSSF 9 „Instrumenty finansowe Część 1: Klasyfikacja i wycena”	11.2009 z późn. zm.	Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości określiła datę wejścia w życie MSSF 9 na rok 2018. Unia Europejska warunkuje rozpoczęcie prac nad adaptacją, wydaniem przez RMSR wersji MSSF 9 wraz z częścią 2 „Utrata wartości”.	MSSF 9 zastępuje te części MSR 39, które dotyczą klasyfikacji i wyceny aktywów finansowych i został uzupełniony o problematykę klasyfikacji i wyceny zobowiązań finansowych. Standard wprowadza jeden model przewidujący tylko dwie kategorie klasyfikacji aktywów finansowych: wyceniane w wartości godziwej i wyceniane według zamortyzowanego kosztu. Klasyfikacja jest dokonywana na moment początkowego ujęcia i uzależniona jest od przyjętego przez jednostkę modelu zarządzania instrumentami finansowymi oraz charakterystyki umownych przepływów pieniężnych z tych instrumentów. Większość wymogów MSR 39 w zakresie klasyfikacji i wyceny zobowiązań finansowych została przeniesiona do MSSF 9 w niezmienionym kształcie. Kluczową zmianą jest nałożony na jednostki wymóg prezentowania w innych całkowitych dochodach skutków zmian własnego ryzyka kredytowego z tytułu zobowiązań finansowych wyznaczonych do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy. Z uwagi na brak ostatecznej wersji Standardu, wpływ MSSF 9 na stosowane zasady rachunkowości nie został jeszcze w pełni oceniony.
MSSF 9 „Instrumenty finansowe”: Część 3 Rachunkowość zabezpieczeń	2013 r.		Nowy Standard dotyczy tylko tzw. mikrozabezpieczeń i zwiększa zakres pozycji jakie można wyznaczać na pozycje zabezpieczane, a także umożliwia wyznaczenia na instrument zabezpieczający aktywów lub zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. Zniesiono również obowiązek retrospektywnego pomiaru efektywności zabezpieczenia przy jednoczesnym zniesieniu obowiązującego wcześniej limitu 80%-125% (warunkiem stosowania rachunkowości zabezpieczeń ma być ekonomiczna zależność pomiędzy instrumentem zabezpieczającym a pozycją zabezpieczaną). Ponadto zwiększono zakres wymaganych ujawnień dotyczących strategii zarządzania ryzykiem, przepływów pieniężnych wynikających z transakcji zabezpieczających oraz wpływu rachunkowości zabezpieczeń na sprawozdanie finansowe Z uwagi na brak ostatecznej wersji Standardu, wpływ MSSF 9 na stosowane zasady rachunkowości nie został jeszcze w pełni oceniony.

Standard/ interpretacja	Data wydania/ publikacji	Data wejścia w życie	Opis potencjalnych zmian
KIMSF 21 „Opłaty publiczne” (interpretacja MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe”	05.2013	Rok obrotowy rozpoczynający się od 1 stycznia 2014 lub później (ma zastosowanie retrospektywne)	Interpretacja KIMSF 21 określa w jaki sposób jednostka powinna rozliczać w swoim sprawozdaniu finansowym zobowiązania do zapłaty opłat nałożonych przez rządy (zobowiązania inne niż z tytułu podatku dochodowego). Zasadnicza kwestia dotyczy tego, kiedy jednostka powinna ujmować zobowiązanie do uiszczenia opłaty. KIMSF 21 określa kryteria dla rozpoznawania zobowiązania. Jednym z tych kryteriów jest wymóg obowiązku wynikającego z przeszłych zdarzeń (tzw. zdarzenia obligującego). Interpretacja wyjaśnia, że zdarzeniem obligującym, powodującym powstanie obowiązku do uiszczenia opłaty, są odpowiednie przepisy prawa powodujące konieczność uiszczenia opłaty. Interpretacja nie dotyczy opłat wchodzących w zakres MSR 12 „Podatek dochodowy”, a także kar i grzywien. W jej zakres nie wchodzi również płatności na rzecz rządu z tytułu usług lub przejęcia aktywów na podstawie umowy. KIMSF 21 dotyczy opłat przede wszystkim na Bankowy Fundusz Gwarancyjny (opłata obowiązkowa i opłata ostrożnościowa), które wg dotychczasowych polityk rachunkowości są rozliczane w czasie. Z uwagi na brak przyjęcia przez Unię Europejską opłaty te na dzień dzisiejszy dalej rozliczane są tą metodą a nie rozpoznawane jednorazowo.
Plany określonych świadczeń: Składki pracowników – Zmiany do MSR 19	11.2013	Rok obrotowy rozpoczynający się 1.07.2014 lub później	Zmiany pozwalają na rozpoznawanie składek wnoszonych przez pracowników jako zmniejszenie kosztów zatrudnienia w okresie, w którym praca jest wykonywana przez pracownika, zamiast przypisywać składki do okresów pracy, jeżeli kwota składki pracownika jest niezależna od stażu pracy. Powyższe zmiany będą mieć ewentualne zastosowanie po raz pierwszy dla sprawozdań finansowych za 2015 rok a ich charakter będzie prezentacyjny, wymagający ewentualnego poszerzenia ujawnień.
Poprawki do MSSF 2010- 2012	12.2013	Rok obrotowy rozpoczynający się 1.07.2014 lub później	Poprawki do MSSF 2010-2012” dotyczą 7 standardów i zmiany w prezentacji, ujmowaniu oraz wycenie oraz zawierają zmiany terminologiczne i edycyjne. Powyższe zmiany będą mieć ewentualne zastosowanie po raz pierwszy dla sprawozdań finansowych za rok 2015 i ich charakter będzie prezentacyjny, wymagający ew. poszerzenia ujawnień.
Poprawki do MSSF 2011- 2013	12.2013	Rok obrotowy rozpoczynający się 1.07.2014 lub później	Poprawki zawierają zmiany w prezentacji, ujmowaniu, wycenie oraz zawierają zmiany terminologiczne i edycyjne. Powyższe zmiany będą mieć ewentualne zastosowanie po raz pierwszy dla sprawozdań finansowych za 2015 rok a ich charakter będzie prezentacyjny, wymagający ew. poszerzenia ujawnień.

Podsumowując, Zarząd nie przewiduje, aby wprowadzenie powyższych standardów oraz interpretacji miało istotny wpływ na stosowane przez Bank zasady rachunkowości, z wyjątkiem MSSF 9 (wpływ MSSF 9 na stosowane przez Bank zasady rachunkowości nie został jeszcze oceniony). Bank planuje ich zastosowanie w terminach podanych w określonych standardach i interpretacjach (bez wcześniejszego zastosowania), pod warunkiem zatwierdzenia przez UE.

2.23. Objaśnienie różnic między wcześniej publikowanymi sprawozdaniami a niniejszym sprawozdaniem finansowym

W niniejszym sprawozdaniu finansowym dokonano następujących zmian w odniesieniu do wcześniej publikowanych sprawozdań finansowych:

1. Zyski i straty aktuarialne

W związku ze zmianą MSR 19 „Świadczenia pracownicze”, przyjętą przez Unię Europejską Rozporządzeniem Komisji UE nr 1255/2012 z dnia 11 grudnia 2012 roku, która ma zastosowanie dla okresów rozpoczynających się 1 stycznia 2013 lub później oraz ma charakter retrospektywny, w drugiej połowie 2013 roku Bank wprowadził zmianę zasad rachunkowości dotyczącą zasady ujmowania zysków i strat aktuarialnych z wyceny programów określonych świadczeń.

Zyski i straty aktuarialne wynikające ze zmiany wartości bieżącej zobowiązania Banku z tytułu programów określonych świadczeń wynikające ze zmian w założeniach aktuarialnych zostały ujęte na koniec 2013 roku jako składnik innych dochodów całkowitych, a nie jak dotychczas jako element rachunku zysków i strat. W związku z przekształceniem danych porównawczych dotyczących 2012 roku nastąpiło przesunięcie kwoty w wysokości 64,1 miliona PLN z pozycji „ogólne koszty administracyjne” w rachunku zysków i strat do pozycji „zyski i straty aktuarialne” w innych dochodach całkowitych.

Dodatkowo nastąpiło rozpoznanie w innych dochodach całkowitych związanego z tą pozycją podatku odroczonego w wysokości 12,2 miliona PLN (kwota uprzednio ujęta w podatku dochodowym w rachunku zysków i strat).

Jednocześnie Bank zastosował przepisy paragrafu 122 zmienionego standardu MSR 19, który mówi, że ponowna wycena zobowiązania netto z tytułu określonych świadczeń ujęta jako inne dochody całkowite nie podlega przeniesieniu do zysku lub strat w następnym okresie, jednakże jednostka może przenosić kwoty ujęte w innych całkowitych dochodach w ramach kapitału własnego.

Opierając się na zapisach MSR 8 „Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów” Bank nie dokonał przekształceń bilansu otwarcia na dzień 1 stycznia 2012 roku z uwagi na niewykonalne w praktyce ustalenie wpływu zmiany na wcześniejsze okresy.

2. Rozpoznawanie przychodów i kosztów dotyczących sprzedaży produktów ubezpieczeniowych dołączonych do kredytów

Bank wprowadził zmiany zasad rachunkowości w zakresie rozpoznawania przychodów i kosztów z tytułu opłat pobranych/zapłaconych przez Bank z tytułu przystąpienia klientów do umów ubezpieczeń związanych z produktami bankowymi oferowanymi przez Bank.

Dotychczas stosowana przez Bank polityka w tym zakresie była następująca:

- Bank jednorazowo rozpoznawał wyżej wymienione przychody/koszty w dacie pobrania opłaty od klienta lub w dacie poniesienia kosztu związanego z wartością składki ubezpieczeniowej przekazywanej do Towarzystwa Ubezpieczeniowego w terminie wynikającym z umowy z tym Towarzystwem (jako element wyniku przewidywanego),
- począwszy od I kwartału 2012 roku Bank dodatkowo zastrzegał część wyżej wymienionych przychodów i kosztów w związku z przyszłymi zwrotami części składki ubezpieczeniowej spowodowanymi wcześniejszym zakończeniem umowy. Z uwagi na marginalny poziom zwrotów realizowanych na większości produktów ubezpieczeniowych rezerwa na przyszłe zwroty była tworzona tylko w przypadku ubezpieczenia pożyczkobiorców pożyczki gotówkowej. Wskaźnik rezerwy wynosił ok 40%.

Jednocześnie koszty zewnętrzne związane z wynagrodzeniem pośredników i agentów w zakresie dystrybucji kredytów hipotecznych z ubezpieczeniem od utraty pracy i hospitalizacji i pożyczki gotówkowej z ubezpieczeniem były rozpoznawane przez okres życia kredytu jako element wyniku odsetkowego.

W 2013 roku, m.in. w wyniku przekazanego przez Komisję Nadzoru Finansowego pisma do banków, zawierającego zalecenie w zakresie podejścia do produktów bancassurance, Bank zweryfikował zasady w zakresie rozpoznawania wynagrodzenia z tytułu dystrybucji produktów bancassurance. Bank zastosował się do wytycznych KNF w zakresie definicji produktu powiązanego i ujmowania przychodów z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych oferowanych przy sprzedaży produktów kredytowych w podziale na przychody odsetkowe i przychody prowizyjne w oparciu o analizę relatywnej wartości godziwej instrumentu finansowego oraz wartości godziwej usługi pośrednictwa w stosunku do sumy tych wartości. W związku z wyżej wymienioną zmianą Bank przyjął następujące podejście:

a) pożyczka gotówkowa z ubezpieczeniem

część wynagrodzenia odraczana jest z tytułu rezerwy na przyszłe zwroty przy zastosowaniu wskaźnika 42%. 12% wynagrodzenia ujmowana jest w przychodach prowizyjnych jednorazowo, a pozostała część, tj. 46% wynagrodzenia rozliczana jest w przychody odsetkowe w okresie ekonomicznego trwania kredytu. Część rezerwy na przyszłe zwroty kasowe jest przypisana do korekty wartości kredytu w proporcji wartości godziwej instrumentu finansowego do sumy wartości godziwej instrumentu finansowego i usługi pośrednictwa.

b) kredyty hipoteczne z ubezpieczeniem utraty pracy i hospitalizacji

32% wynagrodzenia ujmowane jest jednorazowo z tytułu usługi dystrybucji produktów ubezpieczeniowych w przychodach prowizyjnych. 40% wynagrodzenia rozliczane jest w czasie zgodnie z ekonomicznym okresem trwania kredytu i ujmowane metodą efektywnej stopy procentowej w przychodach odsetkowych. 28% wynagrodzenia rozliczane jest w czasie trwania polisy ubezpieczeniowej – 48 miesięcy – i ujmowane metodą efektywnej stopy procentowej w przychodach odsetkowych.

Jednocześnie dokonano zmiany ujmowania kosztów zewnętrznych związanych z wynagrodzeniem pośredników i agentów, przyjmując zasady ich rozliczania spójne z zasadami ujmowania wynagrodzenia.

Powyższe zmiany zasad rachunkowości wprowadzone zostały retrospektywnie.

3. Rekasyfikacja spraw spornych z UOKiK z pozostałych zobowiązań do rezerw

Bank zdecydował o rekasyfikacji utworzonych rezerw na postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających konkurencję prowadzone przez UOKiK z pozycji „Pozostałe zobowiązania” do pozycji „Rezerwy” z uwagi na niepewny termin zapłaty kar oraz ich ostateczną wysokość. Dane porównawcze zostały odpowiednio skorygowane.

Przekształcenia w sprawozdaniu z sytuacji finansowej
na dzień 1 stycznia 2012 roku

	01.01.2012 przed przekształceniem	zmiany ujęcia wyniku z tytułu bancassurance	rekasyfikacja zobowiązań z tytułu UOKiK	01.01.2012 przekształcone
Aktywa				
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	140 058 649	(380 005)	-	139 678 644
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	384 134	73 470	-	457 604
Pozostałe pozycje aktywów	47 929 907	-	-	47 929 907
SUMA AKTYWÓW	188 372 690	(306 535)	-	188 066 155
Zobowiązania				
Pozostałe zobowiązania	2 156 523	6 679	(16 597)	2 146 605
Rezerwy	615 489	-	16 597	632 086
Pozostałe pozycje zobowiązań	162 798 303	-	-	162 798 303
SUMA ZOBOWIĄZAŃ	165 570 315	6 679	-	165 576 994
Kapitał własny				
Kapitał zakładowy	1 250 000	-	-	1 250 000
Pozostałe kapitały	17 598 753	-	-	17 598 753
Niepodzielony wynik finansowy	3 953 622	(313 214)	-	3 640 408
KAPITAŁ WŁASNY OGÓŁEM	22 802 375	(313 214)	-	22 489 161
SUMA ZOBOWIĄZAŃ I KAPITAŁU WŁASNEGO	188 372 690	(306 535)	-	188 066 155

na dzień 31 grudnia 2012 roku

	31.12.2012 przed przekształceniem	zmiana MSR 19 (zyski i straty aktuarialne)	zmiany ujęcia wyniku z tytułu bancassurance	rekasyfikacja zobowiązań z tytułu UOKiK	31.12.2012 przekształcone
Aktywa					
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	142 084 858	-	(392 578)	-	141 692 280
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	369 007	-	63 625	-	432 632
Pozostałe pozycje aktywów	48 563 847	-	-	-	48 563 847
SUMA AKTYWÓW	191 017 712	-	(328 953)	-	190 688 759
Zobowiązania					
Pozostałe zobowiązania	1 799 363	-	(57 711)	(16 597)	1 725 055
Rezerwy	719 095	-	-	16 597	735 692
Pozostałe pozycje zobowiązań	163 853 195	-	-	-	163 853 195
SUMA ZOBOWIĄZAŃ	166 371 653	-	(57 711)	-	166 313 942
Kapitał własny					
Kapitał zakładowy	1 250 000	-	-	-	1 250 000
Pozostałe kapitały	19 714 909	51 953	-	-	19 766 862
Niepodzielony wynik finansowy	88 533	-	(313 214)	-	(224 681)
Wynik roku bieżącego	3 592 617	(51 953)	41 972	-	3 582 636
KAPITAŁ WŁASNY OGÓŁEM	24 646 059	-	(271 242)	-	24 374 817
SUMA ZOBOWIĄZAŃ I KAPITAŁU WŁASNEGO	191 017 712	-	(328 953)	-	190 688 759

Przekształcenia w rachunku zysków i strat

	2012 przed przekształceniem	zmiana MSR 19 (zyski i straty aktuarialne)	zmiany ujęcia wyniku z tytułu bancassurance	2012 przekształcone
Przychody z tytułu odsetek	12 753 964	-	206 482	12 960 446
Koszty z tytułu odsetek	(4 981 528)	-	-	(4 981 528)
Wynik z tytułu odsetek	7 772 436	-	206 482	7 978 918
Przychody z tytułu prowizji i opłat	3 619 650	-	(189 089)	3 430 561
Koszty z tytułu prowizji i opłat	(815 066)	-	34 424	(780 642)
Wynik z tytułu prowizji i opłat	2 804 584	-	(154 665)	2 649 919
Przychody z tytułu dywidend	93 200	-	-	93 200
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	95 092	-	-	95 092
Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych	81 605	-	-	81 605
Wynik z pozycji wymiany	254 153	-	-	254 153
Pozostałe przychody operacyjne	67 899	-	-	67 899
Pozostałe koszty operacyjne	(54 817)	-	-	(54 817)
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	13 082	-	-	13 082
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw	(2 458 590)	-	-	(2 458 590)
Ogólne koszty administracyjne	(4 192 757)	(64 140)	-	(4 256 897)
Wynik z działalności operacyjnej	4 462 805	(64 140)	51 817	4 450 482
Zysk brutto	4 462 805	(64 140)	51 817	4 450 482
Podatek dochodowy	(870 188)	12 187	(9 845)	(867 846)
Zysk netto	3 592 617	(51 953)	41 972	3 582 636

Przekształcenia w sprawozdaniu z całkowitych dochodów

	2012 przed przekształceniem	zmiana MSR 19 (zyski i straty aktuarialne)	zmiany ujęcia wyniku z tytułu bancassurance	2012 przekształcone
Zysk netto	3 592 617	(51 953)	41 972	3 582 636
Inne dochody całkowite	(249 966)	51 953	-	(198 013)
Pozycje, które mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków	(249 966)	-	-	(249 966)
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych, brutto	(383 069)	-	-	(383 069)
Podatek odroczony z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych	72 783	-	-	72 783
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych, netto	(310 286)	-	-	(310 286)
Aktualizacja wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, brutto	74 467	-	-	74 467
Podatek odroczony z tytułu aktualizacji wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	(14 147)	-	-	(14 147)
Aktualizacja wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, netto	60 320	-	-	60 320
Pozycje, które nie mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat	-	51 953	-	51 953
Zyski i straty aktuarialne, netto	-	51 953	-	51 953
Zyski i straty aktuarialne, brutto	-	64 140	-	64 140
Podatek odroczony	-	(12 187)	-	(12 187)
Dochody całkowite netto, razem	3 342 651	-	41 972	3 384 623

W konsekwencji wprowadzonych zmian, porównywalne informacje finansowe wykazane w notach do jednostkowego sprawozdania finansowego uległy zmianie.

NOTY DO RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT

3. Przychody i koszty z tytułu odsetek

Przychody z tytułu odsetek

	2013	2012 przekształcone
Przychody odsetkowe obliczone z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej, w odniesieniu do aktywów finansowych, których nie wycenia się do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, w tym:	9 500 655	11 301 160
Przychody z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom, w tym:	8 817 600	10 377 409
od kredytów z rozpoznaną utratą wartości	499 865	495 396
Przychody z tytułu inwestycyjnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	514 278	667 074
Przychody z tytułu lokat w bankach	165 082	249 826
Inne	3 695	6 851
Pozostałe przychody, w tym:	986 624	1 659 286
Przychody z tytułu aktywów finansowych wyznaczonych przy początkowym ujęciu jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	468 445	729 572
Przychody z tytułu pochodnych instrumentów zabezpieczających (Nota 18)	454 278	870 450
Przychody z tytułu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	63 901	59 264
Razem	10 487 279	12 960 446

Koszty z tytułu odsetek

	2013	2012
Koszty odsetkowe obliczone z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej, w odniesieniu do zobowiązań finansowych, których nie wycenia się do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, w tym:	(3 883 527)	(4 978 412)
Koszty z tytułu zobowiązań wobec klientów	(3 724 662)	(4 736 087)
Koszty z tytułu własnej emisji papierów dłużnych i zobowiązań podporządkowanych	(103 008)	(205 435)
Koszty premii od dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	(38 737)	(9 911)
Koszty z tytułu depozytów banków	(17 120)	(26 979)
Pozostałe koszty	(23 302)	(3 116)
Koszty z tytułu aktywów finansowych wyznaczonych przy początkowym ujęciu jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	(14 375)	(969)
Koszty z tytułu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	(8 927)	(2 147)
Razem	(3 906 829)	(4 981 528)

4. Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat

Przychody z tytułu prowizji i opłat

	2013	2012 przekształcone
Przychody od aktywów finansowych, które nie są wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, w tym:	573 483	567 904
z tytułu udzielonych kredytów i pożyczek	573 483	567 904
Pozostałe prowizje z tytułu:	3 072 932	2 858 958
kart płatniczych	1 300 222	1 163 918
obsługi rachunków bankowych	875 578	865 290
ubezpieczenia kredytów	266 199	226 250
obsługi funduszy inwestycyjnych (w tym opłaty za zarządzanie)	217 323	182 289
operacji kasowych	113 189	122 841
operacji papierami wartościowymi	79 310	82 794
obsługi masowych operacji zagranicznych	52 290	48 785
pełnienia funkcji agenta emisji obligacji skarbowych	29 022	39 295
sprzedaży i dystrybucji znaków opłaty sądowej	20 927	25 624
Inne*	118 872	101 872
Z tytułu usług powierniczych	4 343	3 699
Razem	3 650 758	3 430 561

* Pozycja „Inne” obejmuje m.in.: prowizje Domu Maklerskiego z tytułu obsługi emisji pierwotnej oraz prowizje z tytułu administrowania zadłużeniem kredytobiorców wobec budżetu państwa.

Koszty prowizji i opłat z tytułu:

	2013	2012 przekształcone
kart płatniczych	(677 073)	(492 947)
ubezpieczenia kredytów	(94 474)	(76 896)
usług akwizycyjnych	(90 210)	(94 636)
usług rozliczeniowych	(24 380)	(24 053)
prowizji za usługi operacyjne banków	(11 021)	(9 994)
inne*	(98 118)	(82 116)
Razem	(995 276)	(780 642)

* Pozycja „Inne” obejmuje m.in.: koszty opłat poniesionych przez Dom Maklerski na rzecz GPW i KDPW.

5. Przychody z tytułu dywidend

	2013	2012
Przychody z tytułu dywidend od emitentów:	5 472	8 081
Inwestycyjnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	4 849	5 943
Aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	623	2 138
Przychody z tytułu dywidend od spółek zależnych, współzależnych i stowarzyszonych, z tego od:	90 577	85 119
PKO Towarzystwa Funduszy Inwestycyjnych SA	24 045	37 884
Inteligo Financial Services SA	20 435	19 898
Centrum Finansowego Puławska Sp. z o.o.	-	16 119
CEUP eService Sp. z o.o.	44 428	10 000
PKO BP Finat Sp. z o.o.	1 375	970
Agencji Inwestycyjnej CORP-SA SA	294	248
Razem	96 049	93 200

6. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej

	2013	2012
Zmiana wartości godziwej instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat ustalanej z wykorzystaniem technik wyceny:	45 601	(7 407)
Instrumenty pochodne, w tym:	64 443	3 899
nieefektywna część zabezpieczenia zmienności przepływów pieniężnych	24 333	7 938
Bankowe papiery wartościowe strukturyzowane wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	(18 842)	(11 306)
Inne	-	-
Instrumenty dłużne	9 581	103 534
Instrumenty kapitałowe	(793)	(1 035)
Razem	54 389	95 092

2013	Zyski	Straty	Wynik
Instrumenty finansowe przeznaczone do obrotu	12 846 431	(12 776 298)	70 133
Instrumenty finansowe wyznaczone przy początkowym ujęciu jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	74 231	(89 975)	(15 744)
Razem	12 920 662	(12 866 273)	54 389

2012	Zyski	Straty	Wynik
Instrumenty finansowe przeznaczone do obrotu	14 017 807	(14 000 402)	17 405
Instrumenty finansowe wyznaczone przy początkowym ujęciu jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	151 334	(73 647)	77 687
Razem	14 169 141	(14 074 049)	95 092

7. Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych oraz aktualizacja wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży

	2013	2012
Zysk/strata z tytułu zmiany wartości aktywów dostępnych do sprzedaży ujęta bezpośrednio w innych całkowitych dochodach w trakcie bieżącego okresu	(143 658)	(7 138)
Zysk/strata przeniesiona w okresie z innych całkowitych dochodów do rachunku zysków i strat w pozycji "Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych" z tytułu:	66 909	81 605
zysk z tytułu sprzedaży przeniesiony z innych całkowitych dochodów	110 681	86 354
strata z tytułu sprzedaży przeniesiona z innych całkowitych dochodów	(43 772)	(4 749)
Wpływ w okresie na inne dochody całkowite brutto, pozycja "Aktualizacja wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, brutto"	(76 749)	74 467

8. Pozostałe przychody i koszty operacyjne

	2013	2012
Pozostałe przychody operacyjne		
Przychody ze sprzedaży większościowego pakietu udziałów jednostki zależnej	346 932	-
Przychody z tytułu wyceny do wartości godziwej udziału pozostałego w wyniku transakcji sprzedaży zorganizowanej części jednostki zależnej	178 722	-
Przychody ze sprzedaży aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	11 569	-
Przychody uboczne	19 537	20 296
Sprzedaż, likwidacja środków trwałych, wartości niematerialnych oraz aktywów do zbycia	39 983	13 182
Odzyskane należności przedawnione, umorzone, nieściągalne	8 296	2 487
Inne	34 576	31 934
Razem	639 615	67 899

	2013	2012
Pozostałe koszty operacyjne		
Koszty sprzedaży, likwidacji środków trwałych, wartości niematerialnych oraz aktywów do zbycia	(22 153)	(9 431)
Koszty przekazanych darowizn	(11 019)	(12 584)
Koszty uboczne	(5 209)	(5 879)
Inne	(23 973)	(26 923)
Razem	(62 354)	(54 817)

9. Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2013 roku	Nota	Wartość na początek okresu	Zwiększenia		Zmniejszenia			Wartość na koniec okresu	Utworzenie netto – wpływ na rachunek zysków i strat
			Utworzenie w okresie	Inne	Zmniejszenie z tytułu spisania aktywów i rozliczenia	Rozwiązanie w okresie	Inne		
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	24 592	16 183	-	5 536	-	1 884	33 355	(16 183)
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży		5 536	3 728	-	5 536	-	432	3 296	(3 728)
Kapitałowe papiery wartościowe		19 056	12 455	-	-	-	1 452	30 059	(12 455)
Należności od banków	15	30 792	16 746	-	-	6 507	794	40 237	(10 239)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	20	6 228 629	6 273 367	5 287	1 674 450	4 450 843	758	6 381 232	(1 822 524)
Sektor niefinansowy		6 161 413	6 210 097	1 651	1 674 450	4 336 062	758	6 361 891	(1 874 035)
kredyty gospodarcze		3 102 026	3 357 341	1 651	1 068 435	2 162 847	-	3 229 736	(1 194 494)
kredyty mieszkaniowe		1 639 861	1 273 051	-	181 336	1 026 611	561	1 704 404	(246 440)
kredyty konsumpcyjne		1 417 720	1 554 424	-	424 679	1 146 604	197	1 400 664	(407 820)
dłużne papiery wartościowe		1 806	25 281	-	-	-	-	27 087	(25 281)
Sektor finansowy		45 226	63 270	3 448	-	104 130	-	7 814	40 860
kredyty gospodarcze		45 226	63 270	3 448	-	104 130	-	7 814	40 860
Sektor budżetowy		21 990	-	188	-	10 651	-	11 527	10 651
kredyty gospodarcze		19 640	-	188	-	9 279	-	10 549	9 279
dłużne papiery wartościowe		2 350	-	-	-	1 372	-	978	1 372
Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży	23	1 226	143 798	21 165	963	-	-	165 226	(143 798)
Rzeczowe aktywa trwałe	25	34	57	299	32	324	-	34	267
Wartości niematerialne	24	17 154	-	-	-	-	-	17 154	-
Inwestycje w jednostki zależne, współzależne i stowarzyszone	22	683 817	177 936	1 452	-	-	21 165	842 040	(177 936)
Inne należności		149 549	48 547	-	18 737	35 895	129	143 335	(12 652)
Rezerwa na sprawy sporne oraz udzielone zobowiązania i gwarancje	33	234 470	261 928	136	-	351 410	-	145 124	89 482
Rezerwy na przyszłe zobowiązania		11 961	3 713	-	549	9 729	-	5 396	6 016
Razem		7 382 224	6 942 275	28 339	1 700 267	4 854 708	24 730	7 773 133	(2 087 567)

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2012 roku	Nota	Wartość na początek okresu	Zwiększenia		Zmniejszenia			Wartość na koniec okresu	Utworzenie netto – wpływ na rachunek zysków i strat
			Utworzenie w okresie	Inne	Zmniejszenie z tytułu spisania aktywów i rozliczenia	Rozwiązanie w okresie	Inne		
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	15 502	16 552	-	5 898	1 564	-	24 592	(14 988)
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży		12 998	-	-	5 898	1 564	-	5 536	1 564
Kapitałowe papiery wartościowe		2 504	16 552	-	-	-	-	19 056	(16 552)
Należności od banków	15	33 710	518	-	-	344	3 092	30 792	(174)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	20	4 982 790	5 746 309	33 092	831 129	3 637 512	64 921	6 228 629	(2 108 797)
Sektor niefinansowy		4 958 486	5 695 475	32 123	829 916	3 629 834	64 921	6 161 413	(2 065 641)
kredyty gospodarcze		2 272 444	2 463 502	10 276	199 240	1 422 492	22 464	3 102 026	(1 041 010)
kredyty mieszkaniowe		1 234 974	1 194 129	2 400	19 598	736 954	35 090	1 639 861	(457 175)
kredyty konsumpcyjne		1 451 068	2 036 038	19 447	611 078	1 470 388	7 367	1 417 720	(565 650)
dłużne papiery wartościowe		-	1 806	-	-	-	-	1 806	(1 806)
Sektor finansowy		8 525	42 071	391	1 213	4 548	-	45 226	(37 523)
kredyty gospodarcze		8 525	42 071	391	1 213	4 548	-	45 226	(37 523)
Sektor budżetowy		15 779	8 763	578	-	3 130	-	21 990	(5 633)
kredyty gospodarcze		15 779	6 413	578	-	3 130	-	19 640	(3 283)
dłużne papiery wartościowe		-	2 350	-	-	-	-	2 350	(2 350)
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	23	1 278	-	-	52	-	-	1 226	-
Rzeczowe aktywa trwałe	25	143	3 257	-	3 366	-	-	34	(3 257)
Wartości niematerialne	24	18 017	3 695	-	4 558	-	-	17 154	(3 695)
Inwestycje w jednostki zależne, współzależne i stowarzyszone	22	475 669	208 148	-	-	-	-	683 817	(208 148)
Inne należności		170 651	29 235	-	31 996	17 894	447	149 549	(11 341)
Rezerwa na sprawy sporne oraz udzielone zobowiązania i gwarancje	33	130 620	255 040	-	-	150 673	517	234 470	(104 367)
Rezerwa na przyszłe zobowiązania		8 608	23 249	-	470	19 426	-	11 961	(3 823)
Razem		5 836 988	6 286 003	33 092	877 469	3 827 413	68 977	7 382 224	(2 458 590)

10. Ogólne koszty administracyjne

	2013	2012 przekształcone
Świadczenia pracownicze	(2 304 366)	(2 372 201)
Koszty rzeczowe	(1 160 424)	(1 199 405)
Amortyzacja, w tym:	(531 417)	(479 992)
rzeczowe aktywa trwałe	(273 045)	(255 507)
wartości niematerialne	(258 362)	(224 474)
nieruchomości inwestycyjne	(10)	(11)
Podatki i opłaty	(56 856)	(61 311)
Składka i wpłaty na Bankowy Fundusz Gwarancyjny	(167 703)	(143 988)
Razem	(4 220 766)	(4 256 897)

Świadczenia pracownicze

	2013	2012 przekształcone
Wynagrodzenia*, w tym:	(1 896 444)	(1 993 086)
koszty składek pracowniczego programu emerytalnego	(25 701)	-
Ubezpieczenia, w tym:	(343 622)	(311 712)
składki na świadczenia emerytalne i rentowe	(274 221)	(252 755)
Inne świadczenia na rzecz pracowników	(64 300)	(67 403)
Razem	(2 304 366)	(2 372 201)

* W pozycji „Wynagrodzenia” ujęto wpływ rozwiązania rezerwy na świadczenia emerytalno – rentowe oraz nagrody jubileuszowe w wysokości 179 milionów PLN.

Umowy leasingu finansowego i leasingu operacyjnego

Leasing finansowy

Bank nie posiada istotnych należności i zobowiązań z tytułu leasingu finansowego.

Leasing operacyjny – leasingobiorca

Umowy leasingowe, zgodnie z którymi leasingodawca zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie pożytki z posiadania leasingu, zaliczane są do umów leasingu operacyjnego. Opłaty leasingowe z tytułu leasingu operacyjnego ujmowane są jako koszty w rachunku zysków i strat metodą liniową przez okres użytkowania przedmiotu leasingu.

Definicję leasingu operacyjnego spełniają również umowy najmu i dzierżawy zawierane przez Bank w ramach normalnej działalności operacyjnej. Wszystkie umowy zawierane są na warunkach rynkowych.

Poniżej przedstawiono dane dotyczące umów leasingu operacyjnego zawartych przez Bank.

Łączna kwota przyszłych opłat leasingowych z tytułu nieodwołalnego leasingu operacyjnego	31.12.2013	31.12.2012
Dla okresu:		
do 1 roku	142 704	120 122
od 1 roku do 5 lat	251 357	231 035
powyżej 5 lat	49 476	54 202
Razem	443 537	405 359

Opłaty leasingowe i subleasingowe ujęte jako koszt danego okresu, w okresie od 1 stycznia 2013 roku do 31 grudnia 2013 roku wyniosły 151 674 tysięcy PLN (w okresie od 1 stycznia 2012 roku do 31 grudnia 2012 roku 145 919 tysięcy PLN).

11. Podatek dochodowy

	2013	2012 przekształcone
Rachunek zysków i strat		
Bieżące obciążenie podatkowe	(622 628)	(796 425)
Odroczony podatek dochodowy związany z powstaniem i odwróceniem się różnic przejściowych	(103 455)	(71 421)
Obciążenie podatkowe wykazane w rachunku zysków i strat	(726 083)	(867 846)
Obciążenie podatkowe wykazane w innych dochodach całkowitych związane z powstaniem i odwróceniem się różnic przejściowych	58 015	46 449
Razem	(668 068)	(821 397)
	2013	2012 przekształcone
Wynik finansowy brutto przed opodatkowaniem	3 959 845	4 450 482
Podatek dochodowy według ustawowej stawki podatkowej obowiązującej w Polsce, wynoszącej (19%)	(752 371)	(845 592)
Wpływ trwałych różnic pomiędzy wynikiem finansowym brutto a dochodem do opodatkowania podatkiem dochodowym, w tym:	23 700	(75 150)
Wpływ utworzenia odpisu aktualizującego, niestanowiącego kosztów podatkowych (KREDOBANK SA)	(32 680)	(28 500)
Wpływ przeszacowania udziałów w spółce CEUP eService Sp. z o.o.	33 957	-
Wpływ aktualizacji odpisów z tytułu utraty wartości ekspozycji, niestanowiący kosztów/przychodów podatkowych	(2 518)	(42 388)
Wpływ pozostałych kosztów niestanowiących kosztów uzyskania przychodów	(11 215)	(22 029)
Wpływ przychodów z tytułu dywidend	18 249	17 708
Wpływ pozostałych różnic trwałych	17 907	59
Wpływ innych różnic pomiędzy wynikiem finansowym brutto a dochodem do opodatkowania podatkiem dochodowym, w tym darowizny	2 588	52 896
Podatek dochodowy wykazany w rachunku zysków i strat	(726 083)	(867 846)
Efektywna stopa podatkowa	18,34%	19,50%
Różnica przejściowa wynikająca z podatku odroczonego wykazana w rachunku zysków i strat	(103 455)	(71 421)
Razem bieżące obciążenie podatkowe wykazywane w rachunku zysków i strat	(622 628)	(796 425)

Zobowiązania/należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego

	31.12.2013	31.12.2012 przekształcone
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	-	145 274
Należność z tytułu bieżącego podatku dochodowego	201 212	-

W myśl zasad dotyczących przedawnienia zobowiązań podatkowych, kontrola prawidłowości rozliczeń z tytułu podatku dochodowego może być przeprowadzona w okresie 5 lat licząc od końca roku, w którym upłynął termin złożenia deklaracji podatkowej. Zobowiązanie Banku z tytułu bieżącego podatku dochodowego od osób prawnych za 2013 rok zostanie uregulowane z zachowaniem terminów ustawowych.

Aktywo/rezerwa z tytułu podatku odroczonego

	Sprawozdanie z sytuacji finansowej			Rachunek zysków i strat	
	31.12.2013	31.12.2012 przekształcone	01.01.2012 przekształcone	2013	2012 przekształcone
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego					
Odsetki naliczone od należności (kredytów)	206 564	193 308	176 076	(13 256)	(17 232)
Odsetki skapitalizowane od kredytów mieszkaniowych w sytuacji normalnej	155 285	169 830	190 844	14 545	21 014
Odsetki od papierów wartościowych	22 438	14 567	58 187	(7 871)	43 620
Wycena pochodnych instrumentów finansowych, w tym:	-	18 450	94 471	-	-
odniesiona na wynik	-	6 276	9 514	6 276	3 238
odniesiona na inne dochody całkowite	-	12 174	84 957	-	-
Wycena papierów wartościowych, w tym:	-	6 037	16 414	-	-
odniesiona na wynik	-	3 889	15 443	3 889	11 554
odniesiona na inne dochody całkowite	-	2 148	971	-	-
Różnica między wartością bilansową i podatkową rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych	336 603	333 554	293 318	(3 049)	(40 236)
Rezerwa brutto z tytułu podatku odroczonego, w tym:	720 890	735 746	829 310	-	-
odniesiona na wynik	720 890	721 424	743 382	534	21 958
odniesiona na inne dochody całkowite	-	14 322	85 928	-	-
Aktywo z tytułu podatku odroczonego					
Odsetki naliczone od zobowiązań	159 134	235 244	391 527	(76 110)	(156 283)
Odsetki od papierów wartościowych	1 212	-	-	1 212	-
Wycena pochodnych instrumentów finansowych, w tym:	9 225	10 661	16 093	-	-
odniesiona na wynik	(20 235)	10 661	16 093	(30 896)	(5 432)
odniesiona na inne dochody całkowite	29 460	-	-	-	-
Wycena papierów wartościowych, w tym:	13 909	-	24 550	-	-
odniesiona na wynik	1 477	-	11 580	1 477	(11 580)
odniesiona na inne dochody całkowite	12 432	-	12 970	-	-
Rezerwa na świadczenia pracownicze	83 164	131 770	126 714	-	-
odniesiona na wynik	69 176	119 583	126 714	(50 407)	17 243
odniesiona na inne dochody całkowite	13 988	12 187	-	-	-
Odpisy z tytułu utraty wartości ekspozycji kredytowych	506 795	494 933	414 558	11 862	80 375
Korekta wyceny metodą liniową i ESP	184 089	187 166	211 011	(3 077)	(23 845)
Różnice przejściowe z tytułu korekty bancassurance	62 878	63 625	73 470	(747)	(9 845)
Pozostała wartość ujemnych różnic przejściowych	87 676	44 979	28 991	42 697	15 988
Aktywo brutto z tytułu podatku odroczonego, w tym:	1 108 082	1 168 378	1 286 914	-	-
odniesione na wynik	1 052 202	1 156 191	1 273 944	(103 989)	(93 379)
odniesione na inne dochody całkowite	55 880	12 187	12 970	-	-
Łączny efekt różnic przejściowych, w tym:	387 192	432 632	457 604	-	-
odniesiony na wynik	331 312	434 767	530 562	(103 455)	(71 421)
odniesiony na inne dochody całkowite	55 880	(2 135)	(72 958)	-	-
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego (prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej)	387 192	432 632	457 604	-	-
Wpływ netto podatku odroczonego na rachunek zysków i strat	-	-	-	(103 455)	(71 421)

12. Zysk przypadający na jedną akcję

Podstawowy zysk przypadający na jedną akcję

Podstawowy zysk przypadający na jedną akcję obliczany jest w oparciu o zysk przypadający na zwykłych akcjonariuszy Banku poprzez podzielenie zysku, który na nich przypada przez średnią ważoną liczbę akcji zwykłych występujących w ciągu danego okresu.

Zysk na jedną akcję

	2013	2012 przekształcone
Zysk przypadający na akcjonariuszy zwykłych (w tys. PLN)	3 233 762	3 582 636
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie (w tys.)	1 250 000	1 250 000
Zysk przypadający na jedną akcję (w PLN na akcję)	2,59	2,87

Zysk na jedną akcję z działalności zaniechanej

W latach zakończonych odpowiednio dnia 31 grudnia 2013 roku oraz dnia 31 grudnia 2012 roku nie wystąpiła działalność zaniechana.

Rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję

Rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję obliczany jest na podstawie zysku przypadającego na zwykłych akcjonariuszy poprzez podzielenie zysku, który na nich przypada przez średnią ważoną liczbę akcji zwykłych występujących w ciągu danego okresu, skorygowaną o wpływ wszystkich rozwodniających potencjalnych akcji zwykłych.

W Banku zarówno w 2013 roku, jak i w 2012 roku nie występowały instrumenty rozwodniające zysk przypadający na jedną akcję.

Rozwodniony zysk z działalności zaniechanej przypadający na jedną akcję

W latach zakończonych dnia 31 grudnia 2013 roku oraz dnia 31 grudnia 2012 roku w Banku nie wystąpiła działalność zaniechana.

13. Wypłacone dywidendy (łącznie lub w przeliczeniu na jedną akcję) z podziałem na akcje zwykłe i pozostałe akcje

Zgodnie z uchwałą nr 8/2013 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej z dnia 20 czerwca 2013 roku, ustalono dywidendę za rok 2012 w wysokości 2 250 000 tysięcy PLN, tj. 1,80 na jedną akcję.

Lista akcjonariuszy uprawnionych do dywidendy za 2012 rok została określona na dzień 19 września 2013 roku, a wypłata dywidendy nastąpiła w dniu 4 października 2013 roku.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku Bank nie podjął decyzji w sprawie wypłaty dywidendy. Zgodnie z polityką Banku w zakresie wypłaty dywidendy, Zarząd Banku zgłaszając propozycję wypłaty dywidendy, będzie kierował się koniecznością zapewnienia odpowiedniego poziomu współczynnika wypłacalności oraz kapitału niezbędnego do rozwoju Banku.

NOTY DO SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ

14. Kasa, środki w Banku Centralnym

	31.12.2013	31.12.2012
Rachunek bieżący w Banku Centralnym	4 018 340	7 550 898
Gotówka	3 169 820	2 678 235
Inne środki	246	97
Razem	7 188 406	10 229 230

Rezerwa obowiązkowa

Bank może wykorzystywać w ciągu dnia środki na rachunkach rezerwy obowiązkowej do bieżących rozliczeń pieniężnych na podstawie dyspozycji złożonej do Narodowego Banku Polskiego, musi jednak zapewnić utrzymanie średniego miesięcznego salda na tym rachunku w odpowiedniej wysokości wynikającej z deklaracji rezerwy obowiązkowej.

Środki na rachunku rezerwy obowiązkowej są oprocentowane w wysokości 0,9 stopy redyskonta weksli. Na dzień 31 grudnia 2013 roku oprocentowanie to wynosiło 2,475%.

Środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania:

Środki pieniężne w kwocie 17 449 tysięcy PLN (na dzień 31 grudnia 2012 roku: 6 661 tysięcy PLN) stanowiące zabezpieczenia wykonywanych przez Dom Maklerski PKO BP SA operacji papierami wartościowymi są zdeponowane w KDPW_CCP w ramach Funduszu Gwarantowania Rozliczeń Transakcji Giełdowych. Każdy uczestnik bezpośredni, który posiada status uczestnika rozliczającego zobowiązany jest do dokonania wpłaty do funduszu rozliczeniowego gwarantującego rozliczanie transakcji giełdowych objętych tym funduszem. Wysokość wpłat uzależniona jest od wartości obrotu danego uczestnika i jest codziennie aktualizowana przez KDPW_CCP.

Dodatkowo Bank posiadał środki o ograniczonej możliwości dysponowania w ramach prowadzonych działań stabilizacji emisji dla akcjonariusza sprzedającego w kwocie 14 629 tysięcy PLN zablokowane na rachunku menedżera stabilizacji.

W sprawozdaniu z przepływów pieniężnych środki te prezentowane są jako środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania. Na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku ich wartość wyniosła odpowiednio 32 078 tysięcy PLN oraz 6 661 tysięcy PLN.

Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

Środki na rachunku bieżącym w Banku Centralnym, gotówka i inne są w całości traktowane jako środki pieniężne i ich ekwiwalenty dla celów sprawozdania z przepływów pieniężnych.

15. Należności od banków

	31.12.2013	31.12.2012
Lokaty w bankach	1 425 588	2 445 915
Rachunki bieżące	399 057	589 139
Udzielone kredyty i pożyczki	289 529	299 516
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	14 033	149 284
Środki pieniężne w drodze	1 117	3 329
Razem	2 129 324	3 487 183
Odpis z tytułu utraty wartości należności, w tym:	(40 237)	(30 792)
odpis z tytułu utraty wartości na należność od banku zagranicznego	(40 137)	(30 782)
Razem netto	2 089 087	3 456 391

Ryzyko związane z należnościami od banków zostało szerzej opisane w Nocie 45 „Zarządzanie ryzykiem kredytowym”.

Zobowiązania z tytułu ujemnej wyceny instrumentów pochodnych

Środki pieniężne na lokatach w bankach zawierają aktywa będące zabezpieczeniem zobowiązań własnych, w tym przypadku rozliczeń z tytułu ujemnej wyceny instrumentów pochodnych. Wartość tych aktywów na dzień 31 grudnia 2013 roku wynosiła 727 766 tysięcy PLN (na dzień 31 grudnia 2012 roku wynosiła 543 260 tysięcy PLN).

Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

Należności od banków w rachunku bieżącym oraz inne środki pieniężne o terminie wymagalności do 3 miesięcy licząc od daty nabycia, w kwocie 1 456 276 tysięcy PLN są w całości traktowane jako środki pieniężne i ich ekwiwalenty dla celów sprawozdania z przepływów pieniężnych (na dzień 31 grudnia 2012 roku wynosiły 2 006 184 tysięcy PLN).

16. Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu

Według wartości bilansowej	31.12.2013	31.12.2012
Dłużne papiery wartościowe	472 535	278 240
emitowane przez Skarb Państwa, w tym:	395 202	216 521
obligacje skarbowe PLN	390 660	216 521
obligacje skarbowe EUR	4 542	-
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego, obligacje komunalne PLN	41 907	26 673
emitowane przez podmioty niefinansowe, obligacje korporacyjne PLN	23 892	15 064
emitowane przez inne podmioty finansowe, w tym:	11 366	18 611
obligacje emitowane przez GPW PLN	6 628	13 880
obligacje emitowane przez PKO Finance AB EUR	4 604	4 664
obligacje korporacyjne PLN	134	67
emitowane przez banki, w tym:	168	1 371
obligacje BGK PLN	158	1 361
Udziały i akcje w innych jednostkach – notowane na giełdach	10 799	3 237
Certyfikaty inwestycyjne	1 151	713
Prawa poboru	-	40
Razem	484 485	282 230

Dłużne papiery wartościowe według wartości nominalnej	31.12.2013	31.12.2012
obligacje skarbowe PLN	389 455	213 650
obligacje skarbowe EUR	4 174	-
obligacje korporacyjne PLN	30 470	28 660
obligacje korporacyjne EUR	4 355	4 497
obligacje komunalne PLN	39 158	25 678
obligacje BGK PLN	148	1 308
Srednia rentowność dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez Skarb Państwa	3,79%	3,26%

Zmiana stanu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	2013	2012
Stan na początek okresu	282 230	1 311 089
Różnice kursowe	(71)	(47)
Zwiększenia	378 331 885	324 873 038
Zmniejszenia	(378 130 581)	(325 903 937)
Zmiany wartości godziwej	1 022	2 087
Stan na koniec okresu	484 485	282 230

Na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku Bank nie posiadał przeniesionych aktywów finansowych, które są wyłączone ze sprawozdania finansowego w całości, dla których Bank utrzymuje zaangażowanie w tych aktywach.

Przeniesione aktywa finansowe przeznaczone do obrotu, które nie są wyłączone ze sprawozdania z sytuacji finansowej

Do aktywów finansowych, których Bank nie wyłącza ze sprawozdania finansowego należy zaliczyć aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań z tytułu transakcji sell-buy-back (obligacje skarbowe). Wartości bilansowe przeniesionych aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu i powiązanych z nimi zobowiązań na dzień 31 grudnia 2013 oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku kształtowały się następująco:

Wartość bilansowa	31.12.2013	31.12.2012
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	1 682 616	-
Zobowiązania z tytułu sell-buy-back	1 684 506	-
Pozycja netto	(1 890)	-

Wstępny Depozyt Rozliczeniowy KDPW

Dom Maklerski utrzymuje obligacje w Krajowym Depozycie Papierów Wartościowych stanowiące zabezpieczenie rozliczeń transakcji z Izłą Rozliczeniową.

Wartość bilansowa	31.12.2013	31.12.2012
Wartość depozytu	7 589	7 359
Wartość nominalna zabezpieczenia	8 000	8 000
Rodzaj zabezpieczenia	obligacje skarbowe	obligacje skarbowe
Wartość bilansowa zabezpieczenia	7 990	7 744

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu według wartości bilansowej - terminy zapadalności

Na dzień 31 grudnia 2013 roku	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Dłużne papiery wartościowe						
emitowane przez Skarb Państwa	50 070	1 082	141 700	175 947	26 403	395 202
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	-	20	47	7 901	33 939	41 907
emitowane przez inne podmioty finansowe	-	72	-	11 262	32	11 366
emitowane przez podmioty niefinansowe	-	-	29	21 096	2 767	23 892
emitowane przez banki	-	-	114	54	-	168
Razem	50 070	1 174	141 890	216 260	63 141	472 535

Na dzień 31 grudnia 2012 roku	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Dłużne papiery wartościowe						
emitowane przez Skarb Państwa	10 565	372	4 234	150 491	50 859	216 521
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	-	9	8	9 055	17 601	26 673
emitowane przez inne podmioty finansowe	-	-	-	18 611	-	18 611
emitowane przez podmioty niefinansowe	-	24	1 129	13 911	-	15 064
emitowane przez banki	-	-	-	1 371	-	1 371
Razem	10 565	405	5 371	193 439	68 460	278 240

17. Pochodne instrumenty finansowe

Instrumenty pochodne stosowane przez Bank

W ramach swojej działalności Bank wykorzystuje różnego typu pochodne instrumenty finansowe służące do celów zarządzania ryzykiem związanym z prowadzoną działalnością. Najczęściej wykorzystywanymi typami instrumentów pochodnych w działalności Banku są: IRS, CIRS, FX Swap, FRA, Opcje, Forward.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku Bank posiadał następujące typy instrumentów pochodnych:

	31.12.2013		31.12.2012	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
Instrumenty zabezpieczające (Nota 18)	361 639	414 804	498 130	224 373
Pozostałe instrumenty pochodne	2 640 581	2 913 345	3 363 326	3 739 797
Razem	3 002 220	3 328 149	3 861 456	3 964 170

Wartość godziwa pochodnych instrumentów finansowych

	31.12.2013		31.12.2012	
Rodzaj kontraktu	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
IRS	2 592 081	2 490 832	3 222 693	3 183 816
CIRS	252 941	545 073	357 675	370 043
FX Swap	39 908	156 320	109 819	207 538
Opcje	75 443	61 961	63 301	61 932
Forward	24 552	60 112	33 190	60 742
FRA	13 652	11 454	74 608	78 693
Inne	3 643	2 397	170	1 406
Razem	3 002 220	3 328 149	3 861 456	3 964 170

Wartości nominalne instrumentów bazowych

31 grudnia 2013 roku

Wartości nominalne instrumentów bazowych						
	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Transakcje walutowe						
Swap walutowy (FX Swap)	9 064 267	621 348	2 413 223	-	-	12 098 838
Zakup walut	4 514 720	299 874	1 170 424	-	-	5 985 018
Sprzedaż walut	4 549 547	321 474	1 242 799	-	-	6 113 820
Forward walutowy (Forward)	2 020 788	2 202 576	3 397 762	479 550	-	8 100 676
Zakup walut	1 008 082	1 099 414	1 682 174	233 773	-	4 023 443
Sprzedaż walut	1 012 706	1 103 162	1 715 588	245 777	-	4 077 233
Opcje	1 454 808	1 201 679	4 126 364	1 024 474	-	7 807 325
Zakup	730 276	589 870	2 023 539	508 731	-	3 852 416
Sprzedaż	724 532	611 809	2 102 825	515 743	-	3 954 909
Cross Currency (CIRS)	1 490 674	1 354 330	2 462 933	25 246 228	9 914 523	40 468 688
Zakup	745 837	678 010	1 236 520	12 567 095	4 924 105	20 151 567
Sprzedaż	744 837	676 320	1 226 413	12 679 133	4 990 418	20 317 121
Transakcje stopy procentowej						
Swap na stopę procentową (IRS)	19 507 842	28 971 362	74 714 510	214 022 130	23 798 504	361 014 348
Zakup	9 753 921	14 485 681	37 357 255	107 011 065	11 899 252	180 507 174
Sprzedaż	9 753 921	14 485 681	37 357 255	107 011 065	11 899 252	180 507 174
Forward Rate Agreement (FRA)	-	-	49 114 000	3 100 000	-	52 214 000
Zakup	-	-	26 063 000	1 100 000	-	27 163 000
Sprzedaż	-	-	23 051 000	2 000 000	-	25 051 000
Pozostałe transakcje						
Inne (w tym na indeks giełdowy)	5 456 692	111 580	489 039	1 424 298	-	7 481 609
Zakup	2 497 383	87 915	259 177	769 506	-	3 613 981
Sprzedaż	2 959 309	23 665	229 862	654 792	-	3 867 628
Razem instrumenty pochodne	38 995 071	34 462 875	136 717 831	245 296 680	33 713 027	489 185 484

31 grudnia 2012 roku

Wartości nominalne instrumentów bazowych						
	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Transakcje walutowe						
Swap walutowy (FX Swap)	8 783 322	2 447 344	4 563 639	-	-	15 794 305
Zakup walut	4 406 267	1 191 556	2 237 520	-	-	7 835 343
Sprzedaż walut	4 377 055	1 255 788	2 326 119	-	-	7 958 962
Forward walutowy (Forward)	1 503 932	1 334 616	2 385 440	241 121	-	5 465 109
Zakup walut	753 066	668 651	1 177 926	113 992	-	2 713 635
Sprzedaż walut	750 866	665 965	1 207 514	127 129	-	2 751 474
Opcje	1 213 084	1 135 958	3 953 374	2 214 471	-	8 516 887
Zakup	614 103	561 159	2 038 053	1 159 517	-	4 372 832
Sprzedaż	598 981	574 799	1 915 321	1 054 954	-	4 144 055
Cross Currency (CIRS)	-	3 523 260	16 135 171	25 748 631	17 277 544	62 684 606
Zakup	-	1 769 032	8 059 566	12 810 823	8 670 250	31 309 671
Sprzedaż	-	1 754 228	8 075 605	12 937 808	8 607 294	31 374 935
Transakcje stopy procentowej						
Swap na stopę procentową (IRS)	22 671 124	37 260 646	102 997 154	153 824 640	20 043 360	336 796 924
Zakup	11 335 562	18 630 323	51 498 577	76 912 320	10 021 680	168 398 462
Sprzedaż	11 335 562	18 630 323	51 498 577	76 912 320	10 021 680	168 398 462
Forward Rate Agreement (FRA)	21 700 000	22 550 000	37 975 000	-	-	82 225 000
Zakup	10 400 000	11 000 000	19 775 000	-	-	41 175 000
Sprzedaż	11 300 000	11 550 000	18 200 000	-	-	41 050 000
Pozostałe transakcje						
Inne (w tym na indeks giełdowy)	1 226 253	13 088	5 175	-	-	1 244 516
Zakup	1 016 506	9 316	4 237	-	-	1 030 059
Sprzedaż	209 747	3 772	938	-	-	214 457
Razem instrumenty pochodne	57 097 715	68 264 912	168 014 953	182 028 863	37 320 904	512 727 347

18. Pochodne instrumenty zabezpieczające

Bank na dzień stosuje następujące rodzaje rachunkowości zabezpieczeń:

18.1. Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych kredytów hipotecznych w CHF oraz lokat negocjowanych w PLN, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych oraz ryzyka kursowego, z wykorzystaniem transakcji CIRS

Opis relacji zabezpieczającej - eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez kredyty w CHF o zmiennym oprocentowaniu oraz lokat negocjowanych w PLN, z tytułu zmian referencyjnych stóp procentowych w CHF i PLN, oraz zmian kursu walutowego CHF/PLN w ciągu okresu objętego zabezpieczeniem.

Zabezpieczane ryzyko - ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej

Instrument zabezpieczający - transakcje CIRS, w których Bank płaci kupon oparty o LIBOR 3M CHF, a otrzymuje kupon oparty o WIBOR 3M od kwoty nominalnej zdefiniowanej odpowiednio w CHF oraz PLN.

Pozycja zabezpieczana - portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w CHF i portfel krótkoterminowych lokat negocjowanych, łącznie z ich odnawianiem w przyszłości (wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia). Bank desygnując pozycję zabezpieczaną zastosował rozwiązania MSR.39.WS.99C w wersji przyjętej przez Unię Europejską

Okresy, w których oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki - styczeń 2014 roku - październik 2026 roku.

18.2. Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych kredytów w PLN o zmiennym oprocentowaniu, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych, z wykorzystaniem transakcji IRS

Opis relacji zabezpieczającej - eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez portfel kredytów w PLN o zmiennym oprocentowaniu wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych w ciągu okresu objętego zabezpieczeniem.

Zabezpieczane ryzyko - ryzyko stopy procentowej.

Instrument zabezpieczający - transakcje IRS, w których Bank płaci kupon oparty o zmienną stopę WIBOR 3M, a otrzymuje kupon oparty o stałą stopę od kwoty nominalnej, na którą został zawarty.

Pozycja zabezpieczana - portfel kredytów w PLN indeksowanych do stopy zmiennej WIBOR 3M.

Okresy, w których oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki - styczeń 2014 roku - marzec 2016 roku.

18.3. Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych kredytów w EUR o zmiennym oprocentowaniu, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych, z wykorzystaniem transakcji IRS

Opis relacji zabezpieczającej - Eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez portfel kredytów w EUR o zmiennym oprocentowaniu wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych w ciągu okresu objętego zabezpieczeniem.

Zabezpieczane ryzyko - ryzyko stopy procentowej.

Instrument zabezpieczający - transakcje IRS, w których Bank płaci kupon oparty o zmienną stopę EURIBOR 3M, a otrzymuje kupon oparty o stałą stopę od kwoty nominalnej, na którą został zawarty.

Pozycja zabezpieczana - portfel kredytów w EUR indeksowanych do stopy zmiennej EURIBOR.

Okresy, w których oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki - styczeń 2014 roku - czerwiec 2016 roku.

18.4. Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych kredytów w CHF o zmiennym oprocentowaniu, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych, z wykorzystaniem transakcji IRS

Opis relacji zabezpieczającej - eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez portfel kredytów w CHF o zmiennym oprocentowaniu wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych w ciągu okresu objętego zabezpieczeniem.

Zabezpieczane ryzyko - ryzyko stopy procentowej.

Instrument zabezpieczający - transakcje IRS, w których Bank płaci kupon oparty o zmienną stopę LIBOR CHF 3M, a otrzymuje kupon oparty o stałą stopę od kwoty nominalnej, na którą został zawarty.

Pozycja zabezpieczana - portfel kredytów w CHF indeksowanych do stopy zmiennej LIBOR CHF 3M.

Okresy, w których oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki - styczeń 2014 roku - lipiec 2016 roku.

18.5. Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych kredytów w walutach wymienialnych o zmiennym oprocentowaniu, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych i ryzyka kursowego oraz zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych zobowiązania finansowego o stałym oprocentowaniu w walucie wymienialnej, wynikającej z ryzyka kursowego, z wykorzystaniem transakcji CIRS

Opis relacji zabezpieczającej - eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych kredytów w walutach wymienialnych o zmiennym oprocentowaniu, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych i ryzyka kursowego oraz eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych zobowiązania finansowego o stałym oprocentowaniu w walucie wymienialnej, wynikającej z ryzyka kursowego, z wykorzystaniem transakcji CIRS.

Zabezpieczane ryzyko - ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej

Instrument zabezpieczający - transakcje CIRS, w których Bank płaci kupon oparty o zmienną stopę LIBOR CHF 3M, a otrzymuje kupon oparty o stałą stopę USD od kwoty nominalnej, na którą został zawarty.

Pozycja zabezpieczana - portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w CHF i zobowiązanie finansowe o stałym oprocentowaniu w USD.

Okresy, w których oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki - styczeń 2014 roku - wrzesień 2022 roku.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku i na dzień 31 grudnia 2012 roku Bank nie stosował zabezpieczenia wartości godziwej.

Wszystkie rodzaje relacji zabezpieczających stosowanych przez Bank to rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych (macro cash flow hedge).

Efektywność zabezpieczenia jest weryfikowana poprzez zastosowanie prospektywnych i retrospektywnych testów efektywności. Testy wykonywane są z częstotliwością miesięczną.

W trzecim kwartale 2013 roku, na skutek braku spełnienia testu efektywności retrospektywnej, Bank zaprzestał stosowania rachunkowości zabezpieczeń dla jednego z powiązań zabezpieczających w ramach strategii „Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych kredytów hipotecznych w CHF oraz lokat negocjowanych w PLN, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych oraz ryzyka kursowego, z wykorzystaniem transakcji CIRS”.

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych

Wartość godziwa instrumentów pochodnych stanowiących zabezpieczenie przepływów pieniężnych związanych ze stopą procentową i/lub kursem walutowym na dzień 31 grudnia 2013 roku i na dzień 31 grudnia 2012 roku wynosi odpowiednio:

Typ instrumentu:	Wartość bilansowa/wartość godziwa			
	31.12.2013		31.12.2012	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
IRS	229 630	630	256 223	54
CIRS	132 009	414 174	241 907	224 319
Razem	361 639	414 804	498 130	224 373

Wartość nominalna instrumentów zabezpieczających w podziale na terminy do realizacji.

Typ instrumentu:	Wartość nominalna na dzień 31 grudnia 2013 roku					
	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
IRS PLN fixed - float	1 600 000	570 000	1 400 000	6 114 000	-	9 684 000
IRS EUR fixed - float:						
w przeliczeniu na PLN	-	-	-	1 957 478	-	1 957 478
EUR (waluta oryginalna)	-	-	-	472 000	-	472 000
IRS CHF fixed - float:						
w przeliczeniu na PLN	-	-	-	845 400	-	845 400
CHF (waluta oryginalna)	-	-	-	250 000	-	250 000
CIRS float CHF/float PLN						
float PLN	170 080	678 010	855 508	6 708 684	1 831 815	10 244 097
float CHF	50 000	200 000	250 000	2 020 000	525 000	3 045 000
CIRS fixed CHF/float CHF						
fixed USD	-	-	-	-	750 000	750 000
float CHF	-	-	-	-	695 419	695 419

Typ instrumentu:	Wartość nominalna na dzień 31 grudnia 2012 roku					Razem
	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	
IRS PLN fixed - float	1 150 000	60 000	1 816 000	360 000	-	3 386 000
IRS EUR fixed - float:						
w przeliczeniu na PLN	-	-	-	1 929 630	-	1 929 630
EUR (waluta oryginalna)	-	-	-	472 000	-	472 000
IRS CHF fixed - float:						
w przeliczeniu na PLN	-	-	-	846 700	-	846 700
CHF (waluta oryginalna)	-	-	-	250 000	-	250 000
CIRS float CHF/float PLN						
float PLN	-	1 196 440	5 095 105	8 084 755	2 010 240	16 386 540
float CHF	-	350 000	1 500 000	2 425 000	575 000	4 850 000

Wartości nominalne przeliczone zostały średnim kursem NBP odpowiednio na dzień 31 grudnia 2013 roku i na dzień 31 grudnia 2012 roku.

Inne dochody całkowite z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych	31.12.2013	31.12.2012
Inne dochody całkowite na początek okresu brutto	64 073	447 142
Zyski odniesione na inne dochody całkowite w okresie	122 138	913 761
Kwota przeniesiona w okresie z innych dochodów całkowitych do rachunku zysków i strat	(341 264)	(1 296 830)
- przychody odsetkowe	(454 278)	(870 450)
- wynik z pozycji wymiany	113 014	(426 380)
Skumulowane inne dochody całkowite na koniec okresu brutto	(155 053)	64 073
Efekt podatkowy	29 460	(12 174)
Skumulowane inne dochody całkowite na koniec okresu netto	(125 593)	51 899
Nieefektywna część zabezpieczenia przepływów pieniężnych rozpoznana w rachunku zysków i strat	24 333	7 938
Wpływ w okresie na inne dochody całkowite brutto	(219 126)	(383 069)
Podatek odroczony z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych	41 634	72 783
Wpływ w okresie na inne dochody całkowite netto	(177 492)	(310 286)

19. Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

Według wartości bilansowej	31.12.2013	31.12.2012
Dłużne papiery wartościowe	15 179 188	12 614 917
emitowane przez banki centralne, bony pieniężne NBP	13 997 228	9 995 300
emitowane przez Skarb Państwa, w tym:	931 325	2 363 089
obligacje skarbowe PLN	931 325	1 322 226
bony skarbowe PLN	-	1 040 863
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego, w tym:	250 635	256 528
obligacje komunalne EUR	136 700	145 343
obligacje komunalne PLN	113 935	111 185
Razem	15 179 188	12 614 917
Dłużne papiery wartościowe według wartości nominalnej	31.12.2013	31.12.2012
bony pieniężne NBP PLN	14 000 000	10 000 000
bony skarbowe PLN	-	1 047 510
obligacje skarbowe PLN	899 531	1 347 927
obligacje komunalne EUR	103 680	102 205
obligacje komunalne PLN	100 000	100 000
Średnia rentowność dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez Skarb Państwa	3,09%	3,81%

Zmiana stanu instrumentów finansowych przy początkowym ujęciu wyznaczonych jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	2013	2012
Stan na początek okresu	12 614 917	12 467 201
Różnice kursowe	6 050	(11 554)
Zwiększenia	682 824 839	722 127 699
Zmniejszenia	(680 260 178)	(721 984 581)
Zmiany wartości godziwej	(6 440)	16 152
Stan na koniec okresu	15 179 188	12 614 917

Na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku Bank nie posiadał przeniesionych aktywów finansowych, które są wyłączone ze sprawozdania finansowego w całości ale Bank utrzymuje zaangażowanie w tych aktywach.

Przeniesione instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, które nie są wyłączone ze sprawozdania z sytuacji finansowej

Do aktywów finansowych, których Bank nie wyłącza ze sprawozdania finansowego należy zaliczyć aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań z tytułu transakcji sell-buy-back (obligacje skarbowe). Wartości bilansowe przeniesionych aktywów finansowych przy początkowym ujęciu wyznaczonych jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat i powiązanych z nimi zobowiązań na dzień 31 grudnia 2013 oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku kształtowały się następująco:

Wartość bilansowa	31.12.2013	31.12.2012
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	2 068	850 231
Zobowiązania z tytułu sell-buy-back	2 071	851 416
Pozycja netto	(3)	(1 185)

Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat według wartości bilansowej - terminy zapadalności

Na dzień 31 grudnia 2013 roku	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Dłużne papiery wartościowe						
emitowane przez banki centralne	13 997 228	-	-	-	-	13 997 228
emitowane przez Skarb Państwa	-	-	188 349	742 976	-	931 325
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	-	-	-	113 935	136 700	250 635
Razem	13 997 228	-	188 349	856 911	136 700	15 179 188

Na dzień 31 grudnia 2012 roku	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Dłużne papiery wartościowe						
emitowane przez banki centralne	9 995 300	-	-	-	-	9 995 300
emitowane przez Skarb Państwa	157 454	883 409	-	1 322 226	-	2 363 089
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	-	-	-	-	256 528	256 528
Razem	10 152 754	883 409	-	1 322 226	256 528	12 614 917

20. Kredyty i pożyczki udzielone klientom

	31.12.2013	31.12.2012 przekształcone	01.01.2012 przekształcone
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto, w tym:	153 753 558	147 920 909	144 661 434
sektor finansowy	5 719 004	3 177 999	3 220 155
gospodarcze, w tym:	3 680 581	3 177 999	3 127 319
środki Domu Maklerskiego w Funduszu Gwarancyjnym Giełdy oraz depozyt początkowy	19 339	8 779	6 891
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	2 038 423	-	92 836
sektor niefinansowy	140 893 713	137 137 910	136 374 850
mieszkaniowe	76 482 811	71 914 309	70 734 121
gospodarcze, w tym:	43 172 563	42 719 131	41 625 770
dopłaty do kapitałów podmiotów zależnych	-	214 209	186 943
konsumpcyjne	20 399 493	21 601 402	24 014 959
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne)	838 846	903 068	-
sektor budżetowy	7 140 841	7 605 000	5 066 429
gospodarcze	6 057 017	6 429 961	5 066 429
dłużne papiery wartościowe (komunalne)	978 159	1 175 039	-
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	105 665	-	-
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom	(6 381 232)	(6 228 629)	(4 982 790)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	147 372 326	141 692 280	139 678 644

Na dzień 31 grudnia 2013 roku w ramach prowadzonych działań stabilizacji emisji dla akcjonariusza sprzedającego, Dom Maklerski posiadał akcje spółki wyceniane w cenie nabycia prezentowane w pozycji „Transakcje z przyrzeczeniem odkupu” w kwocie 105 665 tysięcy PLN i środki pieniężne w kwocie 14 629 tysięcy PLN zablokowane na rachunku menedżera stabilizacji oraz zobowiązanie w takiej samej wysokości wobec akcjonariusza sprzedającego. Rozliczenie transakcji nastąpi zgodnie z umową o stabilizację w ramach wzajemnej kompensaty aktywów i zobowiązań w takiej samej kwocie po 30 dniach od momentu rozpoczęcia stabilizacji, bądź w momencie zrównania liczby akcji zakupionych na rynku w ramach podejmowanych działań stabilizacyjnych z liczbą akcji otrzymanych od akcjonariusza sprzedającego.

Według segmentów klienta	31.12.2013	31.12.2012 przekształcone	01.01.2012 przekształcone
Kredyty i pożyczki udzielone brutto, w tym:	153 753 558	147 920 909	144 661 434
bankowości hipotecznej	68 794 958	63 815 404	63 008 434
korporacyjne	40 763 620	41 351 050	33 853 463
bankowości detalicznej i prywatnej	20 399 493	21 601 402	24 014 959
małych i średnich przedsiębiorstw	14 825 125	14 309 022	15 524 608
klientów rynku mieszkaniowego	6 806 935	6 621 043	7 973 417
dopłaty do kapitałów podmiotów zależnych	-	214 209	186 943
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	2 144 088	-	92 836
środki Domu Maklerskiego w Funduszu Gwarancyjnym Giełdy	19 339	8 779	6 774
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek	(6 381 232)	(6 228 629)	(4 982 790)
Kredyty i pożyczki udzielone netto	147 372 326	141 692 280	139 678 644

Struktura kredytów i pożyczek przedstawiona w Nocie 20 „Kredyty i pożyczki udzielone klientom” obejmuje następującą segmentację:

- kredyty gospodarcze podmiotów finansowych (tj. np. firmy leasingowe, ubezpieczeniowe, towarzystwa inwestycyjne) obejmują bankowość korporacyjną,
- kredyty mieszkaniowe obejmują kredyty bankowości hipotecznej i klientów rynku mieszkaniowego, segmentu klienta korporacyjnego oraz małych i średnich przedsiębiorstw w zakresie produktów przeznaczonych na cele mieszkaniowe,
- kredyty gospodarcze podmiotów niefinansowych, w zależności od rozmiaru podmiotu, obejmują kredyty dla małych i średnich przedsiębiorstw, rynku mieszkaniowego oraz kredyty korporacyjne udzielane podmiotom gospodarczym z przeznaczeniem innym niż na cele mieszkaniowe,
- kredyty konsumpcyjne obejmują bankowość detaliczną i prywatną,
- kredyty gospodarcze podmiotów budżetowych obejmują kredyty bankowości korporacyjnej,
- reklasyfikowane papiery dłużne prezentowane są w segmencie klienta korporacyjnego.

Dłużne papiery wartościowe w portfelu kredytów i pożyczek udzielonych klientom

	31.12.2013	31.12.2012
Dłużne papiery wartościowe reklasyfikowane do portfela kredytów i pożyczek udzielonych klientom, brutto	1 756 938	2 078 107
Dłużne papiery wartościowe bezpośrednio klasyfikowane do portfela kredytów i pożyczek udzielonych klientom, brutto	60 067	-
Odpisy	(28 065)	(4 156)
Razem dłużne papiery wartościowe, netto	1 788 940	2 073 951

Reklasyfikacja papierów wartościowych

W 2013 roku nie nastąpiło przekwalifikowanie papierów wartościowych do portfela kredytów i pożyczek udzielonych klientom. W 2012 roku ze względu na zmianę intencji co do utrzymywania wybranego portfela nieskarbowych papierów wartościowych zakwalifikowanych przy początkowym ujęciu do kategorii dostępne do sprzedaży Bank dokonał ich przekwalifikowania do kategorii kredyty i pożyczki udzielone klientom. W wyniku reklasyfikacji portfela zmianie uległy zasady wyceny portfela tj. z wyceny do wartości godziwej na wycenę według zamortyzowanego kosztu.

Dłużne papiery wartościowe reklasyfikowane z kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży do kategorii kredyty i pożyczki udzielone klientom według stanu na dzień reklasyfikacji:

Portfel reklasyfikowany w 3 kwartale 2012	wartość nominalna	wartość godziwa	wartość bilansowa
Obligacje komunalne	778 233	807 275	807 275
Obligacje korporacyjne	632 160	632 013	632 013
Razem	1 410 393	1 439 288	1 439 288

Portfel reklasyfikowany w 4 kwartale 2012	wartość nominalna	wartość godziwa	wartość bilansowa
Obligacje komunalne	440 950	430 124	430 124
Obligacje korporacyjne	656 630	661 546	661 546
Razem	1 097 580	1 091 670	1 091 670

Dłużne papiery wartościowe (obligacje komunalne i obligacje korporacyjne) reklasyfikowane z kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży do kategorii kredyty i pożyczki udzielone klientom według stanu na dzień:

31 grudnia 2013 roku	wartość nominalna	wartość godziwa	wartość bilansowa
Obligacje komunalne	961 611	963 118	965 180
Obligacje korporacyjne	787 040	791 503	768 385
Razem	1 748 651	1 754 621	1 733 565

31 grudnia 2012 roku	wartość nominalna	wartość godziwa	wartość bilansowa
Obligacje komunalne	1 163 420	1 169 843	1 172 689
Obligacje korporacyjne	897 040	904 996	901 262
Razem	2 060 460	2 074 839	2 073 951

Zmiana wartości godziwej jaka rozpoznana zostałaby w rachunku zysków i strat i/lub w innych dochodach całkowitych gdyby nie dokonano przekwalifikowania wyniosłaby za okres od daty reklasyfikacji do dnia 31 grudnia 2013 roku (5 948) tysięcy złotych (31 grudnia 2012 roku 10 850 tysięcy złotych). Na dzień 31 grudnia 2013 roku średnia efektywna stopa procentowa dla portfela dłużnych papierów wartościowych wyniosła 4,139% (na dzień 31 grudnia 2012 roku wyniosła 5,758%).

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według metod kalkulacji odpisów	31.12.2013	31.12.2012 przekształcone	01.01.2012 przekształcone
Wyceniane według metody zindywidualizowanej, w tym:	6 830 053	7 098 903	5 144 455
ze stwierdzoną utratą wartości	5 091 377	5 550 954	4 458 618
bez stwierdzonej utraty wartości	1 738 676	1 547 949	685 837
Wyceniane według metody portfelowej, ze stwierdzoną utratą wartości	7 173 761	6 736 982	5 913 729
Wyceniane według metody grupowej (IBNR)	139 749 744	134 085 024	133 603 250
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto	153 753 558	147 920 909	144 661 434
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody zindywidualizowanej, w tym:	(2 133 217)	(2 261 663)	(1 498 059)
ze stwierdzoną utratą wartości	(2 116 083)	(2 165 236)	(1 498 059)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody portfelowej	(3 677 518)	(3 424 393)	(2 832 217)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR)	(570 497)	(542 573)	(652 514)
Odpisy - razem	(6 381 232)	(6 228 629)	(4 982 790)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	147 372 326	141 692 280	139 678 644

Szczegółowy opis zmian odpisów zaprezentowano w Nocie 9 „Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw”.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku udział kredytów z rozpoznaną utratą wartości wyniósł 8,0% (na dzień 31 grudnia 2012 roku: 8,3%), natomiast wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości (wyliczony jako udział odpisów aktualizujących wartość kredytów i pożyczek udzielonych klientom ogółem do wartości bilansowej brutto kredytów z rozpoznaną utratą wartości) wyniósł 52,0% (na dzień 31 grudnia 2012 roku: 50,7%).

Na dzień 31 grudnia 2013 roku udział kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 90 dni w stosunku do wartości brutto kredytów i pożyczek wyniósł 5,4% (na dzień 31 grudnia 2012 roku: 5,6%).

Na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku Bank nie posiadał przeniesionych aktywów finansowych, które są wyłączone ze sprawozdania finansowego w całości dla których Bank utrzymywałby zaangażowanie w tych aktywach.

21. Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży

	31.12.2013	31.12.2012
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży brutto	13 551 967	11 922 509
emitowane przez Skarb Państwa	8 518 450	7 619 522
obligacje skarbowe PLN	8 518 450	7 619 522
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego, obligacje komunalne PLN	3 440 753	2 780 212
emitowane przez podmioty niefinansowe	1 000 549	1 315 490
obligacje korporacyjne PLN	1 000 549	1 315 490
emitowane przez inne podmioty finansowe, obligacje korporacyjne PLN	33 401	156 393
emitowane przez banki, obligacje korporacyjne PLN	558 814	50 892
Odpisy z tytułu utraty wartości dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	(3 296)	(5 536)
obligacje korporacyjne	(3 296)	(5 536)
Razem dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży netto	13 548 671	11 916 973
Kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży brutto	218 086	163 489
Kapitałowe papiery wartościowe niedopuszczone do publicznego obrotu	161 403	130 991
Kapitałowe papiery wartościowe dopuszczone do publicznego obrotu	56 683	32 498
Odpisy z tytułu utraty wartości kapitałowych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	(30 059)	(19 056)
Razem kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży netto	188 027	144 433
Razem inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży netto	13 736 698	12 061 406

Dłużne papiery wartościowe według wartości nominalnej	31.12.2013	31.12.2012
obligacje skarbowe PLN	8 406 366	7 383 466
obligacje komunalne PLN	3 361 853	2 740 590
obligacje korporacyjne PLN	1 579 343	1 514 084
Średnia rentowność dłużnych papierów wartościowych	3,35%	3,24%

Zmiana stanu inwestycyjnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	2013	31.12.2012
Stan na początek okresu	12 061 406	14 168 933
Różnice kursowe	1 497	2 856
Zwiększenia	46 880 663	39 853 546
Zmniejszenia	(45 130 119)	(42 038 396)
w tym zmiana stanu odpisu (Nota 9)	(8 763)	(9 090)
Zmiany wartości godziwej, która odniesiona jest na inne dochody całkowite (Nota 6)	(76 749)	74 467
Stan na koniec okresu	13 736 698	12 061 406

Ryzyko związane z inwestycyjnymi papierami wartościowymi dostępnymi do sprzedaży zostało szerzej opisane w Nocie 45 „Zarządzanie ryzykiem kredytowym”.

Inwestycyjne dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży według wartości bilansowej - terminy zapadalności

Na dzień 31 grudnia 2013 roku	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	po terminie zapadalności	Razem
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży							
emitowane przez Skarb Państwa	1 498	-	308 598	6 701 631	1 506 723	-	8 518 450
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	-	4 523	127 574	999 750	2 308 656	250	3 440 753
emitowane przez podmioty niefinansowe	68 085	16 566	62 536	685 456	164 610	-	997 253
emitowane przez inne podmioty finansowe	-	33 401	-	-	-	-	33 401
emitowane przez banki	-	-	-	509 284	49 530	-	558 814
Razem	69 583	54 490	498 708	8 896 121	4 029 519	250	13 548 671

Na dzień 31 grudnia 2012 roku	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży						
emitowane przez Skarb Państwa	-	-	104 142	5 488 942	2 026 438	7 619 522
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	15 057	1 207	179 792	916 763	1 667 393	2 780 212
emitowane przez podmioty niefinansowe	313 758	32 310	108 514	669 685	185 687	1 309 954
emitowane przez inne podmioty finansowe	-	156 393	-	-	-	156 393
emitowane przez banki	-	-	-	-	50 892	50 892
Razem	328 815	189 910	392 448	7 075 390	3 930 410	11 916 973

Fundusz Ochrony Środków Gwarantowanych

Bank tworzy Fundusz Ochrony Środków Gwarantowanych zgodnie z art. 25 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym (t. jedn. Dz. U. z 2009 roku nr 84, poz.711 z późniejszymi zmianami).

	31.12.2013	31.12.2012
Wartość funduszu	800 545	798 974
Wartość nominalna zabezpieczenia	830 000	850 000
Rodzaj zabezpieczenia	obligacje skarbowe	obligacje skarbowe
Termin wykupu zabezpieczenia	25.01.2015	25.01.2015
Wartość bilansowa zabezpieczenia	839 777	873 707

Wartość aktywów na pokrycie Funduszu Ochrony Środków Gwarantowanych stanowią obligacje skarbowe z terminem wykupu zapewniającym zabezpieczenie wartości bilansowej przez okres określony ustawą. Fundusz jest powiększany lub pomniejszany w dniu 1 lipca każdego roku odpowiednio do wysokości sumy stanowiącej podstawę obliczenia kwoty rezerwy obowiązkowej. Środki te traktowane są jako aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań własnych.

22. Inwestycje w jednostki zależne, współzależne i stowarzyszone oraz opis zmian w Spółkach wchodzących w skład Grupy Kapitałowej

Na dzień 31 grudnia 2013 roku inwestycje Banku w jednostkach zależnych, współzależnych i stowarzyszonych zostały ujęte w cenach nabycia skorygowanych o odpisy z tytułu utraty wartości.

22.1. Inwestycje w jednostki zależne, współzależne i stowarzyszone

Poniższe zestawienie przedstawia indywidualne wartości udziałów Banku w poszczególnych jednostkach podporządkowanych.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku	Wartość brutto	Utrata wartości	Wartość bilansowa
Jednostki zależne			
KREDOBANK SA	999 412	(745 723)	253 689
- akcje	935 619	(681 930)	253 689
- inne zaangażowania powiększające cenę nabycia	63 793	(63 793)	-
Qualia Development Sp. z o.o. ¹	317 785	-	317 785
PKO BP BANKOWY Powszechnie Towarzystwo Emerytalne SA	205 786	-	205 786
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	186 989	-	186 989
MERKURY - fiz an ²	120 000	-	120 000
PKO Leasing SA ³	90 000	-	90 000
Inteligo Financial Services SA	59 602	-	59 602
Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA	22 066	(10 666)	11 400
PKO BP Finat Sp. z o.o.	11 693	-	11 693
PKO Finance AB	172	-	172
Jednostki współzależne			
CENTRUM HAFNERA Sp. z o.o.	44 371	(44 371)	-
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o. ⁴	197 592	-	197 592
Centrum Obsługi Biznesu Sp. z o.o.	17 498	-	17 498
Jednostki stowarzyszone			
Bank Pocztowy SA	146 500	(39 780)	106 720
Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	1 500	(1 500)	-
Razem	2 420 966	(842 040)	1 578 926

1) W pozycji uwzględniona jest wartość objętych udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym Spółki w wysokości 77 474 tysięcy PLN pokrytych wkładem niepieniężnym w postaci udziałów spółki Fort Mokotów Inwestycje Sp. z o.o.; ww. podwyższenie wg stanu na 31 grudnia 2013 roku nie było zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym. Dodatkowo w pozycji ujęto dopłaty dokonane przez PKO Bank Polski SA, dla których nastąpiła konwersja na zaangażowanie kapitałowe, uprzednio wykazywana w pozycji „Kredyty i pożyczki udzielone klientom”.

2) PKO Bank Polski SA posiada certyfikaty inwestycyjne Funduszu umożliwiające zgodnie z MSSF sprawowanie kontroli nad Funduszem.

3) Poprzednia nazwa Bankowy Fundusz Leasingowy SA; zmiana nazwy została zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym w dniu 27 marca 2013 roku.

4) Spółka do 30 grudnia 2013 roku była spółką bezpośrednio zależną od PKO Banku Polskiego SA; udziały Spółki są wykazane według wartości godziwej ustalonej na dzień utraty kontroli.

W 2013 roku Bank, na podstawie przeprowadzonej wyceny, zwiększył odpis aktualizujący wartość zaangażowania kapitałowego KREDOBANK SA o kwotę 172 milionów PLN oraz zwiększył odpis aktualizujący wartość udziałów CENTRUM HAFNERA Sp. z o.o. o kwotę 5 936 tysięcy PLN.

W wyniku zdarzeń, które miały miejsce w 2013 roku na rynku ukraińskim zgodnie z MSR 36 „Utrata wartości aktywów” dokonano oceny wartości odzyskiwalnej zaangażowania kapitałowego w spółce zależnej KREDOBANK SA. Wartość odzyskiwalna została ustalona na podstawie wartości użytkowej wyliczonej w oparciu o wartość obecną szacowanych przyszłych przepływów pieniężnych. W wyniku analizy zdarzeń makroekonomicznych, które miały miejsce na Ukrainie w 2013 roku (m.in. odnotowano stagnację gospodarczą z roczną zmianą PKB na poziomie 0,0%, stopa inflacji wyniosła 0,5%, deficyt w rachunku obrotów bieżących wyniósł 8,9% PKB według oficjalnych danych), ratingu KREDOBANK SA udzielonego przez Standard & Poor's na poziomie B-/stabilna/C (i obniżonego w lutym 2014 roku do poziomu CCC/negatywna/C) oraz z uwagi na utrzymującą się niepewną sytuację społeczno-gospodarczą Ukrainy, w tym wzrost ryzyka destabilizacji ukraińskiego rynku finansowego, Bank dokonał korekty planów finansowych KREDOBANK SA, między innymi w zakresie możliwych do realizacji wolumenów kredytowych i depozytowych.

W wyniku tej analizy, w 2013 roku dokonano rozpoznania odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości spółki KREDOBANK SA.

Bank podejmuje szereg działań mających na celu ograniczenie ryzyka negatywnego wpływu sytuacji makroekonomicznej na KREDOBANK SA (między innymi ścisła kontrola ryzyka kredytowego, poziomu ponoszonych kosztów i dostosowanie ich do planowanych poziomów sprzedaży, monitorowanie adekwatności kapitałowej, pozycji walutowej i sytuacji płynnościowej banku).

Odpis aktualizujący wartość udziałów CENTRUM HAFNERA Sp. z o.o. został ustalony na podstawie oszacowania wartości użytkowej wyliczonej w oparciu o wartość obecną szacowanych przyszłych przepływów pieniężnych.

Jednocześnie w 2013 roku udziały w spółkach Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o. oraz „Inter-Risk Ukraina” Sp. z d.o., zgodnie z MSSF 5, zostały przeklasyfikowane do aktywów przeznaczonych do sprzedaży. Bank zamierza odzyskać wartość ww. udziałów w drodze transakcji sprzedaży.

Udział w spółce Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o. został przeklasyfikowany w wartości godziwej ustalonej w wysokości 48 532 tysiące PLN - różnica z wyceny w wysokości 142 164 tysięcy PLN została ujęta w odpisach z tytułu utraty wartości.

Udział w spółce „Inter-Risk Ukraina” Sp. z d.o. został przeklasyfikowany w dotychczasowej wartości bilansowej.

Na dzień 31 grudnia 2012 roku	Wartość brutto	Utrata wartości	Wartość bilansowa
Jednostki zależne			
KREDOBANK SA	935 619	(573 723)	361 896
PKO BP BANKOWY Powszechne Towarzystwo Emerytalne SA	205 786	-	205 786
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	186 989	-	186 989
Fort Mokotów Inwestycje Sp. z o.o.	73 281	-	73 281
Bankowy Fundusz Leasingowy SA ¹	70 000	-	70 000
Inteligo Financial Services SA	59 602	-	59 602
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych "eService" SA	55 500	-	55 500
Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA	22 066	(10 666)	11 400
"Inter-Risk Ukraina" Spółka z dodatkową odpowiedzialnością	19 713	(19 713)	-
PKO BP Finat Sp. z o.o.	11 693	-	11 693
Qualia Development Sp. z o.o. ²	4 503	-	4 503
PKO Finance AB	172	-	172
Jednostki współzależne			
CENTRUM HAFNERA Sp. z o.o.	44 371	(38 435)	5 936
Centrum Obsługi Biznesu Sp. z o.o.	17 498	-	17 498
Jednostki stowarzyszone			
Bank Pocztowy SA	146 500	(39 780)	106 720
Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	1 500	(1 500)	-
Agencja Inwestycyjna CORP-SA SA	29	-	29
Razem	1 854 822	(683 817)	1 171 005

1) Zaangażowanie nie uwzględnia wartości wpłaty dokonanej przez PKO Bank Polski SA, z tytułu objęcia akcji o podwyższonym kapitale Spółki w wysokości 20 000 tysięcy PLN wykazywanej w pozycji „Inne aktywa”,

2) Zaangażowanie nie uwzględnia wartości dopłat dokonanych przez PKO Bank Polski SA, wykazywanych w pozycji „Kredyty i pożyczki udzielone klientom” w łącznej wysokości 214 209 tysięcy PLN.

Skrócone informacje o jednostkach stowarzyszonych

	Wartość aktywów	Wartość zobowiązań	Wartość przychodów	Zysk netto	% udziałów
31.12.2013					
Grupa Bank Pocztowy SA	7 409 080	7 005 931	562 468	35 744	25,0001
Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	20 465	4 049	257	1	33,33
Razem	7 429 545	7 009 980	562 725	35 745	X
31.12.2012					
Grupa Bank Pocztowy SA	7 132 308	6 759 184	588 787	45 386	25,0001
Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	19 770	3 356	402	1 492	33,33
Agencja Inwestycyjna CORP-SA SA	3 976	1 990	12 587	1 180	22,31
Razem	7 156 054	6 764 530	601 776	48 058	X

Zaprezentowane w tabeli dane finansowe Banku Pocztowego SA pochodzą ze sprawozdań skonsolidowanych sporządzonych według MSSF/MSR. Dane pozostałych spółek pochodzą ze sprawozdań finansowych sporządzonych zgodnie z polskimi zasadami rachunkowości. Zgodnie z szacunkami Banku różnice między wyżej wymienionymi sprawozdaniami, a sprawozdaniami finansowymi sporządzonymi według MSSF/MSR nie są istotne dla sprawozdania finansowego Banku. Dane za 2012 rok pochodzą ze sprawozdań zbadanych przez biegłego rewidenta.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku Bank nie posiadał udziału w zobowiązaniach warunkowych jednostek stowarzyszonych nabytych wspólnie z innymi inwestorami.

22.2. Zmiany w Spółkach wchodzących w skład Grupy Kapitałowej

W 2013 roku miały miejsce następujące zdarzenia wpływające na strukturę Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA:

1. Zmiany w Grupie Kapitałowej PKO Leasing SA

Spółka Bankowy Fundusz Leasingowy SA (spółka zależna od Banku) zmieniła nazwę na PKO Leasing SA - zmiana została zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym w dniu 27 marca 2013 roku.

Spółka Bankowy Leasing Sp. z o.o. (spółka zależna od PKO Leasing SA) zmieniła nazwę na PKO Bankowy Leasing Sp. z o.o. - zmiana została zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym w dniu 28 marca 2013 roku.

W dniu 19 marca 2013 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym zostało zarejestrowane podwyższenie kapitału zakładowego spółki PKO Leasing SA o kwotę 20 000 tysięcy PLN. W wyniku wyżej wymienionego podwyższenia kapitał zakładowy Spółki wynosi 90 000 tysięcy PLN i dzieli się na 9 000 000 akcji o wartości nominalnej 10 PLN każda. Wszystkie akcje w podwyższonym kapitale Spółki zostały objęte przez PKO Bank Polski SA za cenę równą wartości nominalnej obejmowanych akcji. W wyniku wyżej wymienionej transakcji PKO Bank Polski SA nadal pozostaje jedynym akcjonariuszem w spółce PKO Leasing SA.

W dniu 18 września 2013 roku w Szwedzkim Rejestrze Przedsiębiorstw została zarejestrowana spółka PKO Leasing Sverige AB z siedzibą w Sztokholmie. Kapitał zakładowy Spółki wynosi 6 tysięcy EUR i dzieli się na 600 udziałów o wartości nominalnej 10 EUR każdy. Wszystkie udziały wyżej wymienionej Spółki zostały objęte przez PKO Leasing SA. Przedmiotem działalności Spółki jest świadczenie usług leasingowych.

W dniu 19 grudnia 2013 roku PKO Leasing SA wniosła do spółki PKO Leasing Sverige AB dopłatę w wysokości 994 tysięcy EUR (tj. 4 145 tysięcy PLN wg średniego kursu NBP z dnia wniesienia dopłaty).

2. Objęcie przez PKO Bank Polski SA udziału w podwyższonym kapitale spółki Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o.

W dniu 11 września 2013 roku w Państwowym Ukraińskim Rejestrze Przedsiębiorstw zostało zarejestrowane podwyższenie kapitału zakładowego spółki Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o. w wysokości 484 000 tysięcy UAH, przeprowadzone w drodze podwyższenia wartości nominalnej udziału Spółki i objęcie przez PKO Bank Polski SA. W wyniku wyżej wymienionego podwyższenia kapitał zakładowy Spółki wynosi 530 101 tysięcy UAH i obejmuje 1 udział o wyżej wymienionej wartości.

3. Sprzedaż pakietu udziałów spółki Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.

W dniu 7 listopada 2013 roku PKO Bank Polski SA zawarł z EVO Payments International Acquisition, GmbH z siedzibą w Niemczech („Inwestor”), spółką zależną EVO Payments International LLC z siedzibą w Stanach Zjednoczonych Ameryki („EVO”) oraz z EVO umowę dotyczącą nabycia przez Inwestora od Banku udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, jaka powstanie w wyniku przekształcenia Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Spółki Akcyjnej w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością („Spółka”).

W grudniu 2013 roku Bank otrzymał decyzję Komisji Europejskiej wyrażającą brak sprzeciwu co do sprawowania wspólnie przez Bank i EVO kontroli nad Spółką oraz Spółka została przekształcona w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością.

W dniu 31 grudnia 2013 roku nastąpiło przeniesienie na rzecz Inwestora udziałów stanowiących 66% w kapitale zakładowym Spółki. i uprawniających do 66% głosów na zgromadzeniu wspólników Spółki.

Jednocześnie zostały podpisane następujące umowy, które weszły w życie od 31 grudnia 2013 roku:

- umowa wspólników regulująca zasady współpracy Banku, Inwestora oraz Spółki, w tym tryb podejmowania decyzji w związku z zaangażowaniem kapitałowym udziałowców,
- umowa o strategicznej współpracy regulująca zasady współpracy biznesowej między Bankiem oraz Spółką.

Według stanu na 31 grudnia 2013 roku PKO Bank Polski SA posiada udziały wyżej wymienionej Spółki stanowiące 34% udziału w kapitale zakładowym Spółki i uprawniające do 34% głosów na zgromadzeniu wspólników. Ze względu na rozpoczęcie sprawowania współkontroli nad Spółką, Spółka stała się jednostką współzależną od PKO Banku Polskiego SA.

Wynik zrealizowany na transakcji sprzedaży został zaprezentowany w Nocie 8 „Pozostałe przychody i koszty operacyjne”.

4. Dokapitalizowanie KREDOBANK SA poprzez przekazanie darowizny finansowej

W dniu 29 listopada 2013 roku Bank dokonał dokapitalizowania KREDOBANK SA poprzez przekazanie darowizny finansowej w wysokości 20 681 tysięcy USD (tj. 63 793 tysięcy PLN według średniego kursu NBP z dnia przelania środków).

Wyżej wymieniona darowizna w bilansie PKO Banku Polskiego SA zwiększa cenę nabycia akcji Spółki.

5. Nabycie certyfikatów inwestycyjnych

W październiku 2013 roku Bank dokonał nabycia 12 000 000 sztuk certyfikatów inwestycyjnych funduszu Merkury – fundusz inwestycyjny zamknięty aktywów niepublicznych o łącznej wartości 120 000 tysięcy PLN. Wyżej wymieniony Fundusz jest zarządzany przez PKO TFI SA.

Przedmiotem działalności Funduszu jest lokowanie środków pieniężnych zebranych w drodze niepublicznego proponowania nabycia certyfikatów inwestycyjnych w papiery wartościowe, instrumenty rynku pieniężnego i inne prawa majątkowe określone w Statucie Funduszu i Ustawie o funduszach inwestycyjnych. Fundusz prowadzi działalność inwestycyjną poprzez 8 spółek prawa handlowego.

Według stanu na 31 grudnia 2013 roku Fundusz oraz 8 spółek Funduszu, jako jednostki kontrolowane przez PKO Bank Polski SA, są konsolidowane metodą pełną w sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA.

6. Zmiany w Grupie Kapitałowej Qualia Development Sp. z o.o.

➤ dotyczące spółki Qualia Development Sp. z o.o.

- a) W dniu 24 września 2013 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym zostało zarejestrowane podwyższenie kapitału zakładowego spółki Qualia Development Sp. z o.o. o kwotę 20 348 tysięcy PLN. Udziały w podwyższonym kapitale Spółki zostały objęte przez PKO Bank Polski SA i pokryte wkładem pieniężnym.
- b) W dniu 20 grudnia 2013 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym zostało zarejestrowane podwyższenie kapitału zakładowego spółki Qualia Development Sp. z o.o. o kwotę 215 460 tysięcy PLN. Udziały w podwyższonym kapitale pokryte zostały w całości wkładem pieniężnym wnoszonym w drodze potrącenia wymagalnej wierzytelności PKO Banku Polskiego SA w stosunku do spółki Qualia Development Sp. z o.o. z tytułu zwrotu dopłat wniesionych przez Bank do spółki w łącznej kwocie 215 460 tysięcy PLN.

- c) W dniu 20 grudnia 2013 roku Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników Qualia Development Sp. z o.o. podjęło uchwałę o podwyższeniu kapitału zakładowego spółki Qualia Development Sp. z o.o. o kwotę 106 800 tysięcy PLN poprzez ustanowienie nowych udziałów. Udziały w podwyższonym kapitale pokryte zostały w całości wkładem niepieniężnym w postaci 77 474 udziałów spółki Fort Mokotów Inwestycje Sp. z o.o. będących własnością PKO Banku Polskiego SA. Wyżej wymienione podwyższenie wymaga rejestracji w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Zgodnie z uchwałą o podwyższeniu kapitału z dnia 20 grudnia 2013 roku kapitał zakładowy spółki Qualia Development Sp. z o.o. wynosi 347 108 tysięcy PLN i dzieli się na 694 215 udziałów o wartości nominalnej 500 PLN każdy.

Według stanu na 31 grudnia 2013 roku PKO Bank Polski SA jest jedynym udziałowcem Spółki.

➤ dotyczące spółki Fort Mokotów Inwestycje Sp. z o.o.

- d) W dniu 19 kwietnia 2013 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym zostało zarejestrowane podwyższenie kapitału zakładowego spółki Fort Mokotów Inwestycje Sp. z o.o. o kwotę 4 194 tysięcy PLN. W wyniku wyżej wymienionego podwyższenia kapitał zakładowy Spółki wynosi 77 483 tysiące PLN i dzieli się na 77 483 udziały o wartości nominalnej 1 tysiąc PLN każdy.

Bank objął w podwyższonym kapitale 4 193 udziały o łącznej wartości nominalnej 4 193 tysięcy PLN, a spółka Qualia Development Sp. z o.o. objęła 1 udział.

- e) W dniu 20 grudnia 2013 roku spółka Qualia Development Sp. z o.o. zawarła umowę z PKO Bankiem Polskim SA, zgodnie z którą na spółkę Qualia Development Sp. z o.o. przeniesione zostały wszystkie posiadane przez Bank udziały w spółce Fort Mokotów Inwestycje Sp. z o.o. w zamian za objęcie udziałów w podwyższonym kapitale spółki Qualia Development Sp. z o.o. Przeniesienie własności udziałów nastąpiło ze skutkiem w dniu 31 grudnia 2013 roku.

W wyniku wyżej wymienionej transakcji spółka Qualia Development Sp. z o.o. od 31 grudnia 2013 roku jest jedynym udziałowcem w spółce Fort Mokotów Inwestycje Sp. z o.o. (zmiana została zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym w dniu 3 lutego 2014 roku).

➤ dotyczące spółki Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Zakopane Sp. k.

- f) Uchwałą wspólników spółki Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Zakopane Sp. k. podwyższono wkład komandytariusza – spółki Qualia Development Sp. z o.o. oraz wysokość sumy komandytowej z 1 tysiąca PLN do 1 139 tysięcy PLN (w tym do wysokości 441 tysięcy PLN uchwałą z dnia 17 stycznia 2013 roku oraz do wysokości 1 139 tysięcy PLN uchwałą z dnia 17 października 2013 roku). Wyżej wymienione zmiany zostały zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym w dniu 13 lutego i 29 listopada 2013 roku.

➤ dotyczące spółki Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Jurata Sp. k.

- g) W dniu 17 stycznia 2013 roku uchwałą wspólników spółki Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Jurata Sp. k. podwyższono wkład komandytariusza – spółki Qualia Development Sp. z o.o. oraz wysokość sumy komandytowej z 1 tysiąca PLN do 2 551 tysięcy PLN. Wyżej wymienione zmiany zostały zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym w dniu 13 lutego 2013 roku,

➤ dotyczące spółki Sarnia Dolina Sp. z o.o.

- h) W dniu 12 kwietnia 2013 roku zostały spełnione wszystkie warunki umowy dotyczącej nabycia przez spółkę Qualia Development Sp. z o.o. od Przedsiębiorstwa Robót Inżynieryjnych „Pol-Aqua” SA 44% udziałów w kapitale zakładowym spółki Sarnia Dolina Sp. z o.o. i tym samym Qualia Development Sp. z o.o. została jedynym udziałowcem spółki Sarnia Dolina Sp. z o.o. Wyżej wymieniona zmiana została zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym w dniu 16 maja 2013 roku.
- i) W dniu 16 maja 2013 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym zostało zarejestrowane podwyższenie kapitału zakładowego spółki Sarnia Dolina Sp. z o.o. o kwotę 6 924 tysięcy PLN. W wyniku wyżej wymienionego podwyższenia kapitał zakładowy Spółki wynosi 6 974 tysięcy PLN i dzieli się na 13 948 udziałów o wartości nominalnej 500 PLN każdy. Udziały w podwyższonym kapitale Spółki zostały objęte przez spółkę Qualia Development Sp. z o.o.

➤ **dotyczące spółki Giełda Nieruchomości Wartościowych Sp. z o.o.**

- j) W dniu 17 kwietnia 2013 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym została zarejestrowana spółka Giełda Nieruchomości Wartościowych Sp. z o.o. Kapitał zakładowy Spółki wynosi 5 tysięcy PLN i dzieli się na 100 udziałów o wartości nominalnej 50 PLN każdy. Udziały w Spółce o wartości nominalnej 4 950 PLN w dniu utworzenia objęła spółka Qualia Development Sp. z o.o., a 1 udział o wartości nominalnej 50 PLN objęła spółka Qualia Sp. z o.o. Od dnia 17 października 2013 roku jedynym udziałowcem Spółki jest Qualia Development Sp. z o.o., która odkupiła 1 udział za cenę równą wartości nominalnej udziału.

➤ **dotyczące spółki Qualia – Rezydencja Flotylla Sp. z o.o.**

- k) W dniu 24 września 2013 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym zostało zarejestrowane podwyższenie kapitału zakładowego spółki Qualia – Rezydencja Flotylla Sp. z o.o. o kwotę 9 026 tysięcy PLN. W wyniku wyżej wymienionego podwyższenia kapitał zakładowy Spółki wynosi 11 526 tysięcy PLN i dzieli się na 11 526 udziałów o wartości nominalnej 1 tysiąc PLN każdy

W 2013 roku spółka Qualia Development Sp. z o.o. wniosła dopłatę do spółki Qualia – Residence Sp. z o.o. w łącznej wysokości 3 127 tysięcy PLN oraz wniosła dopłatę do spółki Sarnia Dolina Sp. z o.o. w łącznej wysokości 18 750 tysięcy PLN.

7. Przeklasyfikowanie udziałów do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży

W grudniu 2013 roku PKO Bank Polski SA przeklasyfikował, zgodnie z MSSF 5, udziały w spółce Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o. oraz w spółce „Inter-Risk Ukraina” Sp. z d.o. do pozycji „Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży” – Bank zamierza odzyskać wartość wyżej wymienionych udziałów w drodze transakcji sprzedaży.

8. Zdarzenia, które spowodują zmiany w Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA w następnych kwartałach

- a) W dniu 12 czerwca 2013 roku PKO Bank Polski SA podpisał z Nordea Bank AB (publ) umowę określającą warunki realizacji transakcji nabycia od Nordea Bank AB (publ) oraz innych podmiotów z Grupy Nordea:
- akcji spółki Nordea Bank Polska SA stanowiących 99,21% kapitału zakładowego Spółki wraz z portfelem wierzytelności wobec klientów korporacyjnych Nordea Bank AB (publ),
  - akcji spółki Nordea Polska Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie SA stanowiących 100% kapitału zakładowego Spółki,
  - akcji spółki Nordea Finance Polska SA stanowiących 100% kapitału zakładowego Spółki.

Szczegółowe informacje dotyczące powyższej umowy znajdują się w Nocie 22.3.

- b) W dniu 9 października 2013 roku został złożony do Krajowego Rejestru Sądowego wniosek o zmianę umowy spółki CENTRUM HAFFNERA Sp. z o.o. (spółki współzależnej od Banku) w zakresie obniżenia kapitału zakładowego poprzez umorzenie udziałów Wspólnika – Gminy Miasta Sopotu. W dniu 20 stycznia 2014 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym zostało zarejestrowane wyżej wymienione obniżenie kapitału zakładowego i spółka CENTRUM HAFFNERA Sp. z o.o. od 20 stycznia 2014 roku stała się spółką zależną od Banku.

W 2013 roku miały miejsce następujące zdarzenia dotyczące jednostek współzależnych i stowarzyszonych.

9. Zmiany w Grupie Kapitałowej CENTRUM HAFFNERA Sp. z o.o.

W dniu 1 czerwca 2013 roku otwarto likwidację spółki Kamienica Morska Sp. z o.o. (spółki zależnej od CENTRUM HAFFNERA Sp. z o.o.) w związku z zakończeniem realizowanego projektu. W dniu 24 stycznia 2014 roku Spółka została wykreślona z Krajowego Rejestru Sądowego.

W dniu 1 grudnia 2013 roku otwarto likwidację spółki Centrum Majkowskiego Sp. z o.o. (spółki zależnej od CENTRUM HAFFNERA Sp. z o.o.) w związku z zakończeniem realizowanego projektu.

10. Sprzedaż akcji spółki Kolej Gondolowa Jaworzyna Krynicka SA

W dniu 24 września 2013 roku PKO Bank Polski SA sprzedał cały posiadany pakiet akcji spółki Kolej Gondolowa Jaworzyna Krynicka SA (spółki stowarzyszonej od Banku) spółce Polskie Koleje Górskie SA. Przedmiotowe akcje były ujmowane w aktywach trwałych przeznaczonych do sprzedaży.

11. Sprzedaż akcji spółki Agencja Inwestycyjna CORP-SA SA

W dniu 31 października 2013 roku PKO Bank Polski SA sprzedał cały posiadany pakiet akcji spółki Agencja Inwestycyjna CORP-SA SA (spółki stowarzyszonej od Banku). Przedmiotowe akcje były ujmowane w aktywach trwałych przeznaczonych do sprzedaży.

22.3. Nabycie przez PKO Bank Polski SA spółek z Grupy Kapitałowej Nordea Bank AB (publ)

PKO Bank Polski SA w dniu 12 czerwca 2013 roku zawarł z Nordea Bank AB (publ), spółką zarejestrowaną w Szwecji, umowę („Umowa”) określającą warunki realizacji transakcji nabycia od Nordea Bank AB (publ) oraz innych podmiotów z Grupy Nordea:

1. spółki Nordea Bank Polska SA

Przedmiotem transakcji jest nabycie 55 061 403 akcji Spółki o wartości nominalnej 5 PLN każda, stanowiących 99,21% kapitału zakładowego Spółki, w drodze publicznego wezwania do zapisywania się na sprzedaż akcji. Ustalona w Umowie cena wynosi 2 642 miliony PLN i będzie podlegać korekcie w związku z wynikami finansowymi Nordea Bank Polska SA.

2. spółki Nordea Polska Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie SA

Przedmiotem transakcji jest nabycie 1 725 329 akcji Spółki o wartości nominalnej 111,59 PLN każda, stanowiących 100% kapitału zakładowego Spółki. Ustalona w Umowie cena wynosi 180 milionów PLN i będzie podlegać korekcie w związku z wynikami finansowymi Nordea Polska Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie SA.

3. spółki Nordea Finance Polska SA

Przedmiotem transakcji jest nabycie 4 100 000 akcji Spółki o wartości nominalnej 1 PLN każda, stanowiących 100% kapitału zakładowego Spółki. Ustalona w Umowie cena wynosi 8 milionów PLN i nie będzie podlegała korekcie.

Umowa przewiduje również nabycie portfela wierzytelności wobec klientów korporacyjnych Nordea Bank AB (publ) o wartości nominalnej wynoszącej 3 604 miliony PLN według stanu na 31 grudnia 2012 roku.

Jednym z elementów powyższej transakcji („Transakcja”) jest utrzymanie przez Grupę Nordea finansowania portfela kredytów hipotecznych udzielonych przez Nordea Bank Polska SA („Portfel Hipoteczny”). Finansowanie zostanie zapewnione przez udzielenie przez Nordea Bank AB (publ) PKO Bankowi Polskiemu SA linii kredytowej w kwocie do: 3 869,4 miliona CHF, 501 milionów EUR oraz 4,5 miliona USD na okres maksymalnie 7 lat, z okresem trzyletniej karencji w spłacie („Linia Kredytowa”). Umowa dotycząca Linii Kredytowej ma zostać zawarta przez Nordea Bank AB (publ) oraz PKO Bank Polski SA w dacie zamknięcia Transakcji. Linia Kredytowa ma zostać zabezpieczona przelewem na zabezpieczenie wierzytelności z tytułu Portfela Hipotecznego dokonany na rzecz Nordea Bank AB (publ) przez Nordea Bank Polska SA. Średnia efektywna marża w maksymalnym okresie finansowania w ramach Linii Kredytowej wynosi 63 punkty bazowe powyżej właściwej stopy referencyjnej. Linia Kredytowa nie przewiduje prowizji związanych z udzieleniem finansowania.

PKO Bank Polski SA odpożyczy środki pozyskane w ramach Linii Kredytowej na rzecz Nordea Bank Polska SA w formie linii kredytowej push-down w kwocie do: 3 869,4 miliona CHF, 501 milionów EUR oraz 4,5 miliona USD na okres maksymalnie 7 lat, z okresem trzyletniej karencji w spłacie. Linia kredytowa push-down będzie niezabezpieczona. Warunki finansowe ww. linii (marża kredytowa, prowizja) są ustalone na warunkach rynkowych.

Ponadto, w ramach Transakcji Grupa Nordea zobowiązała się partycypować w ryzyku utraty wartości Portfela Hipotecznego na warunkach określonych w umowie dotyczącej podziału ryzyka kredytowego, która zostanie podpisana przez Nordea Bank AB (publ) oraz PKO Bank Polski SA w dacie zamknięcia transakcji („Umowa Podziału Ryzyka”). Zgodnie z Umową Podziału Ryzyka, Nordea Bank AB (publ) ponosić będzie w okresie 4 lat od zamknięcia Transakcji 50% nadwyżki kosztu ryzyka Portfela Hipotecznego ponad roczny poziom kosztów ryzyka ustalony na poziomie 40 punktów bazowych za każdy rok powyższego czteroletniego okresu obowiązywania Umowy Podziału Ryzyka.

Nordea Bank AB (publ) zobowiązuje się także utrzymać udzielone na rzecz Nordea Bank Polska SA pożyczki podporządkowane w kwotach: 68 milionów CHF i 224 milionów CHF oraz terminach zapadalności przypadających odpowiednio w 2019 roku i 2022 roku („Pożyczki Podporządkowane”). Zgodnie z Umową spłata obu Pożyczek Podporządkowanych nastąpić ma na 5 lat przed terminem zapadalności określonym w odpowiednich umowach Pożyczek Podporządkowanych, pod warunkiem uzyskania stosownych zgód regulacyjnych wymaganych dla dokonania każdej spłaty.

Ponadto, w ramach Transakcji Nordea Bank AB (publ) zobowiązała się do spowodowania, że Nordea Bank Polska SA zaoferuje PKO Bankowi Polskiemu SA, w dniu zamknięcia Transakcji, warianty subskrypcyjne uprawniające PKO Bank Polski SA do objęcia akcji nowej emisji Nordea Bank Polska SA („Nowe Akcje”) po cenie emisyjnej odpowiadającej cenie oferowanej w publicznym wezwaniu do zapisywania się na sprzedaż akcji Nordea Bank Polska SA. Objęcie przez PKO Bank Polski SA Nowych Akcji ma na celu zapewnienie odpowiedniego poziomu adekwatności kapitałowej tego Banku w związku z Transakcją.

Zamknięcie Transakcji jest uzależnione od określonych w Umowie warunków zamknięcia (warunków zawieszających), obejmujących w szczególności:

- uzyskanie przez PKO Bank Polski SA zgody Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów na przejęcie kontroli nad Nordea Bank Polska SA, Nordea Polska Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie SA i Nordea Finance Polska SA,
- uzyskanie przez PKO Bank Polski SA zgody Ukraińskiego Urzędu Antymonopolowego na przejęcie kontroli nad Nordea Bank Polska SA, Nordea Polska Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie SA i Nordea Finance Polska SA,
- wydanie przez Komisję Nadzoru Finansowego decyzji o stwierdzeniu braku podstaw do zgłoszenia sprzeciwu wobec nabycia przez PKO Bank Polski SA akcji Nordea Bank Polska SA oraz akcji Nordea Polska Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie SA w liczbie zapewniającej przekroczenie 50% udziału w kapitale zakładowym i ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu tych Spółek,
- świadczenie przez Grupę Nordea w ramach umowy outsourcingowej usług IT umożliwiających bezpieczne funkcjonowanie Nordea Bank Polska SA w okresie poprzedzającym migrację do systemów IT PKO Banku Polskiego SA,
- dokonanie rejestracji przez właściwy sąd rejestrowy warunkowego podwyższenia kapitału zakładowego Nordea Bank Polska SA celem umożliwienia PKO Bank Polski SA objęcia Nowych Akcji.

Zamiarem PKO Banku Polskiego SA jest dokonanie – po zamknięciu Transakcji – wykupu pozostałych akcjonariuszy mniejszościowych Nordea Bank Polska SA w celu nabycia pozostałych akcji Nordea Bank Polska SA i podjęcie niezbędnych działań celem zniesienia dematerializacji oraz wycofania akcji Nordea Bank Polska SA z obrotu na rynku regulowanym prowadzonym przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie oraz dokonanie połączenia Nordea Bank Polska SA z PKO Bankiem Polskim SA przez przeniesienie całego majątku Nordea Bank Polska SA na PKO Bank Polski SA (połączenie przez przejęcie).

W ramach prac związanych z realizacją umowy nabycia spółek: Nordea Bank Polska SA, Nordea Polska Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie SA oraz Nordea Finance Polska SA:

- ✓ PKO Bank Polski SA złożył wnioski do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (11 lipca 2013 roku), Komisji Nadzoru Finansowego (11 lipca 2013 roku) oraz ukraińskiego Urzędu Antymonopolowego (12 lipca 2013 roku),
- ✓ w dniu 8 sierpnia 2013 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy Nordea Bank Polska SA podjęło między innymi uchwałę:
  - dotyczącą jednokrotnej emisji 20 milionów imiennych warrantów subskrypcyjnych serii A uprawniających ich posiadacza do objęcia, na warunkach określonych w uchwale, łącznie nie więcej niż 20 milionów akcji zwykłych imiennych serii N tego Banku o łącznej wartości nominalnej 100 milionów PLN oraz warunkowego podwyższenia kapitału zakładowego Nordea Bank Polska SA o kwotę nie wyższą niż 100 milionów PLN w drodze emisji akcji serii N w celu przyznania praw do objęcia akcji tej serii posiadaczom warrantów subskrypcyjnych, które zostaną wyemitowane na podstawie tej Uchwały: uprawnionym do objęcia warrantów subskrypcyjnych serii A będzie wyłącznie podmiot, na którego wezwanie do zapisywania się na sprzedaż akcji Nordea Bank Polska SA odpowiedzą akcjonariusze tego Banku posiadający nie mniej niż 99% głosów na WZA (Uchwała nr 3),
  - dotyczącą warunkowego powołania do Rady Nadzorczej Nordea Bank Polska SA przedstawicieli PKO Banku Polskiego SA Panów: Zbigniewa Jagiełło, Jakuba Papierskiego, Bartosza Drabikowskiego, Piotra Alickiego, Pawła Borysa i Jarosława Orlikowskiego, ze skutkiem

- na godzinę 24.00 w ostatnim dniu wezwania do zapisywania się na sprzedaż akcji ww. Banku ogłoszonego przez PKO Bank Polski SA (Uchwała nr 2),
- ✓ w dniu 6 września 2013 roku PKO Bank Polski SA otrzymał zgodę Ukraińskiego Urzędu Antymonopolowego na przejęcie kontroli nad wyżej wymienionymi Spółkami,
  - ✓ w dniu 15 października 2013 roku PKO Bank Polski SA otrzymał zgodę Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów na dokonanie koncentracji polegającej na przejęciu przez PKO Bank Polski SA kontroli nad wyżej wymienionymi Spółkami.
  - ✓ w dniu 21 listopada 2013 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym dokonano rejestracji wartości nominalnej warunkowego podwyższenia kapitału zakładowego w wysokości 100 milionów PLN spółki Nordea Bank Polska SA zgodnie z Uchwałą nr 3 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy tej Spółki z dnia 8 sierpnia 2013 roku.

Ponadto PKO Bank Polski SA za pośrednictwem Domu Maklerskiego PKO Banku Polskiego, przekazał dwukrotnie Komisji Nadzoru Finansowego, Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie SA oraz Polskiej Agencji Prasowej SA treść wezwania do zapisywania się na sprzedaż 55 498 700 akcji spółki Nordea Bank Polska SA z siedzibą w Gdyni, upoważniających do wykonywania 100 % głosów na walnym zgromadzeniu tego podmiotu. Pierwsze wezwanie zostało przekazane w dniu 19 czerwca 2013 roku, powtórne wezwanie - w dniu 3 grudnia 2013 roku.

Ogłoszenia wezwania nastąpiły na podstawie art. 74 ust. 1 Ustawy o Ofercie Publicznej, w związku z umową dotyczącą nabycia przez Bank 99,21% akcji Nordea Bank Polska SA od Nordea Bank AB (publ).

Informacje dot. Transakcji oraz ogłoszenia pierwszego i powtórnego wezwania były przekazane w raportach bieżących (odpowiednio: nr 37/2013 z dnia 12 czerwca 2013 roku, nr 40/2013 z dnia 19 czerwca 2013 roku i nr 84/2013 z 3 grudnia 2013 roku).

Transakcja jest zgodna ze Strategią PKO Banku Polskiego SA przyjętą na lata 2013 – 2015 i ma na celu wzmocnienie pozycji PKO Banku Polskiego SA jako lidera w polskim sektorze bankowym, poszerzenie kanałów dystrybucji oraz doskonalenie jakości usług. Realizacja Transakcji w znaczący sposób poprawi pozycję Banku w segmencie zamożnym klientów detalicznych, wzmocni kompetencje w segmencie bankowości korporacyjnej oraz spowoduje wzrost w zakresie bancassurance.

23. Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży

	2013	2012
Wartość brutto aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży na początek okresu	21 636	21 688
Zwiększenia, w tym:	312 996	1 512
przekwalifikowanie z aktywów trwałych do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży, w tym:		
grunty i budynki	101 135	1 512
przekwalifikowanie z jednostek podporządkowanych do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży, w tym:	211 861	-
udział w spółce Finansowa Kompania "Prywatne Inwestycje" Sp. z o.o.	192 148	-
udział w spółce "Inter-Risk Ukraina" Sp. z d.o.	19 713	-
Zmniejszenia, w tym:	(23 749)	(1 564)
sprzedaż	(20 165)	(946)
przekwalifikowanie z aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży do aktywów trwałych	(3 584)	(618)
Wartość brutto aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży na koniec okresu	310 883	21 636
Odpisy aktualizujące na początek okresu	(1 226)	(1 278)
Zwiększenia, w tym:	(164 963)	-
utworzenie w okresie	(143 798)	-
z tytułu przekwalifikowania z jednostek podporządkowanych do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	(21 165)	-
Zmniejszenia, w tym:	963	52
rozwiązanie w okresie	-	-
zmniejszenia z tytułu spisania aktywów	963	52
Odpisy aktualizujące na koniec okresu	(165 226)	(1 226)
Wartość bilansowa netto na początek okresu	20 410	20 410
Wartość bilansowa netto na koniec okresu	145 657	20 410

Szerzej na temat aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży opisano w Nocie 22 „Inwestycje w jednostki zależne, współzależne i stowarzyszone oraz opis zmian w Spółkach wchodzących w skład Grupy Kapitałowej”.

24. Wartości niematerialne

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2013 roku	Oprogramowanie	Inne*, w tym nakłady	Ogółem
Wartość bilansowa brutto na początek okresu	2 731 205	280 821	3 012 026
Skumulowana amortyzacja i odpis aktualizujący z tytułu trwałej utraty wartości na początek okresu	(1 312 332)	(18 574)	(1 330 906)
Wartość bilansowa netto na początek okresu	1 418 873	262 247	1 681 120
Zakupy	-	500 019	500 019
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	-	-	-
Klasyfikacja do aktywów przeznaczonych do sprzedaży	-	(384)	(384)
Transfery	572 318	(572 318)	-
Amortyzacja	(255 433)	(2 929)	(258 362)
Pozostałe zmiany wartości	19 436	2 303	21 739
Wartość bilansowa netto na koniec okresu	1 755 194	188 938	1 944 132
Wartość bilansowa brutto na koniec okresu	3 320 724	210 264	3 530 988
Skumulowana amortyzacja i odpis aktualizujący z tytułu trwałej utraty wartości na koniec okresu	(1 565 530)	(21 326)	(1 586 856)

* W pozycji „Inne, w tym nakłady” prezentowana jest wartość firmy Centrum Finansowe Puławska Sp. z o.o. w wysokości 7 785 tysięcy PLN związaną z aktywami przejętymi od spółki zależnej.

Istotną wartością niematerialną z punktu widzenia Banku są nakłady poniesione na Zintegrowany System Informatyczny (ZSI). Łączna wartość nakładów poniesionych na ZSI w latach 2003–2013 wyniosła 1 265 973 tysiące PLN (odpowiednio za lata 2003–2012 wyniosła 1 198 341 tysięcy PLN).

Wartość bilansowa netto ZSI na dzień 31 grudnia 2013 roku wynosiła 731 882 tysięcy PLN (na dzień 31 grudnia 2012 roku wynosiła 709 428 tysięcy PLN). Przewidywany okres eksploatacji systemu został określony na 17 lat. Na dzień 31 grudnia 2013 roku pozostały okres użytkowania wynosi 10 lat.

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2012 roku	Oprogramowanie	Inne, w tym nakłady	Ogółem
Wartość bilansowa brutto na początek okresu	2 775 173	130 560	2 905 733
Skumulowana amortyzacja i odpis aktualizujący z tytułu trwałej utraty wartości na początek okresu	(1 363 744)	(19 421)	(1 383 165)
Wartość bilansowa netto na początek okresu	1 411 429	111 139	1 522 568
Zakupy	-	364 116	364 116
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	-	(3 695)	(3 695)
Transfery	220 213	(220 213)	-
Amortyzacja	(222 417)	(2 057)	(224 474)
Pozostałe zmiany wartości	9 648	12 957	22 605
Wartość bilansowa netto na koniec okresu	1 418 873	262 247	1 681 120
Wartość bilansowa brutto na koniec okresu	2 731 205	280 821	3 012 026
Skumulowana amortyzacja i odpis aktualizujący z tytułu trwałej utraty wartości na koniec okresu	(1 312 332)	(18 574)	(1 330 906)

Bank nie wytwarza patentów i licencji we własnym zakresie. W okresie od 1 stycznia 2013 roku do 31 grudnia 2013 roku PKO Bank Polski SA poniósł nakłady inwestycyjne związane z nabyciem środków trwałych i wartości niematerialnych w kwocie 804 531 tysięcy PLN (w okresie od 1 stycznia 2012 roku do 31 grudnia 2012 roku 763 573 tysiące PLN).

W latach zakończonych odpowiednio dnia 31 grudnia 2013 roku oraz dnia 31 grudnia 2012 roku nie występowały wartości niematerialne do których tytuł prawny Banku podlega ograniczeniu oraz stanowiące zabezpieczenie zobowiązań.

25. Rzeczowe aktywa trwałe

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2013 roku	Grunty i budynki	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Środki trwałe w budowie	Nieruchomości inwestycyjne	Inne	Ogółem
Wartość brutto rzeczowych aktywów trwałych na początek okresu	2 488 526	1 952 522	862	251 065	793	438 422	5 132 190
Zwiększenia, w tym:	6 955	1 644	-	304 512	-	545	313 656
nabycie i inne zmiany	6 955	1 644	-	304 512	-	545	313 656
Zmniejszenia, w tym:	(164 800)	(270 152)	(39)	(4 708)	(590)	(18 249)	(458 538)
likwidacja i sprzedaż	(31 295)	(269 128)	(39)	-	(39)	(17 578)	(318 079)
klasyfikacja do aktywów przeznaczonych do sprzedaży	(101 022)	(28)	-	-	(2)	(81)	(101 133)
inne	(32 483)	(996)	-	(4 708)	(549)	(590)	(39 326)
Transfery z nakładów na środki trwałe	144 488	210 496	-	(425 239)	-	70 255	-
Wartość brutto rzeczowych aktywów trwałych na koniec okresu	2 475 169	1 894 510	823	125 630	203	490 973	4 987 308
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	(859 124)	(1 562 191)	(609)	-	(555)	(327 019)	(2 749 498)
Zwiększenia, w tym:	(74 640)	(162 433)	(20)	-	(10)	(39 368)	(276 471)
amortyzacja okresu	(72 965)	(161 237)	(20)	-	(10)	(38 823)	(273 055)
inne	(1 675)	(1 196)	-	-	-	(545)	(3 416)
Zmniejszenia, w tym:	53 763	264 014	39	-	549	17 311	335 676
likwidacja i sprzedaż	17 474	263 008	39	-	-	16 967	297 488
klasyfikacja do aktywów przeznaczonych do sprzedaży	-	-	-	-	-	-	-
inne	36 289	1 006	-	-	549	344	38 188
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	(880 001)	(1 460 610)	(590)	-	(16)	(349 076)	(2 690 293)
Odpisy aktualizujące na początek okresu	(34)	-	-	-	-	-	(34)
Zwiększenia, w tym:	(331)	(25)	-	-	-	-	(356)
klasyfikacja z aktywów przeznaczonych do sprzedaży	(299)	-	-	-	-	-	(299)
utworzenie w okresie	(32)	(25)	-	-	-	-	(57)
Zmniejszenia, w tym:	331	25	-	-	-	-	356
rozwiązanie w okresie	299	25	-	-	-	-	324
zmniejszenia z tytułu spisania aktywów	32	-	-	-	-	-	32
Odpisy aktualizujące na koniec okresu	(34)	-	-	-	-	-	(34)
Wartość bilansowa netto na początek okresu	1 629 368	390 331	253	251 065	238	111 403	2 382 658
Wartość bilansowa netto na koniec okresu	1 595 134	433 900	233	125 630	187	141 897	2 296 981

Wartość pozabilansowa maszyn i urządzeń użytkowanych na dzień 31 grudnia 2013 roku na mocy umów leasingu operacyjnego oraz umów dzierżawy z opcją zakupu wyniosła 59 032 tysiące PLN (na dzień 31 grudnia 2012 roku wyniosła 56 155 tysięcy PLN). W latach zakończonych odpowiednio dnia 31 grudnia 2013 roku oraz dnia 31 grudnia 2012 roku nie występowały ograniczenia prawa dotyczące tytułu prawnego Banku do rzeczowych aktywów trwałych tytułem zabezpieczenia zobowiązań.

W 2013 Bank otrzymał odszkodowania od stron trzecich z tytułu utraty wartości lub utraty rzeczowych aktywów trwałych ujętych w rachunku zysków i strat w wysokości 167 tysięcy PLN.

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2012 roku	Grunty i budynki	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Środki trwałe w budowie	Nieruchomości inwestycyjne	Inne	Ogółem
Wartość brutto rzeczowych aktywów trwałych na początek okresu	2 081 141	1 887 837	1 373	133 508	793	385 401	4 490 053
Zwiększenia, w tym:	334 010	111 448	-	399 457	-	4 944	849 859
nabywanie i inne zmiany	334 010	111 448	-	399 457	-	4 944	849 859
Zmniejszenia, w tym:	(28 970)	(147 794)	(511)	(3 220)	-	(27 227)	(207 722)
likwidacja i sprzedaż	(25 612)	(147 047)	(511)	-	-	(27 070)	(200 240)
klasyfikacja do aktywów przeznaczonych do sprzedaży	(2 816)	-	-	-	-	(26)	(2 842)
inne	(542)	(747)	-	(3 220)	-	(131)	(4 640)
Transfer z nakładów na środki trwałe	102 345	101 031	-	(278 680)	-	75 304	-
Wartość brutto rzeczowych aktywów trwałych na koniec okresu	2 488 526	1 952 522	862	251 065	793	438 422	5 132 190
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	(705 764)	(1 445 379)	(909)	-	(545)	(323 999)	(2 476 596)
Zwiększenia, w tym:	(172 438)	(260 450)	(140)	-	(11)	(29 067)	(462 106)
amortyzacja okresu	(68 416)	(160 711)	(140)	-	(11)	(26 240)	(255 518)
Inne	(104 022)	(99 739)	-	-	-	(2 827)	(206 588)
Zmniejszenia, w tym:	19 078	143 638	440	-	1	26 047	189 204
likwidacja i sprzedaż	16 426	142 922	440	-	-	25 863	185 651
klasyfikacja do aktywów przeznaczonych do sprzedaży	1 922	-	-	-	-	25	1 947
inne	730	716	-	-	1	159	1 606
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	(859 124)	(1 562 191)	(609)	-	(555)	(327 019)	(2 749 498)
Odpisy aktualizujące na początek okresu	(143)	-	-	-	-	-	(143)
Zwiększenia, w tym:	(3 223)	-	-	-	-	(34)	(3 257)
utworzenia w okresie	(3 223)	-	-	-	-	(34)	(3 257)
Zmniejszenia, w tym:	3 332	-	-	-	-	34	3 366
rozwiązanie w okresie	-	-	-	-	-	-	-
zmniejszenia z tytułu spisania aktywów	3 332	-	-	-	-	34	3 366
Odpisy aktualizujące na koniec okresu	(34)	-	-	-	-	-	(34)
Wartość bilansowa netto na początek okresu	1 375 234	442 458	464	133 508	248	61 402	2 013 314
Wartość bilansowa netto na koniec okresu	1 629 368	390 331	253	251 065	238	111 403	2 382 658

W roku zakończonym dnia 31 grudnia 2012 roku nie wystąpiły istotne transakcje nabycia i sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych oraz istotne zobowiązania z tytułu dokonania zakupu rzeczowych aktywów trwałych.

W wyniku likwidacji spółki zależnej Centrum Finansowe Puławska Sp. z o.o. Bank przejął majątek likwidacyjny o wartości netto rzeczowych aktywów trwałych w wysokości 243 674 tysięcy PLN, w tym wartość netto nieruchomości w Warszawie w wysokości 199 112 tysięcy PLN.

26. Inne aktywa

	31.12.2013	31.12.2012
Rozrachunki z tytułu transakcji zrealizowanych przy użyciu kart	225 265	426 725
Rozliczenia instrumentów finansowych	149 379	123 077
Należności od odbiorców	121 486	44 736
Należności z tytułu innych operacji z podmiotami finansowymi i niefinansowymi	55 484	59 282
Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów	52 985	36 582
Zapasy związane z działalnością eksploatacyjną, uboczną i inwestycyjną	17 043	16 218
Należności z tytułu nierozliczonych transakcji instrumentami pochodnymi	7 358	8 451
Należności od budżetu z tytułu prowadzonej przez Bank dystrybucji znaków opłaty sądowej	6 632	8 412
Należności i rozliczenia z tytułu obrotu papierami wartościowymi	2 950	25 453
Niezarejestrowany kapitał spółki zależnej	-	20 000
Inne*	34 840	34 088
Razem	673 422	803 024
w tym aktywa finansowe **	568 554	716 136

* W pozycji „Inne” znajdują się głównie m.in.: „Należności z zakresu gospodarki własnej” oraz „Należności z tytułu kaucji i wadium”.

** Do aktywów finansowych zaliczono wszystkie pozycje „Innych aktywów”, z wyjątkiem pozycji „Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów”, „Zapasy związane z działalnością eksploatacyjną, uboczną i inwestycyjną” oraz „Inne”.

27. Zobowiązania wobec Banku Centralnego

	31.12.2013	31.12.2012
Do 1 miesiąca	4 065	3 128
Razem	4 065	3 128

28. Zobowiązania wobec banków

	31.12.2013	31.12.2012
Otrzymane kredyty i pożyczki	1 389 847	1 393 048
Depozyty banków	959 712	1 006 347
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	38 628	-
Rachunki bieżące	115 066	71 539
Inne depozyty z rynku pieniężnego	26 370	31 954
Razem	2 529 623	2 502 888

29. Zobowiązania wobec klientów

	31.12.2013	31.12.2012
Zobowiązania wobec ludności	115 781 467	110 127 352
Depozyty terminowe	62 907 642	62 895 895
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	52 653 562	47 026 306
Pozostałe zobowiązania	220 263	205 151
Zobowiązania wobec podmiotów gospodarczych	40 702 728	41 154 325
Depozyty terminowe	13 590 035	17 381 502
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	12 904 415	11 545 398
Otrzymane kredyty i pożyczki, w tym:	11 609 183	10 709 239
- otrzymane od PKO Finance AB	9 129 100	9 171 845
Pozostałe zobowiązania	951 145	666 770
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	1 647 950	851 416
Zobowiązania wobec jednostek budżetowych	3 473 476	3 458 897
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	3 018 628	2 870 735
Depozyty terminowe	430 639	562 397
Pozostałe zobowiązania	24 209	25 765
Razem	159 957 671	154 740 574

Według segmentu klienta	31.12.2013	31.12.2012
Zobowiązania wobec klientów, w tym:		
bankowości detalicznej i prywatnej	110 607 650	105 799 406
korporacyjne	21 335 738	23 967 961
otrzymane kredyty i pożyczki	11 609 183	10 709 239
małych i średnich przedsiębiorstw	9 516 333	8 766 193
klientów rynku mieszkaniowego	5 240 817	4 646 359
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	1 647 950	851 416
Razem	159 957 671	154 740 574

Struktura zobowiązań przedstawiona w Nocie 29 „Zobowiązania wobec klientów” obejmuje następującą segmentację:

- zobowiązania wobec ludności obejmują bankowość detaliczną i prywatną,
- zobowiązania wobec podmiotów gospodarczych obejmują segment klienta korporacyjnego (z wyłączeniem klienta budżetowego), segment małych i średnich przedsiębiorstw, segment klienta rynku mieszkaniowego,
- zobowiązania wobec jednostek budżetowych obejmują segment klienta korporacyjnego – klient budżetowy.

Pożyczki otrzymane od PKO Finance AB

Data otrzymania pożyczki przez Bank	Wartość nominalna	Waluta	Termin zapadalności	wartość bilansowa na dzień 31.12.2013	wartość bilansowa na dzień 31.12.2012
21.10.2010	800 000	EUR	21.10.2015	3 337 380	3 290 753
07.07.2011	250 000	CHF	07.07.2016	853 657	853 409
25.07.2012	50 000	EUR	25.07.2022	206 677	203 359
21.09.2012	500 000	CHF	21.12.2015	1 690 110	1 694 593
26.09.2012	1 000 000	USD	26.09.2022	3 041 276	3 129 731
Razem				9 129 100	9 171 845

30. Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych

	31.12.2013	31.12.2012
Zobowiązania z tytułu emisji		
Instrumenty finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat - bankowe papiery wartościowe wyemitowane przez PKO Bank Polski SA	290 509	368 622
Instrumenty finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu - obligacje bankowe wyemitowane przez PKO Bank Polski SA	692 614	497 283
Razem	983 123	865 905

	31.12.2013	31.12.2012
Zobowiązania z tytułu emisji o okresie spłaty:		
od 1 miesiąca do 3 miesięcy	76 442	497 283
od 3 miesięcy do 1 roku	788 596	182 150
od 1 roku do 5 lat	118 085	186 472
Razem	983 123	865 905

W 2013 roku Bank wyemitował bankowe papiery wartościowe i obligacje bankowe o wartości nominalnej 2 144 258 tysięcy PLN, klasyfikowane odpowiednio jako zobowiązania desygnowane do wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat zgodnie z MSR 39.11A ppkt. a oraz wyceniane według zamortyzowanego kosztu. W 2013 roku zostały umorzone bankowe papiery wartościowe i obligacje bankowe o wartości nominalnej 2 032 020 tysięcy PLN.

Zmiana wartości godziwej z tytułu ryzyka kredytowego dotycząca wyemitowanych bankowych papierach wartościowych wg stanu na 31 grudnia 2013 roku wynosi 1 479 tysięcy PLN.

31. Zobowiązania podporządkowane

Na dzień 31 grudnia 2013 roku

Zobowiązania podporządkowane	Wartość nominalna	Waluta	Stopa procentowa (%)	Termin zapadalności/ wykupu	Stan zobowiązania
Obligacje podporządkowane	1 600 700	PLN	4,37%	14.09.2022	1 620 857

Na dzień 31 grudnia 2012 roku

Zobowiązania podporządkowane	Wartość nominalna	Waluta	Stopa procentowa (%)	Termin zapadalności/ wykupu	Stan zobowiązania
Obligacje podporządkowane	1 600 700	PLN	6,60%	14.09.2022	1 631 256

Dnia 14 września 2012 roku Bank wyemitował obligacje podporządkowane o dziesięcioletnim terminie wykupu, z prawem dla Banku do dokonania przedterminowego wykupu wszystkich papierów dłużnych z tego programu, w terminie 5 lat od daty emisji. Wartość nominalna obligacji wynosi 1 600 700 tysięcy PLN. Środki uzyskane z nowej emisji zostały za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego przeznaczone na podwyższenie funduszy uzupełniających Banku.

W dniu 18 września 2012 roku Komisja Nadzoru Finansowego wyraziła zgodę na zrealizowanie przez PKO Bank Polski SA przedterminowego wykupu (opcja call) wszystkich obligacji podporządkowanych o łącznej wartości nominalnej 1 600 700 tysięcy PLN wyemitowanych przez Bank w dniu 30 października 2007 roku o pierwotnym terminie zapadalności 30 października 2017 roku. W dniu 30 października 2012 roku PKO Bank Polski SA dokonał przedterminowego wykupu i umorzenia wszystkich obligacji podporządkowanych o łącznej wartości nominalnej 1 600 700 tysięcy PLN, wyemitowanych przez PKO Bank Polski SA w ramach emisji z 2007 roku.

Zmiana stanu zobowiązań podporządkowanych

Zmiana stanu zobowiązań podporządkowanych	31.12.2013	31.12.2012
Stan na początek okresu	1 631 256	1 614 377
Zwiększenia (z tytułu):	83 305	1 713 482
emisji	-	1 600 700
odsetek naliczonych	83 131	112 782
inne	174	-
Zmniejszenia (z tytułu):	(93 704)	(1 696 603)
wykupu	-	(1 600 700)
spłaty odsetek	(93 704)	(95 342)
inne	-	(561)
Stan zobowiązań podporządkowanych na koniec okresu	1 620 857	1 631 256

32. Pozostałe zobowiązania

	31.12.2013	31.12.2012 przekształcone	01.01.2012 przekształcone
Koszty do zapłacenia	423 175	318 690	241 918
Przychody pobierane z góry	321 376	285 655	283 829
Inne zobowiązania (z tytułu):	1 690 170	1 120 710	1 620 858
zobowiązania i rozliczenia z tytułu obrotu papierami wartościowymi	379 391	148 572	279 204
zobowiązania w zakresie działalności inwestycyjnej i gospodarki własnej	376 362	197 663	182 955
rozliczenia międzybankowe	280 070	280 633	580 998
zobowiązania z tytułu objęcia przez Bank udziałów w podwyższonym kapitale spółki Finansowa Kompania "Prywatne Inwestycje" Sp.z o.o.	179 370	-	-
zobowiązania z tytułu działalności dewizowej	106 138	81 306	140 546
rozliczenia publiczno-prawne	87 161	95 687	141 261
rozliczenia instrumentów finansowych	73 868	59 547	82 861
zobowiązania wobec dostawców	58 683	45 222	54 794
zobowiązania wobec instytucji ubezpieczeniowych	24 072	19 547	24 821
zobowiązania z tytułu oprocentowania odsetek przejściowo wykupionych z budżetu	18 987	26 599	21 764
zobowiązania z tytułu operacji z podmiotami finansowymi i niefinansowymi	17 609	8 686	10 102
zobowiązania z tytułu sprzedaży znaków wartościowych	11 483	11 816	12 626
zobowiązania z tytułu kart płatniczych	10 396	78 248	32 972
rozliczenie zakupu maszyn i urządzeń oraz materiałów, robót i usług dotyczących budowy środków trwałych i działalności eksploatacyjnej	10 236	19 236	10 265
pozostałe*	56 344	47 948	45 689
Razem	2 434 721	1 725 055	2 146 605
w tym zobowiązania finansowe **	1 969 840	1 295 765	1 675 826

* Pozycja „pozostałe” obejmuje m.in. zobowiązania z tytułu kaucji i wadium.

** Do zobowiązań finansowych zaliczono wszystkie pozycje „Pozostałych zobowiązań” z wyjątkiem pozycji „Przychody pobierane z góry”, „Rozliczenia publiczno-prawne” oraz „Pozostałe”.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku PKO Bank Polski SA nie posiadał zobowiązań w przypadku, których nie wywiązywałby się z płatności wynikających z zawartych umów.

33. Rezerwy

Rezerwa na świadczenia emerytalno – rentowe oraz nagrody jubileuszowe

W maju 2013 Bank wprowadził zmiany w Zakładowym Układzie Zbiorowym Pracy usuwając zapisy dotyczące uprawnień do nagród jubileuszowych i nie wynikających z Kodeksu Pracy odpraw emerytalnych. Uruchomiony został jednorazowy regulamin spłat nagród i odpraw ustalający zasady spłat określonych nagród jubileuszowych oraz odpraw emerytalnych do realizacji w lipcu 2013 roku. W ramach regulaminu spłat nagród i odpraw zostały wypłacone środki w kwocie 193 milionów PLN oraz została rozwiązana rezerwa w kwocie 179 milionów PLN.

Jednocześnie uruchomiony został Pracowniczy Program Emerytalny. Wpis do rejestru PPE prowadzonego przez KNF został zrealizowany w dniu 5 lipca 2013 roku. Zgodnie z postanowieniami Zakładowej Umowy Emerytalnej pracownicy uzyskali możliwość przystępowania do Programu od dnia 15 lipca 2013 roku. Zasady działania PPE w PKO Banku Polskim określone zostały w Zakładowej Umowie Emerytalnej podpisanej przez Pracodawcę z zakładowymi organizacjami związkowymi.

W ramach PPE (dla pracowników, którzy przystąpili do Programu) Bank nalicza składkę podstawową o wartości 3% składników wynagrodzenia od których naliczane są składki na ubezpieczenia społeczne. Pracownicy mają prawo do zadeklarowania składek dodatkowych, które są odprowadzane do Programu za pośrednictwem Pracodawcy i potrącane są z wynagrodzenia Pracownika. PPE zarządza PKO TFI SA.

Szczegółowy opis zaprezentowano w Nocie 2.15 „Świadczenia pracownicze”.

Rezerwy na udzielone zobowiązania i gwarancje

Szerzej na temat rezerw na udzielone zobowiązania pozabilansowe opisano w Nocie 45.7.2. „Rezerwy pozabilansowe” oraz w Nocie 2.17 „Udzielone zobowiązania pozabilansowe”.

Inne rezerwy

Inne rezerwy obejmują głównie rezerwę restrukturyzacyjną, której opis tworzenia został szczegółowo przedstawiony w Nocie 2.14 „Rezerwa restrukturyzacyjna” oraz rezerwę na potencjalne roszczenia z tytułu sprzedaży wierzytelności o których więcej zaprezentowane zostało w Nocie 61 „Informacje o pakietowej sprzedaży wierzytelności”.

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2013 roku	Rezerwa na sprawy sporne	Rezerwa na świadczenia emerytalno - rentowe oraz nagrody jubileuszowe	Rezerwa na udzielone zobowiązania i gwarancje	Inne rezerwy*	Razem
Stan na dzień 1 stycznia 2013 roku (przekształcone), w tym:	18 851	429 728	215 619	71 494	735 692
Rezerwa krótkoterminowa	18 851	36 068	149 681	71 494	276 094
Rezerwa długoterminowa	-	393 660	65 938	-	459 598
Utworzenie/aktualizacja rezerw	10 606	3 609	251 322	45 409	310 946
Wykorzystanie rezerw	-	(193 142)	-	(12 312)	(205 454)
Rozwiązanie rezerw	-	(179 429)	(351 410)	-	(530 839)
Inne zmiany i reklasyfikacje	-	(25 380)	136	25 380	136
Stan na dzień 31 grudnia 2013 roku, w tym:	29 457	35 386	115 667	129 971	310 481
Rezerwa krótkoterminowa	29 457	2 441	88 817	129 971	250 686
Rezerwa długoterminowa	-	32 945	26 850	-	59 795

*Pozycja „Inne rezerwy” obejmuje m.in.: rezerwę restrukturyzacyjną w kwocie 91 842 tysiące PLN oraz rezerwę na potencjalne roszczenia z tytułu sprzedaży wierzytelności w kwocie 2 087 tysięcy PLN.

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2012 roku	Rezerwa na sprawy sporne	Rezerwa na świadczenia emerytalno - rentowe oraz nagrody jubileuszowe	Rezerwa na udzielone zobowiązania i gwarancje	Inne rezerwy*	Razem
Stan na dzień 1 stycznia 2012 roku (przekształcone), w tym:	18 851	426 973	111 769	74 493	632 086
Rezerwa krótkoterminowa	18 851	38 069	111 769	74 493	243 182
Rezerwa długoterminowa	-	388 904	-	-	388 904
Utworzenie/aktualizacja rezerw	-	51 253	255 040	25 167	331 460
Wykorzystanie rezerw	-	-	-	(2 365)	(2 365)
Rozwiązanie rezerw	-	(48 498)	(150 673)	(25 801)	(224 972)
Inne zmiany i reklasyfikacje	-	-	(517)	-	(517)
Stan na dzień 31 grudnia 2012 roku (przekształcone), w tym:	18 851	429 728	215 619	71 494	735 692
Rezerwa krótkoterminowa	18 851	36 068	149 681	71 494	276 094
Rezerwa długoterminowa	-	393 660	65 938	-	459 598

* Pozycja „Inne rezerwy” obejmuje m.in.: rezerwę restrukturyzacyjną w kwocie 57 655 tysięcy PLN oraz rezerwę na potencjalne roszczenia z tytułu sprzedaży wierzytelności w kwocie 5 502 tysiące PLN.

Rezerwy na sprawy sporne utworzone zostały w wysokości oczekiwanych wpływów korzyści ekonomicznych.

POZOSTAŁE NOTY

34. Zobowiązania warunkowe oraz pozabilansowe zobowiązania otrzymane

34.1. Programy papierów wartościowych objęte subemisją (maksymalne zobowiązanie Banku do objęcia papierów wartościowych):

Emitent papierów wartościowych z gwarancją przejęcia emisji	Rodzaj gwarantowanych papierów wartościowych	Zobowiązania pozabilansowe gwarancyjne	Okres obowiązywania umowy	Rodzaj subemisji
Stan na dzień 31 grudnia 2013				
Spółka A	obligacje korporacyjne	1 633 000	15.06.2022	Umowa Emisji Obligacji*
Spółka B	obligacje korporacyjne	800 000	31.07.2015	Umowa Emisji Obligacji*
Spółka C	obligacje korporacyjne	50 000	19.12.2022	Umowa Emisji Obligacji*
Spółka D	obligacje korporacyjne	34 000	31.12.2022	Umowa Emisji Obligacji*
Spółka E	obligacje korporacyjne	24 238	29.06.2018	Umowa Emisji Obligacji*
Spółka F	obligacje korporacyjne	13 410	31.10.2017	Umowa Emisji Obligacji*
Razem		2 554 648		
Stan na dzień 31 grudnia 2012				
Spółka A	obligacje korporacyjne	1 633 000	15.06.2017	Umowa Emisji Obligacji*
Spółka B	obligacje korporacyjne	537 000	31.07.2013	Umowa Emisji Obligacji*
Spółka G	obligacje korporacyjne	102 700	31.10.2013	Umowa Emisji Obligacji*
Spółka H	obligacje korporacyjne	89 749	31.12.2024	Umowa Emisji Obligacji*
Spółka F	obligacje korporacyjne	67 070	31.10.2017	Umowa Emisji Obligacji*
Spółka C	obligacje korporacyjne	50 000	19.12.2022	Umowa Emisji Obligacji*
Spółka D	obligacje korporacyjne	34 000	31.12.2022	Umowa Emisji Obligacji*
Razem		2 513 519		

* Dotyczy Umowy Organizacji, Prowadzenia i Obsługi Programu Emisji Obligacji.

Wszystkie papiery wartościowe objęte przez Bank subemisją zaliczają się do papierów z nieograniczoną zbywalnością, nienotowanych na giełdach i nieznajdujących się w regulowanym obrocie pozagiełdowym.

34.2. Zobowiązania umowne

Na dzień 31 grudnia 2013 roku wartość zobowiązań umownych dotyczących wartości niematerialnych wynosiła 346 785 tysięcy PLN (na dzień 31 grudnia 2012 roku wynosiła 155 452 tysiące PLN).

Na dzień 31 grudnia 2013 roku wartość zobowiązań umownych dotyczących rzeczowych aktywów trwałych wynosiła 45 722 tysiące PLN (na dzień 31 grudnia 2012 roku wynosiła 71 580 tysiące PLN).

34.3. Udzielone zobowiązania finansowe

według wartości nominalnej	31.12.2013	31.12.2012
Linie i limity kredytowe		
dla podmiotów finansowych	1 160 599	1 401 646
dla podmiotów niefinansowych	29 767 288	28 612 603
dla podmiotów budżetowych	3 269 584	2 462 680
Razem	34 197 471	32 476 929
w tym: udzielone zobowiązania nieodwołalne	8 157 608	8 397 676

34.4. Udzielone zobowiązania gwarancyjne

	31.12.2013	31.12.2012
Gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	7 029 700	7 500 447
dla podmiotów finansowych	875 317	1 012 723
dla podmiotów niefinansowych	6 142 512	6 475 037
dla podmiotów budżetowych	11 871	12 687
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	3 591 294	3 550 329
dla podmiotów finansowych	124 646	204 120
dla podmiotów niefinansowych	3 466 648	3 346 209
Udzielone akredytywy	494 586	377 643
dla podmiotów finansowych	2 818	5 028
dla podmiotów niefinansowych	491 669	372 615
dla podmiotów budżetowych	99	-
Udzielone gwarancje i poręczenia - gwarancja zapłaty	117 420	881
dla podmiotów finansowych	117 420	881
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje komunalne krajowe	83 773	123 256
dla podmiotów budżetowych	83 773	123 256
Razem	11 316 773	11 552 556

W latach zakończonych odpowiednio dnia 31 grudnia 2012 roku oraz dnia 31 grudnia 2011 roku Bank nie udzielił poręczeń kredytu lub pożyczki, ani nie udzielił gwarancji jednostce zależnej lub innemu podmiotowi, których łączna wartość stanowiłaby równowartość 10% kapitałów własnych Banku.

Informacje na temat rezerw utworzonych na pozabilansowe zobowiązania finansowe i gwarancyjne znajdują się w Nocie 33 „Rezerwy”.

Zobowiązania udzielone według terminów wymagalności

31 grudnia 2013 roku

	do 1 miesiąca łącznie	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	powyżej 5 lat	Razem
Zobowiązania udzielone finansowe	20 679 642	843 027	3 626 376	3 191 009	5 857 417	34 197 471
Zobowiązania udzielone gwarancyjne	195 179	321 019	2 347 372	7 179 190	1 274 013	11 316 773
Razem	20 874 821	1 164 046	5 973 748	10 370 199	7 131 430	45 514 244

31 grudnia 2012 roku

	do 1 miesiąca łącznie	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	powyżej 5 lat	Razem
Zobowiązania udzielone finansowe	18 171 428	816 755	3 765 160	3 656 343	6 067 243	32 476 929
Zobowiązania udzielone gwarancyjne	140 914	539 558	3 036 879	6 862 806	972 399	11 552 556
Razem	18 312 342	1 356 313	6 802 039	10 519 149	7 039 642	44 029 485

34.5. Pozabilansowe zobowiązania otrzymane

Według wartości nominalnej	31.12.2013	31.12.2012
finansowe	44 472	1 256 389
gwarancyjne	2 490 472	1 707 143
Razem zobowiązania otrzymane	2 534 944	2 963 532

Uprawnienie do sprzedaży lub obciążenia zastawem zabezpieczenia ustanowionego na rzecz Banku

Na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku na rzecz Banku nie ustanowiono zabezpieczeń, które Bank był uprawniony sprzedać lub obciążyć innym zastawem, w przypadku realizacji wszelkich obowiązków przez właściciela zabezpieczenia.

35. Sprawy sporne

Według stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku, łączna wartość postępowań sądowych, w których Bank jest pozwany wynosiła 308 677 tysięcy PLN (na dzień 31 grudnia 2012 roku wynosiła 387 046 tysięcy PLN), a kwota łącznej wartości postępowań sądowych z powództwa Banku na dzień 31 grudnia 2013 roku wynosiła 266 595 tysięcy PLN (na dzień 31 grudnia 2012 roku wynosiła 143 051 tysięcy PLN).

Poniżej przedstawiono opis najistotniejszych spraw spornych PKO Banku Polskiego SA:

a) Postępowanie w sprawie stosowania praktyk naruszających konkurencję

Bank jest stroną postępowania prowadzonego obecnie przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów (SOKiK), wszczętego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) postanowieniem z dnia 23 kwietnia 2001 roku na wniosek Polskiej Organizacji Handlu i Dystrybucji – Związek Pracodawców przeciwko operatorom systemu płatniczego Visa, Europay oraz bankom – emitentom kart Visa oraz Europay/Eurocard/Mastercard. Postępowanie dotyczy praktyk ograniczających konkurencję na rynku płatności za pomocą kart płatniczych w Polsce, mających polegać na wspólnym ustalaniu opłaty „interchange” za transakcje dokonane kartami systemu Visa oraz Europay/Eurocard/Mastercard, a także ograniczaniu dostępu do rynku podmiotom zewnętrznym. Dnia 29 grudnia 2006 roku UOKiK uznał praktyki polegające na wspólnym ustalaniu opłaty „interchange” za ograniczające konkurencję oraz nakazał ich zaniechania, jednocześnie nakładając m.in. na PKO Bank Polski SA karę pieniężną w kwocie 16 597 tysięcy PLN.

Bank odwołał się od decyzji Prezesa UOKiK do SOKiK. W dniu 20 grudnia 2011 roku odbyła się rozprawa, na której nie doszło do merytorycznego rozstrzygnięcia odwołań. Sąd zobowiązał MasterCard do złożenia wyjaśnień w sprawie i wyznaczył termin kolejnego posiedzenia na dzień 9 lutego 2012 roku, który to termin, na wniosek pełnomocnika powodów przesunięto na dzień 24 kwietnia 2012 roku, a następnie SOKiK odroczył ogłoszenie postanowienia w sprawie wniosku o zawieszenie do dnia 8 maja 2012 roku. W dniu 8 maja 2012 roku SOKiK zawiesił postępowanie do czasu prawomocnego zakończenia postępowania przed Sądem Unii Europejskiej w sprawie MasterCard przeciwko Komisji Europejskiej. W dniu 24 maja 2012 roku Sąd Unii Europejskiej utrzymał w mocy decyzję Komisji Europejskiej zakazując wielostronnie uzgadnianych opłat „interchange” stosowanych przez MasterCard. W dniu 28 maja 2012 roku uczestnik postępowania Visa Europe Ltd, a w dniu 29 maja 2012 roku pełnomocnik powodów, w tym PKO Banku Polskiego SA, złożyli zażalenie na postanowienie SOKiK z dnia 8 maja 2012 roku. W sierpniu 2012 roku wpłynęło do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej odwołanie MasterCard do wyroku Sądu UE z dnia 24 maja 2012 roku oddalającego skargę MasterCard. W dniu 25 października 2012 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił postanowienie z dnia 8 maja 2012 roku i oddalił wniosek MasterCard o zawieszenie postępowania. Decyzję sądu w tej sprawie pełnomocnik Banku otrzymał w styczniu 2013 roku, a w lutym 2013 roku akta sądowe zostały przekazane do sądu pierwszej instancji. Obecnie sprawa jest przedmiotem ponownego postępowania przez SOKiK. W dniu 29 października 2013 r. odbyła się rozprawa, zaś w dniu 21 listopada 2013 roku został ogłoszony wyrok, którym SOKiK zmniejszył karę wymierzoną Bankowi do kwoty 10 085 tysięcy PLN. Wyrok jest nieprawomocny. W dniu 7 lutego 2014 roku została złożona apelacja do tego wyroku. Na dzień 31 grudnia 2013 roku Bank posiada rezerwę na kwotę 10 359 tysięcy PLN (pozycja w sprawozdaniu z sytuacji finansowej „Rezerwy”).

Na dzień 31 grudnia 2013 roku dodatkowo Bank jest stroną postępowań przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów (SOKiK):

1. postępowań odwoławczych od decyzji Prezesa UOKiK:

- 1) w związku z możliwością stosowania niedozwolonych postanowień umownych we wzorcach umów indywidualnych kont emerytalnych („IKE”).

W dniu 19 grudnia 2012 roku Prezes UOKiK nałożył na Bank łączną karę pieniężną w wysokości 14 697 tysięcy PLN, w tym:

- w wysokości 7 111 tysięcy PLN za niewskazywanie w umowach IKE zakresu odpowiedzialności Banku za terminowe i prawidłowe przeprowadzania rozliczeń pieniężnych oraz wysokości odszkodowania za przekroczenie terminu realizacji dyspozycji posiadacza,
- w wysokości 4 741 tysięcy PLN za stosowanie we wzorcach umów IKE otwartego katalogu przesłanek wypowiedzenia,
- w wysokości 2 845 tysięcy PLN za stosowanie klauzuli wpisanej do rejestru określającej dla sporów z konsumentami sądu właściwego dla siedziby oddziału PKO BP SA prowadzącego rachunek lokacyjny IKE.

Postępowania odwoławcze prowadzi w imieniu Banku renomowane kancelarie prawne. Bank odwołał się od decyzji Prezesa UOKiK odpowiednio w dniu 2 i 16 stycznia 2013 roku. Postępowania są w toku.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku Bank posiadał na powyższe kwoty rezerwę w kwocie 4 000 tysięcy PLN (pozycja w sprawozdaniu z sytuacji finansowej „Rezerwy”).

- 2) w związku ze stosowaniem praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w zakresie prezentowania w kampaniach reklamowych kredytu konsumenckiego pod marketingową nazwą „Max pożyczka Mini Ratka” informacji, która mogła być nieczytelna dla przeciętnego konsumenta i wprowadzać go w błąd co do dostępności kredytów na promowanych warunkach.

W dniu 28 grudnia 2012 roku na Bank została nałożona przez Prezesa UOKiK kara pieniężna w wysokości 2 845 tysięcy PLN, na którą na dzień 30 czerwca 2013 roku Bank utworzył rezerwę w tej samej kwocie (pozycja w sprawozdaniu z sytuacji finansowej „Rezerwy”).

- 3) stosowania niedozwolonych postanowień umownych we wzorcach umów o kredyt konsumencki, z wyłączeniem umów o karty kredytowe.

Decyzją z dnia 31 grudnia 2013 roku uznano działania Banku za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nałożono na Bank karę pieniężną w wysokości 17 236 tysięcy PLN oraz 11 828 tysięcy PLN. Bank podjął działania w celu odwołania od tej decyzji.

Postępowanie odwoławcze prowadzi w imieniu Banku renomowana kancelaria prawna. Bank odwołał się od decyzji Prezesa UOKiK w dniu 17 stycznia 2014 roku. Postępowanie jest w toku.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku Bank posiada rezerwę na kwotę 10 000 tysięcy PLN (pozycja w sprawozdaniu z sytuacji finansowej „Rezerwy”).

2. z powództwa Prezesa UOKiK w sprawie o uznanie postanowień wzorców umów o kredyt konsumencki za niedozwolone.

3. czterech postępowań wszczętych przez osoby fizyczne:

- 1) o uznanie za niedozwolone postanowień umów o kredyt mieszkaniowy zawartych z Bankiem w 2001 roku i w 2003 roku oraz Regulaminu rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego z 1997 roku, zmodyfikowanego w 1998 roku. Bank złożył odpowiedź na pozew. W dniu 2 lipca 2013 roku odbyła się pierwsza rozprawa. Wyrokiem sądu z dnia 9 lipca 2013 roku oddalono powództwo przeciwko Bankowi we wszystkich trzech sprawach. Powód wniósł apelację od wyżej wymienionego wyroku, w sprawach tych nie ma ryzyka ukarania Banku karami finansowymi.
- 2) o uznanie za niedozwolone zapisów Taryfy opłat i prowizji w punktach przewidujących opłaty za czynności monitorująco-upominawcze w związku z opóźnianiem się klientów ze spłatą bieżących zadłużeń. Bank udzielił odpowiedzi na pozew i repliki na kolejne pismo procesowe pełnomocnika strony przeciwnej, w sprawie tej nie ma ryzyka ukarania Banku karami finansowymi.

Ponadto Bank jest stroną postępowań prowadzonych przed Prezesem UOKiK:

- 1) w sprawie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, polegającej na stosowaniu we wzorcu umowy Taryfy prowizji i opłat bankowych postanowienia wpisanego do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone,
- 2) ustalenia, czy sposób oferowania przez Bank kredytów hipotecznych w ramach „Jesiennej promocji kredytów hipotecznych” może stanowić praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów,
- 3) postępowania wyjaśniającego dotyczącego udzielania przez banki informacji stanowiącej tajemnicę bankową.

Postępowania są w toku.

b) Roszczenia reprivatyzacyjne w stosunku do nieruchomości posiadanych przez Bank

Na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego toczą się dwa postępowania administracyjne i administracyjno-sądowe o stwierdzenie nieważności decyzji administracyjnych wydanych przez organy administracji publicznej, a dotyczących nieruchomości posiadanych przez Bank, które to postępowania, w przypadku ich negatywnego dla Banku rozstrzygnięcia, skutkować mogą zgłoszeniem roszczeń reprivatyzacyjnych oraz jedno postępowanie administracyjne o ustanowienie prawa użytkowania wieczystego do nieruchomości posiadanej przez Bank. Zważywszy na aktualny stan przedmiotowych postępowań dotyczących stwierdzenia nieważności decyzji i orzeczeń organów administracji publicznej, nie jest obecnie możliwe określenie ich ewentualnych negatywnych skutków finansowych dla Banku. Ponadto w odniesieniu do czterech nieruchomości Banku zostały zgłoszone roszczenia przez byłych właścicieli dotyczące wydania lub zwrotu nieruchomości oraz regulacji stanu prawnego nieruchomości (toczą się postępowania sądowe i administracyjne).

Przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym w Warszawie toczy się postępowanie w sprawie skargi Centrum Finansowego Puławska Sp. z o.o. (CFP) - dotyczące użytkowania nieruchomości położonej przy ul. Puławskiej i ul. Chocimskiej w Warszawie, na której znajduje się obecnie siedziba Banku - o stwierdzenie nieważności decyzji Samorządowego Kolegium Odwoławczego, z dnia 10 kwietnia 2001 roku stwierdzającej, że orzeczenia Prezydium Rady Narodowej m. st. Warszawy z dnia 1 marca 1954 roku, z rażącem naruszeniem prawa.

Z uwagi na likwidację CFP i wykreślenie z rejestru przedsiębiorców a następnie podział majątku CFP, wydane zostało przeniesienie na Bank prawa użytkowania wieczystego przedmiotowej działki, w dniu 23 maja 2012 roku złożony został w imieniu Banku wniosek o dopuszczenie do udziału w postępowaniu. Podczas rozprawy w dniu 18 grudnia 2012 roku Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie dopuścił Bank do udziału w postępowaniu z racji przejścia na Bank praw do przedmiotowej nieruchomości. Po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 7 maja 2013 roku Sąd oddalił skargę. Od wyroku przysługuje skarga do Naczelnego Sądu Administracyjnego. Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem został doręczony Bankowi w dniu 20 czerwca 2013 roku. Przygotowana i złożona została skarga kasacyjna.

Zarząd PKO Banku Polskiego SA uważa, że prawdopodobieństwo zaistnienia poważnych roszczeń wobec Banku z tytułu powyższych postępowań jest niewielkie.

36. Informacje uzupełniające do sprawozdania z przepływów pieniężnych

Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

Na środki pieniężne oraz ekwiwalenty środków pieniężnych składają się gotówka w kasie oraz środki pieniężne na rachunku nostro w Narodowym Banku Polskim, a także należności od banków w rachunku bieżącym oraz inne środki pieniężne o terminie wymagalności do 3 miesięcy licząc od daty nabycia.

	31.12.2013	31.12.2012
Kasa, środki w Banku Centralnym	7 188 406	10 229 230
Bieżące należności od banków	1 456 276	2 006 184
Razem	8 644 682	12 235 414

Przepływy pieniężne z tytułu odsetek i dywidend otrzymanych i wypłaconych

Przychody z tytułu odsetek - otrzymane	2013	2012 przekształcone
Odsetki otrzymane z tytułu udzielonych kredytów i udzielonych pożyczek	6 955 625	8 755 078
Odsetki otrzymane od papierów wartościowych przy początkowym ujęciu wyznaczonych jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	477 240	748 833
Odsetki otrzymane z tytułu lokat	217 417	283 484
Odsetki otrzymane od inwestycyjnych papierów wartościowych	451 854	874 307
Odsetki otrzymane od papierów z portfela przeznaczonego do obrotu	64 590	59 633
Odsetki od instrumentów zabezpieczających	506 859	825 870
Pozostałe odsetki otrzymane	1 279 416	1 638 693
Razem	9 953 001	13 185 898

Przychody z tytułu dywidend - otrzymane	2013	2012
Otrzymane dywidendy od jednostek zależnych, współzależnych i stowarzyszonych	90 577	85 119
Otrzymane dywidendy od pozostałych podmiotów	5 472	8 081
Razem	96 049	93 200

Koszty z tytułu odsetek - zapłacone	2013	2012
Odsetki zapłacone z tytułu depozytów	(3 112 896)	(3 439 829)
Odsetki zapłacone z tytułu otrzymanych kredytów i pożyczek	(398 186)	(185 229)
Odsetki zapłacone z tytułu emisji papierów dłużnych	(114 504)	(206 285)
Pozostałe odsetki zapłacone (głównie odsetki od rachunków bieżących, premie od dłużnych papierów wartościowych, odsetki od zobowiązań z tytułu zabezpieczeń pieniężnych)	(714 798)	(1 039 666)
Razem	(4 340 384)	(4 871 009)

Koszty z tytułu dywidend - wypłacone	2013	2012
Dywidendy wypłacone akcjonariuszom	(2 250 000)	(1 587 500)
Razem	(2 250 000)	(1 587 500)

Przepływy z działalności operacyjnej – inne korekty

Inne korekty	2013	2012 przekształcone
Naliczone odsetki, dyskonto, premia od dłużnych papierów wartościowych	(922 477)	1 179 449
Rachunkowość zabezpieczeń	(177 492)	(310 286)
Zyski i straty aktuarialne	(9 477)	64 140
Wycena wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych	29 304	103 894
Wycena oraz odpisy aktualizujące dotyczące udziałów w jednostkach zależnych, współzależnych i stowarzyszonych i inne zmiany	31 681	375 436
Likwidacja oraz odpisy na utratę wartości rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	94 733	(156 241)
Razem	(953 728)	1 256 392

Objaśnienie przyczyn różnic pomiędzy zmianami stanu pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej oraz zmianami stanu tych pozycji wykazywanymi w działalności operacyjnej rachunku przepływów pieniężnych

(Zysk) strata z działalności inwestycyjnej związanej ze sprzedażą, likwidacją rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	2013	2012
Zysk ze sprzedaży zorganizowanej części jednostki zależnej	(383 561)	-
Przychody z tytułu wyceny do wartości godziwej udziału pozostałego w wyniku transakcji sprzedaży zorganizowanej części jednostki zależnej	(25 450)	-
Przychody ze sprzedaży i likwidacji rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	(39 982)	(4 165)
Koszty sprzedaży i likwidacji rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	16 188	8 497
Razem	(432 805)	4 332
Odsetki i dywidendy	2013	2012
Odsetki otrzymane od inwestycyjnych papierów wartościowych, wykazywane w działalności inwestycyjnej	(558 685)	(874 307)
Otrzymane dywidendy wykazywane w działalności inwestycyjnej	(95 426)	(91 062)
Razem	(654 111)	(965 369)
Zmiana stanu należności od banków	2013	2012
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	1 367 304	(1 136 193)
Zmiana stanu odpisów na należności od banków	(9 445)	2 918
Wyłączenie zmiany stanu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów	(549 908)	(94 202)
Razem	807 951	(1 227 477)
Zmiana stanu kredytów i pożyczek udzielonych klientom	2013	2012 przekształcone
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	(5 894 255)	(2 013 636)
Zmiana stanu odpisów na należności od klientów	(152 603)	(1 245 839)
Razem	(6 046 858)	(3 259 475)
Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	2013	2012
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	5 217 097	4 709 893
Ujęcie zaciągnięcia/spłaty pożyczek długoterminowych od innych niż banki instytucji finansowych w działalności finansowej	(942 751)	(4 612 917)
Razem	4 274 346	96 976
Zmiana stanu rezerw i odpisów	2013	2012 przekształcone
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	(425 211)	103 606
Zmiana odpisów z tytułu utraty wartości należności od banków	9 445	(2 918)
Zmiana odpisów z tytułu utraty wartości należności od klientów	152 603	1 245 839
Zmiana stanu rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego dotyczącej wyceny portfela dostępnego do sprzedaży ujętej w odroczonym podatku	(56 214)	(58 635)
Razem	(319 377)	1 287 892
Zmiana stanu pozostałych zobowiązań oraz zobowiązań podporządkowanych	2013	2012 przekształcone
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	699 267	(404 671)
Przeniesienie spłaty odsetek od pożyczek otrzymanych od innych niż banki instytucji finansowych, wykazywane w działalności finansowej	398 186	185 229
Przeniesienie emisji własnej oraz wypłaty odsetek od emisji własnej	123 748	301 706
Razem	1 221 201	82 264

37. Transakcje ze Skarbem Państwa i jednostkami powiązanymi

Skarb Państwa jest jednostką sprawującą kontrolę nad Bankiem jako podmiot posiadający 31,39% udziału w kapitale podstawowym Banku. Szczegółowo akcjonariat Banku został opisany w Nocie 1 „Informacje ogólne” niniejszego sprawozdania.

W sprawozdaniu z sytuacji finansowej Banku wykazano należności i papiery wartościowe oraz zobowiązania z tytułu transakcji ze Skarbem Państwa, jednostkami budżetowymi oraz podmiotami, w których udziałowcem jest Skarb Państwa.

Na mocy ustawy z dnia 30 listopada 1995 roku o pomocy państwa w spłacie niektórych kredytów mieszkaniowych, refundacji bankom wypłaconych premii gwarancyjnych oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 2013 roku; Nr 763), PKO Bank Polski SA otrzymuje środki z budżetu państwa tytułem wykupu odsetek od kredytów mieszkaniowych.

	2013	2012 przekształcone
Przychody memoriałowe z tytułu przejściowego wykupu przez budżet państwa odsetek od kredytów mieszkaniowych „starego” portfela	109 478	154 417
Przychody otrzymane kasowo z tytułu przejściowego wykupu przez budżet państwa odsetek od kredytów mieszkaniowych „starego” portfela	64 701	108 137
Różnica pomiędzy przychodami memoriałowymi a kasowymi – pozycja „Kredyty i pożyczki udzielone klientom”	44 777	46 280

W dniu 29 listopada 2000 roku przyjęto ustawę o objęciu poręczeniami Skarbu Państwa spłaty niektórych kredytów mieszkaniowych (Dz. U. z 2000 roku, Nr 122, poz. 1310 z późniejszymi zmianami), która weszła w życie 1 stycznia 2001 roku. W wykonaniu postanowień tej ustawy PKO Bank Polski SA zawarł w dniu 3 sierpnia 2001 roku umowę z Ministrem Finansów, działającym w imieniu Skarbu Państwa, na mocy której udzielone zostało Bankowi poręczenie spłaty zadłużenia z tytułu kredytów mieszkaniowych, tzw. „starego” portfela.

W dniu 29 grudnia 2011 roku okres obowiązywania niniejszej umowy (pierwotnie do 31 grudnia 2011 roku) został przedłużony do dnia 31 grudnia 2017 roku. Objęcie poręczeniami Skarbu Państwa należności wynikających z kredytów mieszkaniowych „starego” portfela powoduje neutralizację ryzyka niespłacalności tych kredytów.

Wykonanie przez Skarb Państwa umów poręczenia następuje w przypadku niedokonania przez kredytobiorcę spłaty kredytów w terminach wynikających z umowy kredytowej. Odpowiedzialność Skarbu Państwa ma charakter posiłkowy i skutkuje wówczas, gdy egzekwowanie niespłaconej części kredytów i odsetek, które Bank ma obowiązek podjąć, zanim wystąpi z roszczeniem do Skarbu Państwa, okaże się nieskuteczne. Powyższa ustawa obejmuje poręczeniem 90% pozostałych do spłaty kwot kredytów zaciągniętych, a jeszcze niespłaconych przez spółdzielnie mieszkaniowe. W wyniku wykonania obowiązków poręczyciela Skarb Państwa, zgodnie z instytucją poręczenia, wstępuje w prawa zaspokojonego wierzyciela (Banku) i staje się tym samym wierzycielem w stosunku do kredytobiorcy.

PKO Bank Polski SA prowadzi rozliczenia związane z wykupem odsetek od kredytów mieszkaniowych przez Budżet Państwa i z tego tytułu otrzymuje prowizje.

	2013	2012
Przychody z tytułu prowizji	4 103	4 536

Od 1 stycznia 1996 roku Bank został generalnym dystrybutorem znaków wartościowych, z czego otrzymuje prowizje od Budżetu Państwa.

	2013	2012
Przychody z tytułu prowizji	20 927	25 624

Dom Maklerski PKO Banku Polskiego SA pełni funkcję agenta emisji skarbowych obligacji detalicznych na podstawie umowy zawartej 11 lutego 2003 roku z Ministrem Finansów. Dom Maklerski PKO Banku Polskiego SA na podstawie tej umowy otrzymuje wynagrodzenie z tytułu pełnienia funkcji agenta emisji.

	2013	2012
Przychody z tytułu prowizji	29 022	39 295

**SPRAWOZDANIE FINANSOWE PKO BANKU POLSKIEGO SA
ZA ROK ZAKOŃCZONY DNIA 31 GRUDNIA 2013 ROKU
(W TYSIĄCACH ZŁOTYCH)**

Bank Polski

Istotne transakcje PKO Banku Polskiego SA z jednostkami powiązanymi ze Skarbem Państwa

Transakcje zostały zawarte na warunkach nieodbiegających od rynkowych.

Podmiot	31.12.2013			2013		
	Należności ogółem	Zobowiązania ogółem	Zobowiązania pozabilansowe udzielone o charakterze gwarancyjnym i finansowym	Przychody z tytułu odsetek	Przychody z tytułu provizji	Koszty z tytułu odsetek
Podmiot 1	-	-	2 080 000	-	-	-
Podmiot 2	-	1 749	1 198 324	-	33	(623)
Podmiot 3	211 048	242 088	333 258	3 139	507	(1 242)
Podmiot 4	223 340	126 268	176 660	10 543	429	(527)
Podmiot 5	446 352	65	71 214	12 387	1 161	(573)
Podmiot 6	-	-	600 000	-	-	-
Podmiot 7	-	19 299	500 000	-	3	(10 651)
Podmiot 8	-	14 093	500 000	1	2	(247)
Podmiot 9	-	574	500 000	5 327	270	(5 681)
Podmiot 10	16 683	2 178	474 003	45	3	(171)
Podmiot 11	10 130	84 104	359 382	2 390	15	(1 581)
Podmiot 12	241 279	17 556	175 722	9 187	131	(1 055)
Podmiot 13	-	36 096	401 786	-	329	(408)
Podmiot 14	145 798	46 904	117 590	4 891	235	(126)
Podmiot 15	109 174	50 249	143 331	7 570	1 510	(1 445)
Pozostałe podmioty	346 488	536 068	511 244	17 099	4 549	(14 907)
Razem	1 750 292	1 177 291	8 142 514	72 579	9 177	(39 237)

Podmiot	31.12.2012			2012		
	Należności ogółem	Zobowiązania ogółem	Zobowiązania pozabilansowe udzielone o charakterze gwarancyjnym i finansowym	Przychody z tytułu odsetek	Przychody z tytułu provizji	Koszty z tytułu odsetek
Podmiot 1	-	-	2 080 000	-	-	-
Podmiot 2	-	160	1 953 687	-	93	(938)
Podmiot 12	-	70 879	1 933 000	-	334	(7 707)
Podmiot 8	-	412	792 344	343	235	(24 291)
Podmiot 6	-	33	400 000	-	246	(3 819)
Podmiot 3	199 718	40 754	359 487	5 382	426	(1 584)
Podmiot 13	118 919	9 342	266 864	8 244	283	(131)
Podmiot 10	174 441	47 445	243 054	4 974	15	(7 396)
Podmiot 11	240 340	27 642	19 000	13 872	69	(2 479)
Podmiot 9	11	1 887	222 800	631	34	-
Podmiot 16	-	194 771	-	50	1 248	(4 031)
Podmiot 5	78 916	32 554	190 500	2 924	95	(2 985)
Podmiot 14	150 671	79 299	142 499	9 106	2 188	(2 967)
Podmiot 17	103 321	5 011	16 712	7 007	393	(13)
Podmiot 15	38 283	8 986	100 000	4 075	404	(334)
Pozostałe podmioty	464 658	436 083	375 437	90 468	10 062	(152 587)
Razem	1 569 278	955 258	9 095 384	147 076	16 125	(211 262)

Odpowiednio na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku na powyższe należności nie zostały utworzone istotne odpisy z tytułu utraty wartości.

38. Transakcje z jednostkami powiązanymi kapitałowo

W 2013 roku PKO Bank Polski SA nie zawarł istotnych transakcji z podmiotami powiązanymi na warunkach innych niż rynkowe. Jednocześnie w 2013 roku PKO Bank Polski SA dokonał dokapitalizowania KREDOBANK SA poprzez przekazanie darowizny finansowej w wysokości 20 681 tysięcy USD (tj. 63 793 tysięcy PLN według kursu średniego NBP z dnia przelania środków). Wyżej wymieniona darowizna jest traktowana jako inna forma dokapitalizowania Spółki i zwiększa cenę nabycia akcji tej Spółki.

Wszystkie opisane poniżej transakcje z jednostkami zależnymi, współzależnymi i stowarzyszonymi zostały zawarte na warunkach nieodłączających od warunków rynkowych. Terminy spłat transakcji mieszczą się w przedziale od jednego miesiąca do piętnastu lat.

31 grudnia 2013 roku

Podmiot	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
Jednostki zależne bezpośrednio				
Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA	2	-	177	7 000
Finansowa Kompania "Prywatne Inwestycje" Sp. z o.o.	175 390	175 390	179 370	-
Merkury - fiz an	-	-	1 129	-
Inteligo Financial Services SA	-	-	108 431	-
KREDOBANK SA	305 020	257 708	2 124	1 000
PKO BP BANKOWY PTE SA	92	-	1 362	-
PKO BP Finat Sp. z o.o.	3	-	4 432	593
PKO Finance AB	4 604	-	9 132 169	-
PKO Leasing SA	47 716	13 105	260 637	1 097 835
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	19 124	-	39 729	-
Qualia Development Sp. z o.o.	-	-	10 043	13 893
Jednostki zależne pośrednio				
Fort Mokotów Sp. z o.o. w likwidacji	-	-	3 827	-
Fort Mokotów Inwestycje Sp. z o.o.	-	-	1 725	-
Giełda Nieruchomości Wartościowych Sp. z o.o.	-	-	2	-
PKO BP Faktoring SA	213 387	213 365	1 987	286 505
PKO Bankowy Leasing Sp. z o.o.	2 250 877	2 250 338	735	269 270
PKO Leasing Sverige AB	83 591	83 591	-	14 409
Qualia - Residence Sp. z o.o.	-	-	594	-
Qualia - Rezydencja Flotyła Sp. z o.o.	76 862	76 862	825	-
Qualia Hotel Management Sp. z o.o.	-	-	1 195	-
Qualia Sp. z o.o.	-	-	3	-
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Jurata Spółka komandytowa	-	-	1 613	-
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Neptun Park Spółka komandytowa	29 069	29 069	1 868	1 035
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Nowy Wilanów Spółka komandytowa	39 088	39 088	5 152	-
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Pomeranka Spółka komandytowa	77 708	77 708	2 098	-
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Projekt 1 Spółka komandytowa	-	-	3	-
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Sopot Spółka komandytowa	7 756	7 756	387	167
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Władysławowo Spółka komandytowa	-	-	3	-
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Zakopane Spółka komandytowa	-	-	674	-
Sarnia Dolina Sp. z o.o.	-	-	528	-
RAZEM ZALEŻNE	3 330 289	3 223 980	9 762 822	1 691 707
Jednostki współzależne bezpośrednio				
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	1 100	-	50 551	5 000
CENTRUM HAFFNERA Sp. z o.o.	-	-	1 234	-
Centrum Obsługi Biznesu Sp. z o.o.	29 463	29 463	16 066	-
Jednostki współzależne pośrednio				
Centrum Majkowskiego Sp. z o.o. w likwidacji	-	-	38	-
Kamienica Morska Sp. z o.o. w likwidacji	-	-	-	-
Promenada Sopocka Sp. z o.o.	44 377	44 377	4 811	-
Sopot Zdrój Sp. z o.o.	219 698	219 698	-	-
Jednostki stowarzyszone bezpośrednio				
Bank Poczty SA	6	-	1 003	2 374
Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	-	-	12 555	-
Jednostka stowarzyszona pośrednio				
Centrum Operacyjne Sp. z o.o.	-	-	11	-
RAZEM WSPÓŁZALEŻNE I STOWARZYSZONE	294 644	293 538	86 269	7 374

**SPRAWOZDANIE FINANSOWE PKO BANKU POLSKIEGO SA
ZA ROK ZAKOŃCZONY DNIA 31 GRUDNIA 2013 ROKU
(W TYSIĄCACH ZŁOTYCH)**

Bank Polski

31 grudnia 2012 roku

Podmiot	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
Jednostki zależne bezpośrednio				
Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA	-	-	501	-
Bankowy Fundusz Leasingowy SA	176 577	19 547	279 165	1 446 637
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych "eService" SA	2 411	-	69 842	5 000
Fort Mokotów Inwestycje Sp. z o.o.	-	-	19 793	-
Inteligo Financial Services SA	31 882	-	126 269	-
KREDOBANK SA	352 374	260 544	1 888	5 001
PKO BP BANKOWY PTE SA	8	-	47 248	-
PKO BP Finat Sp. z o.o.	-	-	2 842	593
PKO Finance AB	-	-	9 176 447	-
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	13 470	-	19 418	-
Qualia Development Sp. z o.o.	214 209	-	12 456	2 411
Jednostki zależne pośrednio				
Bankowy Leasing Sp. z o.o.	2 008 357	1 996 581	2 802	254 186
Finansowa Kompania "Prywatne Inwestycje" Sp. z o.o.	155 285	155 285	-	-
Fort Mokotów Sp. z o.o. w likwidacji	-	-	4 270	-
PKO BP Faktoring SA	243 309	243 309	3 241	255 935
Qualia - Residence Sp. z o.o.	-	-	862	-
Qualia - Rezydencja Flotylla Sp. z o.o.	76 994	76 894	1 974	-
Qualia Hotel Management Sp. z o.o.	-	-	287	-
Qualia Sp. z o.o.	-	-	5	-
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Jurata Spółka komandytowa	-	-	-	-
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Neptun Park Spółka komandytowa	60 389	60 389	7 244	1 855
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Nowy Wilanów Spółka komandytowa	83 809	83 809	11 491	-
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Pomeranka Spółka komandytowa	47 502	47 502	65	35 756
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Projekt 1 Spółka komandytowa	-	-	1	-
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Sopot Spółka komandytowa	4 069	4 069	2 120	373
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Władysławowo Spółka komandytowa	-	-	-	-
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Zakopane Spółka komandytowa	-	-	5	-
Sarnia Dolina Sp. z o.o.	15 149	15 149	-	-
RAZEM ZALĘŻNE	3 485 794	2 963 078	9 790 236	2 007 747
Jednostki współzależne bezpośrednio				
CENTRUM HAFFNERA Sp. z o.o.	-	-	296	-
Centrum Obsługi Biznesu Sp. z o.o.	30 010	30 010	18 975	144
Jednostki współzależne pośrednio				
Centrum Majkowskiego Sp. z o.o.	-	-	593	-
Kamienica Morska Sp. z o.o.	-	-	11	-
Promenada Sopotka Sp. z o.o.	43 857	43 857	5 225	-
Sopot Zdrój Sp. z o.o.	212 691	212 691	1 816	-
Jednostki stowarzyszone bezpośrednio				
Agencja Inwestycyjna CORP-SA SA	61	-	-	-
Bank Pocztowy SA	-	-	91	1 409
Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	-	-	19 402	-
Jednostka stowarzyszona bezpośrednio przeznaczona do sprzedaży				
Kolej Gondolowa Jaworzyna Krynicka SA	4 235	4 235	343	-
Jednostka stowarzyszona pośrednio				
Centrum Operacyjne Sp. z o.o.	-	-	21	-
RAZEM WSPÓŁZALĘŻNE I STOWARZYSZONE	290 854	290 793	46 773	1 553

**SPRAWOZDANIE FINANSOWE PKO BANKU POLSKIEGO SA
ZA ROK ZAKOŃCZONY DNIA 31 GRUDNIA 2013 ROKU
(W TYSIĄCACH ZŁOTYCH)**

Bank Polski

12 miesięcy zakończone 31 grudnia 2013 roku

Podmiot	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
Jednostki zależne bezpośrednio				
Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA	25	3	9	9
Finansowa Kompania "Prywatne Inwestycje" Sp. z o.o.	9 861	9 861	-	-
Merkury - fiz on	23	23	29	29
Inteligo Financial Services SA	4 655	22	73 318	3 628
KREDOBANK SA	4 124	4 124	-	-
PKO BP BANKOWY PTE SA	851	40	648	648
PKO BP Finat Sp. z o.o.	57	22	231	92
PKO Finance AB	-	-	359 129	359 129
PKO Leasing SA	13 804	10 784	22 719	7 477
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	188 028	184 972	1 103	1 103
Qualia Development Sp. z o.o.	19	19	377	377
Jednostki zależne pośrednio				
Fort Mokotów Sp. z o.o. w likwidacji	2	2	111	111
Fort Mokotów Inwestycje Sp. z o.o.	4	4	329	329
Giełda Nieruchomości Wartościowych Sp. z o.o.	2	2	-	-
PKO BP Faktoring SA	10 155	9 859	1	1
PKO Bankowy Leasing Sp. z o.o.	92 226	91 877	51	1
PKO Leasing Sverige AB	95	95	-	-
Qualia - Residence Sp. z o.o.	12	12	8	8
Qualia - Rezydencja Flotyła Sp. z o.o.	5 458	5 458	29	29
Qualia Hotel Management Sp. z o.o.	19	19	19	19
Qualia Sp. z o.o.	3	3	-	-
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Jurata Spółka komandytowa	3	3	52	52
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Neptun Park Spółka komandytowa	2 682	2 682	114	114
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Nowy Wilanów Spółka komandytowa	3 977	3 977	195	195
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Pomeranka Spółka komandytowa	4 336	4 336	47	47
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Projekt 1 Spółka komandytowa	3	3	-	-
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Sopot Spółka komandytowa	507	507	42	42
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Władysławowo Spółka komandytowa	3	3	-	-
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Zakopane Spółka komandytowa	3	3	5	5
Sarnia Dolina Sp. z o.o.	500	500	-	-
RAZEM ZALÉŻNE	341 437	329 215	458 566	373 445

Podmiot	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
Jednostki współzależne bezpośrednio				
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	33 535	32 798	112 864	105 379
CENTRUM HAFNERA Sp. z o.o.	7	7	-	-
Centrum Obsługi Biznesu Sp. z o.o.	905	905	352	352
Jednostki współzależne pośrednio				
Centrum Majkowskiego Sp. z o.o. w likwidacji	6	6	-	-
Kamienica Morska Sp. z o.o. w likwidacji	6	6	-	-
Promenada Sopocka Sp. z o.o.	1 000	1 000	32	32
Sopot Zdrój Sp. z o.o.	4 847	4 847	84	84
Jednostki stowarzyszone bezpośrednio				
Bank Poczty SA	63	56	1 835	-
Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	2	2	724	724
Jednostka stowarzyszona pośrednio				
Centrum Operacyjne Sp. z o.o.	3	3	-	-
RAZEM WSPÓŁZALÉŻNE I STOWARZYSZONE	40 374	39 630	115 891	106 571

**SPRAWOZDANIE FINANSOWE PKO BANKU POLSKIEGO SA
ZA ROK ZAKOŃCZONY DNIA 31 GRUDNIA 2013 ROKU
(W TYSIĄCACH ZŁOTYCH)**

Bank Polski

12 miesięcy zakończone 31 grudnia 2012 roku

Podmiot	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
Jednostki zależne bezpośrednio				
Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA	23	3	11	11
Bankowy Fundusz Leasingowy SA	9 623	6 986	16 041	297
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych "eService" SA	18 984	18 984	73 724	73 710
Fort Mokotów Inwestycje Sp. z o.o.	4	4	336	336
Inteligo Financial Services SA	2 502	21	54 212	6 199
KREDOBANK SA	5 923	5 923	855	-
PKO BP BANKOWY PTE SA	633	14	725	725
PKO BP Finat Sp. z o.o.	38	20	266	135
PKO Finance AB	-	-	210 978	209 498
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	150 749	148 991	1 188	1 188
Qualia Development Sp. z o.o.	34	18	801	794
Jednostki zależne pośrednio				
Bankowy Leasing Sp. z o.o.	111 012	110 921	6 874	12
Finansowa Kompania "Prywatne Inwestycje" Sp. z o.o.	10 318	10 318	35 980	-
Fort Mokotów Sp. z o.o. w likwidacji	3	3	192	192
PKO BP Faktoring SA	15 931	15 686	1 306	9
Qualia - Residence Sp. z o.o.	35	35	708	15
Qualia - Rezydencja Flotylla Sp. z o.o.	5 100	5 100	276	13
Qualia Hotel Management Sp. z o.o.	7	7	7	7
Qualia Sp. z o.o.	3	3	-	-
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Jurata Spółka komandytowa	2	2	-	-
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Neptun Park Spółka komandytowa	5 334	5 334	257	257
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Nowy Wilanów Spółka komandytowa	7 478	324	299	299
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Pomeranka Spółka komandytowa	2 649	2 649	807	-
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Projekt 1 Spółka komandytowa	3	3	-	-
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Sopot Spółka komandytowa	145	145	26	13
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Władysławowo Spółka komandytowa	2	2	-	-
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Zakopane Spółka komandytowa	2	2	-	-
Sarnia Dolina Sp. z o.o.	1 012	1 012	1 982	-
RAZEM ZALÉŻNE	347 549	332 510	407 851	293 710
Jednostki współzależne bezpośrednio				
CENTRUM HAFFNERA Sp. z o.o.	7	7	-	-
Centrum Obsługi Biznesu Sp. z o.o.	1 015	1 015	626	569
Jednostki współzależne pośrednio				
Centrum Majkowskiego Sp. z o.o.	6	6	-	-
Kamienica Morska Sp. z o.o.	6	6	-	-
Promenada Sopocka Sp. z o.o.	1 205	1 205	721	152
Sopot Zdrój Sp. z o.o.	5 911	5 911	2 785	3
Jednostki stowarzyszone bezpośrednio				
Agencja Inwestycyjna CORP-SA SA	690	-	86	-
Bank Poczty SA	93	78	1 160	285
Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	2	2	299	299
Jednostka stowarzyszona bezpośrednio przeznaczona do sprzedaży				
Kolej Gondolowa Jaworzyna Krynicka SA	291	291	50	43
Jednostka stowarzyszona pośrednio				
Centrum Operacyjne Sp. z o.o.	3	3	-	-
RAZEM WSPÓLZALÉŻNE I STOWARZYSZONE	9 229	8 524	5 727	1 351

39. Transakcje z jednostkami powiązanymi osobowo

Na dzień 31 grudnia 2013 roku jednostkami powiązanymi z Bankiem poprzez kluczowy personel kierowniczy PKO Banku Polskiego SA bądź bliskich członków rodziny kluczowego personelu kierowniczego pozostawały dwa podmioty (na dzień 31 grudnia 2012 roku - trzy podmioty).

W roku 2013 i 2012 w Banku nie wystąpiły transakcje wzajemne z tymi podmiotami.

40. Świadczenia dla kluczowego personelu kierowniczego PKO Banku Polskiego SA

a) krótkoterminowe świadczenia pracownicze

Wynagrodzenia otrzymane od PKO Banku Polskiego SA

Imię i nazwisko	Stanowisko	2013	2012
Zarząd Banku			
Zbigniew Jagiełło	Prezes Zarządu	2 119	2 465
Piotr Alicki	Wiceprezes Zarządu	1 608	1 675
Bartosz Drabikowski	Wiceprezes Zarządu	1 777	1 904
Piotr Mazur	Wiceprezes Zarządu	1 351	-
Jarosław Myjak	Wiceprezes Zarządu	1 553	1 708
Jacek Obłękowski	Wiceprezes Zarządu	1 577	1 425
Jakub Papierski	Wiceprezes Zarządu	1 594	1 639
Wynagrodzenia Członków Zarządu Banku, którzy przestali pełnić swoje funkcje w 2013 lub 2012			
Andrzej Kołatkowski	Wiceprezes Zarządu		876
Razem świadczenia krótkoterminowe dla Zarządu		11 579	11 692
Rada Nadzorcza Banku			
Cezary Banasiński	Przewodniczący Rady Nadzorczej	192	192
Tomasz Zganiacz	Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej	168	168
Mirosław Czekaj	Sekretarz Rady Nadzorczej	144	144
Jan Bossak	Członek Rady Nadzorczej	67	120
Zofia Dzik	Członek Rady Nadzorczej	120	59
Krzysztof Kilian	Członek Rady Nadzorczej	117	120
Piotr Marczak	Członek Rady Nadzorczej	120	120
Ewa Miklaszewska	Członek Rady Nadzorczej	-	62
Marek Mroczkowski	Członek Rady Nadzorczej	120	120
Ryszard Wierzb	Członek Rady Nadzorczej	120	120
Elżbieta Mączyńska - Ziemacka	Członek Rady Nadzorczej	54	-
Razem świadczenia krótkoterminowe dla Rady Nadzorczej		1 221	1 225
Razem		12 800	12 917

Wynagrodzenia otrzymane od jednostek powiązanych (innych niż Skarb Państwa i jednostki powiązane ze Skarbem Państwa)

Imię i nazwisko	Stanowisko	2013	2012
Zarząd Banku*			
Jakub Papierski	Wiceprezes Zarządu	40	39
Razem świadczenia krótkoterminowe		40	39

* Kwota uwzględnia wynagrodzenie otrzymane od jednostek stowarzyszonych

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze to świadczenia pracownicze, które podlegają w całości rozliczeniu przed upływem 12 miesięcy od końca rocznego okresu sprawozdawczego, w którym pracownicy wykonywali związaną z nimi pracę. Jak opisano w nocie 41 „Zasady ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku” począwszy od roku 2012 zmienny składnik wynagrodzeń w przypadku osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku, w tym Zarząd przyznawany jest w:

- formie nieodroczonej (w pierwszym roku po roku kalendarzowym stanowiącym okres oceny)
- odroczonej (na kolejne trzy lata po pierwszym roku po okresie oceny).

W związku z powyższym wynagrodzenia otrzymane za rok 2013 obejmują tę część zmiennego składnika wynagrodzeń, która została wypłacona w lipcu 2013 roku.

b) pozostałe świadczenia długoterminowe (w zakresie zmiennych składników wynagrodzeń)

W roku zakończonym dnia 31 grudnia 2013 roku oraz dnia 31 grudnia 2012 roku nie wypłacono świadczeń zaliczanych do pozostałych świadczeń długoterminowych. Poniższe wynagrodzenia obejmują odroczony składnik wynagrodzeń wypłacany w formie gotówkowej zgodnie z zasadami opisanymi w Nocie 41.

Wynagrodzenie potencjalnie należne (w formie gotówkowej) od PKO Banku Polskiego SA dla Zarządu Banku

Imię i nazwisko	Stanowisko	2013	2012
potencjalnie należne			
Zbigniew Jagiełło	Prezes Zarządu	229	-
Piotr Alicki	Wiceprezes Zarządu	167	-
Bartosz Drabikowski	Wiceprezes Zarządu	185	-
Piotr Mazur	Wiceprezes Zarządu	-	-
Jarosław Myjak	Wiceprezes Zarządu	157	-
Jacek Obłękowski	Wiceprezes Zarządu	152	-
Jakub Papierski	Wiceprezes Zarządu	163	-
Razem pozostałe świadczenia długoterminowe dla Zarządu		1 053	-

c) płatności na bazie akcji rozliczanych w środkach pieniężnych (w zakresie zmiennych składników wynagrodzeń)

W roku zakończonym dnia 31 grudnia 2013 roku oraz odpowiednio dnia 31 grudnia 2012 roku nie wypłacono świadczeń w formie płatności na bazie akcji rozliczanych w środkach pieniężnych.

Imię i nazwisko	Stanowisko	2013	2012
należne			
Zbigniew Jagiełło	Prezes Zarządu	339	-
Piotr Alicki	Wiceprezes Zarządu	266	-
Bartosz Drabikowski	Wiceprezes Zarządu	293	-
Piotr Mazur	Wiceprezes Zarządu	-	-
Jarosław Myjak	Wiceprezes Zarządu	242	-
Jacek Obłękowski	Wiceprezes Zarządu	241	-
Jakub Papierski	Wiceprezes Zarządu	258	-
Razem płatności na bazie akcji rozliczanych w środkach pieniężnych dla Zarządu		1 639	-
potencjalnie należne			
Zbigniew Jagiełło	Prezes Zarządu	229	-
Piotr Alicki	Wiceprezes Zarządu	167	-
Bartosz Drabikowski	Wiceprezes Zarządu	185	-
Piotr Mazur	Wiceprezes Zarządu	-	-
Jarosław Myjak	Wiceprezes Zarządu	157	-
Jacek Obłękowski	Wiceprezes Zarządu	152	-
Jakub Papierski	Wiceprezes Zarządu	163	-
Razem płatności na bazie akcji rozliczanych w środkach pieniężnych dla Zarządu		1 053	-

Powyższe wynagrodzenia obejmują odroczony składnik wynagrodzeń przyznawany w formie instrumentu finansowego, tj. akcji fantomowych (których przeliczenie na gotówkę jest dokonywane po dodatkowym okresie retencyjnym) zgodnie z zasadami opisanymi w Nocie 41. Wypłata z tytułu akcji fantomowych (część należna) została zrealizowana w styczniu 2014 roku.

d) świadczenia po okresie zatrudnienia

W roku zakończonym dnia 31 grudnia 2013 roku oraz dnia 31 grudnia 2012 roku nie wypłacono świadczeń po okresie zatrudnienia.

e) świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy

W roku zakończonym dnia 31 grudnia 2013 roku nie wypłacono świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy, odpowiednio w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2012 roku wypłacono świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy w wysokości 1 760 tysięcy PLN.

f) Kredyty, pożyczki, gwarancje i inne pożyczki świadczone przez Bank na rzecz kierownictwa

	31.12.2013	31.12.2012
Zarząd	74	149
Rada Nadzorcza Banku	2 241	2 314
Razem	2 315	2 463

Warunki oprocentowania i terminy spłaty należności nie odbiegają od warunków rynkowych i terminów spłaty dla podobnych produktów bankowych.

41. Zasady ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku

W celu wypełnienia wymogów uchwały Komisji Nadzoru Finansowego nr 258/2011 z dnia 4 października 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku, Bank wdrożył poprzez uchwały:

- Rady Nadzorczej Banku: „Zasady zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku” (stanowiące podstawę wydania kolejnych regulacji) oraz „Regulamin zmiennych składników wynagrodzeń dla członków Zarządu”,
- Zarządu Banku: „Regulamin zmiennych składników wynagrodzeń dla osób zajmujących stanowiska kierownicze”,
- Rad Nadzorczych wybranych spółek zależnych Grupy PKO Banku Polskiego SA (PKO Leasing SA, PKO TFI SA, PKO BANKOWY PTE SA): „Regulaminy zmiennych składników wynagrodzeń dla członków Zarządu”.

Przywołane Zasady i wydane na ich podstawie Regulaminy opisują tryb przyznawania wyżej wymienionym osobom zmiennych składników wynagrodzeń powiązanych z wynikami i efektami pracy. Zgodnie z wymogami przywołanej uchwały KNF i w proporcjach w niej określonych zmienne składniki wynagrodzeń przyznawane są w formie:

- nieodroczonej (w pierwszym roku po roku kalendarzowym stanowiącym okres oceny),
- odroczonej (na kolejne trzy lata po pierwszym roku po okresie oceny),

przy czym zarówno wynagrodzenie nieodroczone, jak i odroczone, jest przyznawane w równych częściach w formie gotówkowej oraz w formie instrumentu finansowego, tj. akcji fantomowych (których przeliczenie na gotówkę jest dokonywane po dodatkowym okresie retencyjnym).

Składnik wynagrodzenia w formie instrumentu finansowego jest przeliczany na akcje fantomowe po przyznaniu danego składnika – z uwzględnieniem mediany średniodziennych cen akcji (Volume Weighted Average Price) Banku na Giełdzie Papierów Wartościowych S.A. w Warszawie, publikowanych w systemie informacyjnym Thomson Reuters albo Bloomberg – z IV kwartału okresu oceny. Następnie, po okresie retencyjnym i okresie odroczenia, akcje są przeliczane na gotówkę – z uwzględnieniem mediany średniodziennych cen akcji (Volume Weighted Average Price) Banku na Giełdzie Papierów Wartościowych S.A. w Warszawie z III kwartału roku kalendarzowego poprzedzającego wypłatę (zarząd) oraz III kwartału roku kalendarzowego, w którym dokonywana jest wypłata (pozostałe osoby na stanowiskach kierowniczych), publikowanych w systemie informacyjnym Thomson Reuters albo Bloomberg.

Wynagrodzenie odroczone może podlegać redukcji w przypadku pogorszenia wyników finansowych Banku lub odpowiednio Spółki Grupy, straty Banku / Spółki lub pogorszenia innych zmiennych związanych z efektami pracy w okresie oceny osób zajmujących stanowiska kierownicze oraz wynikami nadzorowanych lub kierowanych przez te osoby jednostek/komórek organizacyjnych, które ujawniły się po okresie oceny.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku rezerwa na składniki zmienne za 2012 rok i 2013 rok wynosiła 25 milionów PLN, z czego dla osób zajmujących stanowiska kierownicze bez Zarządu Banku w kwocie 16 milionów PLN i dla Zarządu Banku w kwocie 9 milionów PLN. Na dzień 31 grudnia 2012 roku rezerwa na składniki zmienne w 2012 roku wynosiła 15,7 milionów PLN, z czego dla Zarządu Banku wynosiła 4,1 miliona PLN.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami w 2013 roku wypłacony został składnik nieodroczonej – gotówka dla osób zajmujących stanowiska kierownicze bez Zarządu Banku w kwocie 3 miliony PLN i dla Zarządu Banku w kwocie 1,6 miliona PLN.

Wypłata z tytułu akcji fantomowych wyliczona zgodnie z przepisami, w oparciu o kurs akcji 3 kwartału 2013 roku w wysokości 36,93 PLN, została zrealizowana w listopadzie 2013 roku dla osób zajmujących stanowiska kierownicze bez Zarządu Banku w wysokości 3,3 miliona PLN, a w styczniu 2014 roku dla Zarządu Banku (1,6 miliona PLN).

42. Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych

42.1. Kategorie wyceny do wartości godziwej aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej do wartości godziwej

Bank klasyfikuje poszczególne składniki aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej do następujących kategorii:

- Poziom 1: Ceny kwotowane na aktywnych rynkach
- Poziom 2: Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych
- Poziom 3: Pozostałe techniki wyceny

W tabeli poniżej przedstawiono podział aktywów i zobowiązań finansowych prezentowanych w sprawozdaniu finansowym w wartości godziwej w podziale na 3 kategorie na dzień 31 grudnia 2013 roku:

Aktywa i zobowiązania wyceniane w wartości godziwej na dzień 31.12.2013	Nota	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
			Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych	Pozostałe techniki wyceny
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	16	484 485	479 943	4 542	-
Dłużne papiery wartościowe		472 535	467 993	4 542	-
Udziały i akcje w innych jednostkach		10 799	10 799	-	-
Certyfikaty inwestycyjne		1 151	1 151	-	-
Pochodne instrumenty finansowe	17	3 002 220	1 015	3 001 205	-
Instrumenty zabezpieczające		361 639		361 639	-
Instrumenty o charakterze handlowym		2 640 581	1 015	2 639 566	-
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	19	15 179 188	931 325	14 247 863	-
Dłużne papiery wartościowe		15 179 188	931 325	14 247 863	-
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	13 730 976	8 563 440	5 030 221	137 315
Dłużne papiery wartościowe		13 548 671	8 518 450	5 030 221	-
Kapitałowe papiery wartościowe*		182 305	44 990	-	137 315
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej razem:		32 396 869	9 975 723	22 283 831	137 315
Pochodne instrumenty finansowe	17	3 328 149	912	3 327 237	-
Instrumenty zabezpieczające		414 804		414 804	-
Instrumenty o charakterze handlowym		2 913 345	912	2 912 433	-
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	30	290 509	-	290 509	-
Instrumenty finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		290 509		290 509	-
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej razem		3 618 658	912	3 617 746	-

*W 2013 roku Bank w 2013 zaprzestał klasyfikacji udziałów w spółkach wycenianych w cenie nabycia pomniejszonej o odpis z tytułu utraty wartości do instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej (sklasyfikowanych na Poziomie 3).

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu na dzień 31.12.2013 (Nota 16)	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
Dłużne papiery wartościowe	472 535	467 993	4 542	-
obligacje skarbowe	390 660	390 660	-	-
obligacje skarbowe w EUR	4 542	-	4 542	-
obligacje komunalne	41 907	41 907	-	-
obligacje korporacyjne	24 026	24 026	-	-
obligacje emitowane przez GPW	6 628	6 628	-	-
obligacje emitowane przez PKO Finance AB w EUR	4 604	4 604	-	-
obligacje emitowane przez banki, w tym obligacje BGK	168	168	-	-
Udziały i akcje w innych jednostkach	10 799	10 799	-	-
Certyfikaty inwestycyjne	1 151	1 151	-	-
RAZEM	484 485	479 943	4 542	-

Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat na dzień 31.12.2013 (Nota 19)	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
Dłużne papiery wartościowe	15 179 188	931 325	14 247 863	-
bony pieniężne NBP	13 997 228	-	13 997 228	-
obligacje skarbowe PLN	931 325	931 325	-	-
bony skarbowe	-	-	-	-
obligacje komunalne EUR	136 700	-	136 700	-
obligacje komunalne PLN	113 935	-	113 935	-
RAZEM	15 179 188	931 325	14 247 863	-

Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży na dzień 31.12.2013 (Nota 21)	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	13 548 671	8 518 450	5 030 221	-
obligacje skarbowe PLN	8 518 450	8 518 450	-	-
obligacje komunalne	3 440 753	-	3 440 753	-
obligacje korporacyjne	1 589 468	-	1 589 468	-
Kapitałowe papiery wartościowe	182 305	44 990	-	137 315
RAZEM	13 730 976	8 563 440	5 030 221	137 315

W tabeli poniżej przedstawiono podział aktywów i zobowiązań finansowych prezentowanych w sprawozdaniu finansowym w wartości godziwej w podziale na 3 kategorie na dzień 31 grudnia 2012 roku:

Aktywa i zobowiązania wyceniane w wartości godziwej na dzień 31.12.2012	Nota	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
			Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych	Pozostałe techniki wyceny
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	16	282 230	282 230	-	-
Dłużne papiery wartościowe		278 240	278 240	-	-
Udziały i akcje w innych jednostkach		3 237	3 237	-	-
Certyfikaty inwestycyjne		713	713	-	-
Prawa poboru		40	40	-	-
Pochodne instrumenty finansowe	17	3 861 456	1 486	3 859 970	-
Instrumenty zabezpieczające		498 130	-	498 130	-
Instrumenty o charakterze handlowym		3 363 326	1 486	3 361 840	-
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	19	12 614 917	1 322 226	11 292 691	-
Dłużne papiery wartościowe		12 614 917	1 322 226	11 292 691	-
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	12 054 239	7 668 556	4 297 451	88 232
Dłużne papiery wartościowe		11 916 973	7 619 522	4 297 451	-
Kapitałowe papiery wartościowe		137 266	49 034	-	88 232
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej razem:		28 812 842	9 274 498	19 450 112	88 232
Pochodne instrumenty finansowe	17	3 964 170	696	3 963 474	-
Instrumenty zabezpieczające		224 373	-	224 373	-
Instrumenty o charakterze handlowym		3 739 797	696	3 739 101	-
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	30	368 622	-	368 622	-
Instrumenty finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		368 622	-	368 622	-
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej razem		4 332 792	696	4 332 096	-

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu na dzień 31.12.2012 (Nota 16)	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
Dłużne papiery wartościowe	278 240	278 240	-	-
obligacje skarbowe	216 521	216 521	-	-
obligacje komunalne	26 673	26 673	-	-
obligacje korporacyjne	15 141	15 141	-	-
obligacje emitowane przez GPW	13 880	13 880	-	-
obligacje emitowane przez PKO Finance AB w EUR	4 664	4 664	-	-
obligacje BGK	1 361	1 361	-	-
Udziały i akcje w innych jednostkach	3 237	3 237	-	-
Certyfikaty inwestycyjne	713	713	-	-
Prawa poboru	40	40	-	-
RAZEM	282 230	282 230	-	-

Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat na dzień 31.12.2012 (Nota 19)	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
Dłużne papiery wartościowe	12 614 917	1 322 226	11 292 691	-
bony pieniężne NBP	9 995 300	-	9 995 300	-
obligacje skarbowe PLN	1 322 226	1 322 226	-	-
bony skarbowe	1 040 863	-	1 040 863	-
obligacje komunalne EUR	145 343	-	145 343	-
obligacje komunalne PLN	111 185	-	111 185	-
RAZEM	12 614 917	1 322 226	11 292 691	-

Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży na dzień 31.12.2012 (Nota 21)	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	11 916 973	7 619 522	4 297 451	-
obligacje skarbowe PLN	7 619 522	7 619 522	-	-
obligacje komunalne	2 780 212	-	2 780 212	-
obligacje korporacyjne	1 517 239	-	1 517 239	-
Kapitałowe papiery wartościowe	137 266	49 034	-	88 232
RAZEM	12 054 239	7 668 556	4 297 451	88 232

W zależności od kategorii klasyfikacji aktywów i zobowiązań finansowych do hierarchii, stosuje się przy tym różnorodne metody ustalania ich wartości godziwej:

Poziom 1: Ceny kwotowane na aktywnych rynkach

Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest bezpośrednio o ceny notowane (nieskorygowane) z aktywnych rynków dla identycznych aktywów lub zobowiązań. Do tej kategorii Bank klasyfikuje instrumenty finansowe i kapitałowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz dostępne do sprzedaży, dla których istnieje aktywny rynek i dla których wartość godziwa ustalana jest w oparciu o wartość rynkową, będącą ceną kupna:

- dłużne papiery wartościowe wyceniane do fixingu z platformy Bondspot,
- dłużne i kapitałowe papiery wartościowe będące przedmiotem obrotu na rynku regulowanym, w tym w portfolio Domu Maklerskiego,
- instrumenty pochodne.

Poziom 2: techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych

Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest za pomocą modeli wyceny, w przypadkach, których wszystkie znaczące dane wejściowe są obserwowalne na rynku w sposób bezpośredni (jako ceny) lub pośrednio (bazujące na cenach). Do tej kategorii Bank klasyfikuje instrumenty finansowe dla których brak jest aktywnego rynku:

Aktywa i zobowiązania finansowej wyceniane w wartości godziwej	Metody (techniki) wyceny	Obserwowalne dane wejściowe
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu – obligacje skarbowe w EUR	Cena rynkowa polskich papierów skarbowych w walucie obcej pozyskiwana jest z serwisów informacyjnych, w których znajdują się kwotowania takich papierów (Bloomberg lub strony brokerskie w systemie Reuters). Nie jest to rynek regulowany.	Cena rynkowa papierów wartościowych pozyskiwana z serwisów informacyjnych.
Pochodne instrumenty finansowe – instrumenty zabezpieczające	Wycena instrumentów pochodnych CIRS, IRS odbywa się wg modelu zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych. Dyskontowanie odbywa się w oparciu o krzywe rentowności.	Krzywe rentowności zbudowane są w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego, rynku transakcji FRA, IRS, basis swap.
Pochodne instrumenty finansowe – instrumenty o charakterze handlowym	Wycena instrumentów pochodnych CIRS, IRS, FRA odbywa się wg modelu zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych. Dyskontowanie odbywa się w oparciu o krzywe rentowności. Wycena opcji walutowych odbywa się według określonych modeli wyceny dla danego typu opcji walutowej. Ceny egzotycznych opcji wbudowanych w produkty strukturyzowane pozyskiwane są z rynku (są cenami rynkowymi).	Krzywe rentowności zbudowane są w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego, rynku transakcji FRA, IRS, basis swap. Danymi wejściowymi do modeli wyceny opcji walutowych są krzywe rentowności budowane w oparciu o stawki rynku pieniężnego, rynkowe stawki punktów swapowych, płaszczyzny zmienności dla określonych par walutowych, walutowe kursy fixingowe NBP. W celu wyceny egzotycznych opcji wbudowanych w produkty strukturyzowane pozyskiwane są ceny rynkowe tych opcji.
Aktywa finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		
– bony pieniężne NBP	Wycena metodą krzywej rentowności.	Krzywa rentowności dla bonów pieniężnych zbudowana jest w oparciu o ceny rynkowe, dane rynku pieniężnego oraz rynku transakcji OIS.
– obligacje komunalne EUR	Wycena według przyjętego modelu wyceny.	Danymi wejściowymi do modelu wyceny są stawki rynkowe, dane rynkowe: rynek pieniężny, rynek transakcji IRS, rynek transakcji CDS, zmienność rynku opcji stopy procentowej.
– obligacje komunalne PLN	Wycena według modelu krzywej rentowności oraz marży ryzyka.	Krzywa rentowności zbudowana jest w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego, rynku transakcji IRS.
Inwestycyjne papiery wartościowej dostępne do sprzedaży		
– obligacje komunalne	Wyceniane według modelu krzywej rentowności oraz marży ryzyka.	Krzywa rentowności zbudowana jest w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego, rynku transakcji IRS.
– obligacje korporacyjne	Wyceniane według modelu krzywej rentowności oraz marży ryzyka.	Krzywa rentowności zbudowana jest w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego, rynku transakcji IRS.
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych – instrumenty finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	Wycena bankowych papierów wartościowych odbywa się wg metody krzywej rentowności oraz ceny egzotycznych opcji wbudowanych w te papiery.	Krzywa rentowności zbudowana jest w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego, rynku transakcji IRS. W celu wyceny egzotycznych opcji wbudowanych w produkty strukturyzowane pozyskiwane są ceny rynkowe tych opcji.

Poziom 3: Pozostałe techniki wyceny

Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest za pomocą modeli wyceny, w przypadku których dane wejściowe nie są oparte na możliwych do zaobserwowania danych rynkowych (dane wejściowe nieobserwowalne).

Do tej kategorii Bank zaklasyfikował akcje nienotowane na GPW, które są wyceniane wg wewnętrznych modeli wyceny. Wartość godziwa tych papierów (Fundusz) ustalana jest w oparciu o wartość netto aktywów funduszu tj. wartość godziwą projektów inwestycyjnych (spółek) wchodzących w skład funduszu, które podlegają co pół roku badaniom przez biegłego rewidenta. Gdyby Bank stosował wartości parametrów nieobserwowalnych będące ekstremalnymi wartościami z zakresu możliwych wartości, wartość godziwa kapitałowych instrumentów finansowych mogłaby na dzień 31 grudnia 2013 roku być większa o 6 866 tysięcy PLN lub mniejsza o 6 866 tysięcy PLN.

Wpływ parametrów estymowanych na wycenę do wartości godziwej instrumentów finansowych, dla których Bank stosuje wycenę do wartości godziwej na Poziomie 3 na dzień 31 grudnia 2013 roku jest następujący:

Instrument finansowy	Technika wyceny	Czynnik nieobserwowalny	Wpływ na wartość godziwą	
			scenariusza pozytywnego	scenariusza negatywnego
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży				
Kapitałowe papiery wartościowe	metoda wartości netto aktywów funduszu (NAV - Net Asset Value)	cena za jednostkę uczestnictwa	7	(7)

Bank nie prezentuje w hierarchii wartości godziwej akcji i udziałów w spółkach, które wyceniane są w cenie nabycia pomniejszonej o odpis z tytułu wartości, dotychczas prezentowanych w Poziomie 3. Dane porównywalne zostały odpowiednio przekształcone.

W IV kwartale 2013 roku dokonano pojedynczej wyceny spółki Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o. do wartości godziwej ustalonej w wysokości 48 532 tysięcy PLN oraz dokonano przeksięgowania udziału w ww. spółce na aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży.

Przeniesienia instrumentów pomiędzy Poziomem 1 a Poziomem 2 występują na podstawie dostępności kwotowania z aktywnego rynku według stanu na koniec okresu sprawozdawczego. Przeniesienie z Poziomu 2 do Poziomu 3 następuje w sytuacji zamiany w wycenie czynnika obserwowalnego na nieobserwowalny lub zastosowania do wyceny nowego nieobserwowalnego czynnika ryzyka, która jednocześnie skutkuje istotnym wpływem na wycenę instrumentu. Przeniesienie z Poziomu 3 do Poziomu 2 następuje w sytuacji zamiany w wycenie czynnika nieobserwowalnego na obserwowalny lub gdy wpływ czynnika nieobserwowalnego na wycenę instrumentu przestaje być istotny. Przeniesienia pomiędzy poziomami wyceny następują w dacie i według stanu na koniec okresu sprawozdawczego.

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2013 roku nie nastąpiły przeniesienia między poziomami w hierarchii wartości godziwej wykorzystywanej przy wycenie wartości godziwej instrumentów finansowych.

Poniższe tabele prezentują uzgodnienie w trakcie okresów pomiarów odpowiednio od 1 stycznia do 31 grudnia 2013 roku oraz 2012 roku, wartości godziwej na poziomie 3 hierarchii wartości godziwej:

	Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży
Bilans otwarcia na początek okresu	88 232	29 050
Suma zysków lub strat	4 455	(20 883)
w wyniku finansowym	4 455	(6 856)
w innych dochodach całkowitych	-	(14 027)
Zakupy (objęcie akcji w podwyższonym kapitale) i różnice kursowe	44 628	80 065
Bilans zamknięcia na koniec okresu	137 315	88 232
Suma zysków lub strat za okres ujęta w wyniku finansowym dla aktywów posiadanych na koniec okresu sprawozdawczego	-	(6 856)

42.2. Aktywa i zobowiązania finansowe, które w sprawozdaniu z sytuacji finansowej nie są prezentowane w wartości godziwej

Bank jest w posiadaniu instrumentów finansowych, które w sprawozdaniu z sytuacji finansowej nie są prezentowane w wartości godziwej.

Dla wielu instrumentów finansowych wartości rynkowe są niedostępne, stąd wartości godziwe są oszacowane przy zastosowaniu szeregu technik wyceny. Do wyceny wartości godziwej instrumentów finansowych zastosowano model oparty na szacowaniach wartości bieżącej przyszłych przepływów pieniężnych poprzez zdyskontowanie przepływów pieniężnych przy zastosowaniu odpowiednich stóp procentowych.

Wszystkie wyliczenia modelowe zawierają pewne założenia upraszczające i są wrażliwe na przyjmowane założenia. Poniżej przedstawiono podsumowanie głównych metod i założeń wykorzystywanych podczas szacowania wartości godziwych instrumentów finansowych nie wycenianych do wartości godziwej.

W przypadku pewnych grup instrumentów finansowych, ze względu na brak oczekiwanych istotnych różnic pomiędzy wartością bilansową a godziwą, wynikający z charakterystyki tych grup (np. krótkoterminowy charakter, wysoka korelacja z parametrami rynkowymi, unikalność instrumentu) przyjęto, że wartość bilansowa jest w przybliżeniu zgodna z wartością godziwą. Dotyczy to następujących grup instrumentów finansowych:

- kredyty i pożyczki udzielone przez Bank klientom: części portfela kredytów mieszkaniowych („stary” portfel kredytów mieszkaniowych), kredyty z brakiem określonego harmonogramu spłaty, wymagalnych na moment wyceny,
- zobowiązania Banku wobec klientów: zobowiązania bez określonego harmonogramu spłaty, inne specyficzne produkty, dla których nie można mówić o istnieniu rynku,
- depozyty i lokaty międzybankowe o terminie zapadalności do 7 dni lub o zmiennym oprocentowaniu,
- kredyty lub pożyczki udzielone i zaciągnięte na rynku międzybankowym o zmiennym oprocentowaniu (zmiana oprocentowania maksymalnie co 3 miesiące),
- kasa i środki w Banku Centralnym oraz zobowiązania wobec Banku Centralnego,
- inne aktywa i zobowiązania finansowe.

W odniesieniu do kredytów i pożyczek udzielonych klientom zastosowano model oparty o szacowania wartości bieżącej przyszłych przepływów pieniężnych poprzez zdyskontowanie przepływów pieniężnych przy zastosowaniu bieżących stóp procentowych uwzględniający wysokość marży na ryzyko kredytowe oraz urealnione terminy spłaty wynikające z umów kredytowych. Bieżący poziom marż został wyznaczony dla transakcji zawartych w ostatnim kwartale zakończonym dniem bilansowym na instrumentach o podobnym ryzyku kredytowym.

Wartość godziwą depozytów oraz innych zobowiązań wobec klientów innych niż banki o ustalonym terminie wymagalności oszacowano na podstawie oczekiwanych przepływów pieniężnych zdyskontowanych bieżącymi stopami procentowymi właściwymi dla poszczególnych produktów depozytowych.

Wartość godziwą długu podporządkowanego Banku oszacowano na podstawie oczekiwanych przepływów pieniężnych zdyskontowanych w oparciu o krzywą rentowności.

Wartość godziwą zobowiązania z tytułu emisji papierów dłużnych wyemitowanych przez PKO Bank Polski SA oszacowano na podstawie oczekiwanych przepływów pieniężnych zdyskontowanych bieżącymi stopami rynku międzybankowego.

Lokaty i depozyty międzybankowe oszacowano na podstawie oczekiwanych przepływów pieniężnych zdyskontowanych bieżącymi stopami rynku międzybankowego.

	poziom hierarchii wartości godziwej	metoda wyceny	31.12.2013	
			wartość bilansowa	wartość godziwa
Kasa, środki w Banku Centralnym	nd	wartość wymaganej zapłaty z uwzględnieniem utraty wartości	7 188 406	7 188 406
Należności od banków	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 089 087	2 084 806
Kredyty i pożyczki udzielone klientom			147 372 326	150 080 006
kredyty mieszkaniowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	74 778 407	74 923 488
kredyty gospodarcze	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	49 662 062	51 918 323
kredyty konsumpcyjne	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	18 998 829	19 305 272
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 144 088	2 144 088
dłużne papiery wartościowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	1 788 940	1 788 835
Inne aktywa finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty z uwzględnieniem utraty wartości	568 554	646 028
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	3	wartość wymaganej zapłaty z uwzględnieniem utraty wartości	4 065	4 065
Zobowiązania wobec banków	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 529 623	2 529 387
Zobowiązania wobec klientów			159 957 671	160 186 742
wobec podmiotów gospodarczych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	40 702 728	40 935 422
wobec jednostek budżetowych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	3 473 476	3 473 476
wobec ludności	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	115 781 467	115 777 844
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	692 614	692 728
Dług podporządkowany	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	1 620 857	1 605 265
Inne zobowiązania finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty z uwzględnieniem utraty wartości	1 969 840	1 969 646

	poziom hierarchii wartości godziwej	metoda wyceny	31.12.2012 przekształcone	
			wartość bilansowa	wartość godziwa
Kasa, środki w Banku Centralnym	nd	zdyskontowane przepływy pieniężne	10 229 230	10 229 230
Należności od banków	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	3 456 391	3 451 084
Kredyty i pożyczki udzielone klientom			141 692 280	139 503 860
kredyty mieszkaniowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	70 274 448	69 382 707
kredyty gospodarcze	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	49 160 199	48 893 658
kredyty konsumpcyjne	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	20 183 682	19 156 811
dłużne papiery wartościowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 073 951	2 070 684
Inne aktywa finansowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	716 136	716 136
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	3	wartość wymaganej zapłaty z uwzględnieniem utraty wartości	3 128	3 128
Zobowiązania wobec banków	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 502 888	2 502 639
Zobowiązania wobec klientów			154 740 574	155 202 623
wobec podmiotów gospodarczych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	41 154 325	41 621 664
wobec jednostek budżetowych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	3 458 897	3 458 897
wobec ludności	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	110 127 352	110 122 062
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	497 283	497 587
Dług podporządkowany	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	1 631 256	1 638 663
Inne zobowiązania finansowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	1 295 765	1 295 765

	poziom hierarchii wartości godziwej	metoda wyceny	01.01.2012 przekształcone	
			wartość bilansowa	wartość godziwa
Kasa, środki w Banku Centralnym	nd	zdyskontowane przepływy pieniężne	9 060 280	9 060 280
Należności od banków	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 320 198	2 319 568
Kredyty i pożyczki udzielone klientom			139 678 644	132 912 765
kredyty mieszkaniowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	69 499 147	64 753 639
kredyty gospodarcze	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	47 522 770	45 929 062
kredyty konsumpcyjne	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	22 563 891	22 137 228
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	92 836	92 836
dłużne papiery wartościowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	-	-
Inne aktywa finansowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	380 795	380 795
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	3	wartość wymaganej zapłaty z uwzględnieniem utraty wartości	3 454	3 454
Zobowiązania wobec banków	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	5 321 390	5 316 737
Zobowiązania wobec klientów			150 030 681	150 052 214
wobec podmiotów gospodarczych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	42 784 326	42 784 292
wobec jednostek budżetowych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	3 822 219	3 822 219
wobec ludności	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	103 424 136	103 445 703
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	3 105 588	3 107 502
Dług podporządkowany	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	1 614 377	1 618 446
Inne zobowiązania finansowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	1 692 423	1 692 423

43. Działalność powiernicza

Bank jest bezpośrednim uczestnikiem Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych oraz Rejestru Papierów Wartościowych (NBP). Bank prowadzi rachunki papierów wartościowych oraz obsługuje transakcje na rynku krajowym i rynkach zagranicznych, świadczy usługi powiernictwa i pełni funkcję depozytariusza dla funduszy emerytalnych i inwestycyjnych. Aktywa przechowywane przez Bank w ramach świadczenia usług powierniczych, ze względu na niespełnienie definicji składnika aktywów Banku, nie zostały wykazane w niniejszym sprawozdaniu finansowym.

Ponadto jako członek Rady Banków Depozytariuszy i Rady ds. Nieskarbowych Papierów Dłużnych przy Związku Banków Polskich, PKO Bank Polski SA bierze udział w pracach przy tworzeniu regulacji i standardów rynkowych.

CELE I ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM ZWIĄZANYM Z INSTRUMENTAMI FINANSOWYMI

44. Zarządzanie ryzykiem w PKO Banku Polskim SA

Zarządzanie ryzykiem jest jednym z najważniejszych procesów wewnętrznych w PKO Banku Polskim SA. Ma ono na celu zapewnienie rentowności działalności biznesowej, przy zapewnieniu kontroli poziomu ryzyka i jego utrzymaniu w ramach przyjętej przez Bank tolerancji na ryzyko i systemu limitów, w zmieniającym się otoczeniu makroekonomicznym i prawnym. Poziom ryzyka stanowi ważny składnik procesu planistycznego.

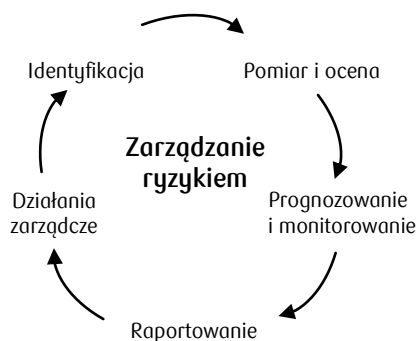
W Banku zidentyfikowane zostały następujące rodzaje ryzyka bankowego, które podlegają zarządzaniu: kredytowe, stopy procentowej, walutowe, płynności, cen towarów, cen kapitałowych papierów wartościowych, instrumentów pochodnych, operacyjne, braku zgodności, zmian makroekonomicznych, modeli, biznesowe (w tym ryzyko strategiczne) i reputacji. Szczegółnej kontroli podlega ryzyko transakcji pochodnych, ze względu na specyfikę tych instrumentów.

44.1. Elementy procesu zarządzania ryzykiem bankowym

Na proces zarządzania ryzykiem bankowym w PKO Banku Polskim SA składają się następujące elementy:

- identyfikacja ryzyka:
  - polegająca na rozpoznaniu aktualnych i potencjalnych źródeł ryzyka oraz oszacowaniu istotności potencjalnego wpływu tego rodzaju ryzyka na sytuację finansową Banku. W ramach identyfikacji ryzyka określone są te rodzaje ryzyka, które uznawane są za istotne w działalności Banku,
- pomiar i ocena ryzyka:
  - pomiar ryzyka obejmujący definiowanie miar ryzyka adekwatnych do rodzaju, istotności ryzyka i dostępności danych oraz ilościowej kwantyfikacji ryzyka za pomocą ustalonych miar, a także ocena ryzyka polegająca na określeniu rozmiarów lub zakresu ryzyka z punktu widzenia realizacji celów zarządzania ryzykiem. W ramach pomiaru ryzyka przeprowadza się testy warunków skrajnych na podstawie założeń zapewniających rzetelną ocenę ryzyka,
- prognozowanie i monitorowanie ryzyka:
  - polegające na sporządzaniu prognoz poziomu ryzyka oraz monitorowaniu odchyłeń realizacji od prognoz lub założonych punktów odniesienia (np. limitów, wartości progowych, planów, pomiarów z poprzedniego okresu, wydanych rekomendacji i zaleceń). Monitorowanie ryzyka odbywa się z częstotliwością adekwatną do istotności danego rodzaju ryzyka oraz jego zmienności,
- raportowanie ryzyka:
  - polegające na cyklicznym informowaniu organów Banku o wynikach pomiaru ryzyka, podjętych działaniach i rekomendacjach działań. Zakres, częstotliwość oraz forma raportowania są dostosowane do potrzeb zarządzającego odbiorców,
- działania zarządcze:
  - polegające w szczególności na wydawaniu przepisów wewnętrznych, określaniu poziomu tolerancji na ryzyko, ustalaniu wysokości limitów i wartości progowych, wydawaniu zaleceń, podejmowaniu decyzji o wykorzystywaniu narzędzi wspierających zarządzanie ryzykiem. Celem podejmowania działań zarządczych jest kształtowanie procesu zarządzania ryzykiem oraz poziomu ryzyka.

Proces zarządzania ryzykiem obrazuje poniższy schemat:

44.2. Główne zasady zarządzania ryzykiem

Zarządzanie ryzykiem w PKO Banku Polskim SA opiera się w szczególności na następujących zasadach:

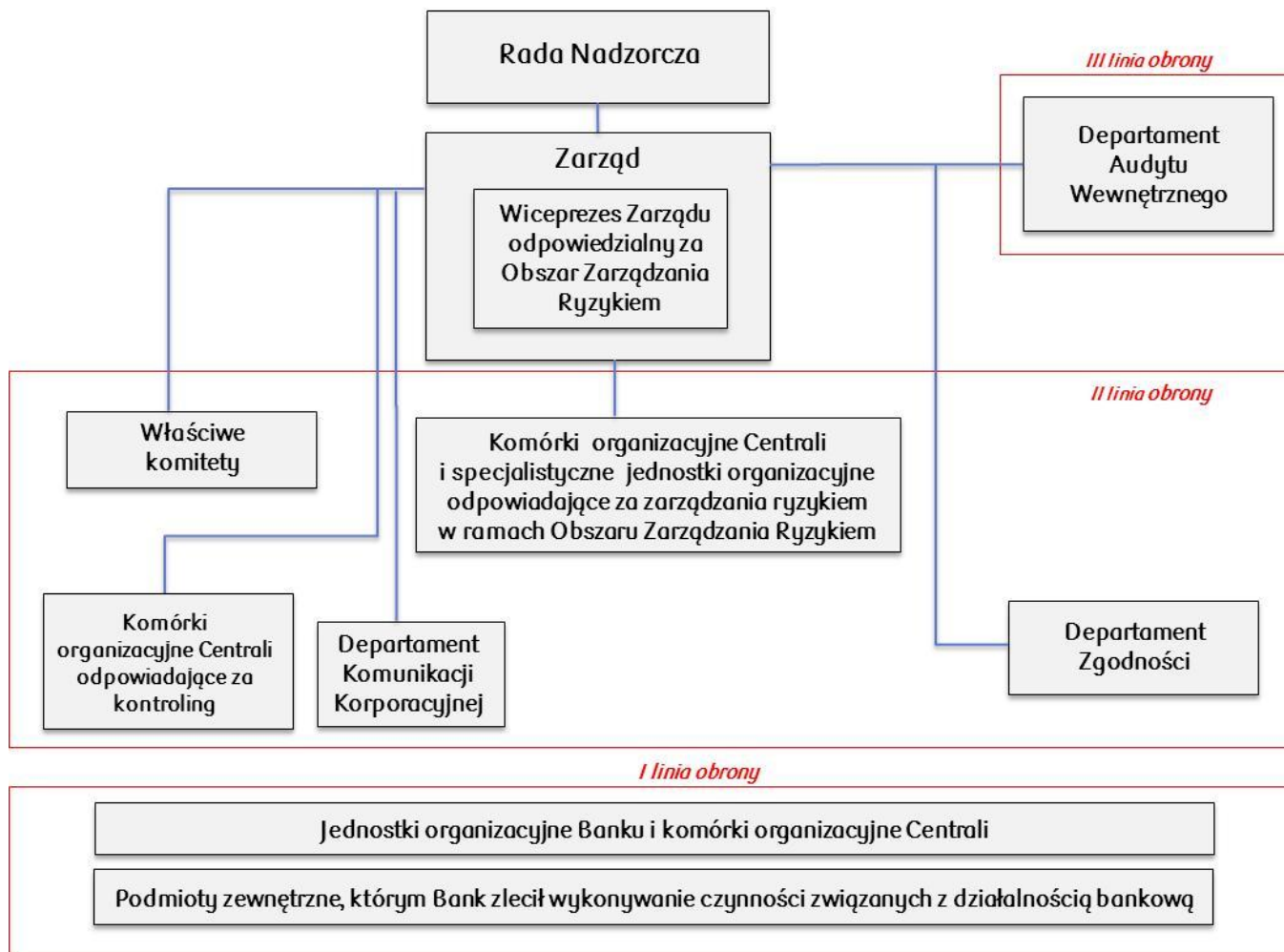
- Bank zarządza wszystkimi zidentyfikowanymi rodzajami ryzyka bankowego,
- proces zarządzania ryzykiem jest odpowiedni do skali działalności oraz do istotności, skali i złożoności danego ryzyka i na bieżąco dostosowywany do nowych czynników i źródeł ryzyka,
- metody zarządzania ryzykiem (w szczególności modele i ich założenia) oraz systemy pomiaru ryzyka są dostosowane do skali i złożoności ryzyka oraz okresowo weryfikowane i walidowane,
- zachowana jest niezależność organizacyjna obszaru ryzyka i windykacji od działalności biznesowej,
- zarządzanie ryzykiem jest zintegrowane z systemami planistycznymi i kontrolingowymi,
- poziom ryzyka jest na bieżąco kontrolowany,
- proces zarządzania ryzykiem wspiera realizację strategii Banku przy zachowaniu zgodności ze strategią zarządzania ryzykiem, w szczególności w zakresie poziomu tolerancji na ryzyko.

44.3. Organizacja zarządzania ryzykiem w Banku

Zarządzanie ryzykiem w Banku odbywa się we wszystkich jednostkach organizacyjnych Banku.

Organizacja zarządzania ryzykiem przedstawiona jest na poniższym schemacie:

Schemat organizacji zarządzania ryzykiem

Proces zarządzania ryzykiem jest nadzorowany przez Radę Nadzorczą Banku, która regularnie otrzymuje informacje o profilu ryzyka w PKO Banku Polskim SA oraz najważniejszych działaniach podejmowanych w zakresie zarządzania ryzykiem.

Zarząd Banku odpowiada za zarządzanie ryzykiem, w tym za nadzorowanie i monitorowanie działań podejmowanych przez Bank w zakresie zarządzania ryzykiem. Zarząd Banku podejmuje najważniejsze decyzje mające wpływ na poziom ryzyka Banku oraz uchwała przepisy wewnętrzne dotyczące zarządzania ryzykiem.

Proces zarządzania ryzykiem jest realizowany w trzech, wzajemnie niezależnych liniach obrony:

- 1) pierwsza linia obrony, którą stanowi kontrola wewnętrzna funkcjonalna zapewniająca stosowanie mechanizmów kontroli ryzyka i zgodność działania z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa,
- 2) druga linia obrony, którą stanowi system zarządzania ryzykiem, w tym metody, narzędzia, proces i organizacja zarządzania ryzykiem,
- 3) trzecia linia obrony, którą stanowi audyt wewnętrzny.

Niezależność linii obrony polega na zachowaniu organizacyjnej niezależności w następujących płaszczyznach:

- funkcja drugiej linii obrony w zakresie tworzenia rozwiązań systemowych jest niezależna od funkcji pierwszej linii obrony,
- funkcja trzeciej linii obrony jest niezależna od funkcji pierwszej i drugiej linii obrony,
- funkcja zarządzania ryzykiem braku zgodności podlega Prezesowi Zarządu.

Pierwsza linia obrony realizowana jest w szczególności w jednostkach organizacyjnych Banku, komórkach organizacyjnych Centrali i podmiotach zewnętrznych, którym Bank zlecił wykonywanie czynności związanych z działalnością bankową i dotyczy działalności tych jednostek, komórek i podmiotów, które mogą generować ryzyko. Jednostki i komórki odpowiadają za identyfikację ryzyk, zaprojektowanie i wdrożenie odpowiednich mechanizmów kontroli, w tym w podmiotach zewnętrznych, o ile nie wdrożono mechanizmów kontrolnych w ramach działań podejmowanych w drugiej linii obrony.

Druga linia obrony realizowana jest w szczególności w Obszarze Zarządzania Ryzykiem, specjalistycznych jednostkach organizacyjnych Banku odpowiedzialnych za analizy kredytowe oraz za windykację i restrukturyzację należności w komórkach organizacyjnych Centrali zarządzających ryzykiem braku zgodności (*compliance*), ryzykiem reputacji, ryzykiem modeli a także w komórkach organizacyjnych Centrali odpowiadających za kontroling.

Trzecia linia obrony realizowana jest w ramach audytu wewnętrznego, w tym dotyczącego skuteczności systemu zarządzania ryzykiem związanym z działalnością Banku.

Komórki organizacyjne Centrali Banku tworzące Pion Ryzyka Bankowego, Biuro Walidacji Modeli, Departament Restrukturyzacji i Windykacji Klienta Korporacyjnego oraz Centrum Analiz i Oceny Ryzyka Kredytowego a także Centrum Restrukturyzacji i Windykacji zarządzają ryzykiem w zakresie przyznanych kompetencji.

Pion Ryzyka Bankowego odpowiada za:

- identyfikację czynników i źródeł ryzyka,
- pomiar, ocenę oraz cykliczne monitorowanie i raportowanie poziomu ryzyka (ryzyka istotne),
- pomiar i ocenę adekwatności kapitałowej,
- przygotowywanie dla Zarządu lub komitetów rekomendacji dotyczących akceptowalnego poziomu ryzyka,
- tworzenie przepisów wewnętrznych dotyczących zarządzania ryzykiem i adekwatnością kapitałową,
- rozwój systemów informatycznych przeznaczonych do wspierania zarządzania ryzykiem i adekwatnością kapitałową.

Biuro Walidacji Modeli odpowiada za:

- walidację modeli pomiaru ryzyka,
- tworzenie skutecznego systemu zarządzania ryzykiem modeli w Banku, pomiar i raportowanie poziomu ryzyka modeli,
- wsparcie zarządzania ryzykiem.

Centrum Restrukturyzacji i Windykacji oraz Departament Restrukturyzacji i Windykacji Klienta Korporacyjnego odpowiada za:

- sprawne odzyskiwanie wierzytelności trudnych klientów oraz zwiększanie efektywności tych działań,
- efektywne działania interwencyjne w ramach efektywnego wczesnego monitorowania opóźnień w spłacie wierzytelności klientów rynku detalicznego,
- efektywny outsourcing realizowanych zadań oraz efektywne zarządzanie majątkiem przejętym w wyniku dochodzenia należności Banku,
- efektywną sprzedaż wierzytelności trudnych.

Centrum Analiz i Oceny Ryzyka Kredytowego odpowiada za ograniczenie ryzyka kredytowego pojedynczych zaangażowań kredytowych Banku klientów rynku detalicznego i rynku korporacyjnego oraz zapewnianie efektywnych analiz kredytowych dotyczących kredytów hipotecznych udzielanych klientom indywidualnym przez sieć detaliczną Banku i kredytów udzielanych klientom małych i średnich przedsiębiorstw ocenianych metodą *ratingową*, a także podejmowanie decyzji kredytowych w tym zakresie.

Zarządzanie ryzykiem wspierają komitety:

Komitety Ryzyka („KR”)

- monitoruje integralność, adekwatność i efektywność systemu zarządzania ryzykiem bankowym, adekwatność kapitałową i wdrażanie obowiązujących w Banku zasad zarządzania ryzykiem zgodnie ze Strategią Banku,
- analizuje i ocenia stosowanie strategicznych limitów ryzyka określonych w Strategii zarządzania ryzykiem bankowym w PKO Banku Polskim SA.
- wspiera Radę Nadzorczą w procesie zarządzania ryzykiem bankowym przez formułowanie zaleceń i podejmowanie decyzji w sprawie adekwatności kapitałowej i efektywności systemu kontroli ryzyka bankowego.

Komitety Zarządzania Aktywami i Pasywami („KZAP”)

- podejmuje decyzje w zakresie limitów i wartości progowych na poszczególne rodzaje ryzyka, kwestii związanych z ustalaniem cen transferowych oraz modeli ryzyka i ich parametrów,
- wydaje rekomendacje dla Zarządu m.in. w zakresie kształtowania struktury aktywów i pasywów Banku, zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, kapitałem oraz polityki cenowej.

Komitety Kredytowy Banku („KKB”)

- podejmuje decyzje kredytowe w odniesieniu do pojedynczych znaczących wartościowo zaangażowań kredytowych,
- wydaje rekomendacje w wyżej wymienionym zakresie dla Zarządu Banku.

Komitety Kredytowy Centrali („KKC”) i komitety kredytowe działające w regionalnych oddziałach detalicznych i korporacyjnych.

- wspiera swoimi rekomendacjami podejmowanie decyzji przez właściwych dyrektorów pionów i członków Zarządu, a komitety kredytowe działające w regionach wspierają dyrektorów oddziałów i dyrektorów Regionalnych Oddziałów Korporacyjnych w odniesieniu do spraw o wyższym poziomie ryzyka.

Komitet Ryzyka Operacyjnego („KRO”)

- podejmuje decyzje, wydaje rekomendacje, zalecenia i opinie w zakresie m.in. strategicznych limitów tolerancji i limitów strat na ryzyko operacyjne, metryk kluczowych wskaźników ryzyka (KRI), założeń testów warunków skrajnych, wyników walidacji modeli pomiaru ryzyka operacyjnego oraz zmian w podejściu AMA.

KZAP, KR, KRO, KKB, Zarząd i Rada Nadzorcza są odbiorcami cyklicznych raportów dotyczących poszczególnych rodzajów ryzyka.

44.4. Działania w zakresie zarządzania ryzykiem w Banku

Priorytetem PKO Banku Polskiego SA jest utrzymanie silnej pozycji kapitałowej oraz przyrost stabilnych źródeł finansowania, które stanowią postawę stabilnego rozwoju działalności biznesowej, przy równoczesnym utrzymaniu priorytetów w zakresie efektywności działania i skutecznej kontroli kosztów oraz odpowiedniej oceny ryzyka.

W tym celu Bank w 2013 roku podjął m.in. następujące działania:

- rolował obligacje krótkoterminowe w kwocie od 500 do 850 mln PLN, wydłużając jednocześnie termin wymagalności tych papierów z trzech do sześciu miesięcy,
- zaliczył do funduszy własnych część zysku Banku za rok 2012,
- pozyskał we wrześniu 2013 roku finansowanie w formie kredytu w wysokości 75 milionów EUR i w listopadzie ok. 185 milionów CHF.

Bank 12 czerwca 2013 roku podpisał umowę dotyczącą nabycia Nordea Bank Polska SA, Nordea Finance Polska SA, Nordea Polska Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie SA, a także portfela kredytów korporacyjnych obsługiwanych bezpośrednio przez sprzedającego – skandynawską grupę finansową Nordea. Wyżej wymienione przejęcie, nie wpłynie na zmianę rodzaju ryzyk identyfikowanych w działalności PKO Banku Polskiego SA ani Nordea Bank Polska SA.

W pierwszej połowie 2013 roku w zakresie ryzyka operacyjnego, Bank prowadził prace związane z dostosowaniem do wymagań znowelizowanej przez Komisję Nadzoru Finansowego w styczniu 2013 roku Rekomendacji M dotyczącej zarządzania ryzykiem operacyjnym w bankach. Wszystkie rekomendacje zostały spełnione przez Bank do 30 czerwca 2013 roku, natomiast rekomendacja dot. ujawnienia informacji o stratach operacyjnych została spełniona – zgodnie z Rekomendacją M – w III kwartale 2013 roku.

W drugiej połowie 2013 roku Bank wdrożył proces uwzględniania ryzyka kredytowego kontrahenta w wycenie instrumentów finansowych zgodnie z najlepszymi praktykami na rynku oraz uwarunkowaniami wewnętrznymi.

44.5. Identyfikacja istotnych rodzajów ryzyka

Istotność poszczególnych rodzajów ryzyka ustalana jest na poziomie Banku. Przy określaniu kryteriów uznawania danego rodzaju ryzyka za istotne uwzględniany jest wpływ danego rodzaju ryzyka na działalność Banku, przy czym rozróżniane są trzy typy rodzajów ryzyka:

- z góry uznawane za istotne – podlegające aktywnemu zarządzaniu,
- potencjalnie istotne – dla nich przeprowadza się monitoring istotności,
- inne niezdefiniowane lub niewystępujące w Banku rodzaje ryzyka (nieistotne i niemonitorowane).

Na podstawie informacji ilościowych i jakościowych, cyklicznie dokonywana jest w Banku ocena istotności poszczególnych rodzajów ryzyka. Wynikiem oceny jest przypisanie danemu rodzajowi ryzyka poziomu istotnego/nieistotnego. Monitoring dokonywany jest w szczególności w przypadku istotnej zmiany zakresu lub profilu działalności Banku.

45. Zarządzanie ryzykiem kredytowym

Ryzyko kredytowe jest rozumiane jako ryzyko poniesienia straty w wyniku niewywiązania się klienta z zobowiązań wobec Banku lub jako ryzyko spadku wartości ekonomicznej wierzytelności Banku w wyniku pogorszenia się zdolności klienta do obsługi zobowiązań. Celem zarządzania ryzykiem kredytowym jest ograniczenie strat na portfelu kredytowym oraz minimalizacja ryzyka wystąpienia ekspozycji kredytowych zagrożonych utratą wartości, przy zachowaniu oczekiwanego poziomu dochodowości i wartości portfela kredytowego.

Bank kieruje się następującymi zasadami zarządzania ryzykiem kredytowym:

- transakcja kredytowa wymaga wszechstronnej oceny ryzyka kredytowego, której wyrazem jest rating wewnętrzny lub ocena scoringowa,
- pomiar ryzyka kredytowego transakcji kredytowych dokonywany jest na etapie rozpatrywania wniosku o udzielenie kredytu i cyklicznie w ramach monitorowania z uwzględnieniem zmieniających się warunków zewnętrznych oraz zmian sytuacji finansowej kredytobiorców,
- ocena ryzyka kredytowego ekspozycji istotnych ze względu na poziom ryzyka lub jej wartość jest poddawana dodatkowej weryfikacji przez służby oceny ryzyka kredytowego, niezależne od służb biznesowych,
- oferowane klientowi warunki transakcji kredytowej zależą od oceny poziomu ryzyka kredytowego generowanego przez tę transakcję,
- decyzje kredytowe mogą być podejmowane jedynie przez osoby do tego uprawnione,
- ryzyko kredytowe jest zdyskretyzowane w szczególności pod względem obszarów geograficznych, sektorów gospodarki, produktów oraz klientów,
- oczekiwany poziom ryzyka kredytowego jest zabezpieczany poprzez przyjmowane przez Bank zabezpieczenia, marże na ryzyko pobierane od klientów oraz odpisy (rezerwy) z tytułu utraty wartości ekspozycji kredytowych.

Realizację wyżej wymienionych zasad zapewnienia przez Bank zaawansowanych metod zarządzania ryzykiem kredytowym, zarówno na poziomie pojedynczych ekspozycji kredytowych, jak i na poziomie całego portfela kredytowego Banku. Metody te są weryfikowane i rozwijane w kierunku zgodności z wymaganiami metod ratingów wewnętrznych (IRB), tzn. zaawansowanej metody pomiaru ryzyka kredytowego, która może być wykorzystywana do wyliczania wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego po uzyskaniu przez Bank zgody Komisji Nadzoru Finansowego.

45.1. Pomiar i ocena ryzyka kredytowego

Metody pomiaru i oceny ryzyka kredytowego

W celu określenia poziomu ryzyka kredytowego oraz opłacalności portfeli kredytowych Bank wykorzystuje różne metody pomiaru i wyceny ryzyka kredytowego, w tym:

- prawdopodobieństwo niewypłacalności (PD),
- oczekiwaną stratę kredytową (EL),
- wartość zagrożoną ryzykiem kredytowym (CVaR),
- miary efektywności metodologii scoringowych (Accuracy Ratio),
- udział i strukturę kredytów z rozpoznaną utratą wartości (według MSR),
- wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości (według MSR) odpisami (coverage ratio),
- koszt ryzyka.

Bank systematycznie rozwija zakres wykorzystywanych mierników ryzyka kredytowego z uwzględnieniem wymagań metody ratingów wewnętrznych (IRB), jak również rozszerza zakres stosowania miar ryzyka w celu pełnego pokrycia portfela kredytowego Banku tymi metodami.

Metody pomiaru portfelowego ryzyka kredytowego pozwalają m.in. na uwzględnienie ryzyka kredytowego w cenie produktów, ustalanie optymalnych warunków dostępności finansowania oraz wyznaczanie stawek odpisów z tytułu utraty wartości.

Bank przeprowadza analizy oraz testy warunków skrajnych dotyczące wpływu potencjalnych zmian w otoczeniu makroekonomicznym na jakość portfela kredytowego Banku a wyniki prezentuje w raportach dla organów Banku. Powyższe informacje umożliwiają identyfikowanie i podejmowanie działań ograniczających negatywne skutki wpływu niekorzystnych sytuacji rynkowych na wynik Banku.

Ocena ryzyka pojedynczych transakcji kredytowych jest dokonywana w Banku z wykorzystaniem metod scoringowych i ratingowych, które są tworzone, rozwijane i nadzorowane przez Pion Ryzyka Bankowego. Funkcjonowanie tych metod wspierają specjalistyczne aplikacje informatyczne. Sposób dokonywania oceny określony został w przepisach wewnętrznych Banku, których głównym celem jest zapewnienie jednolitej i obiektywnej oceny ryzyka kredytowego w procesie kredytowania.

Modele ratingowe dla klientów instytucjonalnych

W 2013 roku Bank wdrożył nowe modele *ratingowe* dla klientów instytucjonalnych, obejmujących przedsiębiorców prowadzących księgi rachunkowe zgodnie z ustawą o rachunkowości lub zgodnie z MSR, prowadzących podatkową księgę przychodów i rozchodów oraz przedsiębiorców kredytowanych w formule finansowania specjalistycznego. Szczególnie wdrożenie modelu oceny przedsiębiorców kredytowanych w formule finansowania specjalistycznego pozwoli na adekwatną ocenę ryzyka kredytowego dużych przedsięwzięć polegających na finansowaniu nieruchomości przeznaczonych na wynajem lub sprzedaż (np. lokale biurowe, powierzchnie sklepowe; powierzchnie przemysłowe) oraz projektów infrastrukturalnych (np. infrastruktura telekomunikacyjna; przemysłowa; użyteczności publicznej).

Modele te zostały opracowane z wykorzystaniem wewnętrznych danych Banku co zapewnia, że są dostosowane do profilu ryzyka klientów Banku. Modele opierają się na statystycznej analizie zależności między niewykonaniem zobowiązania a punktową oceną ryzyka klienta. Ocena punktowa obejmuje ocenę wskaźników finansowych, czynników jakościowych oraz ocenę czynników behawioralnych. Dodatkowo, ocena ryzyka klienta jest uzależniona od wielkości przedsiębiorstwa, dla którego dokonywana jest analiza ryzyka.

Wyżej wymienione modele zostały zaimplementowane w nowym narzędziu informatycznym wspierającym ocenę ryzyka kredytowego Banku związanego z finansowaniem klientów instytucjonalnych.

Ocena ryzyka kredytowego klientów indywidualnych

Bank ocenia ryzyko kredytowe klientów indywidualnych w dwóch wymiarach: zdolności kredytowej oraz wiarygodności kredytowej klienta. Ocena zdolności kredytowej polega na zbadaniu sytuacji finansowej klienta, zaś ocena wiarygodności kredytowej klienta obejmuje ocenę scoringową oraz ocenę informacji o historii kredytowej klienta pozyskanych z wewnętrznych kartotek Banku oraz zewnętrznych baz danych.

W pierwszej połowie 2013 roku w zakresie ryzyka kredytowego, Bank prowadził prace związane z dostosowaniem do wymagań znowelizowanej przez Komisję Nadzoru Finansowego w lutym 2013 roku Rekomendacji T dotyczącej dobrych praktyk w zakresie zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych. Wszystkie rekomendacje zostały wdrożone w Banku zgodnie z oczekiwanym terminem tj. do 31 lipca 2013 roku.

W drugiej połowie 2013 roku w Banku prowadzono prace związane z dostosowaniem do wymagań znowelizowanej przez KNF w czerwcu 2013 roku - Rekomendacji S, dotyczącej dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie. Część rekomendacji została wprowadzona zgodnie z oczekiwaniami KNF z końcem 2013 roku, kontynuacja prac w zakresie pełnego dostosowania Banku do postanowień niniejszej Rekomendacji będzie miała miejsce również w pierwszej połowie 2014 roku (część rekomendacji powinna być wprowadzona nie później niż do dnia 1 lipca 2014 roku).

Ocena ryzyka kredytowego związanego z finansowaniem klientów instytucjonalnych

Ocena ryzyka kredytowego związanego z finansowaniem klientów instytucjonalnych dokonywana jest w dwóch wymiarach: klienta oraz transakcji. Miarami tej oceny są ratingi: klienta i transakcji. Syntetyczną miarą ryzyka kredytowego, odzwierciedlającą oba czynniki ryzyka, jest rating łączny.

W przypadku klientów instytucjonalnych z segmentu małych i średnich przedsiębiorstw, spełniających określone kryteria, Bank ocenia ryzyko kredytowe z wykorzystaniem metody scoringowej. Ocena ta dotyczy niskokwotowych, nieskomplikowanych transakcji kredytowych i odbywa się w dwóch wymiarach: zdolności kredytowej oraz wiarygodności kredytowej klienta. Ocena zdolności kredytowej polega na zbadaniu sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta, zaś ocena wiarygodności kredytowej klienta obejmuje ocenę scoringową oraz ocenę informacji o historii kredytowej klienta pozyskanych z wewnętrznych kartotek Banku oraz zewnętrznych baz danych.

Informacja o ocenach ratingowych i scoringowych jest szeroko wykorzystywana w Banku w zarządzaniu ryzykiem kredytowym, w systemie kompetencji do podejmowania decyzji kredytowych, przy ustalaniu warunków aktywacji służb oceny ryzyka kredytowego oraz w systemie pomiaru i raportowania ryzyka kredytowego.

W odniesieniu do klientów instytucjonalnych i segmentu małych i średnich przedsiębiorstw Bank wprowadził szereg usprawnień w zakresie bieżącego monitorowania portfela, co pozwala na szybsze reagowanie na zmiany w istniejącym portfelu Banku, zastosowanie adekwatnej polityki i narzędzi do nowych klientów.

W czerwcu 2013 roku Bank wdrożył nową metodykę szacowania parametrów portfelowych wykorzystywanych przy ustalaniu odpisów z tytułu utraty wartości ekspozycji kredytowych oraz rezerw na pozabilansowe ekspozycje kredytowe. Metodyka ta wykorzystuje elementy modelowania parametrów portfelowych na potrzeby ustalania wymogów kapitałowych metodą IRB. Zapewnia śledzenie zachowania portfela kredytowego w bardziej homogenicznych grupach oraz bardziej precyzyjną informację na temat realizowanych odzysków.

45.2. Prognozowanie i monitorowanie ryzyka kredytowego

Ekspozycja Banku na ryzyko kredytowe w podziale na z rozpoznaną utratą wartości i bez oraz w podziale na nieprzeterminowane i przeterminowane

Należności od banków	Zaangażowanie	
	31.12.2013	31.12.2012
Należności z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	51 240	33 569
oceniane metodą zindywidualizowaną	50 892	33 569
Należności bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	2 078 084	3 453 614
nieprzeterminowane	2 078 084	3 453 614
Razem brutto	2 129 324	3 487 183
Odpisy z tytułu utraty wartości	(40 237)	(30 792)
Razem według wartości bilansowej netto	2 089 087	3 456 391

Kredyty i pożyczki udzielone klientom	Zaangażowanie		
	31.12.2013	31.12.2012 przekształcone	01.01.2012 przekształcone
Kredyty i pożyczki z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	12 265 138	12 287 936	10 372 347
oceniane metodą zindywidualizowaną	5 091 377	5 550 954	4 458 618
Kredyty i pożyczki bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	141 488 420	135 632 973	134 289 087
nieprzeterminowane	138 235 574	131 368 749	130 746 410
przeterminowane	3 252 846	4 264 224	3 542 677
do 4 dni przeterminowania	1 045 547	1 725 423	774 863
powyżej 4 dni przeterminowania	2 207 299	2 538 801	2 767 814
Razem brutto	153 753 558	147 920 909	144 661 434
Odpisy z tytułu utraty wartości	(6 381 232)	(6 228 629)	(4 982 790)
Razem według wartości bilansowej netto	147 372 326	141 692 280	139 678 644

Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży - dłużne papiery wartościowe	Zaangażowanie	
	31.12.2013	31.12.2012
Dłużne papiery wartościowe z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	6 160	5 536
oceniane metodą zindywidualizowaną	6 160	5 536
Dłużne papiery wartościowe bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	13 545 807	11 916 973
nieprzeterminowane	13 545 807	11 916 973
z ratingiem zewnętrznym	9 077 514	7 670 414
z ratingiem wewnętrznym	4 468 293	4 246 559
Razem brutto	13 551 967	11 922 509
Odpisy z tytułu utraty wartości	(3 296)	(5 536)
Razem według wartości bilansowej netto	13 548 671	11 916 973

Inne aktywa - inne aktywa finansowe	Zaangażowanie	
	31.12.2013	31.12.2012
Inne aktywa z rozpoznaną utratą wartości	61 270	71 894
Inne aktywa bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	567 643	708 896
nieprzeterminowane	559 602	707 876
przeterminowane	8 041	1 020
Razem brutto	628 913	780 790
Odpisy z tytułu utraty wartości	(60 359)	(64 654)
Razem według wartości bilansowej (netto)	568 554	716 136

Maksymalne narażenie na ryzyko kredytowe

Pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej	31.12.2013	31.12.2012 przekształcone	01.01.2012 przekształcone
Rachunek bieżący w Banku Centralnym	4 018 340	7 550 898	6 845 759
Należności od banków	2 089 087	3 456 391	2 320 198
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu - dłużne papiery wartościowe	472 535	278 240	1 300 164
emitowane przez banki	168	1 371	1 724
emitowane przez inne podmioty finansowe	11 366	18 611	239
emitowane przez podmioty niefinansowe	23 892	15 064	14 947
emitowane przez Skarb Państwa	395 202	216 521	1 268 471
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	41 907	26 673	14 783
Pochodne instrumenty finansowe	3 002 220	3 861 456	3 065 149
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat - dłużne papiery wartościowe	15 179 188	12 614 917	12 467 201
emitowane przez Skarb Państwa	931 325	2 363 089	3 620 515
emitowane przez banki centralne	13 997 228	9 995 300	8 593 791
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	250 635	256 528	252 895
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	147 372 326	141 692 280	139 678 644
sektor finansowy (z wyłączeniem banków)	5 711 190	3 132 773	3 211 630
kredyty gospodarcze	3 672 767	3 132 773	3 118 794
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	2 038 423	-	92 836
sektor niefinansowy	134 531 822	130 976 497	131 416 364
kredyty mieszkaniowe	74 778 407	70 274 448	69 499 147
kredyty gospodarcze	39 942 827	39 617 105	39 353 326
kredyty konsumpcyjne	18 998 829	20 183 682	22 563 891
dłużne papiery wartościowe	811 759	901 262	-
sektor budżetowy	7 129 314	7 583 010	5 050 650
kredyty gospodarcze	6 046 468	6 410 321	5 050 650
dłużne papiery wartościowe	977 181	1 172 689	-
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	105 665	-	-
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży - dłużne papiery wartościowe	13 548 671	11 916 973	14 104 181
emitowane przez Skarb Państwa	8 518 450	7 619 522	8 310 429
emitowane przez banki	558 814	50 892	50 870
emitowane przez inne podmioty finansowe	33 401	156 393	152 257
emitowane przez podmioty niefinansowe	997 253	1 309 954	2 132 269
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	3 440 753	2 780 212	3 458 356
Inne aktywa - inne aktywa finansowe	568 554	716 136	380 795
Razem	186 250 921	182 087 291	180 162 091

Pozycje pozabilansowe	31.12.2013	31.12.2012
udzielone zobowiązania nieodwołalne	8 157 608	8 397 676
Udzielone gwarancje	7 147 120	7 501 328
Udzielone akredytywy	494 586	377 643
Gwarancje emisji	3 675 067	3 673 585
Razem	19 474 381	19 950 232

Jakość kredytowa aktywów finansowych - nieprzeterminowane, bez utraty wartości

Wewnętrzne klasy ratingowe

Ekspozycje wobec klientów instytucjonalnych niespełniające przesłanek indywidualnej utraty wartości klasyfikowane są ze względu na rating klienta, w ramach wewnętrznych klas ratingowych od A do G (w zakresie podmiotów finansowych A-F).

Systemem ratingowym objęte są następujące portfele:

- klienci korporacyjni,
- klienci instytucjonalni rynku mieszkaniowego,
- małe i średnie przedsiębiorstwa (z wyłączeniem pewnych grup produktów ocenianych w sposób uproszczony).

Aktywa finansowe nieprzeterminowane bez utraty wartości	31.12.2013	31.12.2012 przekształcone	01.01.2012 przekształcone
Należności od banków	2 078 084	3 453 614	2 311 628
w tym:			
z ratingiem zewnętrznym	1 702 673	3 174 099	2 056 450
bez ratingu	375 411	279 515	255 178
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	138 235 574	131 368 749	130 746 410
z wewnętrznym ratingiem - klienci sektora finansowego, niefinansowego i budżetowego (kredyty gospodarcze)	41 248 589	39 543 182	40 866 390
A (pierwszorzędna)	1 414 115	1 346 291	1 269 043
B (bardzo dobra)	1 247 527	1 639 493	2 377 152
C (dobra)	4 164 801	3 596 148	4 248 073
D (zadowalająca)	5 803 780	7 125 127	8 937 711
E (przeciętna)	10 339 621	10 765 338	10 092 736
F (akceptowalna)	9 314 520	10 513 388	11 088 797
G (słaba)	8 964 225	4 557 397	2 852 878
z wewnętrznym ratingiem - klienci sektora niefinansowego (kredyty konsumpcyjne i mieszkaniowe)	84 848 494	81 322 095	83 438 089
A (pierwszorzędna)	59 604 586	39 329 628	39 006 051
B (bardzo dobra)	13 546 734	25 229 102	28 255 664
C (dobra)	5 261 693	6 162 155	6 770 389
D (przeciętna)	4 648 762	4 297 993	3 224 042
E (akceptowalna)	1 786 719	6 303 217	6 181 943
bez wewnętrznego ratingu - klienci sektora finansowego, niefinansowego i budżetowego (kredyty konsumpcyjne, mieszkaniowe i pozostałe)	12 138 491	10 503 472	6 441 931
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu - z wewnętrznym ratingiem	10	-	-
C (dobra)	10	-	-
Dłużne papiery wartościowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat - z wewnętrznym ratingiem	-	111 185	108 922
D (zadowalająca)	-	111 185	108 922
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży - z wewnętrznym ratingiem	4 468 293	4 246 559	5 729 884
A (pierwszorzędna)	53 776	13 370	25 293
B (bardzo dobra)	336 547	370 368	341 104
C (dobra)	1 026 669	772 269	758 732
D (zadowalająca)	912 529	1 010 451	2 320 579
E (przeciętna)	1 310 986	954 548	1 241 433
F (akceptowalna)	755 984	1 058 604	755 049
G (słaba)	71 802	59 669	84 180
G3 (niska)	-	7 280	-
H (zła)	-	-	203 514
Inne aktywa - inne aktywa finansowe	559 602	707 876	368 348
Razem	145 341 563	139 887 983	139 265 192

Kredyty i pożyczki niespełniające przesłanek indywidualnej utraty wartości niepodlegające ocenie ratingowej charakteryzują się satysfakcjonującym poziomem ryzyka kredytowego. Dotyczy to w szczególności kredytów detalicznych (w tym kredytów mieszkaniowych), wśród których brak jest indywidualnie istotnych zaangażowań, których istnienie skutkowałoby powstaniem istotnego ryzyka kredytowego.

Zewnętrzne klasy ratingowe

Poniżej przedstawiono strukturę dłużnych papierów wartościowych oraz należności od banków, nieprzeterminowanych, bez utraty wartości, w podziale na zewnętrzne klasy ratingowe:

31 grudnia 2013

Portfel/Rating	AAA	AA- do AA+	A- do A+	BBB -do BBB+	BB- do BB+	B- do B+	bez ratingu	Razem
Należności od banków	-	117 968	1 191 192	109 494	1 156	282 863	375 411	2 078 084
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	-	-	400 284	21 031	-	-	51 210	472 525
w tym:								-
emitowane przez Skarb Państwa	-	-	395 202	-	-	-	-	395 202
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	-	-	320	-	-	-	41 587	41 907
emitowane przez banki	-	-	158	-	-	-	-	158
emitowane przez inne podmioty finansowe	-	-	4 604	-	-	-	6 762	11 366
emitowane przez podmioty niefinansowe	-	-	-	21 031	-	-	2 861	23 892
Dłużne papiery wartościowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	-	-	15 042 488	136 700	-	-	-	15 179 188
w tym:								-
emitowane przez Bank Centralny	-	-	13 997 228	-	-	-	-	13 997 228
emitowane przez Skarb Państwa	-	-	931 325	-	-	-	-	931 325
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	-	-	113 935	136 700	-	-	-	250 635
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	-	-	9 027 734	49 530	-	-	250	9 077 514
w tym:								-
emitowane przez Skarb Państwa	-	-	8 518 450	-	-	-	-	8 518 450
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	-	-	-	-	-	-	250	250
emitowane przez banki	-	-	509 284	49 530	-	-	-	558 814
Razem	-	117 968	25 661 698	316 755	1 156	282 863	426 871	26 807 311

31 grudnia 2012

Portfel/Rating	AAA	AA- do AA+	A- do A+	BBB -do BBB+	BB- do BB+	B- do B+	bez ratingu	Razem
Należności od banków	247 968	130 158	1 809 061	527 134	101 115	358 663	279 515	3 453 614
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	-	-	217 892	-	-	-	60 348	278 240
w tym:								-
emitowane przez Skarb Państwa	-	-	216 521	-	-	-	-	216 521
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	-	-	-	-	-	-	26 673	26 673
emitowane przez banki	-	-	1 371	-	-	-	-	1 371
emitowane przez inne podmioty finansowe	-	-	-	-	-	-	18 611	18 611
emitowane przez podmioty niefinansowe	-	-	-	-	-	-	15 064	15 064
Dłużne papiery wartościowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	-	-	12 503 732	-	-	-	-	12 503 732
w tym:								-
emitowane przez Bank Centralny	-	-	9 995 300	-	-	-	-	9 995 300
emitowane przez Skarb Państwa	-	-	2 363 089	-	-	-	-	2 363 089
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	-	-	145 343	-	-	-	-	145 343
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	-	-	7 619 522	50 892	-	-	-	7 670 414
w tym:								-
emitowane przez Skarb Państwa	-	-	7 619 522	-	-	-	-	7 619 522
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	-	-	-	-	-	-	-	-
emitowane przez banki	-	-	-	50 892	-	-	-	50 892
Razem	247 968	130 158	22 150 207	578 026	101 115	358 663	339 863	23 906 000

45.3. Koncentracja ryzyka kredytowego w Banku

PKO Bank Polski SA definiuje ryzyko koncentracji kredytowej jako ryzyko wynikające z istotnego zaangażowania wobec pojedynczych podmiotów lub grup podmiotów, których zdolność spłaty zadłużenia zależy od wspólnego czynnika ryzyka. Bank analizuje ryzyko koncentracji wobec:

- największych podmiotów,
- największych grup kapitałowych,
- branż,
- regionów geograficznych,
- walut,
- ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie.

Koncentracja wobec największych podmiotów

Ustawa Prawo bankowe określa limity maksymalnego zaangażowania Banku. Zgodnie z art. 71 ust. 1 tej ustawy suma wierzytelności Banku, udzielonych przez Bank zobowiązań pozabilansowych oraz posiadanych przez Bank bezpośrednio lub pośrednio akcji lub udziałów w innym podmiocie, wniesionych dopłat w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością lub też wkładów albo sum komandytowych – w zależności od tego, która z tych kwot jest większa – w spółce komandytowej lub komandytowo akcyjnej, obciążonych ryzykiem jednego podmiotu lub podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie nie może przekroczyć limitu koncentracji zaangażowań, który wynosi 25% funduszy własnych Banku.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku limity koncentracji zaangażowań nie były przekroczone. Na dzień 31 grudnia 2013 roku poziom ryzyka koncentracji Banku wobec pojedynczych zaangażowań był niewielki – największe zaangażowanie wobec pojedynczego podmiotu wyniosło 11,5% i 10,1% funduszy własnych Banku.

Zaangażowanie Banku wobec 20 największych klientów niebankowych:

31.12.2013				31.12.2012			
Lp.	Zaangażowanie kredytowe obejmuje kredyty, pożyczki, skupione wierzytelności, dyskonto weksli, zrealizowane gwarancje oraz należne odsetki	Udział w portfelu kredytowym który nie obejmuje zaangażowań pozabilansowych oraz kapitałowych		Lp.	Zaangażowanie kredytowe obejmuje kredyty, pożyczki, skupione wierzytelności, dyskonto weksli, zrealizowane gwarancje oraz należne odsetki	Udział w portfelu kredytowym który nie obejmuje zaangażowań pozabilansowych oraz kapitałowych	
1. *	2 249 182	1,46%		1. *	2 014 183	1,38%	
2.	929 786	0,60%		2.	1 022 563	0,70%	
3. *	673 507	0,44%		3.	532 590	0,36%	
4.	556 154	0,36%		4.	520 228	0,36%	
5.	464 144	0,30%		5.	487 000	0,33%	
6.	441 634	0,29%		6.	321 896	0,22%	
7.	356 875	0,23%		7.	296 218	0,20%	
8.	329 657	0,21%		8.	292 045	0,20%	
9.	307 240	0,20%		9.	280 166	0,19%	
10.	299 405	0,19%		10.	251 472	0,17%	
11.	282 069	0,18%		11.	247 297	0,17%	
12.	275 920	0,18%		12.	244 592	0,17%	
13.	274 024	0,18%		13.	244 417	0,17%	
14.	263 134	0,17%		14.	244 065	0,17%	
15.	260 022	0,17%		15.	241 373	0,17%	
16.	256 352	0,17%		16.	241 000	0,16%	
17.	240 597	0,16%		17.	238 652	0,16%	
18.	231 002	0,15%		18.	227 296	0,16%	
19.	227 778	0,15%		19.	220 575	0,15%	
20.	223 309	0,15%		20.	220 032	0,15%	
Razem	9 141 791	5,94%		Razem	8 387 660	5,74%	

*Zaangażowanie wobec podmiotów częściowo wyłączone spod limitu koncentracji zaangażowań na mocy art. 71 ust. 3 ustawy Prawo bankowe.

Koncentracja wobec największych grup kapitałowych

Największa koncentracja zaangażowania PKO Banku Polskiego SA w grupę kapitałową wynosi 1,97% portfela kredytowego Banku.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz 31 grudnia 2012 roku poziom ryzyka koncentracji Banku w grupę kapitałową był niewielki – największa koncentracja zaangażowania PKO Banku Polskiego SA w grupę kapitałową wyniosła 19,7%* i 20,6% funduszy własnych Banku.

Zaangażowanie Banku wobec 5 największych grup kapitałowych:

31.12.2013			31.12.2012		
Lp.	Zaangażowanie kredytowe obejmuje kredyty, pożyczki, skupione wierzytelności, dyskonto weksli, zrealizowane gwarancje, należne odsetki oraz zaangażowanie pozabilansowe i kapitałowe	Udział w portfelu kredytowym który nie obejmuje zaangażowań pozabilansowych oraz kapitałowych	Lp.	Zaangażowanie kredytowe obejmuje kredyty, pożyczki, skupione wierzytelności, dyskonto weksli, zrealizowane gwarancje, należne odsetki oraz zaangażowanie pozabilansowe i kapitałowe	Udział w portfelu kredytowym który nie obejmuje zaangażowań pozabilansowych oraz kapitałowych
*1	4 040 364	2,63%	1	4 021 399	2,04%
2	3 536 942	2,30%	*2	3 695 708	1,87%
3	2 790 997	1,82%	3	2 992 512	1,52%
4	2 056 058	1,34%	4	1 957 102	0,99%
5	1 960 687	1,28%	5	1 638 882	0,83%
Razem	14 385 048	9,37%	Razem	14 305 603	7,25%

*Zaangażowanie wobec podmiotów częściowo wyłączone spod limitu koncentracji zaangażowań na mocy art. 71 ust. 3 ustawy Prawo bankowe.

Koncentracja wobec sekcji branżowych

W Banku stosowane są limity branżowe, których celem jest ograniczanie poziomu ryzyka związanego z finansowaniem klientów instytucjonalnych prowadzących działalność w wybranych branżach charakteryzujących się wysokim poziomem ryzyka kredytowego oraz unikanie nadmiernego poziomu koncentracji branżowej.

W stosunku do 31 grudnia 2012 roku wzrosło zaangażowanie PKO Banku Polskiego SA w sekcje branżowe o około 390 milionów PLN. Łączne zaangażowanie w cztery największe grupy branż „Przetwórstwo przemysłowe”, „Działalność związana z obsługą nieruchomości”, „Handel hurtowy i detaliczny (...)” oraz „Budownictwo” wyniosło ok. 61% wartości portfela kredytów objętych analizą branżową.

Strukturę zaangażowania według sekcji branżowych według stanu na dzień 31 grudnia 2013 oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku prezentuje poniższa tabela:

		31.12.2013		31.12.2012	
Sekcja	Nazwa sekcji	Zaangażowanie	Liczba podmiotów	Zaangażowanie	Liczba podmiotów
C	Przetwórstwo przemysłowe	17,89%	11,15%	17,75%	11,48%
L	Działalność związana z obsługą nieruchomości	17,16%	18,35%	16,98%	18,14%
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów	15,31%	24,60%	15,10%	24,67%
F	Budownictwo	10,84%	12,05%	11,76%	12,31%
O	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	9,83%	0,45%	10,39%	0,56%
D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	2,24%	0,18%	2,16%	0,17%
Pozostałe zaangażowanie		26,73%	33,22%	25,85%	32,67%
Razem		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Powyższa struktura branżowa nie uwzględnia zaangażowania wynikającego z tytułu dłużnych papierów wartościowych przekwalifikowanych z kategorii „dostępne do sprzedaży” do kategorii „pożyczki i należności”.

Koncentracja wobec regionów geograficznych

Portfel kredytowy Banku jest zdywersyfikowany pod względem koncentracji geograficznej.

Struktura portfela kredytowego wg regionów geograficznych różni się w Banku ze względu na obszar – odrębna jest dla obszaru klienta detalicznego (ORD), odrębna dla obszaru klienta korporacyjnego (ORK). W ramach ORD wyróżnia się 11 regionów geograficznych.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku największa koncentracja portfela kredytowego ORD występuje w regionie katowickim i warszawskim (około 23% portfela ORD).

W ramach ORK Bank wyróżnia 7 makroregionów i centralę. Na dzień 31 grudnia 2013 roku największa koncentracja portfela kredytowego ORK występuje w centrali i w makroregionie centralnym (odpowiednio 22% i 16% portfela ORK).

* Zaangażowanie wobec podmiotu wyłączonego spod limitu koncentracji zaangażowań na mocy artykułu 71 ust. 3 Ustawy Prawo bankowe.

Koncentracja walutowa ryzyka kredytowego

Na dzień 31 grudnia 2013 roku udział ekspozycji w walutach wymienialnych, innych niż PLN, w całym portfelu PKO Banku Polskiego SA wyniósł 19,6%. Największą część zaangażowania walutowego PKO Banku Polskiego SA stanowią ekspozycje w CHF. Spadek udziału kredytów denominowanych w walutach obcych w 2013 roku jest głównie efektem spadku kursu USD i CHF w stosunku do 2012 roku. Obserwowany jest ponadto stały wzrost nowej sprzedaży kredytów oferowanych klientom instytucjonalnym udzielanych w walutach obcych, przy spadku zaangażowania portfela walutowego klientów indywidualnych, w wyniku braku w ofercie Banku kredytów walutowych dla tego klienta.

Koncentracja walutowa ryzyka kredytowego	31.12.2013	31.12.2012
PLN	80,41%	79,32%
Waluty obce, w tym:	19,59%	20,68%
CHF	13,12%	14,67%
EUR	5,14%	5,00%
USD	1,32%	0,99%
GBP	0,01%	0,01%
Razem	100,00%	100,00%

Inne rodzaje koncentracji

Zgodnie z rekomendacją S i T Komisji Nadzoru Finansowego Bank stosuje wewnętrzne limity związane z ekspozycjami kredytowymi klientów Banku określające apetyt na ryzyko kredytowe.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku limity te nie zostały przekroczone.

45.4. Praktyki *forbearance*

Bank jako *forbearance* przyjmuje działania mające na celu dokonanie uzgodnionych z dłużnikiem lub emitentem zmian warunków umowy, wymuszonych jego trudną sytuacją finansową (działania restrukturyzacyjne). Celem działań *forbearance* jest przywrócenie dłużnikowi lub emitentowi zdolności do prawidłowej realizacji umowy oraz maksymalizacja efektywności zarządzania wierzytelnościami trudnymi, tj. uzyskanie najwyższych odzysków, jednocześnie ograniczając do minimum koszty ponoszone, związane z uzyskaniem odzysków, które są bardzo wysokie w przypadku prowadzenia postępowania egzekucyjnego.

Działalność *forbearance* polega na zmianie warunków spłaty wierzytelności, które są indywidualnie ustalane wobec każdego kontraktu. Zmiany mogą dotyczyć:

- 1) przywrócenia warunków pierwotnych,
- 2) harmonogramu,
- 3) rozłożenia zaległości na raty,
- 4) oprocentowania,
- 5) redukcji wierzytelności,
- 6) formuły spłaty (raty annuitetowe, raty malejące).

W wyniku zawarcia i terminowej obsługi umowy *forbearance*, wierzytelność staje się wierzytelnością niewymagalną. Elementem procesu *forbearance* jest ocena możliwości wywiązania się przez dłużnika z warunków umowy ugody (spłaty zadłużenia w ustalonych terminach). Zawarte umowy *forbearance* są na bieżąco monitorowane. Zawarcie umowy *forbearance*, zamieniającej warunki umowne z uwagi na trudności finansowe dłużnika lub emitenta, stanowi jedną z przesłanek indywidualnej utraty wartości i skutkuje koniecznością przeprowadzenia analizy sytuacji pod kątem utworzenia odpisów lub rezerw aktualizacji wartości ekspozycji (rezerw) wynikających z tego faktu.

Kredyty i pożyczki przestają podlegać *forbearance* w przypadku, gdy spełnione są łącznie warunki:

- uregulowane zostały 3 kolejne płatności wynikające z harmonogramu umowy *forbearance*,
- upłynęło przynajmniej 60 dni od dnia pierwszej raty określonej zgodnie z harmonogramem w umowie *forbearance*,
- na bieżąco i w sposób niebudzący zastrzeżeń realizowane są inne warunki umowne,
- wierzytelność nie jest objęta outsourcingiem czynności windykacyjnych.

	31.12.2013	31.12.2012
Kredyty i pożyczki udzielone klientom według wartości brutto	153 753 558	147 920 909
w tym forbearance:	4 318 155	3 987 760
sektor finansowy	183	523
kredyty gospodarcze	183	523
sektor niefinansowy	4 317 682	3 987 035
kredyty gospodarcze	2 439 686	2 024 274
kredyty mieszkaniowe	1 437 655	1 512 753
kredyty konsumpcyjne	440 341	450 008
sektor budżetowy	290	202
kredyty gospodarcze	290	202
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom forbearance	(991 371)	(919 156)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto forbearance	3 326 784	3 068 604

Kredyty i pożyczki udzielone klientom podlegające forbearance według regionu geograficznego	31.12.2013	31.12.2012
Polska		
mazowiecki	1 772 532	1 792 783
wielkopolski	434 487	392 709
śląsko-opolski	401 978	382 422
małopolsko-świętokrzyski	337 180	270 874
pomorski	242 532	246 339
podlaski	233 365	176 330
łódzki	206 303	173 453
dolnośląski	205 842	148 733
kujawsko-pomorski	160 294	114 211
zachodnio-pomorski	157 392	100 260
lubelsko-podkarpacki	101 949	94 389
warmińsko-mazurski	64 301	95 257
Razem	4 318 155	3 987 760

Kredyty i pożyczki udzielone klientom podlegające forbearance	Zaangażowanie według wartości bilansowej brutto		Wartość zabezpieczenia	
	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2012
Kredyty i pożyczki z rozpoznaną utratą wartości	3 107 480	3 519 311	173 583	209 507
Kredyty i pożyczki bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	1 210 675	468 449	83 947	41 679
nieprzeterminowane	880 476	284 734	18 220	31 691
przeterminowane	330 199	183 715	65 727	9 988
Razem brutto	4 318 155	3 987 760	257 530	251 186

Zmiana wartości bilansowych kredytów i pożyczek udzielonych klientom podlegających forbearance na początek i na koniec okresu

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2013 roku	Ogółem
Wartość bilansowa netto na początek okresu	3 068 604
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	(72 215)
Wartość brutto kredytów i pożyczek wyłączonych w okresie	(2 124 716)
Wartość brutto kredytów i pożyczek nowo ujętych w okresie	2 630 100
Inne zmiany/spląty	(174 989)
Wartość bilansowa netto na koniec okresu	3 326 784

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2012 roku	Ogółem
Wartość bilansowa netto na początek okresu	3 304 253
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	299 277
Wartość brutto kredytów i pożyczek wyłączonych w okresie	(2 722 631)
Wartość brutto kredytów i pożyczek nowo ujętych w okresie	2 349 200
Inne zmiany/splaty	(161 495)
Wartość bilansowa netto na koniec okresu	3 068 604

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według wartości brutto według stosowanych zmian warunków spłaty dla forbearance	Wartość bilansowa brutto	
	31.12.2013	31.12.2012
Rozłożenie zadłużenia wymagalnego na raty	2 482 200	2 500 962
Zmiana harmonogramu	1 540 718	745 498
Rozłożenie zaległości na raty (wprowadzenie harmonogramu spłaty)	808 174	753 493
Zmiana formuły spłaty (raty annuitetowe, raty malejące)	702 804	332 546
Zmiana oprocentowania	586 314	491 250
Redukcja wierzytelności	307 501	272 539

Dla danej ekspozycji kredytowej podlegającej forbearance może być zastosowana więcej niż jedna zmiana warunków spłaty.

Kwota ujętych przychodów z tytułu odsetek związanych z kredytami i pożyczkami udzielonymi klientom, które podlegały forbearance na dzień 31 grudnia 2013 roku wynosiła 391 983 tysięcy PLN (na dzień 31 grudnia 2012 wynosiła odpowiednio 398 125 tysięcy PLN).

45.5. Przeterminowanie aktywów finansowych

Aktywa finansowe, które są zaległe, lecz w przypadku, których nie nastąpiła utrata wartości obejmują następujące aktywa finansowe:

Aktywa finansowe	31.12.2013			
	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy	Razem
Kredyty, pożyczki udzielone klientom	2 228 920	769 312	254 614	3 252 846
sektora finansowego	14	273	-	287
sektora niefinansowego	2 166 612	758 753	254 614	3 179 979
sektora budżetowego	62 294	10 286	-	72 580
Inne aktywa - inne aktywa finansowe	694	27	7 320	8 041
Razem	2 229 614	769 339	261 934	3 260 887

Aktywa finansowe	31.12.2012			
	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy	Razem
Kredyty, pożyczki udzielone klientom	3 091 080	1 078 682	94 462	4 264 224
sektora finansowego	601	-	-	601
sektora niefinansowego	3 010 498	1 074 470	94 462	4 179 430
sektora budżetowego	79 981	4 212	-	84 193
Inne aktywa - inne aktywa finansowe	666	-	354	1 020
Razem	3 091 746	1 078 682	94 816	4 265 244

Zabezpieczeniami powyższych należności są: hipoteka, zastaw rejestrowy, przeniesienie prawa własności, blokada rachunku lokaty, ubezpieczenie ekspozycji kredytowej oraz gwarancje i poręczenia.

W ramach przeprowadzonej oceny stwierdzono, że dla powyższych aktywów finansowych przewidywane przepływy pieniężne w pełni pokrywają wartość bilansową tych ekspozycji.

45.6. Aktywa finansowe wyceniane metodą zindywidualizowaną, wobec których wykazano indywidualną utratę wartości według wartości bilansowej brutto

	31.12.2013	31.12.2012 przekształcone	01.01.2012 przekształcone
Należności od banków	50 892	33 569	42 166
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	5 091 377	5 550 954	4 458 618
Sektor finansowy	3 709	-	-
kredyty gospodarcze	3 709	-	-
Sektor niefinansowy	5 081 459	5 544 745	4 451 067
kredyty gospodarcze	3 548 668	3 790 964	3 267 730
kredyty mieszkaniowe	1 326 840	1 657 742	1 108 700
kredyty konsumpcyjne	101 214	96 039	74 637
dłużne papiery wartościowe	104 737	-	-
Sektor budżetowy	6 209	6 209	7 551
kredyty gospodarcze	6 209	6 209	7 551
Inwestycyjne dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży emitowane przez podmioty niefinansowe	6 160	5 536	12 998
Razem	5 148 429	5 590 059	4 513 782

W odniesieniu do powyższych aktywów ustanowione były na rzecz PKO Banku Polskiego SA następujące zabezpieczenia:

- dla kredytów i pożyczek udzielonych klientom: hipoteka kaucyjna oraz zwykła, zastaw rejestrowy, weksel własny dłużnika oraz przelew wierzytelności. Wpływ finansowy zabezpieczeń na kwotę, która najlepiej odzwierciedla maksymalną ekspozycję na ryzyko kredytowe na dzień 31 grudnia 2013 roku wynosi 3 755 204 tysięcy PLN (na dzień 31 grudnia 2012 roku wynosił odpowiednio 3 925 837 tysięcy PLN),
- dla inwestycyjnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży: weksle in blanco, zastaw rejestrowy na rachunku bankowym oraz na udziałach dłużnika.

Bank ustalając odpisy z tytułu utraty wartości na powyższe aktywa wziął pod uwagę następujące czynniki:

- opóźnienie w spłacie należności,
- postawienie wierzytelności w stan wymagalności,
- postępowanie egzekucyjne wobec dłużnika,
- ogłoszenie upadłości dłużnika lub złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości,
- kwestionowanie należności przez dłużnika,
- wszczęcie postępowania naprawczego wobec dłużnika,
- ustanowienie zarządu komisarycznego nad działalnością dłużnika lub zawieszenie jego działalności,
- pogorszenie się oceny ratingowej dłużnika do poziomu wskazującego na istotne zagrożenie dla spłaty zadłużenia (w odniesieniu do klientów niefinansowych rating „H1”, w odniesieniu do instytucji finansowych – rating G, H),
- podjęte działania restrukturyzacyjne i zastosowane ulgi w spłacie,
- dodatkowe przesłanki, rozpoznawane w odniesieniu do ekspozycji wobec spółdzielni mieszkaniowych z tytułu kredytów mieszkaniowych „starego portfela” objętych poręczeniami Skarbu Państwa,
- przewidywane przepływy pieniężne z ekspozycji oraz przyjętych zabezpieczeń,
- kształtowanie się przyszłej sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta,
- stopień realizacji przez klienta prognoz.

45.7. Utrata wartości ekspozycji kredytowych

PKO Bank Polski SA dokonuje miesięcznego przeglądu ekspozycji kredytowych w celu zidentyfikowania ekspozycji kredytowych zagrożonych utratą wartości, pomiaru utraty wartości ekspozycji kredytowych oraz utworzenia odpisów lub rezerw.

Na proces ustalania odpisów i rezerw składają się następujące etapy:

- rozpoznanie przesłanek utraty wartości i zdarzeń istotnych z punktu widzenia rozpoznania tych przesłanek,
- rejestrowanie w systemach informatycznych Banku zdarzeń istotnych z punktu widzenia rozpoznania przesłanek utraty wartości ekspozycji kredytowych,
- ustalenie metody pomiaru utraty wartości,
- dokonanie pomiaru utraty wartości i ustalenie odpisu lub rezerwy,
- weryfikacja i agregacja wyników pomiaru utraty wartości,
- ewidencja wyników pomiaru utraty wartości.

Metoda ustalania wysokości odpisów uzależniona jest od rodzaju rozpoznanych przesłanek utraty wartości oraz indywidualnego znaczenia ekspozycji kredytowej. Zdarzeniami uznawanymi za przesłanki indywidualnej utraty wartości są w szczególności:

- przeterminowanie kredytu o co najmniej 3 miesiące,
- znaczące pogorszenie ratingu wewnętrznego klienta,
- zawarcie umowy restrukturyzacyjnej lub zastosowanie ulgi w spłacie wierzytelności (przesłanka rozpoznawana jest, gdy udzielone klientowi udogodnienia wymuszone są względami ekonomicznymi lub prawnymi wynikającymi z jego trudności finansowych).

Przy określaniu okresu przeterminowania kredytu uwzględniane są kwoty niespłaconych w terminie odsetek lub rat kapitałowych przekraczające ustalone wartości progowe.

45.7.1 Metody oszacowania utraty wartości

W PKO Banku Polskim SA stosowane są trzy metody oszacowania utraty wartości:

- metoda zindywidualizowana, stosowana dla kredytów indywidualnie znaczących, spełniających przesłankę indywidualnej utraty wartości lub wymagających indywidualnej oceny ze względu na specyfikę transakcji, z której wynikają oraz zdarzeń warunkujących spłatę ekspozycji,
- metoda portfelowa, stosowana dla kredytów nieznaczących indywidualnie, dla których stwierdzono przesłankę indywidualnej utraty wartości,
- metoda grupowa (IBNR), stosowana dla kredytów, w odniesieniu do których nie zidentyfikowano przesłanek indywidualnej utraty wartości, ale stwierdzono możliwość wystąpienia poniesionych ale nie rozpoznanych strat.

Odpis z tytułu utraty wartości bilansowej ekspozycji kredytowej jest różnicą pomiędzy wartością bilansową ekspozycji, a wartością bieżącą oczekiwaną, przyszłych przepływów pieniężnych z tej ekspozycji:

- przy ustalaniu odpisu metodą zindywidualizowaną oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne szacuje się dla każdej ekspozycji kredytowej indywidualnie, z uwzględnieniem możliwych scenariuszy dotyczących realizacji umowy, ważonych prawdopodobieństwem ich realizacji,
- odpis z tytułu utraty wartości dla ekspozycji kredytowych objętych metodą portfelową lub metodą grupową równy jest różnicy pomiędzy wartością bilansową tych ekspozycji, a wartością bieżącą oczekiwaną, przyszłych przepływów pieniężnych, oszacowaną z wykorzystaniem metod statystycznych, na podstawie historycznych obserwacji ekspozycji z homogenicznych portfeli.

45.7.2 Rezerwy pozabilansowe

Rezerwę na pozabilansowe ekspozycje kredytowe tworzy się w wysokości równoważącej wynikającą z nich przewidywaną (możliwą do oszacowania) utratę korzyści ekonomicznych.

Przy ustalaniu rezerwy na pozabilansowe ekspozycje kredytowe PKO Banku Polskiego SA:

- w odniesieniu do ekspozycji kredytowych indywidualnie znaczących z tytułu zobowiązań bezwarunkowych spełniających przesłanki indywidualnej utraty wartości lub dotyczących dłużników, których inne ekspozycje takie przesłanki spełniają oraz ekspozycji indywidualnie znaczących niespełniających przesłanek indywidualnej utraty wartości, w przypadku których ustalenie rezerwy z zastosowaniem parametrów portfelowych byłoby nieuzasadnione – wykorzystuje metodę zindywidualizowaną,
- w odniesieniu do pozostałych pozabilansowych ekspozycji kredytowych – metodą portfelową (jeśli ekspozycja spełnia przesłanki indywidualnej utraty wartości) lub grupową (jeśli ekspozycja spełnia wyłącznie przesłanki grupowej utraty wartości).

Rezerwę ustala się jako różnicę pomiędzy oczekiwaną wartością ekspozycji bilansowej, która powstanie z udzielonego zobowiązania pozabilansowego (od daty, na którą dokonywana jest ocena, do daty wystąpienia zadłużenia przeterminowanego uznawanego za przesłankę indywidualnej utraty wartości), a wartością bieżącą oczekiwaną przyszłych przepływów pieniężnych uzyskanych z ekspozycji bilansowej powstałej z udzielonego zobowiązania

Przy ustalaniu rezerwy metodą zindywidualizowaną oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne szacuje się dla każdej ekspozycji kredytowej indywidualnie.

Przy ustalaniu rezerwy metodą portfelową lub metodą grupową wykorzystuje się parametry portfelowe oszacowane z wykorzystaniem metod statystycznych, na bazie historycznych obserwacji ekspozycji o takiej samej charakterystyce.

W drugiej połowie 2013 r. PKO BP SA wdrożył wyniki prac nad uspojnieniem metodyki szacowania parametrów portfelowych wykorzystywanych w procesie szacowania odpisów i rezerw z metodyką wykorzystywaną na potrzeby ustalania wymogów kapitałowych metodą wewnętrznym ratingów (IRB). W nowej metodologii uwzględniono ujednoliconą definicję niewykonania zobowiązania (default), obejmującą wszystkie przesłanki indywidualnej utraty wartości. Metody estymacji parametrów portfelowych uzależniono od charakterystyki wyróżnionych portfeli oraz możliwości wykorzystania elementów modelowania parametrów zgodnie z metodą IRB.

W modelu PD wyróżniono odrębne podportfele ekspozycji bez historii default (FirstDefault) i z historią default (ReDefault), dokonując ich dalszej granulacji ze względu na przeterminowanie oraz klasę ratingu klienta, lub poziom score. Metodologia szacowania stóp odzysku zapewnia wyróżnienie ich elementów składowych, wynikających z uzdrowienia, restrukturyzacji i windykacji.

Wprowadzone zmiany poprawiły precyzję pomiaru utraty wartości i adekwatność odpisów tworzonych na wyróżnione podportfele kredytowe. Na poziomie całego portfela nie spowodowały istotnych zmian w wysokości odpisów.

Strukturę portfela kredytowego oraz utworzonych odpisów z tytułu utraty wartości ekspozycji kredytowych PKO Banku Polskiego SA prezentuje tabela w Nocie 20 „Kredyty i pożyczki udzielone klientom”.

45.8. Ryzyko kredytowe instytucji finansowych

Na dzień 31 grudnia 2013 roku największe zaangażowania PKO Banku Polskiego SA na rynku międzybankowym kształtowały się w następujący sposób:

Zaangażowanie na rynku międzybankowym*			
Kontrahent	Rodzaj instrumentu		Razem
	Lokata	Instrumenty pochodne	
Kontrahent 1	325 000	(48 464)	325 000
Kontrahent 2	200 000	4 706	204 706
Kontrahent 3	-	74 384	74 384
Kontrahent 4	-	58 479	58 479
Kontrahent 5	-	56 339	56 339
Kontrahent 6	50 000	(4 830)	50 000
Kontrahent 7	-	46 844	46 844
Kontrahent 8	45 619	-	45 619
Kontrahent 9	-	39 817	39 817
Kontrahent 10	22 349	15 318	37 667
Kontrahent 11	-	33 641	33 641
Kontrahent 12	5 000	18 131	23 131
Kontrahent 13	20 000	1 601	21 601
Kontrahent 14	-	18 806	18 806
Kontrahent 15	12 204	-	12 204
Kontrahent 16	-	9 617	9 617
Kontrahent 17	-	9 583	9 583
Kontrahent 18	-	7 785	7 785
Kontrahent 19	-	7 548	7 548
Kontrahent 20	-	6 308	6 308

* Bez uwzględniania zaangażowania wobec Skarbu Państwa i Narodowego Banku Polskiego.

Dla porównania największe zaangażowania PKO Banku Polskiego SA na dzień 31 grudnia 2012 roku prezentuje poniższa tabela:

Zaangażowanie na rynku międzybankowym*			
Kontrahent	Rodzaj instrumentu		Razem
	Lokata	Instrumenty pochodne	
Kontrahent 2	407 450	1 271	408 721
Kontrahent 1	272 470	(60 011)	272 470
Kontrahent 7	185 976	66 456	252 432
Kontrahent 21	247 968	-	247 968
Kontrahent 22	224 980	10 391	235 371
Kontrahent 23	123 984	-	123 984
Kontrahent 5	100 000	22 617	122 617
Kontrahent 3	-	119 742	119 742
Kontrahent 24	98 117	-	98 117
Kontrahent 25	87 676	(31 447)	87 676
Kontrahent 8	81 764	-	81 764
Kontrahent 4	-	74 106	74 106
Kontrahent 26	-	56 531	56 531
Kontrahent 11	-	50 834	50 834
Kontrahent 9	-	38 843	38 843
Kontrahent 27	30 000	(9 060)	30 000
Kontrahent 28	-	29 495	29 495
Kontrahent 29	-	25 023	25 023
Kontrahent 12	10 000	2 694	12 694
Kontrahent 6	10 000	(20 957)	10 000

* Bez uwzględniania zaangażowania wobec Skarbu Państwa i Narodowego Banku Polskiego.

Przy określaniu zaangażowania: lokaty oraz papiery wartościowe emitowane przez kontrahentów zostały podane w wartości nominalnej, natomiast instrumenty pochodne w wartości rynkowej bez uwzględnienia wniesionego przez kontrahenta zabezpieczenia. Zaangażowanie całkowite (kolumna „Razem”) w przypadku każdego kontrahenta stanowi sumę zaangażowania z tytułu lokat i papierów wartościowych powiększonego o zaangażowanie z tytułu instrumentów pochodnych, jeżeli jest ono dodatnie (w przeciwnym wypadku zaangażowanie z tytułu instrumentów pochodnych nie jest uwzględniane przy zaangażowaniu całkowitym). Ekspozycja z tytułu wszystkich instrumentów liczona jest od daty zawarcia transakcji.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku Bank posiadał podpisane umowy ramowe standardu ISDA/ZBP z 26 bankami krajowymi oraz z 56 bankami zagranicznymi i instytucjami kredytowymi. Dodatkowo Bank był stroną 63 umów CSA (Credit Support Annex)/Umów Zabezpieczających ZBP i 7 umów typu ISMA (International Securities Market Association).

Geograficzna lokalizacja kontrahentów

Kontrahenci generujący 20 największych zaangażowań według stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku pochodzą z krajów wyszczególnionych w poniższej tabeli (przyjmuje się kraj, na obszarze którego ulokowana jest centrala danego kontrahenta):

Lp.	Kraj	Kontrahent
1	Belgia	Kontrahent 14
2	Dania	Kontrahent 5
3	Francja	Kontrahent 2, Kontrahent 20, Kontrahent 7
4	Holandia	Kontrahent 4
5	Niemcy	Kontrahent 9
6	Polska	Kontrahent 1, Kontrahent 10, Kontrahent 12, Kontrahent 13, Kontrahent 16, Kontrahent 18, Kontrahent 6
7	Szwajcaria	Kontrahent 17
8	Szwecja	Kontrahent 15
9	Ukraina	Kontrahent 8
10	Wielka Brytania	Kontrahent 11, Kontrahent 19, Kontrahent 3

Struktura ratingowa kontrahentów

Struktura zaangażowania z punktu widzenia przyznanych kontrahentom ratingów została zaprezentowana w poniższej tabeli. Przy wyznaczaniu ratingu oparto się na ratingach zewnętrznych przyznanych przez agencje Moody's, Standard&Poor's i Fitch (przy czym w przypadku, gdy rating nadały dwie agencje, przyjęto rating niższy, a w przypadku trzech ratingów, rating środkowy). Rating dla kontrahentów od 1 do 20 przyjęto według stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku.

Rating	Kontrahent
AA	Kontrahent 11
A	Kontrahent 1, Kontrahent 2, Kontrahent 3, Kontrahent 4, Kontrahent 5, Kontrahent 7, Kontrahent 9, Kontrahent 14, Kontrahent 15, Kontrahent 17, Kontrahent 19, Kontrahent 20, Kontrahent 12
BBB	Kontrahent 6, Kontrahent 10, Kontrahent 16
BB	Kontrahent 13, Kontrahent 18,
B	Kontrahent 8

Ryzyko kredytowe instytucji finansowych na rynku pozahurtowym

Poza zaangażowaniem na rynku międzybankowym, o którym mowa powyżej, Bank na dzień 31 grudnia 2013 roku posiadał ekspozycję wobec instytucji finansowych na rynku pozahurtowym. Struktura tych ekspozycji powyżej 10 milionów PLN została zaprezentowana w poniższej tabeli:

	Nominalna kwota zaangażowania (w tys. PLN)			Kraj siedziby kontrahenta
	Bilansowego	Pozabilansowego		
Kontrahent 8		150 600	-	Ukraina
Kontrahent 12		500 000	-	Polska
Kontrahent 27		50 000	-	Polska

45.9. Zarządzanie majątkiem przejętym za wierzytelności

Przejęty w toku działań restrukturyzacyjnych lub windykacyjnych majątek przeznaczony jest na potrzeby PKO Banku Polskiego SA lub do sprzedaży. Informacja o przejętych składnikach majątkowych analizowana jest pod kątem możliwości wykorzystania majątku na wewnętrzne potrzeby Banku. W latach zakończonych odpowiednio dnia 31 grudnia 2013 roku oraz dnia 31 grudnia 2012 roku majątek przejęty w toku działań restrukturyzacyjnych i windykacyjnych w całości przeznaczony został do sprzedaży.

Podejmowane przez Bank działania mają na celu sprzedaż aktywów w możliwie najkrótszym czasie. W jednostkowych i uzasadnionych przypadkach dochodzi do wstrzymania sprzedaży. Następuje to tylko i wyłącznie w sytuacji, kiedy warunki niezależne wskazują, iż sprzedaż majątku w okresie późniejszym będzie korzystniejsza finansowo. Podstawowym trybem postępowania w sprawie sprzedaży majątku jest przetarg nieograniczony. Wybór innego trybu jest możliwy w przypadku, gdy ze względu na specyfikę sprzedawanego majątku daje on możliwości znalezienia nabywcy i uzyskania korzystniejszej dla Banku oferty.

Bank dąży do jak najszerszego rozpowszechnienia informacji o sprzedawanych aktywach poprzez publikację informacji o sprzedaży na stronie internetowej Banku, ogłoszenia w prasie ogólnopolskiej, wykorzystywanie portali internetowych m. in. w zakresie aukcji internetowych, wysyłanie zapytań ofertowych. Dodatkowo PKO Bank Polski SA współpracuje z firmami zewnętrznymi o zasięgu ogólnopolskim w zakresie odbierania, transportu, przechowywania oraz pośrednictwa w sprzedaży majątku przejętego w toku prowadzonych przez Bank działań restrukturyzacyjnych i windykacyjnych. Bank zawarł również umowy o współpracę z firmami zewnętrznymi, które wyceniają majątek ruchomy oraz nieruchomości przejęte, lub których przejęciem zainteresowany jest Bank w toku realizacji zabezpieczeń.

Wartość bilansowa aktywów niefinansowych posiadanych przez Bank, uzyskanych w wyniku realizacji zabezpieczenia na dzień 31 grudnia 2013 roku wyniosła 7 594 tysiące PLN (na dzień 31 grudnia 2012 roku wyniosła 5 691 tysięcy PLN). Powyższe kwoty uwzględnione są w Nocie 26 „Inne aktywa” w pozycji „Inne”.

45.10. Raportowanie ryzyka kredytowego

W Banku sporządzane są miesięczne i kwartalne raporty na temat ryzyka kredytowego. Raportowanie ryzyka kredytowego obejmuje cykliczne informowanie o skali narażenia na ryzyko portfela kredytowego. Poza informacją dla Banku, raporty zawierają również informację o poziomie ryzyka kredytowego spółek zależnych Grupy Kapitałowej, w których zidentyfikowano istotny poziom ryzyka kredytowego (m.in. KREDOBANK SA i Grupa Kapitałowa PKO Leasing SA).

45.11. Działania zarządcze dotyczące ryzyka kredytowego

Do podstawowych narzędzi zarządzania ryzykiem kredytowym stosowanych w Banku należą:

- minimalne warunki transakcji (parametry ryzyka) określone dla danego typu transakcji (np. minimalna wartość LTV, maksymalna kwota kredytu, wymagane zabezpieczenie),
- reguły określania dostępności do kredytowania, w tym punkty odcięcia – minimalna liczba punktów przyznawanych w wyniku oceny wiarygodności z wykorzystaniem systemu scoringowego (dla klienta indywidualnego), bądź klasa ratingu klienta oraz klasa ratingu łącznego (dla klienta instytucjonalnego), od których można dokonać z klientem transakcji kredytowej,
- limity koncentracji – limity określone w art. 71 ust. 1 ustawy Prawo bankowe,
- limity branżowe – limity ograniczające poziom ryzyka związanego z finansowaniem klientów instytucjonalnych prowadzących działalność w branżach charakteryzujących się wysokim poziomem ryzyka kredytowego,
- limity związane z ekspozycjami kredytowymi klientów Banku – limity określające apetyt na ryzyko kredytowe wynikające między innymi z rekomendacji S i T,
- limity kredytowe określające maksymalne zaangażowanie Banku wobec określonego kontrahenta bądź kraju z tytułu operacji rynku hurtowego oraz limity rozliczeniowe i limity na okres zaangażowania,
- limity kompetencyjne – określają maksymalny poziom uprawnień do podejmowania decyzji kredytowych wobec klientów Banku, limity zależą przede wszystkim od kwoty zaangażowania kredytowego Banku w stosunku do klienta (lub grupy klientów powiązanych) i okresu transakcji kredytowej; wysokość limitów kompetencyjnych zależy od poziomu podejmowania decyzji kredytowej (w strukturze organizacyjnej Banku),
- minimalne marże kredytowe – marże na ryzyko kredytowe związane z dokonaniem przez Bank określonej transakcji kredytowej z danym klientem instytucjonalnym, przy czym oferowane klientowi oprocentowanie nie może być niższe od stawki referencyjnej powiększonej o marżę na ryzyko kredytowe.

Szczególą rolę w ustanawianiu minimalnych warunków transakcji stanowi polityka zabezpieczeń w zakresie ryzyka kredytowego. Prowadzona przez Bank polityka zabezpieczeń ma na celu należyte zabezpieczenie ryzyka kredytowego, na jakie narażony jest Bank, w tym przede wszystkim ustanowienie zabezpieczeń dających możliwie najwyższy poziom odzysku w przypadku konieczności prowadzenia działań windykacyjnych wierzytelności.

Przy przyjmowaniu prawnych zabezpieczeń kredytów Bank stosuje następujące zasady:

- w przypadku znacznych kwotowo kredytów ustanawianych jest kilka rodzajów zabezpieczeń, z uwzględnieniem, jeśli jest to możliwe, łączenia zabezpieczeń osobistych z rzeczowymi,
- preferowane jest przyjmowanie zabezpieczeń płynnych, tj. zabezpieczeń rzeczowych, w których zbycie jest możliwe bez istotnego obniżenia ich ceny w czasie, który nie naraża Banku na zmianę wartości zabezpieczenia ze względu na właściwą danemu zabezpieczeniu fluktuację cen,
- w przypadku przyjęcia zabezpieczenia rzeczowego, jako dodatkowe zabezpieczenie przyjmowany jest przelew wierzytelności pieniężnej z umowy ubezpieczenia przedmiotu tego zabezpieczenia lub umowa ubezpieczenia wystawiona na rzecz Banku,
- zabezpieczenie oceniane jest pod kątem faktycznej możliwości ich wykorzystania jako ewentualne źródło dochodzenia roszczeń Banku. Podstawą oceny wartości przedmiotów zabezpieczeń rzeczowych jest wartość rynkowa,
- skuteczne ustanowienie zabezpieczeń zgodnie z treścią umowy jest warunkiem uruchomienia środków pieniężnych.

Polityka w zakresie prawnych zabezpieczeń określona została w przepisach wewnętrznych Banku.

Ustanawianie określonych typów zabezpieczeń uzależnione jest od produktu oraz rodzaju klienta. Przy udzielaniu kredytów przeznaczonych na finansowanie rynku mieszkaniowego zabezpieczenie obligatoryjnie ustanawiane jest w postaci hipoteki na nieruchomości. Do czasu skutecznego ustanowienia zabezpieczenia hipotecznego (w zależności od rodzaju kredytu oraz jego kwoty) stosuje się podwyższoną marżę kredytową lub/i przyjmuje się zabezpieczenie w formie przelewu wierzytelności z umowy na wybudowanie lokalu, przelewu wierzytelności z umowy deweloperskiej oraz rachunku powierniczego otwartego / zamkniętego / gwarancji, weksla czy poręczenia.

Przy udzielaniu kredytów detalicznych dla klientów indywidualnych przyjmuje się najczęściej zabezpieczenie osobiste (poręczenie cywilne, poręczenie wekslowe) albo ustanawia się zabezpieczenia na rachunku bankowym klienta, na samochodzie lub papierach wartościowych.

Zabezpieczenie kredytów przeznaczonych na finansowanie małych i średnich przedsiębiorstw oraz klientów korporacyjnych ustanawia się m.in.: na wierzytelnościach gospodarczych, rachunkach bankowych, rzeczach ruchomych, nieruchomościach czy papierach wartościowych.

46. Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej

Ryzyko stopy procentowej to ryzyko poniesienia straty na pozycjach bilansowych i pozabilansowych Banku wrażliwych na zmiany stóp procentowych, w wyniku zmian stóp procentowych na rynku.

Celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej jest ograniczanie ewentualnych strat z tytułu zmian rynkowych stóp procentowych do akceptowalnego poziomu poprzez kształtowanie struktury pozycji bilansowych i pozabilansowych.

46.1. Pomiar ryzyka stopy procentowej

W procesie zarządzania ryzykiem stopy procentowej PKO Bank Polski SA w szczególności wykorzystuje miarę wartości zagrożonej (VaR), miarę wrażliwości dochodu odsetkowego, testy warunków skrajnych oraz luki przeszacowań.

Wartość zagrożona (VaR) definiowana jest jako potencjalna wartość straty wynikająca z utrzymywanej struktury pozycji bilansowych i pozabilansowych oraz zmienności stóp procentowych, przy założonym poziomie prawdopodobieństwa i z uwzględnieniem korelacji między czynnikami ryzyka.

Wrażliwość dochodu odsetkowego jest miarą określającą zmianę dochodu odsetkowego wynikającą ze skokowej zmiany stóp procentowych. Miara ta uwzględnia różnicowanie terminów przeszacowań poszczególnych pozycji odsetkowych w każdym z wybranych horyzontów czasowych.

Testy warunków skrajnych (*stress-testy*) służą do oszacowania potencjalnych strat wynikających z utrzymywanej struktury bilansu i pozycji pozabilansowych w przypadku wystąpienia sytuacji na rynku, która nie jest standardowo opisana za pomocą miar statystycznych. W Banku stosowane są dwa rodzaje scenariuszy:

- 1) scenariusze hipotetyczne – w których arbitralnie przyjmowane są zmiany stóp procentowych: równoległe przesunięcie krzywych stóp procentowych w poszczególnych walutach o ± 50 p.b., ± 100 p.b. i ± 200 p.b. oraz scenariusze wygięcia (nierównoległego przesunięcia typu „peak” oraz „twist”) krzywych dochodowości,
- 2) scenariusze historyczne – w których zmiany stóp procentowych są przyjmowane na podstawie zachowań stóp procentowych w przeszłości, obejmujące: największą historyczną zmianę, wygięcie krzywej dochodowości z uwzględnieniem pozycji na portfelach, największe historyczne nierównoległe przesunięcie krzywych stóp procentowych dla papierów wartościowych oraz instrumentów pochodnych je zabezpieczających.

Luka przeszacowań prezentuje różnicę między wartością bieżącą pozycji aktywnych oraz pasywnych narażonych na ryzyko stopy procentowej, podlegających przeszacowaniu w danym przedziale czasowym, przy czym pozycje te ujmowane są w dacie transakcji.

Luka przeszacowań	0-1 miesiąc	1-3 miesiące	3-6 miesiące	6-12 miesiące	1-2 lata	2-5 lat	>5 lat	Razem
PLN (tys. PLN)								31.12.2013
Luka okresowa	33 491 276	65 625 011	(21 545 509)	(58 315 244)	(3 495 832)	4 730 212	360 845	20 850 759
Luka skumulowana	33 491 276	99 116 287	77 570 778	19 255 534	15 759 702	20 489 914	20 850 759	
PLN (tys. PLN)								31.12.2012
Luka okresowa	29 913 475	66 427 582	(69 437 253)	(12 625 746)	3 882 918	1 224 585	730 987	20 116 548
Luka skumulowana	29 913 475	96 341 057	26 903 804	14 278 058	18 160 976	19 385 561	20 116 548	-
Luka przeszacowań	0-1 miesiąc	1-3 miesiące	3-6 miesiące	6-12 miesiące	1-2 lata	2-5 lat	>5 lat	Razem
USD (tys. USD)								31.12.2013
Luka okresowa	33 794	423 306	(1 020)	(432 499)	630	-	(198 927)	(174 716)
Luka skumulowana	33 794	457 100	456 080	23 581	24 211	24 211	(174 716)	-
USD (tys. USD)								31.12.2012
Luka okresowa	149 449	673 159	(380 907)	(384 176)	9 229	543	(275 527)	(208 230)
Luka skumulowana	149 449	822 608	441 701	57 525	66 754	67 297	(208 230)	-
Luka przeszacowań	0-1 miesiąc	1-3 miesiące	3-6 miesiące	6-12 miesiące	1-2 lata	2-5 lat	>5 lat	Razem
EUR (tys. EUR)								31.12.2013
Luka okresowa	177 565	757 459	(96 278)	(680 680)	(474 881)	116 737	(13 300)	(213 378)
Luka skumulowana	177 565	935 024	838 746	158 066	(316 815)	(200 078)	(213 378)	-
EUR (tys. EUR)								31.12.2012
Luka okresowa	652 430	312 206	(770 543)	89 561	(31 014)	(352 329)	(48 728)	(148 417)
Luka skumulowana	652 430	964 636	194 093	283 654	252 640	(99 689)	(148 417)	-
Luka przeszacowań	0-1 miesiąc	1-3 miesiące	3-6 miesiące	6-12 miesiące	1-2 lata	2-5 lat	>5 lat	Razem
CHF (tys. CHF)								31.12.2013
Luka okresowa	(740 322)	1 193 856	(1 676)	(40 262)	(499 979)	(7 676)	17 738	(78 321)
Luka skumulowana	(740 322)	453 534	451 858	411 596	(88 383)	(96 059)	(78 321)	-
CHF (tys. CHF)								31.12.2012
Luka okresowa	(596 409)	1 040 577	(43 057)	(1 978)	1 030	(492 069)	20 184	(71 722)
Luka skumulowana	(596 409)	444 168	401 111	399 133	400 163	(91 906)	(71 722)	-

Na koniec 2013 roku i 2012 roku PKO Bank Polski SA posiadał skumulowaną lukę dodatnią w PLN we wszystkich horyzontach czasowych.

46.2. Prognozowanie i monitorowanie ryzyka stopy procentowej

Ekspozycja PKO Banku Polskiego SA na ryzyko stopy procentowej kształtowała się na dzień 31 grudnia 2013 roku w ramach przyjętych limitów. Bank był narażony głównie na ryzyko złotej stopy procentowej, które na dzień 31 grudnia 2013 roku odpowiadało za ok. 67% wartości zagrożonej (VaR). Ryzyko stopy procentowej zdefiniowane było głównie ryzykiem niedopasowania terminów przeszacowań stóp procentowych aktywów i zobowiązań Banku.

VaR Banku oraz analizę stress-testową narażenia PKO Banku Polskiego SA na ryzyko stopy procentowej przedstawia poniższa tabela:

Nazwa miary wrażliwości	31.12.2013	31.12.2012
VaR 10 - dniowy przy poziomie ufności 99% (tys. PLN)	54 930	64 451
Równoległe przesunięcie krzywych stóp procentowych o 200 pb. (tys. PLN) (test warunków skrajnych)*	523 130	299 015

* W tabeli zaprezentowano wartość najbardziej niekorzystnego testu warunków skrajnych spośród scenariuszy: krzywych stóp w PLN o 200 p.b. w górę oraz o 200 p.b. w dół.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku wartość zagrożona na stopie procentowej Banku w horyzoncie 10-dniowym (VaR 10-dniowy) wyniosła 54 930 tysięcy PLN, co stanowiło ok. 0,27% funduszy własnych Banku. Na dzień 31 grudnia 2012 roku miara VaR dla Banku wyniosła 64 451 tysięcy PLN, co stanowiło ok. 0,33% funduszy własnych Banku.

46.3. Raportowanie ryzyka stopy procentowej

W Banku opracowywane są raporty dotyczące ryzyka stopy procentowej w trybie dziennym, tygodniowym, miesięcznym oraz kwartalnym. Raporty zawierają informacje o ekspozycji na ryzyko stopy procentowej oraz informacje na temat wykorzystania limitów na to ryzyko.

46.4. Działania zarządcze dotyczące ryzyka stopy procentowej

Do głównych narzędzi zarządzania ryzykiem stopy procentowej w PKO Banku Polskim SA należą:

- procedury dotyczące zarządzania ryzykiem stopy procentowej,
- limity i wartości progowe na ryzyko stopy procentowej,
- określenie dopuszczalnych typów transakcji opartych na stopie procentowej.

W Banku zostały ustanowione limity i wartości progowe na ryzyko stopy procentowej, m.in. na: wrażliwość cenową, wrażliwość dochodu odsetkowego, limity oraz wartości progowe strat, a także limity instrumentów wrażliwych na zmiany stóp procentowych.

47. Zarządzanie ryzykiem walutowym

Ryzyko walutowe to ryzyko poniesienia straty z tytułu zmian kursów walutowych, generowane przez utrzymywanie otwartych pozycji walutowych w poszczególnych walutach.

Celem zarządzania ryzykiem walutowym jest ograniczanie ewentualnych strat z tytułu zmian kursów walut do akceptowalnego poziomu poprzez kształtowanie struktury walutowej pozycji bilansowych oraz pozabilansowych.

47.1. Pomiar ryzyka walutowego

Do pomiaru ryzyka walutowego stosowany jest w PKO Banku Polskim SA model wartości zagrożonej (VaR) oraz testy warunków skrajnych.

Wartość zagrożona (VaR) definiowana jest jako potencjalna wartość straty wynikająca z utrzymywanych pozycji walutowych oraz zmienności kursów walut, przy założonym poziomie prawdopodobieństwa i z uwzględnieniem korelacji między czynnikami ryzyka.

Testy warunków skrajnych (*stress-testing* i *crash-testing*) służą do oszacowania potencjalnej straty z zajętych pozycji walutowych w przypadku wystąpienia nadzwyczajnej sytuacji na rynku walutowym, która nie jest standardowo opisana za pomocą miar statystycznych. W Banku stosowane są dwa rodzaje scenariuszy:

- 1) scenariusze hipotetyczne – w których przyjmuje się hipotetyczną aprecjację lub deprecjację kursów walutowych (20-procentową oraz 50-procentową),
- 2) scenariusze historyczne – scenariusze zachowań kursów walutowych zaobserwowane w przeszłości.

47.2. Prognozowanie i monitorowanie ryzyka walutowego

VaR Banku oraz analizę stress-testową narażenia Banku na ryzyko walutowe, łącznie dla wszystkich walut przedstawia poniższa tabela:

Nazwa miary wrażliwości	31.12.2013	31.12.2012
VaR 10-dniowy przy poziomie ufności 99% (tys. PLN)	2443	628
Zmiana kursów WAL/PLN o 20% (tys. PLN) (test warunków skrajnych)*	21 428	3 869

* W tabeli zaprezentowano wartość najbardziej niekorzystnego testu warunków skrajnych spośród scenariuszy: aprecjacja PLN o 20% oraz deprecjacja PLN o 20%.

Ryzyko walutowe zarówno na dzień 31 grudnia 2013 roku, jak i na dzień 31 grudnia 2012 roku kształtowało się na niskim poziomie.

Wielkość pozycji walutowych dla poszczególnych walut prezentuje poniższa tabela:

Pozycja walutowa	31.12.2013	31.12.2012
EUR	13 010	(11 933)
USD	79 507	(8 277)
CHF	6 526	(20 127)
GBP	3 673	4 611
Pozostałe (Globalna Netto)	6 020	12 395

Wielkość pozycji walutowych jest kluczowym (poza zmiennościami kursów walutowych) czynnikiem determinującym poziom ryzyka walutowego, na jakie narażony jest Bank. Na poziom pozycji walutowych wpływają wszystkie transakcje walutowe, jakie zostają zawarte przez Bank, nie tylko bilansowe (np. kredyty), ale również pozabilansowe (np. transakcje pochodne, w szczególności CIRS). Zgodnie z obowiązującymi w Banku zasadami zarządzania ryzykiem walutowym codziennie otwierana przez Bank pozycja walutowa w działalności bankowej (np. spłata przez klienta zaciągniętego kredytu walutowego w PLN, przewalutowanie kredytu) jest w każdym dniu domykana, także przy wykorzystaniu instrumentów pochodnych. Oznacza to, że pozycja walutowa Banku na koniec dnia może się składać wyłącznie z wygenerowanej w tym dniu nieodmknętej pozycji w działalności bankowej oraz ograniczonej limitami pozycji walutowej pochodzącej z działalności handlowej, co powoduje, że narażenie Banku na ryzyko walutowe jest niskie (w odniesieniu do funduszy własnych VaR 10-dniowy dla pozycji walutowej Banku na koniec 2013 roku wynosił ok. 0,012%).

47.3. Struktura walutowa

Poniższe tabele przedstawiają zaangażowanie walutowe w podziale na poszczególne rodzaje aktywów, zobowiązań i zobowiązań pozabilansowych:

	Waluta w przeliczeniu na PLN – 31.12.2013				
	PLN	EUR	CHF	Inne	Razem
Aktywa, w tym:					
Kasa, środki w Banku Centralnym	6 358 891	574 455	39 611	215 449	7 188 406
Należności od banków	798 058	605 433	12 468	713 365	2 129 324
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	124 232 696	7 822 554	19 923 489	1 774 819	153 753 558
Papiery wartościowe	29 287 880	145 846	-	-	29 433 726
Aktywa trwałe	10 939 262	-	-	-	10 939 262
Inne aktywa i pochodne instrumenty finansowe	4 421 587	224 233	27 488	44 956	4 718 264
Suma aktywów (brutto)	176 038 374	9 372 521	20 003 056	2 748 589	208 162 540
Umorzenie/odpisy z tytułu utraty wartości	(11 036 819)	(127 989)	(614 160)	(103 640)	(11 882 608)
Suma aktywów (netto)	165 001 555	9 244 532	19 388 896	2 644 949	196 279 932
Zobowiązania i kapitały własne w tym:					
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	4 065	-	-	-	4 065
Zobowiązania wobec banków	553 944	306 606	1 389 847	279 226	2 529 623
Zobowiązania wobec klientów	139 571 382	9 944 645	3 967 233	6 474 411	159 957 671
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	983 123	-	-	-	983 123
Zobowiązania podporządkowane	1 620 857	-	-	-	1 620 857
Rezerwy	296 289	9 100	467	4 625	310 481
Pozostałe zobowiązania i pochodne instrumenty finansowe oraz rezerwa na podatek odroczonej	5 275 881	233 349	1 471	252 169	5 762 870
Kapitały własne	25 111 242	-	-	-	25 111 242
Suma zobowiązań i kapitałów własnych	173 416 783	10 493 700	5 359 018	7 010 431	196 279 932
Udzielone zobowiązania pozabilansowe	39 813 240	3 763 305	117 918	1 819 781	45 514 244

SPRAWOZDANIE FINANSOWE PKO BANKU POLSKIEGO SA
ZA ROK ZAKOŃCZONY DNIA 31 GRUDNIA 2013 ROKU
(W TYSIĄCACH ZŁOTYCH)

Bank Polski

	Waluta w przeliczeniu na PLN – 31.12.2012 przekształcone				
	PLN	EUR	CHF	Inne	Razem
Aktywa, w tym:					
Kasa, środki w Banku Centralnym	9 367 928	661 352	32 991	166 959	10 229 230
Należności od banków	608 856	640 402	113 452	2 124 473	3 487 183
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	117 971 887	7 318 151	21 415 626	1 215 245	147 920 909
Papiery wartościowe	24 743 101	240 044	-	-	24 983 145
Aktywa trwałe	9 999 038	-	-	-	9 999 038
Inne aktywa i pochodne instrumenty finansowe	4 776 280	343 070	80 099	68 848	5 268 297
Suma aktywów (brutto)	167 467 090	9 203 019	21 642 168	3 575 525	201 887 802
Umorzenie/odpisy z tytułu utraty wartości	(10 324 734)	(146 864)	(587 347)	(140 098)	(11 199 043)
Suma aktywów (netto)	157 142 356	9 056 155	21 054 821	3 435 427	190 688 759
Zobowiązania i kapitały własne w tym:					
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	3 128	-	-	-	3 128
Zobowiązania wobec banków	432 274	435 339	1 393 048	242 227	2 502 888
Zobowiązania wobec klientów	134 565 501	9 919 829	3 820 176	6 435 068	154 740 574
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	865 905	-	-	-	865 905
Zobowiązania podporządkowane	1 631 256	-	-	-	1 631 256
Rezerwy	713 660	15 072	379	6 581	735 692
Pozostałe zobowiązania i pochodne instrumenty finansowe oraz rezerwa na podatek odroczoney	5 158 285	312 801	265 729	97 684	5 834 499
Kapitały własne	24 374 817	-	-	-	24 374 817
Suma zobowiązań i kapitałów własnych	167 744 826	10 683 041	5 479 332	6 781 560	190 688 759
Udzielone zobowiązania pozabilansowe	38 291 335	3 719 156	126 535	1 892 459	44 029 485

	Waluta w przeliczeniu na PLN – 01.01.2012 przekształcone				
	PLN	EUR	CHF	Inne	Razem
Aktywa, w tym:					
Kasa, środki w Banku Centralnym	8 453 599	344 819	28 725	233 137	9 060 280
Należności od banków	378 318	1 030 890	204 172	740 528	2 353 908
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	110 728 363	7 899 058	24 518 202	1 515 811	144 661 434
Papiery wartościowe	27 653 173	309 552	-	-	27 962 725
Aktywa trwałe	9 369 430	-	-	-	9 369 430
Inne aktywa i pochodne instrumenty finansowe	3 810 568	261 014	41 031	85 269	4 197 882
Suma aktywów (brutto)	160 393 451	9 845 333	24 792 130	2 574 745	197 605 659
Umorzenie/odpisy z tytułu utraty wartości	(8 718 665)	(187 163)	(527 939)	(105 737)	(9 539 504)
Suma aktywów (netto)	151 674 786	9 658 170	24 264 191	2 469 008	188 066 155
Zobowiązania i kapitały własne w tym:					
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	3 454	-	-	-	3 454
Zobowiązania wobec banków	1 035 519	710 879	3 443 872	131 120	5 321 390
Zobowiązania wobec klientów	132 705 731	10 237 739	2 227 079	4 860 132	150 030 681
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	3 105 588	-	-	-	3 105 588
Zobowiązania podporządkowane	1 614 377	-	-	-	1 614 377
Rezerwy	614 494	13 835	434	3 323	632 086
Pozostałe zobowiązania i pochodne instrumenty finansowe oraz rezerwa na podatek odroczoney	4 476 390	316 645	4 523	71 860	4 869 418
Kapitały własne	22 489 161	-	-	-	22 489 161
Suma zobowiązań i kapitałów własnych	166 044 714	11 279 098	5 675 908	5 066 435	188 066 155
Udzielone zobowiązania pozabilansowe	32 642 150	3 731 493	157 150	1 545 004	38 075 797

47.4. Raportowanie ryzyka walutowego

W Banku opracowywane są raporty dotyczące ryzyka walutowego w trybie dziennym, tygodniowym, miesięcznym oraz kwartalnym. Raporty zawierają informacje o ekspozycji na ryzyko walutowe oraz informacje na temat wykorzystania limitów na to ryzyko.

47.5. Działania zarządcze dotyczące ryzyka walutowego

Głównymi narzędziami zarządzania ryzykiem walutowym w Banku są:

- procedury dotyczące zarządzania ryzykiem walutowym,
- limity i wartości progowe na ryzyko walutowe,
- określenie dopuszczalnych typów transakcji walutowych oraz stosowanych w tych transakcjach kursów walutowych.

W Banku zostały ustanowione limity i wartości progowe na ryzyko walutowe m.in. na: pozycje walutowe, wartość zagrożoną obliczaną w horyzoncie 10-dniowym oraz stratę dzienną na rynku walutowym.

48. Zarządzanie ryzykiem płynności

Ryzyko płynności to ryzyko braku możliwości terminowego wywiązania się z zobowiązań w wyniku braku płynnych środków. Sytuacja braku płynności może wynikać z niewłaściwej struktury bilansu, niedopasowania przepływów pieniężnych, nieotrzymania płatności od kontrahentów, nagłego wycofania środków przez klientów lub innych wydarzeń na rynku.

Celem zarządzania ryzykiem płynności jest zapewnienie niezbędnej wysokości środków finansowych koniecznych do wywiązywania się z bieżących i przyszłych (również potencjalnych) zobowiązań z uwzględnieniem charakteru prowadzonej działalności oraz potrzeb mogących się pojawić w wyniku zmian otoczenia rynkowego poprzez odpowiednie kształtowanie struktury bilansu oraz zobowiązań pozabilansowych.

Podstawą polityki PKO Banku Polskiego SA w zakresie płynności jest utrzymywanie portfela płynnych papierów wartościowych oraz wzrost stabilnych źródeł finansowania (w szczególności stabilnej bazy depozytowej). W ramach zarządzania ryzykiem płynności wykorzystuje się również instrumenty rynku pieniężnego, w tym operacje otwartego rynku NBP.

48.1. Pomiar ryzyka płynności

W Banku wykorzystywane są następujące miary ryzyka płynności:

- kontraktowa i urealniona luka płynności,
- rezerwa płynności,
- miary stabilności portfela depozytów i kredytów,
- testy warunków skrajnych (stress-testy płynności).

48.2. Prognozowanie i monitorowanie ryzyka płynności

Poniżej prezentowane luki płynności zawierają między innymi urealnienia pozycji bilansowych Banku dotyczące osadu depozytów podmiotów niefinansowych i ich wymagalności, osadu kredytów w rachunku bieżącym podmiotów niefinansowych i ich zapadalności oraz płynnych papierów wartościowych i ich terminu zapadalności.

	a'vista	0 - 1 miesiąc	1 - 3 miesiące	3 - 6 miesiące	6 - 12 miesiące	12 - 24 miesiące	24 - 60 miesiące	pow. 60 miesiące
31.12.2013								
Urealniona luka okresowa	7 013 631	13 166 722	(9 759 378)	(768 599)	1 984 857	5 271 529	18 081 601	(34 990 363)
Urealniona skumulowana luka okresowa	7 013 631	20 180 353	10 420 975	9 652 376	11 637 233	16 908 762	34 990 363	-
31.12.2012								
Urealniona luka okresowa	10 223 289	6 747 680	402 358	3 132 724	2 174 389	9 249 234	11 556 246	(43 485 920)
Urealniona skumulowana luka okresowa	10 223 289	16 970 969	17 373 327	20 506 051	22 680 440	31 929 674	43 485 920	-

We wszystkich przedziałach urealniona skumulowana luka płynności PKO Banku Polskiego SA wykazywała wartości dodatnie na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku. Oznacza to nadwyżkę zapadających aktywów nad wymagalnymi zobowiązaniami.

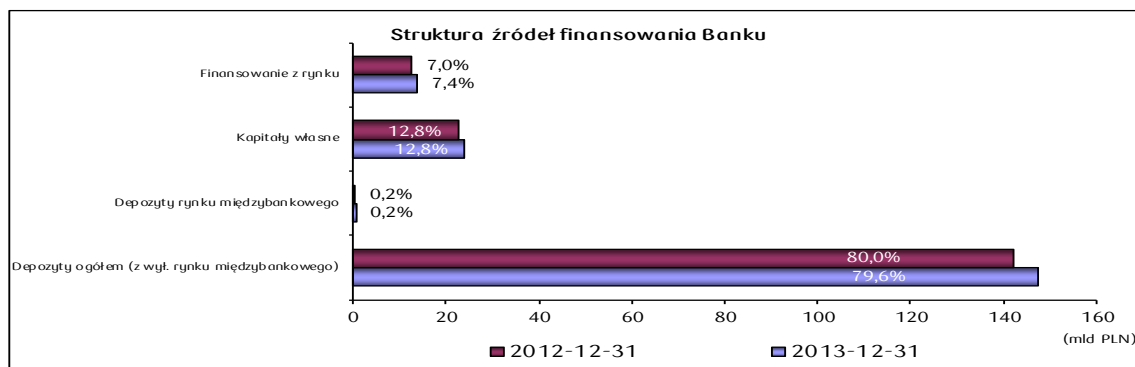
Poniższa tabela przedstawia rezerwę płynności Banku na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku:

Nazwa miar wrażliwości	31.12.2013	31.12.2012
Rezerwa płynności do 1 miesiąca* (mln PLN)	17 816	13 568

*Rezerwa płynności jest to różnica między najbardziej płynnymi aktywami a oczekiwanymi i potencjalnymi zobowiązaniami, które stają się wymagalne w danym horyzoncie czasowym.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku poziom osadu depozytów stanowił ok. 95,9% wszystkich depozytów zdeponowanych w Banku (z wyłączeniem rynku międzybankowego), co oznacza wzrost o ok. 2,6 p.p. w porównaniu do końca 2012 roku.

Poniższy wykres przedstawia strukturę źródeł finansowania Banku na 31 grudnia 2013 roku oraz na 31 grudnia 2012 roku.

48.3. Przepływy kontraktowe zobowiązań Banku z wyłączeniem pochodnych instrumentów finansowych na dzień 31 grudnia 2013 i na dzień 31 grudnia 2012 roku odpowiednio według terminów wymagalności.

Poniższe tabele przedstawiają analizę wymagalności kontraktowej, prezentując pozostałe umowne terminy wymagalności w podziale na poszczególne kategorie zobowiązań bilansowych i pozabilansowych, z wyłączeniem pochodnych instrumentów finansowych odpowiednio na dzień 31 grudnia 2013 roku i na dzień 31 grudnia 2012 roku.

Kwoty denominowane w walutach obcych zostały przeliczone według średniego kursu NBP z dnia 31 grudnia 2013 roku i 31 grudnia 2012 roku. Kwoty ujawnione obejmują niezdyktowane przyszłe przepływy zarówno z tytułu nominalu jak i odsetek (jeśli dotyczy), zgodnie z umową za cały okres do momentu wymagalności zobowiązania. W przypadku gdy strona, wobec której Bank ma zobowiązanie może dokonać wyboru terminu zapłaty, przyjęto założenie, że pod uwagę brany jest najwcześniejszy termin wedle którego Bank zobowiązany jest do zapłaty zobowiązania. Dla przypadków, gdy Bank zobowiązany jest do płatności zobowiązań w ratach, każda rata przypisywana jest do najwcześniejszego okresu, w którym Bank może zostać zobowiązany do zapłaty. W przypadku zobowiązań, gdzie rata płatności nie jest stała, przyjęto warunki obowiązujące na dzień sprawozdawczy.

Przepływy kontraktowe zobowiązań Banku na dzień 31 grudnia 2013 roku według terminów wymagalności

	do 1 miesiąca włącznie	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	powyżej 5 lat	Wartość kontraktowa	Wartość bilansowa
Zobowiązania:							
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	4 065	-	-	-	-	4 065	4 065
Zobowiązania wobec banków	1 186 145	5 345	14 412	1 430 013	-	2 635 915	2 529 623
Zobowiązania wobec klientów	94 392 577	15 994 946	26 010 843	20 710 859	6 160 417	163 269 642	159 957 671
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	-	69 624	788 778	114 714	-	973 116	983 123
Zobowiązania podporządkowane	-	34 688	35 292	348 471	2 013 270	2 431 721	1 620 857
Pozostałe zobowiązania	1 902 583	75 322	492 082	36 789	35 514	2 542 290	2 434 721
Zobowiązania pozabilansowe - udzielone finansowe	20 718 989	843 027	3 626 376	3 191 009	5 857 417	34 236 818	-
Zobowiązania pozabilansowe - udzielone gwarancyjne	155 833	321 019	2 347 372	7 179 190	1 274 013	11 277 427	-

Przepływy kontraktowe zobowiązań Banku na dzień 31 grudnia 2012 roku według terminów wymagalności

	do 1 miesiąca włącznie	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	powyżej 5 lat	Wartość kontraktowa	Wartość bilansowa
Zobowiązania:							
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	3 128	-	-	-	-	3 128	3 128
Zobowiązania wobec banków	1 122 566	2 532	15 436	1 449 522	-	2 590 056	2 502 888
Zobowiązania wobec klientów	86 795 888	16 219 571	40 924 492	7 827 553	5 392 599	157 160 103	154 740 574
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	-	500 000	174 352	186 526	-	860 878	865 905
Zobowiązania podporządkowane	-	52 389	53 257	422 874	2 129 220	2 657 740	1 631 256
Pozostałe zobowiązania	1 415 870	6 589	373 500	17 646	38 856	1 852 461	1 725 055
Zobowiązania pozabilansowe - udzielone finansowe	18 171 428	816 755	3 765 160	3 656 343	6 067 243	32 476 929	-
Zobowiązania pozabilansowe - udzielone gwarancyjne	11 552 556	-	-	-	-	11 552 556	-

48.4. Przepływy kontraktowe z tytułu pochodnych instrumentów finansowych na dzień 31 grudnia 2013 roku i na dzień 31 grudnia 2012 roku odpowiednio według terminów wymagalności

Pochodne instrumenty finansowe rozliczane w kwotach netto

Do pochodnych instrumentów finansowych rozliczanych przez Bank na bazie netto należą:

- transakcje swap na stopę procentową (IRS),
- transakcje Forward Rate Agreement (FRA),
- transakcje Non Deliverable Forward (NDF),
- opcje.

Poniższe tabele przedstawiają analizę wymagalności kontraktowej, prezentując pozostałe umowne terminy wymagalności w podziale na poszczególne kategorie pochodnych instrumentów finansowych, dla których wycena na dzień sprawozdawczy była ujemna (zobowiązanie), odpowiednio na dzień 31 grudnia 2013 roku i 31 grudnia 2012 roku.

Kwoty denominowane w walutach obcych zostały przeliczone według średniego kursu NBP z dnia 31 grudnia 2013 roku i 31 grudnia 2012 roku. W przypadku transakcji IRS zaprezentowano niezdyskontowane przyszłe przepływy netto z tytułu odsetek, dla pozostałych zaś instrumentów pochodnych rozliczanych na bazie netto jako wartość przepływu przyjęta została wartość wyceny odpowiednio na dzień 31 grudnia 2013 roku i na dzień 31 grudnia 2012 roku.

Dodatkowo, w tabeli wyodrębniono przepływy w tytułu transakcji IRS stanowiących zabezpieczenie przepływów pieniężnych z tytułu kredytów o zmiennym oprocentowaniu.

31 grudnia 2013 roku	do 1 miesiąca włącznie	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	powyżej 5 lat	Wartość kontraktowa
Pochodne instrumenty finansowe - zobowiązania:						
- transakcje swap na stopę procentową (IRS), w tym z tytułu:	90 370	(57 992)	111 747	111 310	(10 916)	244 519
- zabezpieczających instrumentów pochodnych	49 757	14 229	48 532	150 395	-	262 913
- pozostałe instrumenty pochodne: opcje, FRA, NDF	(41 165)	(8 319)	(48 048)	(41 165)	-	(138 697)
31 grudnia 2012 roku	do 1 miesiąca włącznie	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	powyżej 5 lat	Wartość kontraktowa
Pochodne instrumenty finansowe - zobowiązania:						
- transakcje swap na stopę procentową (IRS), w tym z tytułu:	(23 128)	(277 200)	(535 706)	(742 846)	(86 351)	(1 665 231)
- zabezpieczających instrumentów pochodnych	-	(534)	24	(1 023)	-	(1 533)
- pozostałe instrumenty pochodne: opcje, FRA, NDF	(5 871)	(9 398)	(129 056)	(45 167)	-	(189 492)

Pochodne instrumenty finansowe rozliczane w kwotach brutto

Do pochodnych instrumentów finansowych rozliczanych przez Bank na bazie brutto należą:

- transakcje swap walutowy,
- transakcje forward walutowy,
- transakcje Cross Currency IRS (CIRS).

Poniższe tabele przedstawiają analizę wymagalności kontraktowej, prezentując pozostałe umowne terminy wymagalności w podziale na poszczególne kategorie pochodnych instrumentów finansowych (wpływy i wypływy), dla których wycena na dzień sprawozdawczy była ujemna (zobowiązanie), odpowiednio na dzień 31 grudnia 2013 roku i na dzień 31 grudnia 2012 roku.

Kwoty denominowane w walutach obcych zostały przeliczone według średniego kursu NBP z dnia 31 grudnia 2013 roku i z dnia 31 grudnia 2012 roku. Kwoty ujawnione obejmują niezdyskontowane przyszłe przepływy zarówno z tytułu nominalu jak i odsetek (jeśli dotyczy).

W tabeli wyodrębniono przepływy w tytułu transakcji CIRS stanowiących zabezpieczenie przepływów pieniężnych z tytułu kredytów hipotecznych denominowanych w CHF i lokat negocjowanych w PLN.

31 grudnia 2013 roku	do 1 miesiąca włącznie	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	powyżej 5 lat	Wartość kontraktowa
Pochodne instrumenty finansowe:						
- wypływy, w tym z tytułu:	(1 849 706)	(450 043)	(1 495 046)	(3 028 734)	(1 071 151)	(7 894 680)
- zabezpieczających instrumentów pochodnych	(9 510)	(104 562)	(76 941)	(762 546)	(799 481)	(1 753 040)
- wpływy, w tym z tytułu:	2 667 156	660 715	1 277 266	4 458 373	1 601 828	10 665 338
- zabezpieczających instrumentów pochodnych	16 525	376 723	249 269	2 611 406	1 320 615	4 574 538
31 grudnia 2012 roku	do 1 miesiąca włącznie	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	powyżej 5 lat	Wartość kontraktowa
Pochodne instrumenty finansowe:						
- wypływy, w tym z tytułu:	(2 350 623)	(1 591 972)	(5 725 783)	(3 207 017)	(379 212)	(13 254 607)
- zabezpieczających instrumentów pochodnych	(7 150)	(233 873)	(961 308)	(1 005 985)	(103 629)	(2 311 945)
- wpływy, w tym z tytułu:	2 297 546	1 682 377	6 009 744	5 022 560	658 357	15 670 584
- zabezpieczających instrumentów pochodnych	34 582	256 419	2 619 538	3 283 481	373 846	6 567 866

48.5. Aktywa i zobowiązania obrotowe i trwałe

31 grudnia 2013 roku

	Krótkoterminowe	Długoterminowe	Odpisy z tytułu utraty wartości	Razem wartość bilansowa
Aktywa				
Kasa, środki w Banku Centralnym	7 188 406	-	-	7 188 406
Należności od banków	1 871 381	257 943	(40 237)	2 089 087
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	484 485	-	-	484 485
Pochodne instrumenty finansowe	822 493	2 179 727	-	3 002 220
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	14 185 577	993 611	-	15 179 188
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	40 032 445	113 721 113	(6 381 232)	147 372 326
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	622 781	13 147 272	(33 355)	13 736 698
Pozostałe aktywa	1 752 547	6 642 764	(1 167 789)	7 227 522
Suma aktywów	66 960 115	136 942 430	(7 622 613)	196 279 932
Zobowiązania				
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	4 065	-	-	4 065
Zobowiązania wobec banków	1 142 857	1 386 766	-	2 529 623
Pochodne instrumenty finansowe	834 137	2 494 012	-	3 328 149
Zobowiązania wobec klientów	134 878 913	25 078 758	-	159 957 671
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	865 038	118 085	-	983 123
Zobowiązania podporządkowane	-	1 620 857	-	1 620 857
Pozostałe zobowiązania	2 613 104	132 098	-	2 745 202
Suma zobowiązań	140 338 114	30 830 576	-	171 168 690
Kapitał własny	-	25 111 242	-	25 111 242
Suma zobowiązań i kapitału własnego	140 338 114	55 941 818	-	196 279 932

31 grudnia 2012 roku przekształcone

	Krótkoterminowe	Długoterminowe	Odpisy z tytułu utraty wartości	Razem wartość bilansowa
Aktywa				
Kasa, środki w Banku Centralnym	10 229 230	-	-	10 229 230
Należności od banków	3 221 423	265 760	(30 792)	3 456 391
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	282 230	-	-	282 230
Pochodne instrumenty finansowe	1 138 959	2 722 497	-	3 861 456
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	11 036 163	1 578 754	-	12 614 917
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	38 549 901	109 371 008	(6 228 629)	141 692 280
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	911 348	11 174 650	(24 592)	12 061 406
Pozostałe aktywa	2 020 540	5 322 089	(851 780)	6 490 849
Suma aktywów	67 389 794	130 434 758	(7 135 793)	190 688 759
Zobowiązania				
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	3 128	-	-	3 128
Zobowiązania wobec banków	1 114 300	1 388 588	-	2 502 888
Pochodne instrumenty finansowe	1 276 556	2 687 614	-	3 964 170
Zobowiązania wobec klientów	143 079 441	11 661 133	-	154 740 574
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	679 433	186 472	-	865 905
Zobowiązania podporządkowane	-	1 631 256	-	1 631 256
Pozostałe zobowiązania	2 147 632	458 389	-	2 606 021
Suma zobowiązań	148 300 490	18 013 452	-	166 313 942
Kapitał własny	-	24 374 817	-	24 374 817
Suma zobowiązań i kapitału własnego	148 300 490	42 388 269	-	190 688 759

1 stycznia 2012 roku przekształcone

	Krótkoterminowe	Długoterminowe	Odpisy z tytułu utraty wartości	Razem wartość bilansowa
Aktywa				
Kasa, środki w Banku Centralnym	9 060 280	-	-	9 060 280
Należności od banków	2 224 379	129 529	(33 710)	2 320 198
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	638 321	672 768	-	1 311 089
Pochodne instrumenty finansowe	1 305 142	1 760 007	-	3 065 149
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	11 666 896	800 305	-	12 467 201
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	35 947 439	108 713 995	(4 982 790)	139 678 644
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	1 954 712	12 229 723	(15 502)	14 168 933
Pozostałe aktywa	1 607 868	5 052 551	(665 758)	5 994 661
Suma aktywów	64 405 037	129 358 878	(5 697 760)	188 066 155
Zobowiązania				
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	3 454	-	-	3 454
Zobowiązania wobec banków	5 321 363	27	-	5 321 390
Pochodne instrumenty finansowe	883 657	1 761 624	-	2 645 281
Zobowiązania wobec klientów	140 943 018	9 087 663	-	150 030 681
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	2 929 973	175 615	-	3 105 588
Zobowiązania podporządkowane	-	1 614 377	-	1 614 377
Pozostałe zobowiązania	2 401 342	454 881	-	2 856 223
Suma zobowiązań	152 482 807	13 094 187	-	165 576 994
Kapitał własny	-	22 489 161	-	22 489 161
Suma zobowiązań i kapitału własnego	152 482 807	35 583 348	-	188 066 155

48.6. Raportowanie ryzyka płynności

W Banku opracowywane są raporty dotyczące ryzyka płynności w trybie dziennym, tygodniowym, miesięcznym oraz kwartalnym. Raporty zawierają informacje o ekspozycji na ryzyko płynności oraz informacje na temat wykorzystania limitów na to ryzyko.

48.7. Działania zarządcze dotyczące ryzyka płynności

Głównymi narzędziami zarządzania ryzykiem płynności w PKO Banku Polskim SA są:

- procedury dotyczące zarządzania ryzykiem płynności, w tym w szczególności plany awaryjne,
- limity i wartości progowe ograniczające ryzyko płynności,
- transakcje depozytowe, lokacyjne, pochodne, w tym walutowe transakcje strukturalne, oraz transakcje kupna i sprzedaży papierów wartościowych,
- transakcje zapewniające długoterminowe finansowanie działalności kredytowej.

Dla zapewnienia właściwego poziomu płynności w PKO Banku Polskim SA przyjęte zostały limity i wartości progowe na ryzyko płynności krótko-, średnio- i długoterminowej.

49. Zarządzanie ryzykiem cen towarów

Ryzyko cen towarów jest to ryzyko poniesienia straty z tytułu zmian cen towarów, generowane przez utrzymywanie otwartych pozycji w poszczególnych towarach.

Celem zarządzania ryzykiem cen towarów jest ograniczanie ewentualnych strat z tytułu zmian cen towarów do akceptowalnego poziomu poprzez kształtowanie struktury bilansowych oraz pozabilansowych pozycji towarowych.

Zarządzanie ryzykiem cen towarów odbywa się poprzez nakładanie limitów na instrumenty generujące ryzyko cen towarów, monitorowanie ich wykorzystania oraz raportowanie poziomu ryzyka.

Wpływ ryzyka cen towarów na sytuację finansową Banku jest nieistotny.

50. Zarządzanie ryzykiem cen kapitałowych papierów wartościowych

Ryzyko cen kapitałowych papierów wartościowych jest to ryzyko poniesienia straty z tytułu zmian cen kapitałowych papierów wartościowych na rynku publicznym lub indeksów giełdowych, generowane przez utrzymywanie otwartych pozycji w instrumentach wrażliwych na zmiany tych parametrów rynkowych.

Ryzyko cen kapitałowych papierów wartościowych powstaje w wyniku operacji przeprowadzanych w ramach działalności handlowej (Dom Maklerski PKO Banku Polskiego SA), działalności inwestycyjnej oraz w wyniku pozostałych operacji w ramach działalności bankowej generujących pozycję w kapitałowych papierach wartościowych.

Celem zarządzania ryzykiem cen kapitałowych papierów wartościowych jest ograniczenie ewentualnych strat z tytułu zmian cen kapitałowych papierów wartościowych na rynku publicznym lub indeksów giełdowych do poziomu akceptowalnego przez Bank, poprzez optymalizowanie zajmowanych pozycji w instrumentach wrażliwych na zmiany tych parametrów rynkowych.

Zarządzanie ryzykiem odbywa się poprzez nakładanie limitów na działalność Domu Maklerskiego PKO Banku Polskiego SA oraz monitorowanie ich wykorzystania.

Wpływ ryzyka cen kapitałowych papierów wartościowych na sytuację finansową Banku został określony jako nieistotny. Pozycje zajęte w kapitałowych papierach wartościowych oraz instrumentach indeksowych są ograniczane i nie przewiduje się ich istotnego zwiększenia.

W Banku opracowywane są raporty uwzględniające ryzyko cen kapitałowych papierów wartościowych w trybie miesięcznym oraz kwartalnym. Raporty zawierają informacje o ekspozycji na ryzyko cen kapitałowych papierów wartościowych oraz informacje na temat wykorzystania limitów na to ryzyko.

51. Inne ryzyka cenowe

Biorąc pod uwagę inne ryzyka cenowe Bank na koniec 2013 roku był narażony na ryzyko cen jednostek uczestnictwa w funduszach zbiorowego inwestowania.

Wpływ tego ryzyka na sytuację finansową Banku również jest nieistotny – wymóg kapitałowy, wyznaczony zgodnie z Uchwałą 76/2010 KNF (z późniejszymi zmianami) na pokrycie wyżej wymienionego ryzyka wyniósł na koniec 2013 roku ok. 60 tysięcy PLN.

52. Zarządzanie ryzykiem instrumentów pochodnych

Ryzyko instrumentów pochodnych jest to ryzyko wynikające z zajęcia przez Bank pozycji w instrumentach finansowych, które spełniają łącznie następujące warunki:

- 1) wartość instrumentu zmienia się wraz ze zmianą instrumentu bazowego,
- 2) nie wymaga żadnej inwestycji początkowej netto lub wymaga tylko niewielkiej inwestycji początkowej netto w porównaniu z innymi rodzajami umów, które w podobny sposób reagują na zmiany warunków rynkowych,
- 3) jego rozliczenie ma nastąpić w przyszłości.

Proces zarządzania ryzykiem instrumentów pochodnych w Banku jest zintegrowany z zarządzaniem ryzykami: stopy procentowej, walutowym, płynności oraz kredytowym, przy czym, ze względu na specyfikę instrumentów pochodnych, jest on poddany szczególnej kontroli określonej w przepisach wewnętrznych Banku.

52.1. Pomiar ryzyka instrumentów pochodnych

Do pomiaru ryzyka instrumentów pochodnych w Banku wykorzystywany jest m.in. model wartości zagrożonej (VaR), o którym mowa w rozdziale dotyczącym ryzyka stopy procentowej lub w rozdziale dotyczącym ryzyka walutowego w zależności od czynnika ryzyka, od którego zależy wartość instrumentu.

52.2. Prognozowanie i monitorowanie ryzyka instrumentów pochodnych

Monitorowanie ryzyka instrumentów pochodnych odbywa się w ramach monitorowania pozostałych rodzajów ryzyka finansowego oraz ryzyka kredytowego. Bank przykładą szczególną wagę do monitorowania ryzyka finansowego związanego z utrzymywanym portfelem opcji walutowych oraz ryzyka kredytowego klienta, wynikającego z jego należności wobec Banku z tytułu zawartych instrumentów pochodnych.

52.3. Raportowanie ryzyka instrumentów pochodnych

W Banku opracowywane są raporty dotyczące ryzyka instrumentów pochodnych w trybie dziennym, tygodniowym, miesięcznym oraz kwartalnym. Raporty zawierają informacje o ekspozycji na ryzyko instrumentów pochodnych oraz informacje na temat wykorzystania limitów na to ryzyko.

52.4. Działania zarządcze dotyczące ryzyka instrumentów pochodnych

Głównymi narzędziami zarządzania ryzykiem instrumentów pochodnych są:

- procedury dotyczące zarządzania ryzykiem instrumentów pochodnych,
- limity i wartości progowe na ryzyko instrumentów pochodnych,
- umowy ramowe określające m.in. mechanizmy rozliczeniowe,
- umowy zabezpieczające, na podstawie których wybrani klienci Banku zobowiązani są do pokrywania zabezpieczeniem ekspozycji z tytułu instrumentów pochodnych.

Zarządzanie ryzykiem odbywa się poprzez nakładanie limitów na instrumenty pochodne w podziale na portfel bankowy i handlowy, monitorowanie ich wykorzystania oraz raportowanie poziomu ryzyka.

Szczególne znaczenie dla ograniczenia ryzyka związanego z instrumentami pochodnymi mają umowy ramowe zawierane przez Bank z głównymi kontrahentami na bazie standardu opracowanego przez Związek Banków Polskich (banki krajowe) oraz ISDA (banki zagraniczne i instytucje kredytowe), które umożliwiają kompensację zarówno wymagalnych (redukcja ryzyka rozliczeniowego), jak i niewymagalnych zobowiązań stron (redukcja ryzyka przedrocznicowego). Dodatkowym zabezpieczeniem ekspozycji wynikającej z instrumentów pochodnych są depozyty zabezpieczające składane przez kontrahentów w ramach realizacji umów CSA (Credit Support Annex).

53. Zarządzanie ryzykiem operacyjnym

Ryzyko operacyjne jest rozumiane jako ryzyko powstania straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi i systemów lub zdarzeń zewnętrznych.

Celem zarządzania ryzykiem operacyjnym jest optymalizacja efektywności operacyjnej poprzez obniżenie strat operacyjnych, racjonalizację kosztów, jak również zwiększenie szybkości oraz adekwatności reakcji Banku na zdarzenia od niego niezależne.

53.1. Pomiar ryzyka operacyjnego

Pomiar ryzyka operacyjnego w Banku ma na celu określenie skali zagrożeń związanych z występowaniem ryzyka operacyjnego przy wykorzystaniu ustalonych miar ryzyka. Pomiar ryzyka operacyjnego obejmuje:

- obliczanie kluczowych wskaźników ryzyka operacyjnego (KRI),
- obliczenie wyniku AMA,
- testy warunków skrajnych,
- wyliczenie wymogu kapitałowego oraz kapitału wewnętrznego.

Identyfikacja i ocena ryzyka operacyjnego obejmuje ryzyko operacyjne powstające w istniejących produktach, procesach oraz aplikacjach informatycznych Banku i jest przeprowadzana z wykorzystaniem:

- zgromadzonych danych o zdarzeniach operacyjnych,
- wyników inspekcji, postępowań oraz kontroli wewnętrznej funkcjonalnej,
- kluczowych wskaźników ryzyka operacyjnego (KRI).

53.2. Prognozowanie i monitorowanie ryzyka operacyjnego

Bank regularnie monitoruje:

- stopień wykorzystania strategicznych limitów tolerancji oraz limitów strat na ryzyko operacyjne,
- skuteczność i terminowość podejmowanych działań w ramach redukcji lub transferu ryzyka operacyjnego,
- wartości KRI w relacji do wartości progowych i krytycznych,
- zdarzenia operacyjne i ich skutki.

53.3. Raportowanie ryzyka operacyjnego

Raportowanie informacji dotyczących ryzyka operacyjnego Banku prowadzone jest w cyklach kwartalnych. Raporty zawierają między innymi informacje na temat:

- wyników pomiaru i monitorowania ryzyka operacyjnego,
- profilu ryzyka operacyjnego Banku wynikającego z procesu identyfikacji i oceny zagrożeń dla produktów, procesów i aplikacji informatycznych Banku,
- działań podjętych celem ograniczenia ryzyka operacyjnego oraz oceny skuteczności podejmowanych działań w celu obniżenia poziomu ryzyka operacyjnego,
- rekomendacji i decyzji Komitetu Ryzyka Operacyjnego lub Zarządu.

W cyklach miesięcznych sporządzane są informacje dotyczące ryzyka operacyjnego kierowane do członków Zarządu oraz jednostek organizacyjnych Banku odpowiedzialnych za systemowe zarządzanie ryzykiem operacyjnym. Zakres informacji jest różnicowany i dostosowany do zakresu odpowiedzialności poszczególnych odbiorców informacji.

53.4. Działania zarządcze dotyczące ryzyka operacyjnego

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym odbywa się na płaszczyźnie rozwiązań systemowych, jak i bieżącego zarządzania tym ryzykiem. Systemowe zarządzanie ryzykiem operacyjnym prowadzone jest na poziomie Centrali PKO Banku Polskiego SA. Bieżące zarządzanie ryzykiem operacyjnym realizowane jest przez każdą jednostkę organizacyjną Banku.

Dla potrzeb związanych z zarządzaniem ryzykiem operacyjnym Bank gromadzi dane wewnętrzne i zewnętrzne o zdarzeniach operacyjnych i skutkach ich powstania, dane o otoczeniu operacyjnym oraz dane dotyczące jakości kontroli wewnętrznej funkcjonalnej.

W celu ograniczenia ekspozycji na ryzyko operacyjne w Banku stosowane są różnego rodzaju rozwiązania takie jak:

- 1) instrumenty kontrolne,
- 2) instrumenty zarządzania zasobami ludzkimi (dobór kadr, podnoszenie kwalifikacji pracowników, systemy motywacyjne),
- 3) wartości progowe i krytyczne kluczowych wskaźników ryzyka (KRI),
- 4) strategiczne limity tolerancji i limity strat na ryzyko operacyjne,
- 5) plany awaryjne,
- 6) ubezpieczenia,
- 7) outsourcing.

Dla potrzeb związanych z zarządzaniem ryzykiem operacyjnym Bank gromadzi dane wewnętrzne i zewnętrzne o zdarzeniach operacyjnych i skutkach ich powstania, dane o otoczeniu operacyjnym oraz dane dotyczące jakości kontroli wewnętrznej funkcjonalnej.

W przypadku, gdy poziom ryzyka osiągnął stan podwyższony lub wysoki, Bank stosuje następujące podejścia:

- redukcja ryzyka – łagodzenie wpływu czynników ryzyka lub skutków jego materializacji,
- transfer ryzyka – przeniesienie odpowiedzialności za pokrycie ewentualnych strat na podmiot zewnętrzny,
- unikanie ryzyka – rezygnacja z działalności generującej ryzyko lub wyeliminowanie prawdopodobieństwa wystąpienia czynnika ryzyka.

54. Zarządzanie ryzykiem braku zgodności

W PKO Banku Polskim SA ryzyko braku zgodności rozumiane jest jako ryzyko poniesienia sankcji prawnych, powstania strat finansowych bądź utraty reputacji lub wiarygodności wskutek niezastosowania się Banku, pracowników Banku lub podmiotów działających w jego imieniu do przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez Bank standardów postępowania, w tym norm etycznych.

Celem zarządzania ryzykiem braku zgodności jest:

- 1) przeciwdziałanie występowaniu przypadków braku zgodności oraz utrwalanie wśród akcjonariuszy, klientów, pracowników, partnerów biznesowych i innych uczestników rynku, wizerunku Banku jako instytucji działającej zgodnie z prawem i przyjętymi standardami postępowania, godnej zaufania, rzetelnej i uczciwej,
- 2) przeciwdziałanie możliwości wystąpienia utraty reputacji lub wiarygodności Banku, będącego wynikiem nieprzestrzegania lub niewłaściwego stosowania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez Bank standardów postępowania, w tym norm etycznych,
- 3) przeciwdziałanie ryzyku wystąpienia strat finansowych lub sankcji prawnych, które mogą być konsekwencją naruszenia powyższych przepisów i norm postępowania.

W Banku za tworzenie rozwiązań systemowych w zakresie zapewnienia zgodności, w tym rozwój metod oceny, monitorowania i raportowania ryzyka braku zgodności odpowiada Departament Zgodności, któremu zapewniono niezależność, podporządkowując w zakresie spraw związanych z zarządzaniem ryzykiem braku zgodności bezpośrednio Prezesowi Zarządu.

Identyfikacja i ocena ryzyka braku zgodności dokonywana jest cyklicznie przez tzw. właścicieli procesów wewnętrznych, we współpracy z Departamentem Zgodności i obejmuje w szczególności:

- 1) oszacowanie potencjalnej dotkliwości skutków wystąpienia przypadków braku zgodności w postaci:
  - strat finansowych w szczególności kar administracyjnych lub odszkodowań,
  - utraty reputacji lub wiarygodności,
- 2) przeprowadzenie pogłębionej oceny zgodności przebiegu procesu z przepisami prawa, przy wykorzystaniu informacji na temat ustaleń z kontroli zewnętrznych i audytów wewnętrznych, sformułowanych zaleceniach pokontrolnych i stopniu ich realizacji.

54.1. Monitorowanie ryzyka braku zgodności obejmuje

- 1) wyniki identyfikacji i oceny ryzyka braku zgodności,
- 2) przypadki braku zgodności - przyczyny ich wystąpienia i wywołane skutki,
- 3) działania podejmowane przez Bank w ramach:
  - zarządzania ryzykiem braku zgodności,
  - realizacji zaleceń po audytach wewnętrznych, kontrolach funkcjonalnych oraz kontrolach zewnętrznych,
  - dostosowania do nowych przepisów prawa i standardów postępowania,
  - realizacji rekomendacji Departamentu Zgodności,
- 4) ocenę skuteczności funkcjonowania mechanizmów kontroli związanych z ograniczaniem ryzyka braku zgodności.

Raportowanie informacji dotyczących ryzyka braku zgodności odbywa się w cyklach kwartalnych. Odbiorcami raportów są Zarząd, Rada Nadzorcza oraz Komitet Audytu Rady Nadzorczej. Raporty zawierają między innymi informacje na temat:

- 1) wyników identyfikacji i oceny ryzyka braku zgodności,
- 2) przypadków materializacji ryzyka braku zgodności w Banku i sektorze finansowym,
- 3) najważniejszych zmian otoczenia regulacyjnego oraz uwarunkowań wynikających z aktywności zewnętrznych organów nadzoru i kontroli,
- 4) wyników kontroli zewnętrznych przeprowadzonych w Banku,
- 5) pism zewnętrznych organów nadzoru i kontroli wpływających do Banku,
- 6) najważniejszych działań podejmowanych w ramach zarządzania ryzykiem braku zgodności oraz realizacji zaleceń po kontrolach zewnętrznych.

Zarządzanie ryzykiem braku zgodności w Banku obejmuje w szczególności następujące zagadnienia:

- 1) zapobieganie angażowania Banku w działalność niezgodną z prawem,
- 2) zapewnienie ochrony informacji,
- 3) propagowanie standardów etycznych i monitorowanie ich funkcjonowania,
- 4) zarządzanie konfliktami interesów,
- 5) zapobieganie sytuacjom, w których postępowanie pracowników Banku w sprawach służbowych sprawiałoby wrażenie interesowności,
- 6) profesjonalnego, rzetelnego i przejrzystego formułowania oferty produktowej oraz przekazów reklamowych i marketingowych,
- 7) niezwłoczne, uczciwe i profesjonalne rozpatrywanie skarg, wniosków i reklamacji klientów.

W Banku przyjęta została zerowa tolerancja na ryzyko braku zgodności co oznacza, iż Bank koncentruje swoje działania na zapobieganiu przypadkom materializacji tego ryzyka.

55. Zarządzanie ryzykiem biznesowym

Ryzyko biznesowe jest to ryzyko poniesienia strat wynikających z niekorzystnych zmian zachodzących w otoczeniu biznesowym, podjęcia niekorzystnych decyzji, nieprawidłowego wprowadzenia podjętych decyzji lub braku podjęcia odpowiednich działań, które miałyby być odpowiedzią na zachodzące w otoczeniu biznesowym zmiany, obejmuje ono w szczególności ryzyko strategiczne.

Celem zarządzania ryzykiem biznesowym jest utrzymywanie na akceptowalnym poziomie potencjalnych negatywnych konsekwencji finansowych wynikających z niekorzystnych zmian zachodzących w otoczeniu biznesowym, z podjęcia niekorzystnych decyzji, nieprawidłowego wprowadzenia podjętych decyzji lub braku podjęcia odpowiednich działań, które miałyby być odpowiedzią na zmiany zachodzące w otoczeniu biznesowym.

55.1. Pomiar ryzyka biznesowego

Identyfikacja ryzyka biznesowego polega na rozpoznaniu i określeniu czynników zarówno aktualnych, jak i potencjalnych, które wynikają z bieżącej i planowanej działalności Banku i które mogą znacząco wpływać na sytuację finansową Banku, powstanie lub zmianę wysokości przychodów i kosztów Banku. Identyfikacja ryzyka biznesowego odbywa się poprzez analizę wybranych pozycji z rachunku wyników dotyczących przychodów oraz kosztów Banku.

Pomiar ryzyka biznesowego ma na celu określenie skali zagrożeń związanych z występowaniem ryzyka biznesowego przy wykorzystaniu ustalonych miar ryzyka. Pomiar ryzyka biznesowego jest przeprowadzany kwartalnie i obejmuje:

- obliczenie wybranych wskaźników ryzyka biznesowego,
- przeprowadzenie testów warunków skrajnych (stress testów),
- wyliczenie kapitału wewnętrznego.

Kapitał wewnętrzny na pokrycie ryzyka biznesowego Banku wyznacza się na podstawie analizy historycznej zmienności określonych pozycji rachunku zysków i strat dotyczących przychodów i kosztów Banku zgodnie z koncepcją wyniku narażonego na ryzyko (*Earnings at Risk*).

55.2. Prognozowanie i monitorowanie ryzyka biznesowego

Prognozowanie ryzyka biznesowego w Banku odbywa się raz na kwartał w horyzoncie rocznym i obejmuje prognozę poziomu ryzyka biznesowego oraz kapitału wewnętrznego. Raz na kwartał wykonywana jest także weryfikacja prognozy ryzyka biznesowego (tzw. *backtesting*).

Monitorowanie ryzyka biznesowego obejmuje, w szczególności:

- strategiczne limity tolerancji na ryzyko biznesowe – z częstotliwością kwartalną,
- wyniki testów warunków skrajnych – z częstotliwością roczną,
- poziom kapitału wewnętrznego – z częstotliwością kwartalną,
- odchylenia prognozy ryzyka biznesowego od realizacji – z częstotliwością kwartalną.

55.3. Raportowanie ryzyka biznesowego

Raportowanie ryzyka biznesowego prowadzone jest w Banku w okresach kwartalnych. Odbiorcami raportów o poziomie ryzyka biznesowego są KZAP, KR oraz Zarząd. Raporty zawierają m.in. informację dotyczącą poziomu kapitału wewnętrznego, wyniki testów warunków skrajnych, wyniki ankiety przeprowadzonej wśród wyższej kadry kierowniczej Banku, stopień wykorzystania limitów strategicznych na ryzyko biznesowe, prognozę ryzyka biznesowego oraz *backtesting* prognozy.

55.4. Działania zarządcze dotyczące ryzyka biznesowego

Głównymi narzędziami zarządzania ryzykiem biznesowym w Banku są:

- procedury dotyczące zarządzania ryzykiem biznesowym,
- limity i wartości progowe na ryzyko biznesowe.

56. Zarządzanie ryzykiem reputacji

Ryzyko reputacji definiowane jest jako ryzyko związane z możliwością wystąpienia negatywnych odchyień od zaplanowanego wyniku finansowego Banku wskutek pogorszenia się wizerunku Banku. Celem zarządzania ryzykiem reputacji jest ochrona wizerunku Banku oraz ograniczanie prawdopodobieństwa wystąpienia i wysokości straty reputacyjnej.

Zarządzanie ryzykiem reputacji w Banku obejmuje w szczególności:

- realizowanie komunikacyjnych działań osłonowych,
- monitorowanie mediów: telewizji, radia, prasy, Internetu pod względem identyfikacji skutków zaistniałych zdarzeń wizerunkowych i dystrybucja informacji w tym zakresie,
- rejestrowanie skutków zaistniałych zdarzeń wizerunkowych,
- analizowanie i ocena skutków zdarzeń wizerunkowych oraz określanie poziomu ryzyka reputacji.

Podstawowymi narzędziami realizacji działań związanych z oceną poziomu ryzyka reputacji Banku są:

- katalog kategorii zdarzeń wizerunkowych, zawierający wykaz kategorii zdarzeń wizerunkowych wraz z przypisanymi do nich wagami. Katalog określa profil ryzyka poprzez przypisanie odpowiednich wag poszczególnym kategoriom zdarzeń wizerunkowych,
- rejestr skutków zdarzeń wizerunkowych służący do rejestrowania zidentyfikowanych skutków zdarzeń wizerunkowych – wyniku monitoringu mediów oraz skarg reklamacji i wniosków.

Raportowanie ryzyka reputacji jest prowadzone w Banku w okresach rocznych. Odbiorcami informacji o poziomie ryzyka reputacji są Zarząd, Rada Nadzorcza oraz komórki Pionu Ryzyka Bankowego.

57. Zarządzanie ryzykiem modeli

Ryzyko modeli jest to ryzyko poniesienia negatywnych skutków finansowych lub reputacyjnych w wyniku podejmowania błędnych decyzji biznesowych na podstawie funkcjonujących w Banku modeli.

Celem zarządzania modelami oraz ryzykiem modeli jest ograniczanie poziomu ryzyka modeli w Banku.

57.1. Identyfikacja i ocena ryzyka modeli

Identyfikacja ryzyka modeli w Banku polega w szczególności na:

- gromadzeniu informacji o wszystkich istniejących, budowanych, a także planowanych do budowy modelach,
- cyklicznym określaniu istotności modeli,
- określaniu potencjalnych zagrożeń jakie mogą wystąpić w trakcie cyklu życia modelu.

Wszystkie modele istotne w Banku objęte są procesem regularnej, niezależnej walidacji.

Ocena ryzyka modeli ma na celu określenie skali zagrożeń związanych z występowaniem ryzyka modeli. W Banku dokonuje się oceny poziomu ryzyka poszczególnych elementów ważnych z punktu widzenia modelu, oceny ryzyka na poziomie pojedynczego modelu oraz zagregowanej oceny poziomu ryzyka modeli.

Oceny agregowane mogą być w szczególności na poziomie Banku, poszczególnych rodzajów ryzyka lub klas modeli, poszczególnych procesów cyklu życia modeli. Ocena ryzyka modeli dokonywana jest nie rzadziej niż raz do roku oraz w momencie pojawienia się nowych modeli, zmiany skali lub profilu działalności Banku.

57.2. Monitorowanie ryzyka modeli

Celem monitorowania ryzyka modeli jest kontrola ryzyka modeli oraz diagnozowanie obszarów wymagających działań zarządczych. Proces monitorowania ryzyka modeli, w szczególności obejmuje: poziom ryzyka modeli, status wykonania planowanych zaleceń oraz skuteczność realizacji zaleceń w ramach ograniczania ryzyka modeli.

57.3. Raportowanie ryzyka modeli

Raportowanie ryzyka modeli prowadzone jest w Banku w cyklu kwartalnym i rocznym. Raporty zawierają w szczególności:

- wyniki monitorowania ryzyka modeli,
- informacje o poziomie ryzyka modeli oraz mapę ryzyka modeli,
- ewentualne propozycje działań zarządczych ograniczających ryzyko modeli,
- ocenę skuteczności zaleceń podejmowanych w celu obniżenia poziomu ryzyka modeli,
- wnioski, raporty lub podsumowania wynikające z procesu zarządzania modelami.

57.4. Działania zarządcze obejmujące ryzyko modeli

Celem podejmowania działań zarządczych jest kształtowanie procesu zarządzania ryzykiem modeli oraz poziomu tego ryzyka w Banku.

Działania zarządcze polegają w szczególności na:

- wydawaniu przepisów wewnętrznych Banku,
- ustalaniu akceptowalnych poziomów ryzyka,
- wydawaniu zaleceń,
- podejmowaniu decyzji o zastosowaniu narzędzi wspierających zarządzanie ryzykiem modeli.

58. Zarządzanie ryzykiem zmian makroekonomicznych

Ryzyko zmian makroekonomicznych jest to ryzyko pogorszenia sytuacji finansowej Banku w wyniku niekorzystnego wpływu zmiany warunków makroekonomicznych.

Celem zarządzania ryzykiem zmian makroekonomicznych jest identyfikacja czynników makroekonomicznych mających znaczący wpływ na działalność Banku oraz podejmowanie działań mających na celu ograniczenie niekorzystnego wpływu potencjalnych zmian sytuacji makroekonomicznej na sytuację finansową Banku.

58.1. Identyfikacja i pomiar ryzyka zmian makroekonomicznych

Identyfikacja ryzyka zmian makroekonomicznych polega na określeniu scenariuszy potencjalnych zmian makroekonomicznych oraz określeniu czynników ryzyka mających największy wpływ na sytuację finansową Banku. Ryzyko zmian makroekonomicznych powstaje w wyniku oddziaływania czynników zależnych i niezależnych od działań Banku. Bank identyfikuje czynniki wpływające na poziom ryzyka zmian makroekonomicznych w trakcie przeprowadzania kompleksowych testów warunków skrajnych.

Ryzyko zmian makroekonomicznych materializuje się pośrednio w ramach innych ryzyk wpływających na działalność Banku poprzez:

- straty kredytowe,
- straty powstałe na skutek niekorzystnych zmian sytuacji rynkowej (zmiany kursów walut, zmiany poziomu stóp procentowych),
- spadek poziomu płynności Banku,
- straty powstałe w wyniku realizacji ryzyka operacyjnego,
- pozostałe straty.

Dla celów pomiaru ryzyka zmian makroekonomicznych Bank wykorzystuje miary ryzyka bazujące na wynikach kompleksowych testów warunków skrajnych, w szczególności dotyczące:

- wyniku finansowego oraz jego składowych,
- miar adekwatności kapitałowej oraz ich składowych,
- wybranych miar płynności.

58.2. Monitorowanie ryzyka zmian makroekonomicznych

Proces monitorowania ryzyka zmian makroekonomicznych obejmuje monitorowanie:

- zmian sytuacji makroekonomicznej,
- czynników makroekonomicznych, na które Bank jest wrażliwy,
- wyników testów warunków skrajnych,
- poziomu ryzyka zmian makroekonomicznych.

58.3. Raportowanie ryzyka zmian makroekonomicznych

Raportowanie ryzyka zmian makroekonomicznych realizowane jest w postaci raportów podsumowujących wyniki każdorazowego przeprowadzenia testów warunków skrajnych. Odbiorcami raportów są KZAP i Zarząd. Raporty zawierają informacje m.in.

- podsumowanie wyników testów warunków skrajnych,
- w przypadku wystąpienia podwyższonego lub wysokiego poziomu ryzyka zmian makroekonomicznych: analizę przyczyn, które doprowadziły do wzrostu poziomu ryzyka, ocenę potencjalnych skutków zaistniałej sytuacji dla Banku, przewidywania rozwoju sytuacji, propozycję działań mających na celu obniżenie poziomu ryzyka, wstępną ocenę ich skuteczności.

58.4. Działania zarządcze obejmujące ryzyko zmian makroekonomicznych

Działania zarządcze polegają w szczególności na:

- wydawaniu przepisów wewnętrznych Banku,
- ustalaniu akceptowalnych poziomów ryzyka,
- propozycji działań mających na celu obniżenie poziomu ryzyka w przypadku wystąpienia podwyższonego lub wysokiego poziomu ryzyka zmian makroekonomicznych.

59. Kompleksowe testy warunków skrajnych

Kompleksowe testy warunków skrajnych stanowią integralny element zarządzania ryzykiem w Banku oraz uzupełnienie testów warunków skrajnych specyficznych dla poszczególnych rodzajów ryzyka.

Kompleksowe testy warunków skrajnych uwzględniają zbiorczo następujące rodzaje ryzyka uznane przez Bank za istotne, w tym:

- ryzyko kredytowe,
- ryzyko rynkowe,
- ryzyko płynności,
- ryzyko operacyjne,
- ryzyko biznesowe.

Kompleksowe testy warunków skrajnych obejmują analizę wpływu zmian w otoczeniu i funkcjonowaniu Banku na sytuację finansową Banku, w szczególności:

- rachunek zysków i strat,
- bilans,
- fundusze własne,
- adekwatność kapitałową, w tym wymogi kapitałowe, kapitał wewnętrzny, miary adekwatności kapitałowej,
- wybrane miary płynności.

Kompleksowe testy warunków skrajnych na własne potrzeby Banku przeprowadzane są nie rzadziej niż raz w roku w horyzoncie trzyletnim przy uwzględnieniu zmian wartości i struktury pozycji bilansu oraz rachunku zysków i strat (testy dynamiczne). Testy nadzorcze przeprowadzane są na żądanie organów nadzorczych zgodnie z założeniami dostarczonymi przez organy nadzorcze.

60. Adekwatność kapitałowa

Adekwatność kapitałowa jest stanem, w którym wysokość posiadanych przez PKO Bank Polski SA funduszy własnych przekracza większą z wartości: suma wymogów kapitałowych (tzw. filar I) oraz suma kapitału wewnętrznego (tzw. filar II).

Celem zarządzania adekwatnością kapitałową jest utrzymywanie, w sposób ciągły, kapitału na poziomie adekwatnym do skali oraz profilu ryzyka działalności Banku.

Proces zarządzania adekwatnością kapitałową Banku obejmuje:

- identyfikację i monitorowanie istotnych rodzajów ryzyka,
- szacowanie kapitału wewnętrznego na pokrycie poszczególnych rodzajów ryzyka oraz łącznego kapitału wewnętrznego,
- monitorowanie, raportowanie, prognozowanie i limitowanie adekwatności kapitałowej,
- dokonywanie alokacji kapitału wewnętrznego na obszary biznesowe, segmenty klienta oraz spółki Grupy Kapitałowej dla celów analiz rentowności,
- wykorzystywanie narzędzi wpływających na poziom adekwatności kapitałowej (w tym: narzędzi wpływających na poziom funduszy własnych, skalę pomniejszeń funduszy własnych oraz wysokość portfela kredytowego)

Głównymi miernikami adekwatności kapitałowej są:

- współczynnik wypłacalności, którego minimalny poziom, zgodnie z ustawą Prawo bankowe, wynosi 8%,
- relacja funduszy własnych do kapitału wewnętrznego, której dopuszczalny minimalny poziom, zgodnie z ustawą Prawo bankowe, wynosi 1,0
- współczynnik wypłacalności dla kapitałów podstawowych Tier 1 (Common Equity Tier 1 Ratio).

Na dzień 31 grudnia 2013 roku w stosunku do 31 grudnia 2012 roku współczynnik wypłacalności Banku wzrósł o 0,64 p.p. do poziomu 13,38%. Było to spowodowane głównie wzrostem funduszy własnych Banku dla potrzeb adekwatności kapitałowej.

Poziom adekwatności kapitałowej Banku w 2013 roku utrzymywał się na bezpiecznym poziomie, istotnie powyżej ustawowych limitów.

60.1. Fundusze własne dla potrzeb adekwatności kapitałowej

Fundusze własne na potrzeby adekwatności kapitałowej wyliczane są w oparciu o postanowienia ustawy Prawo bankowe oraz uchwały nr 325/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 20 grudnia 2011 roku w sprawie innych pomniejszych funduszy podstawowych, ich wysokości, zakresu i warunków pomniejszenia o nie funduszy podstawowych banku, innych pozycji bilansu banku zaliczanych do funduszy uzupełniających, ich wysokości, zakresu i warunków pomniejszenia o nie funduszy uzupełniających banku oraz zakresu i sposobu uwzględniania działania banków w holdingach w obliczaniu funduszy własnych (Dz. Urz. KNF Nr 13 poz. 49 z dnia 30 grudnia 2011 roku).

Fundusze własne składają się z funduszy podstawowych, funduszy uzupełniających i kapitału krótkoterminowego.

W skład funduszy podstawowych (tzw. Tier 1) wchodzi:

- 1) fundusze zasadnicze obejmujące: kapitał zakładowy, kapitał zapasowy, kapitały rezerwowe,
- 2) fundusz ogólnego ryzyka,
- 3) niepodzielony wynik z lat ubiegłych,
- 4) wynik finansowy netto w trakcie zatwierdzania oraz wynik netto bieżącego okresu sprawozdawczego, obliczone zgodnie z obowiązującymi zasadami rachunkowości, pomniejszone o wszelkie przewidywane obciążenia i dywidendy, w kwotach nie większych niż kwoty zysku zweryfikowane przez biegłych rewidentów, zgodnie z art. 127 ust. 2 pkt 2 lit. c ustawy Prawo bankowe.

Fundusze podstawowe pomniejszane są o:

- 1) wartości niematerialne wycenione według wartości bilansowej,
- 2) zaangażowania kapitałowe Banku w instytucje finansowe, instytucje kredytowe, banki krajowe, banki zagraniczne i zakłady ubezpieczeń – w wysokości 50% tych zaangażowań,
- 3) niezrealizowane straty na instrumentach dłużnych i kapitałowych oraz na pozostałych należnościach zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży,
- 4) ujemne kwoty z tytułu korekt aktualizujących wartości wyceny aktywów w portfelu handlowym.

W skład funduszy uzupełniających (tzw. Tier 2) wchodzi:

- 1) zobowiązania podporządkowane,
- 2) niezrealizowane zyski na instrumentach dłużnych i kapitałowych zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży – w wysokości 80% ich wartości przed opodatkowaniem podatkiem dochodowym,

Ponadto fundusze uzupełniające pomniejszane są o 50% wartości zaangażowań kapitałowych Banku w instytucje finansowe, instytucje kredytowe, banki krajowe, banki zagraniczne i zakłady ubezpieczeń.

W przypadku, gdyby wartość tych pomniejszych obniżyła wysokość funduszy uzupełniających poniżej zera, kwota nadwyżki ponad wartość funduszy uzupełniających odejmowana jest od funduszy podstawowych.

W funduszach własnych Banku uwzględniany jest również kapitał krótkoterminowy.

Informacja o strukturze funduszy własnych Banku wyznaczanych dla potrzeb adekwatności kapitałowej została zawarta w poniższej tabeli:

FUNDUSZE WŁASNE BANKU	31.12.2013	31.12.2012 przekształcone
Fundusze podstawowe (Tier 1)	19 346 921	18 344 766
Kapitał zakładowy	1 250 000	1 250 000
Kapitał zapasowy	16 598 111	15 198 111
Pozostałe kapitały rezerwowe	3 416 893	3 385 743
Fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej	1 070 000	1 070 000
Niepodzielony wynik z lat ubiegłych	(271 242)	(224 681)
Niezrealizowane straty na instrumentach dłużnych, kapitałowych i pozostałych należnościach zakwalifikowanych jako dostępne do sprzedaży	(134 128)	(72 303)
Korekty aktualizujące wartość wyceny aktywów w portfelu handlowym	(5 656)	(504)
Wartości niematerialne	(1 944 132)	(1 681 120)
Zaangażowania kapitałowe	(632 925)	(580 480)
Fundusze uzupełniające (Tier 2)	1 022 720	1 087 104
Zobowiązania podporządkowane zaliczone do funduszy uzupełniających	1 600 700	1 600 700
Niezrealizowane zyski na instrumentach dłużnych i kapitałowych zakwalifikowanych jako dostępne do sprzedaży (w wysokości 80% wartości przed opodatkowaniem)	54 945	66 884
Zaangażowania kapitałowe	(632 925)	(580 480)
Kapitał krótkoterminowy (Tier 3)	154 112	129 641
RAZEM FUNDUSZE WŁASNE	20 523 753	19 561 511

60.2. Wymogi kapitałowe (Filar I)

PKO Bank Polski SA wylicza wymogi kapitałowe zgodnie z Uchwałą nr 76/2010 Komisji Nadzoru Finansowego z 10 marca 2010 roku w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka (Dz. Urz. KNF Nr 2 poz. 11 z dnia 09 kwietnia 2011 roku z późn. zm.):

- z tytułu ryzyka kredytowego – metodą standardową,
- z tytułu ryzyka operacyjnego – metodą zaawansowaną (AMA),
- z tytułu ryzyka rynkowego – metodami podstawowymi.

Skala działalności handlowej Banku jest znacząca, w związku z czym łączny wymóg kapitałowy składa się z sumy wymogów kapitałowych na:

- 1) ryzyko kredytowe – w tym ryzyko kredytowe instrumentów z księgi bankowej oraz ryzyko kredytowe kontrahenta,
- 2) ryzyko rynkowe – w tym ryzyko walutowe, cen towarów, cen kapitałowych papierów wartościowych, szczególne cen instrumentów dłużnych oraz ryzyko ogólne stóp procentowych,
- 3) ryzyko operacyjne,
- 4) inne rodzaje wymogów kapitałowych z tytułu:
  - ryzyka rozliczenia i dostawy,
  - przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań i limitu dużych zaangażowań,
  - przekroczenia progu koncentracji kapitałowej.

Poniższa tabela prezentuje wymogi kapitałowe Banku z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka.

Wymogi kapitałowe	31.12.2013	31.12.2012 przekształcone
Ryzyko kredytowe	11 391 785	11 189 556
kredytowe (księga bankowa)	11 236 568	11 024 904
kredytowe kontrahenta (księga handlowa)	155 217	164 652
Ryzyko rynkowe	340 410	526 814
cen kapitałowych papierów wartościowych	17 507	586
szczególne cen instrumentów dłużnych	226 561	441 346
ogólne stóp procentowych	96 322	84 882
rozliczenia i dostawy	20	-
Ryzyko operacyjne	539 813	566 904
Łączny wymóg kapitałowy	12 272 008	12 283 274
Współczynnik wypłacalności	13,38%	12,74%

Wzrost wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego o 202 miliony PLN (wzrost o ok. 1,8 %) do poziomu 11 392 miliony PLN był głównie konsekwencją wzrostu w 2013 roku portfela kredytowego (ekspozycji bilansowych i pozabilansowych ok. 3,6 %).

Spadek wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka rynkowego o 35% do poziomu 340 milionów PLN obejmuje w przeważającym zakresie gwarantowanie emisji obligacji korporacyjnych oraz portfel obligacji korporacyjnych (łącznie spadek wymogu dla wymienionych obligacji wynosi ok. 57%).

Wymóg kapitałowy Banku z tytułu ryzyka operacyjnego został wyliczony metodą zaawansowaną (AMA). Nastąpił nieznaczny spadek wymogu z tytułu ryzyka operacyjnego z kwoty 567 milionów PLN (według stanu na 31 grudnia 2012 roku) do 540 milionów PLN (według stanu na 31 grudnia 2013 roku).

Bank wylicza wymogi kapitałowe z tytułu ryzyka kredytowego stosując następujące formuły:

- w zakresie ekspozycji bilansowych – iloczyn wartości bilansowej, wagi ryzyka przypisanej ekspozycji zgodnie z metodą standardową wyliczania wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego oraz 8% (przy uwzględnieniu uznawalnych zabezpieczeń),
- w zakresie udzielonych zobowiązań pozabilansowych – iloczyn wartości zobowiązania (uwzględniającej wartość rezerw na to zobowiązanie), wagi ryzyka produktu, wagi ryzyka przypisanej ekspozycji pozabilansowej zgodnie z metodą standardową wyliczania wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego oraz 8% (przy uwzględnieniu uznawalnych zabezpieczeń),
- w zakresie transakcji pozabilansowych (instrumentów pochodnych) – iloczyn wagi ryzyka przypisanej transakcji pozabilansowej zgodnie z metodą standardową wyliczania wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego, ekwiwalentu bilansowego transakcji pozabilansowych oraz 8% (wartość ekwiwalentu bilansowego wyliczana jest zgodnie z metodą wyceny rynkowej).

Wartości ważone ryzykiem w podziale na portfele (z tytułu ryzyka kredytowego instrumentów zaliczonych do portfela bankowego, ryzyka kredytowego kontrahenta oraz szczególnego instrumentów zaliczonych do portfela handlowego) na dzień 31 grudnia 2013 roku oraz na dzień 31 grudnia 2012 roku:

Instrumenty bilansowe	Wartość bilansowa	Wartość ważona ryzykiem	Wartość bilansowa	Wartość ważona ryzykiem
	31.12.2013		31.12.2012 przekształcone	
Portfel bankowy	189 165 113	125 074 657	186 123 995	122 498 742
Portfel handlowy	7 114 819	1 876 552	4 564 764	2 038 936
Razem	196 279 932	126 951 209	190 688 759	124 537 678

Udzielone zobowiązania pozabilansowe (finansowe i gwarancyjne)	Wartość nominalna	Ekwiwalent bilansowy	Wartość ważona ryzykiem	Wartość nominalna	Ekwiwalent bilansowy	Wartość ważona ryzykiem
31.12.2013				31.12.2012 przekształcone		
Portfel bankowy	41 839 177	16 212 424	14 736 876	40 355 900	16 008 662	14 702 977
Portfel handlowy	3 675 067	3 675 067	1 174 298	3 673 585	3 673 585	3 485 214
Razem	45 514 244	19 887 491	15 911 174	44 029 485	19 682 247	18 188 191

Pochodne instrumenty finansowe	Wartość nominalna	Ekwiwalent bilansowy	Wartość ważona ryzykiem	Wartość nominalna	Ekwiwalent bilansowy	Wartość ważona ryzykiem
31.12.2013				31.12.2012 przekształcone		
Portfel bankowy	44 466 935	1 550 249	645 573	54 389 358	1 938 105	810 449
Portfel handlowy	219 290 603	4 497 619	1 940 208	238 509 794	4 192 036	2 058 153
Razem	263 757 538	6 047 868	2 585 781	292 899 152	6 130 141	2 868 602

60.3. Kapitał wewnętrzny (Filar II)

PKO Bank Polski SA wyznacza kapitał wewnętrzny zgodnie z uchwałą nr 258/2011 KNF z dnia 4 października 2011 roku w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku (Dz. Urz. KNF Nr 11 poz. 42 z dnia 23 listopada 2011 roku). Kapitał wewnętrzny to szacowana kwota kapitału, niezbędna do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności Banku oraz wpływu zmian otoczenia gospodarczego, uwzględniająca przewidywany poziom ryzyka.

Kapitał wewnętrzny w PKO Banku Polskim SA jest obliczany na pokrycie każdego z istotnych rodzajów ryzyka:

- ryzyka kredytowego (w zakresie ryzyka niewypłacalności),
- ryzyka walutowego,
- ryzyka stopy procentowej,
- ryzyka płynności,
- ryzyka operacyjnego,
- ryzyka biznesowego (uwzględniającego ryzyko strategiczne).

Materializacja ryzyka zmian makroekonomicznych, ryzyka modeli oraz ryzyka braku zgodności znajduje odzwierciedlenie w oszacowaniach kapitału wewnętrznego na pokrycie rodzajów ryzyka: kredytowego, stopy procentowej, walutowego, operacyjnego i biznesowego.

Bank cyklicznie monitoruje istotność poszczególnych rodzajów ryzyka odnoszących się do działalności Banku.

Kapitał wewnętrzny na pokrycie poszczególnych rodzajów ryzyka jest ustalany zgodnie z metodami określonymi w przepisach wewnętrznych. W przypadku dokonywania szacunków kapitału wewnętrznego na podstawie modeli statystycznych, stosowany jest roczny horyzont prognozy oraz poziom ufności 99,9%. Łączny kapitał wewnętrzny Banku stanowi sumę wysokości kapitału wewnętrznego niezbędnego do pokrycia wszystkich istotnych dla Banku rodzajów ryzyka.

Bank przyjmuje ostrożne podejście do agregacji ryzyk i nie wykorzystuje efektu dywersyfikacji. W 2013 roku wysokość relacji funduszy własnych do kapitału wewnętrznego Banku utrzymywała się na poziomie powyżej zarówno limitu ustawowego, jak i wewnętrznego Banku.

60.4. Ujawnienia (Filar III)

Zgodnie z § 6 uchwały nr 385/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 roku w sprawie szczegółowych zasad i sposobu ogłaszania przez banki informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zakresu informacji podlegających ogłaszaniu (Dz. Urz. KNF z 2008 roku Nr 8, poz. 39 z późniejszymi zmianami), PKO Bank Polski SA, będący jednostką dominującą w rozumieniu § 3 tej uchwały, ogłasza w cyklu rocznym informacje dotyczące adekwatności kapitałowej w odrębnym dokumencie, publikowanym nie później niż w terminie 30 dni od dnia zatwierdzenia rocznego sprawozdania finansowego przez Zwyczajne Walne Zgromadzenie.

Szczegółowe informacje o zakresie ujawnianych informacji w zakresie adekwatności kapitałowej, sposobie ich weryfikacji oraz publikacji zawierają Zasady polityki informacyjnej PKO Banku Polskiego SA w zakresie adekwatności kapitałowej udostępnione na stronie internetowej Banku (www.pkobp.pl).

61. Informacje o pakietowej sprzedaży wierzytelności

Bank nie dokonywał sekurytyzacji aktywów, niemniej jednak:

- 1) w 2012 roku Bank przeprowadził pakietową sprzedaż 99 tysięcy wierzytelności detalicznych zaklasyfikowanych do kategorii ryzyka „stracone”, powstałych w stosunku do osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej. Sprzedaży podlegał pakiet o zadłużeniu ogółem 1 133 miliona PLN, oraz 2 tysiące wierzytelności wobec klientów instytucjonalnych zakwalifikowane do kategorii ryzyka „stracone” o wartości ogółem 288,2 miliona PLN,
- 2) w 2013 roku Bank przeprowadził kolejne pakietowe sprzedaże:
  - w I kwartale ponad 3 tysiące wierzytelności detalicznych zaklasyfikowanych do kategorii ryzyka „stracone”, powstałych w stosunku do osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej o zadłużeniu ogółem 60,8 miliona PLN, ponad 580 wierzytelności gospodarczych zaklasyfikowanych do kategorii ryzyka „stracone” o zadłużeniu ogółem 47 milionów PLN oraz 53 wierzytelności wobec klientów instytucjonalnych zakwalifikowane do kategorii ryzyka „stracone” o zadłużeniu ogółem 88,8 miliona PLN,
  - w II kwartale ponad 8,3 tysiąca wierzytelności detalicznych, zaklasyfikowanych do kategorii ryzyka „stracone”, powstałych w stosunku do osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej o zadłużeniu ogółem 212 milionów PLN oraz ponad 116 wierzytelności gospodarczych (zabezpieczonych hipotecznie), zaklasyfikowanych do kategorii ryzyka „stracone”. Sprzedaży podlegał portfel o zadłużeniu ogółem 118 milionów PLN,
  - w III kwartale blisko 15 tysięcy wierzytelności detalicznych (w tym wierzytelności zabezpieczone hipotecznie, wierzytelności z tytułu kart kredytowych oraz wierzytelności, w których dłużnicy zostali skazani na podstawie prawomocnego orzeczenia (wyroku) sądu karnego za przestępstwo), zaklasyfikowanych do kategorii ryzyka „stracone”, powstałych w stosunku do osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej o zadłużeniu ogółem 321,5 miliona PLN, 14,3 miliona CHF oraz 298 tysięcy. EUR, ponad 3,1 tysiąca wierzytelności gospodarczych zaklasyfikowanych do kategorii ryzyka „stracone” o zadłużeniu ogółem 296 milionów PLN, 2,4 miliona EUR, 6,1 miliona CHF oraz 75 wierzytelności wobec klientów instytucjonalnych zakwalifikowanych do kategorii ryzyka „stracone” o zadłużeniu ogółem 270 milionów PLN,
  - w IV kwartale ponad 9,8 tysięcy wierzytelności detalicznych (w tym z tytułu kart kredytowych), zaklasyfikowanych do kategorii ryzyka „stracone”, powstałych w stosunku do osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej o zadłużeniu ogółem 155 milionów PLN, ponad 730 wierzytelności gospodarczych zaklasyfikowanych do kategorii ryzyka „stracone” o zadłużeniu ogółem 63,7 miliona PLN oraz 90 wierzytelności wobec klientów instytucjonalnych zakwalifikowane do kategorii ryzyka „stracone” o zadłużeniu ogółem 272 miliony PLN i 4,5 miliona USD.

Łączna wartość bilansowa rezerw na potencjalne roszczenia z tytułu sprzedaży wierzytelności na dzień 31 grudnia 2013 roku wynosiła 2 087 tysięcy PLN (na dzień 31 grudnia 2012 roku wynosiła 5 502 tysięcy PLN).

Bank nie otrzymał papierów wartościowych z tytułu powyższych transakcji.

POZOSTAŁE NOTY DODATKOWE, W TYM INFORMACJE DOTYCZĄCE PODMIOTU UPRAWNIONEGO DO BADANIA
SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH ORAZ ZDARZENIA NASTĘPUJĄCE PO DNIU KOŃCZĄCYM OKRES
SPRAWOZDAWCZY

62. Wpływ sytuacji makroekonomicznej na wyniki finansowe Banku

Sytuacja makroekonomiczna na świecie miała istotny wpływ na działalność i sytuację finansową Banku w 2013 roku. W pierwszej połowie roku uwaga uczestników rynków finansowych była ponownie skupiona wokół problemów sektorów bankowych krajów strefy euro w związku z pakietem pomocowym skierowanym dla Cypru. Ugodnienie zasad wsparcia finansowego dla cypryjskich banków (w szczególności projekt „podatku od depozytów”) zwiększyło niepewność na rynkach finansowych i działało negatywnie na bazę depozytową banków w strefie euro, co z kolei miało niekorzystne skutki dla sytuacji płynnościowej i skłonności banków do udzielania kredytów. W reakcji na niską aktywność gospodarczą w strefie euro oraz pogorszenie perspektyw kształtowania się inflacji (ryzyko długiego pozostawiania dynamiki cen poniżej kryterium stabilności EBC), Rada EBC zdecydowała się obniżyć podstawową stopę procentową (repo) z 0,75% na początku roku do 0,25% na koniec 2013 roku. Równolegle do decyzji dotyczących poziomu stóp procentowych, EBC przygotowywał się do przejęcia roli regulatora sektora bankowego w strefie euro, w tym przeprowadzenia kolejnej rundy testów warunków skrajnych (stress-test) we współpracy z European Banking Authority (EBA) oraz rozważał nowe niestandardowe narzędzia nakierowane na dodatkowe poluzowanie warunków finansowych w strefie euro. Ogłoszony w 2012 roku program OMT (skupu obligacji krajów strefy euro przez EBC) nie został uruchomiony. Istotne znaczenie dla kształtowania zachowania uczestników rynków finansowych w 2013 roku miało również nasilanie się oczekiwań na stopniowe zmniejszenie skali programu ilościowego luzowania polityki pieniężnej (QE) w USA. Począwszy od maja, kiedy federalny komitet otwartego rynku FED (FOMC) zasygnalizował gotowość do ograniczenia dynamiki skupu aktywów, nastąpił odpływ kapitału z rynków wschodzących, w tym Polski, mimo kontynuacji ekspansji ilościowej w USA i Japonii. Biorąc pod uwagę poprawę sytuacji na amerykańskim rynku pracy oraz zmniejszenie się negatywnych ryzyk dla wzrostu gospodarczego w USA, w grudniu 2013 roku FOMC podjął decyzję o ograniczeniu tempa skupu aktywów w ramach programu QE począwszy od stycznia 2014 roku.

W 2013 roku wzrost PKB w Polsce osiągnął 1,6% wobec 1,9% w 2012 roku. Po osiągnięciu cyklicznego „dołka” w 1 kwartale (wzrost PKB o 0,5% r/r) nieznaczny przyspieszenie w 2 kwartale (do 0,8% r/r), zgodnie z oczekiwaniami, w drugiej połowie roku gospodarka weszła na ścieżkę ożywienia (wzrost w 3 kwartale o 1,9% r/r i w 4 kwartale o ~3,0% r/r). Wraz z poprawą aktywności w drugiej połowie roku kontynuowana była zmiana akcentów wzrostu gospodarczego. W drugiej połowie roku wzrosła rola popytu krajowego wskutek stopniowej poprawy popytu konsumpcyjnego i inwestycyjnego. Mimo wzrostu importochłonnego komponentu sprzedaży krajowej utrzymujący się (w całym roku) silny eksport sprzyjał dodatniej kontrybucji eksportu netto do wzrostu. W obliczu pozostawiania inflacji poniżej dolnego ograniczenia przedziału wahań, RPP zdecydowała się w 2013 roku na obniżki stóp procentowych o łącznej skali -175 pb (oraz -225 pb w całym cyklu), które sprowadziły stopę referencyjną do poziomu 2,50%. W listopadzie zapowiedziano utrzymanie stóp procentowych na tym poziomie, co najmniej do połowy 2014 roku.

PKO Bank Polski SA pozytywnie przeszedł testy warunków skrajnych (stress testy) przeprowadzone w drugiej połowie 2013 roku przez Komisję Nadzoru Finansowego. Wyniki testów potwierdzają wysoką odporność PKO BP na występowanie szoków makroekonomicznych. W każdym ze scenariuszy Bank odnotowuje zysk netto a wartość miar adekwatności kapitałowej pozostaje powyżej limitów wewnętrznych i zewnętrznych.

Uwzględniając wpływ sytuacji makroekonomicznej na kondycję finansową klientów PKO Banku Polskiego SA, Bank konsekwentnie stosuje konserwatywne podejście do ryzyka kredytowego, rozpoznając odpisy z tytułu utraty wartości, których skala i struktura odzwierciedla wpływ obecnej sytuacji makroekonomicznej na sprawozdanie finansowe Banku.

Wyniki finansowe osiągnięte w 2013 roku przez Bank ukształtowały się na wysokim poziomie, a wolumeny kredytów i depozytów należały do najwyższych wśród instytucji sektora bankowego w Polsce. W 2013 roku Bank rozwijał działalność biznesową w oparciu o bezpieczną i efektywną strukturę finansowania.

Mimo ujemnej dynamiki zysku netto w ujęciu rocznym, w 2013 roku zostały osiągnięte bardzo dobre wyniki finansowe. W stosunku do roku ubiegłego w strukturze wyniku odnotowano zmniejszenie wyniku odsetkowego w konsekwencji silnej obniżki rynkowych stóp procentowych, co zostało częściowo zrekomensowane wzrostem wyniku z tytułu prowizji i opłat, wysokimi przychodami operacyjnymi oraz poprawą wyniku z tytułu odpisów. Dodatkowo dyscyplina w zakresie kosztów administracyjnych, pomimo ujemnej dynamiki pozycji dochodowych Banku, pozwoliła na utrzymanie wysokiej efektywności działania Banku mierzonej wskaźnikiem C/I.

Osiągnięte wyniki finansowe Banku stanowią istotny element realizacji strategii „PKO Bank Polski. Codziennie Najlepszy” na lata 2013-2015. Cele strategiczne realizowane są w ramach 6 długoterminowych dzwigni strategicznych: „Satysfakcja klienta”, „Doskonałość dystrybucyjna”, „Innowacje i technologie”, „Efektywność organizacji”, „Rozwój kompetencji”, „Aktywizacja i aliance”. Główne inicjatywy strategiczne koncentrują się na wzroście wartości dla akcjonariuszy, a także umocnieniu marki w obszarach takich jak: profesjonalizm i elastyczność obsługi klientów, nowoczesna oferta produktów, innowacyjność i mobilne technologie oraz standardy sieci placówek. Celem strategicznym jest również zapewnienie wysokiej rentowności i efektywności działania, przy zachowaniu bezpiecznych poziomów wskaźników adekwatności kapitałowej i płynności.

Ze względu na zaangażowanie w spółki ukraińskie, w szczególności w KREDOBANK SA, Bank wyeksponowany jest na skutki ryzyk charakterystycznych dla rynku ukraińskiego. W 2013 roku gospodarka Ukrainy znalazła się w stagnacji (dynamika PKB wyniosła 0,0% r/r po spadku 0,2% r/r w 2012 roku), do czego przyczynił się spadek popytu inwestycyjnego, wyhamowanie konsumpcji prywatnej i spadek popytu na główne towary eksportowe Ukrainy.

W ostatnich miesiącach 2013 roku i na początku 2014 roku znaczącemu pogorszeniu uległa sytuacja polityczna i społeczna na Ukrainie, co generuje ryzyka dla otoczenia gospodarczego (ryzyko niestabilności makroekonomicznej i wypłacalności Ukrainy, dostępność finansowania zagranicznego, ryzyko niestabilności rynku finansowego i kursu hrywny, ryzyka dla stabilności sektora bankowego oraz niepewność regulacyjna).

W wyniku szybkiego tempa wyczerpywania się rezerw walutowych, w lutym 2014 roku, Narodowy Bank Ukrainy (NBU) odszedł od polityki interwencji celem utrzymania stabilnego kursu walutowego wprowadzając reżim kursu zmiennego. Wprowadzono również ograniczenia administracyjne w dysponowaniu walutami przez podmioty prawne inne niż banki (np. zakaz przedpłaty zobowiązań walutowych wobec nierezydentów). Zmniejszono również skalę finansowania banków przez NBU. Pogłębiło to dewaluację waluty ukraińskiej względem głównych walut obcych. Próby podtrzymania kursu hrywny doprowadziły do zmniejszenia rezerw walutowych, które spadły do najniższego poziomu od ośmiu lat. Rating Ukrainy został obniżony do Caa2 z perspektywą negatywną (Moody's w dniu 31 stycznia 2014 roku), CCC z perspektywą negatywną (S&P's oraz Fitch w lutym 2014 roku). Pociągnęło to za sobą obniżenie ratingu banków działających na Ukrainie - w tym KREDOBANKU SA do poziomu CCC.

Istnieje ryzyko pogłębienia się niestabilności makroekonomicznej na Ukrainie, w szczególności w przypadku braku szybkiego rozwiązania trwającego kryzysu politycznego.

PKO Bank Polski SA kontynuuje działania mające zapewnić bezpieczne funkcjonowanie swoich spółek na Ukrainie w warunkach obecnej sytuacji politycznej i makroekonomicznej, obejmujące wzmocnienie działań nadzorczych, w tym m.in. monitorowanie środków przekazanych spółkom przez Bank oraz kształtowania się wymogów regulacyjnych określonych przez Narodowy Bank Ukrainy. Bank stale analizuje ryzyka makroekonomiczne dla działalności KREDOBANK SA. Rozwój sytuacji na Ukrainie może mieć istotny wpływ na działające na tamtejszym rynku spółki Grupy Kapitałowej.

63. Informacje dotyczące podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych

Podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych, z którym PKO Bank Polski SA zawarł umowę, jest PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o. Umowa o przeprowadzenie badania sprawozdania finansowego PKO Banku Polskiego SA i skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA została zawarta w dniu 14 kwietnia 2011 roku.

Łączna wysokość wynagrodzenia netto PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o. z tytułu badania sprawozdania finansowego i skonsolidowanego sprawozdania finansowego PKO Banku Polskiego SA wyniosła w 2013 roku 1 140 tysięcy PLN (2012: 1 140 tysięcy PLN), z tytułu usług poświadczających, w tym przeglądu sprawozdań finansowych wyniosła w 2013 roku 1 731 tysięcy PLN (2012: 2 795 tysięcy PLN).

Wysokość pozostałego wynagrodzenia netto wypłaconego PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o. z tytułu świadczenia innych usług na rzecz PKO Banku Polskiego SA wyniosła w 2013 roku 341 tysięcy PLN (2012: 438 tysięcy PLN).

64. Zdarzenia następujące po dniu kończącym okres sprawozdawczy

1. W dniu 8 stycznia 2014 r. Rada Nadzorcza PKO Banku Polskiego S.A. podjęła uchwały powołujące ponownie:

- Pana Zbigniewa Jagiełłę na stanowisko Prezesa Zarządu Banku,
- Pana Piotra Alickiego na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku,
- Pana Bartosza Drabikowskiego na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku,
- Pana Piotra Mazura na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku,
- Pana Jarosława Myjaka na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku,
- Pana Jacka Obłękowskiego na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku,
- Pana Jakuba Papierskiego na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku.

Zgodnie z podjętymi uchwałami wyżej wymienione osoby zostały powołane do pełnienia wskazanych funkcji w PKO Banku Polskim S.A. na wspólną kadencję Zarządu Banku rozpoczynającą się z upływem bieżącej wspólnej kadencji Zarządu Banku.

2. W dniu 13 stycznia 2014 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym została zarejestrowana nowa spółka Polski Standard Płatności Sp. z o.o. Kapitał zakładowy Spółki wynosi 2 271 tysięcy PLN. Wszystkie udziały Spółki zostały objęte przez PKO Bank Polski SA. Spółka została utworzona w ramach projektu dotyczącego budowy nowego standardu płatności mobilnych w Polsce.
3. W dniu 20 stycznia 2014 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym zostało zarejestrowane obniżenie kapitału zakładowego spółki CENTRUM HAFFNERA Sp. z o.o. poprzez umorzenie udziałów Wspólnika - Gminy Miasta Sopotu i spółka CENTRUM HAFFNERA Sp. z o.o. z dniem 20 stycznia 2014 roku stała się spółką zależną od PKO Banku Polskiego SA.
4. W dniu 23 stycznia 2014 roku PKO Finance wyemitowała w ramach Programu kolejną serię obligacji o łącznej wartości nominalnej 500 000 000 EUR, której warunki zostały uregulowane w suplemencie do umowy pożyczki z dnia 20 stycznia 2014 roku oraz Warunkach Emisji (Final Terms) stanowiących część dokumentacji emisji, łącznie z prospektem programu EMTN z dnia 8 maja 2013 roku wraz z suplementami. Wyemitowane obligacje są oprocentowane według stałej stopy procentowej w wysokości 2,324% rocznie, płatnej rocznie, z terminem wykupu wynoszącym 5 lat. Obligacje są notowane na giełdzie papierów wartościowych LSE w Luksemburgu. W związku z emisją w dniu 23 stycznia 2014 roku PKO Finance udzieliła Bankowi pożyczki środków pieniężnych, w kwocie odpowiadającej wysokości wpływów uzyskanych z emisji obligacji, na ogólne cele finansowania Banku. Oprocentowanie pożyczki jest stałe i odpowiada wysokości oprocentowania wyemitowanych obligacji. Pożyczka jest niezabezpieczona i została udzielona na okres pięciu lat. Pożyczka udzielona Bankowi przez PKO Finance jest pożyczką o charakterze niepodporządkowanym.
5. W dniu 5 lutego 2014 roku PKO Bank Polski SA dokonał dokapitalizowania KREDOBANK SA poprzez przekazanie darowizny finansowej w wysokości 6 020 tysięcy USD (tj. 18 656 tysięcy PLN według średniego kursu NBP z dnia przelania środków).
6. W lutym 2014 roku nastąpiło spełnienie następujących, kolejnych warunków zawieszających dotyczących zamknięcia transakcji nabycia spółek z Grupy Nordea:
  - warunku polegającego na niezakończonym (w istotny sposób) świadczeniu przez podmiot z Grupy Nordea (tj. Nordea IT Polska Sp. z o.o.) na rzecz Nordea Bank Polska SA, w okresie przewidzianym w Umowie, określonych w ramach umowy outsourcingowej usług w obszarze IT, umożliwiających bezpieczne funkcjonowanie Nordea Bank Polska SA przed migracją do systemów Banku danych, danych klientów, usług oraz systemów Nordea Bank Polska SA,
  - podjęcia przez Komisję Nadzoru Finansowego decyzji o stwierdzeniu braku podstaw do zgłoszenia sprzeciwu wobec nabycia przez PKO Bank Polski SA akcji spółki Nordea Polska Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie SA w liczbie zapewniającej przekroczenie 50% udziału w kapitale zakładowym i ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu tej Spółki.

Bank Polski

7. W dniu 3 marca 2014 roku Komisja Nadzoru Finansowego podjęła decyzję o stwierdzeniu braku podstaw do zgłoszenia sprzeciwu wobec nabycia przez PKO Bank Polski SA akcji Nordea Bank Polska SA w liczbie zapewniającej przekroczenie 50% udziału w kapitale zakładowym i ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu tej Spółki. Uzyskanie powyższej decyzji stanowi spełnienie ostatniego warunku zawieszającego zamknięcia Transakcji przewidzianego w Umowie oraz spełnienie warunku określonego w pkt. 24 treści wezwania do zapisywania się na sprzedaż akcji Nordea Bank Polska SA ogłoszonego przez Bank w dniu 3 grudnia 2013 roku („Wezwanie”).

Z uwzględnieniem możliwości technicznych Bank podejmie działania zmierzające do rozliczenia transakcji nabycia akcji Nordea Bank Polska SA w Wezwaniu w dniu 4 kwietnia 2014 roku. W przypadku, w którym ze względów technicznych rozliczenie powyższej transakcji nie będzie mogło nastąpić w dniu 4 kwietnia 2014 roku, zostanie ona rozliczona nie później niż w dniu 9 kwietnia 2014 roku.

Podpisy wszystkich Członków Zarządu Banku

04.03.2014	Zbigniew Jagiełło	Prezes Zarządu	..... (podpis)
04.03.2014	Piotr Alicki	Wiceprezes Zarządu	..... (podpis)
04.03.2014	Bartosz Drabikowski	Wiceprezes Zarządu	..... (podpis)
04.03.2014	Piotr Mazur	Wiceprezes Zarządu	..... (podpis)
04.03.2014	Jarosław Myjak	Wiceprezes Zarządu	..... (podpis)
04.03.2014	Jacek Obłękowski	Wiceprezes Zarządu	..... (podpis)
04.03.2014	Jakub Papierski	Wiceprezes Zarządu	..... (podpis)

Podpis osoby, której powierzono
prowadzenie ksiąg rachunkowych

04.03.2014

Danuta Szymańska
Dyrektor Pionu Rachunkowości

.....
(podpis)